

Міністерство освіти і науки України,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
Маріборський університет (Словенія)
Технічний університет в Кошице (Словаччина)
Каунаський технологічний університет (Литва)
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
Гірничо-металургійна академія ім. Станіслава Сташиця
(Польща)
Луцький національний технічний університет,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Вроцлавський економічний університет (Польща)
Донбаська державна машинобудівна академія



Студентське наукове товариство



МІЖНАРОДНА
студентська науково - технічна конференція
"ПРИРОДНИЧІ ТА ГУМАНІТАРНІ
НАУКИ.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ"

26-27 квітня 2018 р.

(збірник тез конференції)

ТОМ 2

Тернопіль
2018

УДК 001
П77

Редакційна колегія: *д.т.н. Петро Ясній, д.е.н. Богдан Андрушків, д.т.н. Богдан Гевко, д.т.н. Олег Ляшук, д.т.н. Іван Гевко, д.ф.-м.н. Леонід Дідух, д.т.н. Ігор Стадник, д.ф.н. Анатолій Довгань, д.ф.н. Андрій Криськов, д.т.н. Володимир Андрійчук, д.т.н. Анатолій Лупенко, д.т.н. Сергій Лупенко, д.т.н. Ігор Луців, к.ф.-м.н. Михайло Михайлишин, д.т.н. Михайло Пилипець, к.ф.н. Василь Ніконенко, д.т.н. Роман Рогатинський, д.т.н. Петро Стухляк, д.т.н. Михайло Паламар, д.е.н. Наталія Кирич, д.т.н. Микола Підгурський, д.т.н. Тимофій Рибак, д.т.н., Микола Приймак, д.б.н. Володимир Юкало, д.б.н. Олег Покотило, д.т.н. Богдан Яворський, к.ф.-м.н. Борис Шелестовський, д.ф.-м.н. Андрій Кривень, д.т.н. Павло Марущак, д.е.н. Олена Панухник, к.е.н. Ольга Білоус, к.е.н. Роман Федорович, д.т.н. Тетяна Вітенько, д.т.н. Чеслав Пулька, д.п.н. Надія Буняк, д.т.н. Віктор Барановський, д.ф.-м.н. Михайло Петрик.*

Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання :
П77 Збірник тез Міжнародної науково-технічної конференції в 2-х т.
Т.2 (26 – 27 квітня 2018 року) / науковий секретар : Окіпний І.Б. –
Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя, 2018. – 216 с.

В збірнику друкуються матеріали Міжнародної студентської науково-технічної конференції. Тернопіль. – ТНТУ ім. І. Пулюя (26 – 27 квітня 2018р.) за наступними науковими напрямками:

математичне моделювання і механіка, машинобудування, машини та обладнання сільськогосподарського виробництва; приладобудування; матеріалознавство, міцність матеріалів і конструкцій; електротехніка, електроніка та світлотехніка; математика; фізика; хімія, хімічна, біологічна та харчова технології; обладнання харчових виробництв; інформаційні технології, гуманітарні науки, економіка, менеджмент, фінанси, біомедична інженерія; зварювання та споріднені процеси і технології, інженерія продукції.

Комп'ютерний набір, верстка та редагування: науковий секретар *Ігор Окіпний*

Адреса конференції:

46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

тел. (0352) 25-35-09, e-mail: snt@tu.edu.te.ua

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

Секція:

Економіка, менеджмент, фінанси

Anetta Zielińska

Profesor nadzwyczajny dr habilitowany
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów
Agnieszka Gałka
Magister, doktorantka
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

EKOLOGISTYKA, CZYLI GOSPODARKA ODPADAMI

Słowa klucze: ekologia, gospodarka odpadami
Keywords: reverse Logistics, waste management

Podejście Unii Europejskiej do gospodarowania odpadami oparte jest na hierarchii sposobów postępowania z odpadami, czyli kolejności priorytetów przy ustalaniu polityki dotyczącej odpadów i gospodarowaniu odpadami. I tak począwszy od najważniejszych priorytetów w postępowaniu z odpadami uznaje się: zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, odzysk i unieszkodliwianie odpadów (co obejmuje składowanie i spalanie bez odzysku energii) [2, 6]. Dlatego też naprzeciw procesom właściwego gospodarowania odpadami wychodzi ekologia, która jest ważnym narzędziem zapewniającym zaplanowany, efektywny przepływ odpadów.

Jedną z wielu definicji ekologii jest definicja według J.Szołtysek, która określa ekologię jako „ogół procesów zarządzania przepływami odpadów (w tym produktów uszkodzonych) i informacji (związanych z tymi przepływami), od miejsc ich powstawania do miejsc ich przeznaczenia w celu odzyskania wartości (poprzez naprawę, recykling lub przetworzenie) lub właściwego ich unieszkodliwienia i długotrwałego składowania w taki sposób, by przepływy te były efektywne ekonomicznie i minimalizowały negatywny wpływ odpadów na środowisko” [5].

Odnotowuje się istotny wzrost ilości produktów powracających, które mogą być ponownie wykorzystane, dlatego też takim łańcuchem logistycznym łączący miejsca powstawania odpadów z miejscami ich utylizacji jest ekologia. Najważniejszą cechą ekologii jest przeciwny niż w tradycyjnym kanale dystrybucji kierunek przepływu dóbr, które zostały w jakimś stopniu skonsumowane, lecz posiadają pewną wartość, którą można odzyskać.

Ekologia obejmuje następujące czynności [4, s. 98]:

- zbiorę i segregowanie odpadów,
- przemieszczanie i składowanie odpadów,
- przetwarzanie odpadów,
- udostępnianie surowców wtórnych.

Do podstawowych celów ekologii w Polsce należą:

- podniesienie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych do 65% w 2030 r. [7];
- zakaz składowania segregowanych odpadów oraz ograniczenie odsetka składowanych odpadów komunalnych do 10% do 2030 r.
- zwiększenie przygotowania do ponownego użycia i poddawania recyklingowi odpadów opakowaniowych do 75% w 2030 r. z uwzględnieniem celów pośrednich 65% w 2025 r. [1].

Rozwój ekologii podyktowany był wieloma względami, ale szczególne znaczenie należy przypisać [3]:

- poszukiwaniu alternatywnych źródeł pozyskiwania surowców do produkcji, a przede wszystkim możliwości pozyskiwania ich z odpadów,
- konieczności redukcji ilości odpadów trafiających na składowiska, przy ich ograniczonej pojemności,
- doskonalenia procesów ekologicznego projektowania wyrobów gotowych.

Łańcuchów dostaw o przepływy zwrotne, czyli ekologia przyniesi przedsiębiorstwom korzyści finansowe, ekologiczne i społeczne, będące efektem wykorzystania surowców wtórnych. Degradacja środowiska i straty finansowe spowodowane rosnącą ilością odpadów przyczyniają się do zmiany w podejściu do odpadów, zaczynają być traktowane jako źródło oszczędności i zysków (np. w USA logistyka zwrotna stanowi 4% kosztów całej branży logistycznej oraz 1% PKB – dane The Reverse Logistics & Sustainability Counsel [8]).

Literatura:

1. Botsman R., Rogers R., *What's Mine is Yours: The Rise of Collaborative Consumption*, Harper Collins 2010.
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE L 312z 22.11.2008, s. 3, z późn. zm.)
3. Korzeń Z., *Ekologia*, ILiM, Poznań 2001
4. Sokołowicz M.E., Przygodzki Z., *Logistyka miejska i transport zrównoważony*, [w:] *Ekomiasto i Gospodarka. Zrównoważony, inteligentny i partycypacyjny rozwój miasta*, (red.) Nowakowska A., Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.
5. Szołtysek J., *Logistyka zwrotna*, ILiM, Poznań 2009.
6. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. (Dz.U. z 2011 r. nr 152, poz.897, z późn. zm.).
7. www.businessstraveller.pl/rankingi/swiat-do-podzialu-10-najpopularniejszychserwisow-ekonomii-dzielonej/3
8. www.reverselogistics.com/

УДК 005.92:331.2.

Геник А. М. – ст гр. БЕП 1-15

Київський національний університет технологій та дизайну

СИСТЕМА ГРЕЙДИНГУ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент, професор кафедри бізнес -
економіки Воронкова Т.Є.

Genik A.

Kyiv National University of Technologies and Design

GRADING SYSTEM AS AN INNOVATIVE FORM OF PERSONNEL MOTIVATION

Supervisor: Candidate of Sciences, Associate Professor of Department of
Business Economics T.Voronkova

Ключові слова: грейдинг, мотивація, фонд оплати праці.
Keywords: grading, motivation, wage fund.

В сучасних умовах жорсткої конкуренції дуже важко втримати своє місце на ринку. Зростає необхідність створення на підприємствах дієвої системи оплати праці. В Україні перед кожним роботодавцем постають такі важливі питання, як збільшення вартості робочої сили, податкове навантаження, заборгованість по заробітній платі – це далеко не повний перелік проблем оплати праці, тому удосконалення системи оплати праці є надзвичайно актуальним завданням. На сьогоднішній день є досить велика кількість програм із визначення оптимального мотивуючого механізму щодо мотивації праці на підприємствах, але, вони не використовуються в Україні. Як показує досвід матеріального стимулювання працівників закордонних фірм, вирішення цієї проблеми полягає у розробці та впровадженні альтернативної системи посадових окладів – системи грейдів. Отже, необхідно дослідити систему грейдів як ефективного методу підвищення матеріального стимулювання працівників, розкрити сутність цього поняття.

Грейдинг – це процес створення вертикальної структури посадових рівнів і розрядів, універсальної для всього персоналу організації, де всі посади вибудовані залежно від їх значимості та орієнтовані на стратегію і бізнес-цілі підприємства.

Методику грейдингу розробив в 40-х роках минулого століття Едвард Хей (Edward Northrup Hay). Відповідно до системи грейдингу розраховується оплата праці працівників, здійснюється розробка пільг і компенсацій. Грейди впливають тільки на змінну частину заробітної плати, а також на соціальний пакет працівника. Кожна група посад має максимальний і мінімальний кордон базового окладу і рівний відсоток премії за досягнення стовідсоткової результативності. Кожен грейд має кілька ступенів, за якими працівник може просуватися по службі, підвищуючи свій рівень. Ця система зручна для великих та середніх підприємств, оскільки на відміну від вертикальної побудови кар'єри, вона дозволяє робити кар'єру горизонтально, усередині свого рівня.

Система грейдів оцінює всі типи робочих місць, що робить її надзвичайно коштовним інструментом у формуванні структури оплати праці. Мета і структура грейдів включає в себе: встановлення сітки оплати; визначення цінності і вартості кожної ділянки роботи; підтримання на високому рівні професійного потенціалу працівників; мотивацію на розвиток. Упровадження системи грейдів на підприємстві відбуватиметься у декілька етапів, а саме: підготовка робочої групи, вивчення методики; розробка документації (концепція, положення й інші); оцінка посад (анкетування, інтерв'ювання, бесіда); визначення вимог до посад, уточнення факторів; розподіл факторів по рівнях (ранжирування); оцінка кожного рівня; оцінка ваги фактора; розрахунок кількості балів для кожної посади; розподіл балів за грейдами; встановлення посадових окладів і розрахунок вилок окладів; відтворення графіка й аналізу результатів.

Отже, впровадження системи грейдів на підприємствах необхідно для зменшення перевитрат фонду оплати праці, уникнення невідповідностей реальної оцінки роботи працівників з їх окладами, визначення розміру базового складу нової посади, співвідношення заробітної плати працівників з ринковими аналогами, підвищення ефективності роботи персоналу. Система оцінює вплив та значущість працівників на діяльність підприємства, що створює умови для покращення системи оплати праці, оскільки працівники матимуть власний інтерес впливу на результативність оплати праці, це сприятиме зростанню продуктивності праці, активізації діяльності всього підприємства, зниженню плинності кадрів і як результат – підвищенню його прибутковості.

УДК 336.671

Атаманенко О. – ст. гр. МгЗМКБ -17 (з)

Київський національний університет технологій та дизайну

СИСТЕМА РЕЗЕРВІВ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Науковий керівник: к.е.н., доцент, професор кафедри бізнес - економіки
Воронкова Т.Є.

Atamanenko O.

Kyiv National University of Technologies and Design

SYSTEM OF BACKLOGS OF INCREASE OF INCOME OF ENTERPRISES

Supervisor: Candidate of Sciences, Associate Professor of Department of
Business Economics T.Voronkova

Ключові слова: внутрішні та зовнішні резерви, прибутковість, собівартість продукції, матеріальні витрати.

Keywords: internal and external backlogs, profitability, unit cost, financial charges.

Здійснення глибоких перетворень в економіці викликає необхідність максимальної мобілізації внутрішніх і зовнішніх резервів. Для ефективного функціонування об'єктів господарювання в умовах ринкових відносин першорядне значення має виявлення резервів збільшення обсягу чистого доходу, зниження собівартості, зростання прибутку.

Одним з резервів зростання прибутку підприємств є збільшення обсягу реалізації продукції. Обсяг реалізації продукції залежить від товарного випуску й залишків готової продукції. Ліквідація наднормативних залишків готової продукції є резервом збільшення прибутку за рахунок обсягу реалізації. Найважливіший принцип виживання промислових підприємств в умовах ринку - виробляти те, що можна продати, а не навпаки - продати те, що виготовляє підприємство.

У сучасних умовах все більше значення має аналіз факторів, що впливають на збут продукції. В основі якого лежать три групи факторів: сам товар, положення підприємства, ринок. До факторів товару, що впливає на збут, відносяться: відмінність ціни даного товару від цін конкурентів; можливість швидкої переорієнтації на виробництво продукції високого попиту; рівень платоспроможного попиту на товар. До складу факторів положення підприємства, що впливають на збут, входять: загальне положення підприємства на ринку; тиск конкуренції й престиж підприємства; гнучкість виробничої й збутової програм (можливості й швидкого випуску нової продукції). Фактори ринку, що впливають на збут, включають: ємність ринку; конкурентне середовище підприємства; еластичність попиту на продукцію підприємства.

Важлива роль в організації збутової програми відведена маркетингу. Практика світової торгівлі показала, що навіть багато новітніх виробів не реалізуються на ринку без ефективно організації маркетингу. Тому в нинішніх умовах не можна не

підкупуватися про збут товарів як на зовнішніх, так і на внутрішніх ринках . Особливо це стосується товарів широкого вжитку.

Один зі шляхів підвищення прибутковості суб'єктів господарювання - точне й своєчасне виконання договірних зобов'язань із постачання продукції. Їх порушення – сприяє отриманню збитків. На багатьох підприємствах підсилюються юридичні підрозділи, основним завданням яких стає своєчасне стягнення штрафів за порушення зобов'язань з боку постачальників, транспортних та інших організацій.

Зменшення собівартості продукції є найважливішим чинником зростання прибутку. У зниження собівартості продукції найбільше повно відбивається економія матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якими користується підприємство. Максимальна мобілізація резервів зниження собівартості продукції - умова ефективного функціонування підприємства.

Мобілізації резервів зниження собівартості продукції сприяє впровадження прогресивних норм витрат матеріальних ресурсів, широке використання у виробництві вторинної сировини, ліквідації втрат і непродуктивних витрат. Резервом збільшення прибутку суб'єктів господарювання є ліквідація непродуктивних виплат по заробітній платі, через оплату цілодобових простоїв і годин внутрішньозмінного простою, доплат за роботу в понаднормовий час, доплат відрядникам у зв'язку з відхиленням від нормальних умов праці й ін., скорочення втрат від браку, псування матеріалів та продукції; усунення непродуктивних витрат і втрат у складі витрат на обслуговування виробництв і управління.

Значною мірою розміри одержуваного прибутку залежать від того, наскільки раціонально, ощадливо витрачаються у виробництві матеріальні ресурси. Зменшення величини сукупних матеріальних витрат на одиницю продукції забезпечує зниження її собівартості, у якій частка матеріальних витрат досить значна. Скорочення матеріальних витрат збільшує прибуток. Причому при сформованому співвідношенні між рівнем матеріальних витрат і величиною прибутку, зниження матеріальних витрат у промисловості на 1% збільшує прибуток більш ніж на 3%.

Суттєвим з резервів зниження матеріальних витрат є пошук й придбання на ринку дешевої сировини й матеріалів. Це можливо за умов аналізу пропозицій постачальників за довгостроковими зв'язками або внаслідок маркетингових досліджень постачальників ресурсів. Ефективне використання матеріальних ресурсів значною мірою залежить від роботи відділу постачання. Одне з важливих завдань органів постачання промислових підприємств – контроль за станом виробничих запасів, управління ними, у тому числі з допомогою програмних продуктів (пакети BEST, Парус, Галактика, Ахарта і Ахарта Retail).

Одним з напрямів збільшення прибутку є підвищення продуктивності праці, економія трудових витрат на виробництво й реалізацію продукції. Значний вплив на підвищення продуктивності праці й відповідно зростання прибутку оказує скорочення застосування ручної праці, подальше впровадження механізації й автоматизації виробничих процесів. Розрахунки фахівців показують, що при механізації робіт продуктивність праці зростає в 1,5-2 рази. Скорочення числа працівників, зайнятих ручною працею на 1 %, дорівнює додатковому залученню в економіку десятків тисяч робітників.

Основою збільшення прибутку є впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу внаслідок застосування ресурсозберігаючих інноваційних технологій.

УДК 338

Бабюк А.Ю., студент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Науковий керівник: к.е.н, доцент Галушчак О.Я.

A.Y.Babyuk, student

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PECULIARITIES OF POWER AUTHORITIES IN ORGANIZATION

Supervisor: O.Ya. Halushchak, Ph.D., Assoc.Prof;

Ключові слова: влада, ресурс, керівник, підлеглий

Keywords: power, resource, leader, subordinate

Влада в організації - невидимі нитки управління людьми, що дозволяють часом отримати абсолютно несподівані результати: в якомусь випадку-дуже ефективну організацію праці, в якомусь - опір і небажання працювати. Адміністративна влада - процес, що забезпечує стійку пріоритетність спільної мети над індивідуальними цілями працівників і використовує для цього широкий набір засобів, включаючи примус. Найбільш поширеними моделями влади в організації є міжперсональні конструкції, де основу влади становить асиметрія відносин між людьми, заснована на тому, що індивід А володіє чим-небудь, чого потребує, або що бажає індивід В. Людина, що володіє ресурсами, буде мати владу над тими, хто позбавлений цих ресурсів, і чії потреби пов'язані з ними. Однак, варто зазначити, що підставою застосування влади з боку А до Б служить наявність у Б будь-яких привабливих для А ресурсів. У цьому сенсі, владу слід розглядати як двосторонній процес. Іноді можна спостерігати, що працівники розглядають себе виключно як підлеглих, які перебувають під владою у керівництва. У той же час існують і начальники, які вважають, що мають безмежну владу над підлеглими. Бувають і зворотні ситуації, коли підлегли не поважають свого керівника через відсутність у нього достатнього впливу і вважають, що абсолютно з усім можуть впоратися без нього. У таких випадках має місце дисбаланс влади. Співробітники представляють собою найцінніший ресурс організації, а без начальників, що направляють роботу в потрібне русло, організацію уявити неможливо. В контексті організації діяльності варто говорити про владу не з точки зору одностороннього впливу одного на іншого, а з точки зору взаємовигідного обміну ресурсами. У цьому сенсі адміністративна влада є взаємною і проявляється в міжособистісних стосунках. Для поліпшення цих відносин необхідно враховувати особливості владних повноважень в організації. Від того, наскільки адекватно керівник розпоряджається владними ресурсами, залежить, в першу чергу, мотивація співробітників. При цьому втратити свою команду може як занадто жорсткий керівник, який вважає, що йому все дозволено, так і занадто м'який, що не використовує свої владні повноваження для ефективної організації роботи. Методи впливу, що застосовуються керівником, часто не сприяють ефективній роботі співробітників, адже наша поведінка зумовлена особливостями сприйняття, а також досвідом, отриманим в попередніх відносинах. У зв'язку з цим бачиться необхідним вивчення суб'єктивних уявлень співробітників про владу в організації, адже владні відносини багато в чому зумовлюють соціальну ситуацію в організації.

УДК 621.326

Бессонова Л.-ст. гр. ОВ-308

Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Викладач: Павлик А.Й.

Bessonova L.

Ternopil Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TERRITORIAL MARKETING AS AN IMPORTANT TOOL FOR THE TERRITORY DEVELOPMENT

Supervision: Pavlyk A.

Ключові слова: імідж, бренд, туристичний маркетинг
Keywords: image, brand, marketing

Територіальний маркетинг (регіональний маркетинг, маркетинг місць) – особливий вид управлінської діяльності, маркетинг в інтересах території.
Територіальний маркетинг спрямований на:

- створення і підтримку іміджу, престижу території;
- підвищення прибутковості бюджету;
- зміну інвестиційного клімату регіону;
- створення і підтримку туристичної інфраструктури краю;
- реалізацію потенціалу регіону;
- залучення в регіон нематеріальних ресурсів (трудових, інтелектуальних);
- виконання соціальних регіональних програм.

Згідно з визначенням А. Шромніка: "...територіальний маркетинг – це сукупність скоординованих дій місцевих, регіональних або загальнодержавних суб'єктів, що прагнуть прискорити процеси обміну і впливу шляхом розпізнавання, формування і задоволення потреб та сподівань мешканців". Основна мета територіального маркетингу - це впливати на думки, відносини та способи поведінки зовнішніх і внутрішніх елементів середовища шляхом формування правильного комплексу заходів та інструментів для стимулювання відносин, прагнення до більш високого економічного, соціального, туристичного розвитку.

Територіальний маркетинг включає такі складові: брендинг регіону (території), зв'язки з громадськістю, маркетинг персоналу, event маркетинг, рекламу інфраструктурних проектів.

Поняття **брендинг територій** (place branding) вперше використав Саймон Анхольт в 2002 році.. **Бренд** — це сума всіх почуттів, спогадів, образів та емоцій, які виникають у людини, коли вона з ним стикається. Бренд міста Тернополя – це його мешканці, гостинні, доброзичливі, щирі, відкриті люди, це місія яку несе місто, його роль у світі, в країні, особливості, символи і легенди. Рекламна стратегія міста базується на слогані «Тернопіль- перлина Поділля», адже у Тернополі зібраний весь колорит подільської культури, тут дотримуються усіх звичаїв та традицій.

З метою залучення більшої кількості інвесторів, туристів, представників бізнесу компанією «ТОВ Федорів-КОМ» було розроблено логотип міста Тернополя. І в цьому знаку вміщується все, що може сказати місто світовій спільноті про себе – про затишне

та зелене місто з багатьма парками та скверами, про місто культурно-мистецького та спортивного потенціалу, про те, що це красиве, безпечне, найромантичніше місце на заході України. Тернопільська поетеса Ірина Чуйко стверджує: «Тернопіль - красень галичанський над ставом гордо височить».



За даними онлайн опитування українців (розробник В.М. Шевченко) Тернопіль увійшов у п'ятірку лідерів за показником розвитку спортивної та розважальної інфраструктури.

Стратегічна програма «Територіальний маркетинг» - це SWOT аналіз, тобто його сильні і слабкі сторони, можливості та загрози, які є в даному регіоні.

До **сильних сторін** слід віднести: вдале географічне розміщення та транспортне сполучення, духовні святині: Успенська Почаївська Лавра та Зарваницький Марійський духовний центр, санаторій у Микулинцях та заповідник «Медобори», унікальна природа та чудова панорама на озеро, старовинні замки та фортеці, церкви та монастирі, збережені національно-культурні традиції, проведення змагань з водно-моторного спорту та різноманітних фестивалів, найвищий відсоток україномовного населення в Україні, найбільш студентське місто України (третина всього міського населення).

Слабкою стороною є низька інвестиційна привабливість, високий рівень безробіття, найнижчий рівень зарплати в Україні, незадовільний стан комунікацій, доріг міста, відсутність працюючого аеропорту, недостатність ресурсів місцевого бізнесу для здійснення інвестицій, мала кількість великих підприємств, відсутність історичної архітектури (місто було зруйноване під час 2-ї світової війни).

Можливості регіону: збереження статусу цивілізованого чистого міста, набуття регіоном статусу гастрономічного центру країни, набуття регіоном статусу конкурентоспроможного на світовому рівні, розвиток сільськогосподарських господарств, розширення туристичної інфраструктури регіону, організація спортивних змагань та різноманітних фестивалів, залучення інвестицій в місто, розширення прав місцевого самоврядування, розвиток підприємництва.

Загрози це - можлива втрата статусу обласного міста, залежність від «інвестицій» заробітчанин, можливе погіршення умов бізнесу в результаті проведення реформ, поглинання місцевих підприємств бізнесом з інших областей, міграція населення, відсутність умов для розвитку промисловості.

Проблема зробити місто відомим у світі є зараз дуже актуальною. Та на жаль, щоб це зробити потрібні певні зусилля, прикладені руками не лише однієї людини. До зусиль слід віднести певне фінансування зі сторони місцевого самоврядування, підприємств, зацікавлених у подальшому просуванні своїх послуг на ринок. Органи місцевого самоврядування повинні працювати над створенням сильного бренд регіону, який отримає конкурентні переваги в певних регіонах ринкової конкуренції. Враховуючи важливість туризму у формуванні економічного розвитку регіону потрібно розробити маркетингові заходи, що дозволить збільшити надходження до бюджету, розвивати нові сильні брендові туристичні продукти.

Отже, завдяки розвитку маркетингу на території підвищується туристична активність та патріотизм місцевих жителів. Також елементи територіального маркетингу сприяють популяризації краю, покращують його туристичну інфраструктуру, підвищують привабливість регіону для інвесторів та підприємців. А це в свою чергу сприяє покращенню економіки на території, зростанню конкурентоспроможності регіону та добробуту місцевого населення.

УДК 338.242

Бойко В. – ст. гр. БА-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (СИСТЕМА «ФОРСАЙТ»)

Науковий керівник: к.т.н., доцент Стойко І.І.

Boiko V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

DETERMINATION OF PRIORITIES OF THE STATE SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL POLICY (FORSAYT SYSTEM)

Supervisor: Stoyko I.I., Ph.D.

Ключові слова: система «Форсайт», пріоритети, технічна політика.

Keywords: Foresight system, priorities, technical policy.

Нова система визначення пріоритетів державної науково-технічної політики, що має назву «Форсайт», або «Передбачення», виникла в 70-х роках минулого століття в розвинутих країнах. Слід зауважити, що до 80-х років у науці вживався термін «forecasting», тобто прогнозування, який у подальшому було замінено на «foresight», тобто передбачення. Відмінність їх полягає в тому, що перший передбачає тільки прогнозування майбутнього, а другий має ширший зміст, охоплюючи як альтернативні сценарії майбутнього, так і заходи для досягнення бажаних цілей.

Під терміном «форсайт» нині розуміють процес систематичного визначення стратегічних наукових напрямів і технологічних досягнень, які впродовж тривалого часу зможуть справляти помітний вплив на економічний і соціальний розвиток країни.

Це визначення охоплює чотири складові:

- 1) «форсайт» становить безперервний процес;
- 2) центральне місце в ньому посідають не якісь конкретні технології, а науково-технічні напрями;
- 3) часовий горизонт має перевершувати горизонт ділового планування;
- 4) у виборі пріоритетів враховується їх вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Сутність такого підходу полягає в тому, що держава за допомогою компаній визначає перспективні технології та ринки на найближчі 10-20 років, напрями співробітництва бізнесу й держави у створенні конкурентоспроможних інновацій; заходи, які дають змогу використовувати нові можливості для поліпшення якості життя, прискорення економічного зростання й підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни.

До найхарактерніших програм технологічного передбачення належать:

- регіональні (на прикладі програми ЄС);
- програми технологічного передбачення Старого Світу (на прикладі Великої Британії);
- програми технологічного передбачення постсоціалістичних країн (на

прикладі Угорщини).

Найбільшого поширення програма «Форсайт» набула у країнах Західної Європи з розвинутою культурою коопераційних зв'язків між суб'єктами НДДКР, які підтримує держава. У Великій Британії, Німеччині та Угорщині ініціаторами втілення цієї програми в життя є уряди, у Швеції – ділові кола.

Найбільший інтерес становить програма «Технологічний Форсайт» (Швеція). Її метою, починаючи з 1997 року, було залучення якомога більшої кількості учасників до обговорення ефективних шляхів стимулювання довгострокової взаємодії між технологічними, економічними, інституційними й соціальними процесами, а також надання компаніям та організаціям допомоги з питань довгострокового планування.

Загалом термін «технологічне прогнозування» стосується цілого комплексу засобів, що використовуються у спробах передбачити можливі й майбутні тенденції та події, визначити наслідки їх та способи впливу на розвиток подій.

Технологія Форсайту ще тільки починає використовуватись в Україні, але з кожним роком стає все більш популярною й очікуваною. У фахових виданнях все частіше можна знайти дослідження на цю тему. Вони стосуються як «класичної» для Форсайту проблематики науково-технологічного прогресу, так і питань застосування Форсайту на рівні регіонів та громад.

Вже здійснювались спроби проведення Форсайтів окремих сфер життєдіяльності українського суспільства. У 2015 році було проведено загально національний Форсайт економіки України, який, є вчасним і вдалим прикладом використання цієї технології. Але, на жаль не маємо інформації, чи було це ґрунтовне дослідження доведене до керівництва країни і яким чином будуть враховані визначені у ньому сценарії (позитивні і негативні) розвитку українського суспільства.

Форсайт можна визначити, як спеціальну технологію формування пріоритетів розвитку різних сфер життя суспільства з метою мобілізації максимально великої кількості учасників для досягнення якісно нових результатів у розвитку країни, регіону.

Слід також відзначити, що з точки зору організації дослідження, Форсайт являє собою складну поетапну та багатоаспектну взаємодію експертних груп, які представляють різні сфери діяльності. У підсумку цієї роботи мають бути відібрані стратегічні пріоритети розвитку суспільної або бізнесової структури, які засновані на інноваціях, і спрямовані на підвищення їх конкурентоспроможності.

Такий комплексний характер є важливою перевагою Форсайта в порівнянні з традиційними методами соціально-економічного передбачення та прогнозування. Це стосується, по-перше, того, що він передбачає участь багатьох зацікавлених осіб - представників різних верств суспільства (stakeholders) не тільки у формуванні картини майбутнього, але і їх залучення до активних дій щодо реалізації ними ж передбачуваних змін.

По-друге. Не менш важливою складовою Форсайта є створення мереж висококваліфікованих і зацікавлених у діях по його реалізації експертів-учасників. Саме ці мережі експертів, що складаються з представників влади, бізнесу, громадських інституцій і науковців в змозі сформулювати адекватну відповідь на політичні, економічні, соціальні та інші актуальні виклики.

По-третє. Форсайт – це не метод, а технологія, яка вбирає у себе методи, розроблені в рамках різних наукових напрямків. Це сукупність інструментів, що дозволяють активно передбачати проблеми майбутнього та впливати на нього за допомогою узгодження інтересів різних верств суспільства.

УДК 330.3:338.465

Подлевський О.О. – ст. гр. МгДЕП-17(з)

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Бреус С. В.

Podlevskyi O.

Kyiv National University of Technologies and Design

THE MAIN THREAT TO ECONOMIC SECURITY INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Supervisor: Ph.D (Economics), Associate Professor

Ключові слова: економічна безпека, заклади вищої освіти

Keywords: economic security, institutions of higher education

За своєю сутністю заклади вищої освіти (ЗВО) мають багато спільних рис з суб'єктами господарювання і знаходяться під впливом низки чинників, які справляють негативний вплив на їх діяльність як підприємств, основною метою яких є задоволення потреб споживачів та отримання прибутку в розмірах достатніх для забезпечення їх ефективного функціонування. Проте заклади вищої освіти виконують соціально-економічну функцію та являються об'єктами соціально-економічної системи. Загалом чинники, які справляють негативний вплив на діяльність ЗВО за своєю сутністю є загрозами їх економічній безпеці, до них відносяться зокрема такі: зниження якості вищої освіти, відтік кваліфікованих кадрів з ЗВО, зменшення чисельності абітурієнтів, непрозорий механізм розподілу бюджетних коштів та скорочення обсягів державного фінансування, загострення конкуренції між вишами за абітурієнтів та між випускниками на ринку праці. Також за існуючих реалій розвитку економіки України до важливих чинників, що формують загрози економічній безпеці як ЗВО, так і держави, а також визначають спрямованість міжнародних економічних комунікацій, можна віднести невисоку представленість вітчизняних вишів у міжнародних рейтингах університетів. Адже від позиції вишу у рейтингах залежить не тільки його престиж як закладу освіти та рівень конкурентоспроможності, але і економічної безпеки. Включаючись у боротьбу за високі позиції у вітчизняних та міжнародних рейтингах, виші сприяють таким чином покращенню якості освіти.

Загалом слід зазначити, що підвищенню рівня економічного розвитку держави в сучасних умовах сприятиме забезпечення ефективного функціонування закладів вищої освіти та їх економічної безпеки, зокрема у результаті підвищення якості підготовки фахівців, які можуть бути конкурентоспроможними як на вітчизняному, так і на міжнародному ринку праці.

За умови активізації зусиль держави, закладів вищої освіти та суб'єктів господарювання може відбутись відновлення зв'язку між освітою, наукою та виробництвом. Сприяти чому може підготовка фахівців у ЗВО на замовлення суб'єктів господарювання з урахуванням вимог ринку праці, потреб економіки та роботодавців у кваліфікованих фахівцях, організація виробничих та переддипломних практик студентів за участю працівників промислових підприємств тощо.

Булах А.І. – ст. гр.К26
ВСП Агротехнічний коледж Уманського НУС

ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ

Науковий керівник: викладач вищої кваліфікаційної категорії Булах І.І.,
викладач вищої кваліфікаційної категорії Шиманська О.В.

Bulah A.
*Separate structural subdivision Agrotechnical college Uman National
University of Horticulture*

USING OF CRYPTOCURRENCY IN THE MODERN ECONOMIC SYSTEMS OF UKRAINE: PROSPECTS AND RISKS

Supervisor: Bulah I. I. senior lecturer Separate structural subdivision
Agrotechnical college Uman National University of Horticulture,
Shymanska O. V. senior lecturer Separate structural subdivision Agrotechnical
college Uman National University of Horticulture

Ключові слова: криптовалюта, волатильність, bitcoin.
Keywords: cryptocurrency, volatility, bitcoin.

Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року передбачає розвиток безготівкових платежів з використанням електронних грошей. Перспективним напрямом для України є запровадження концепції безготівкової економіки (cashless economy). Варто зазначити, що розвиток комп'ютерних технологій сприяє появі нової епохи – «електронних грошей» і все частіше звучить термін «криптовалюта». В даний час відбувається поширення обсягів використання криптовалюти в світі, як абсолютно нового, інноваційного платіжного інструменту XXI століття, тому питання розвитку та використання цього платіжного засобу в Україні потребують подальших досліджень. На даний момент в світі існує близько 1600 криптовалют (Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Peercoin), але найвідомішою зі швидким розвитком є bitcoin. Bitcoin не випускаються центральними банками і не залежать від кредитно-грошової політики тієї чи іншої держави. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді. Будь-хто охочий може добувати криптовалюту (займатися майнінгом), використовуючи комп'ютерні можливості. Запланована емісія криптовалюти не більше ніж 21 мільйона bitcoin, тому загалом випускається все менше і менше монет. За прогнозами майнерів у 2033 році емісія bitcoin досягне саме цієї позначки (Vartist Bitkoina...). У 2015 році Європейський суд звільнив bitcoin від оподаткування, чим фактично визнав її повноцінною грошовою одиницею. Bitcoin – це своя власна валюта інтернету. Нею можна розраховуватись, і навіть зберігати як заощадження. Також інтерес до криптовалют створюють інвестиційні можливості. Звичайно, зараз в Україні використання криптовалют не досягло таких показників, як у США, країнах Західної Європи чи Південно-Східної Азії. Однак, незважаючи на те, що широка громадськість ще і досі мало знає про криптовалюти, в тому числі bitcoin, сьогодні Україна входить у топ-5 країн світу за кількістю користувачів різними bitcoin - гаманцями. Справа в тому,

що bitcoin дуже популярні серед українських IT-фахівців, які дуже активно інвестують реальні гроші у віртуальну валюту. UBR.ua вирішив в'яснити, які компанії в Україні приймають bitcoin і що за них можна купити. З bitcoin в Україні працюють не більше, ніж 20 компаній. За них можна придбати квитки на концерт, виставку, кіно, театр, цирк, дельфінарії, планетарій. Оплачувати ці послуги криптовалютою стало можливим з жовтня 2015 року. У 2016 році найбільша кількість пошукових запитів зі словом bitcoin надходило з Харкова, на другому місці – Дніпро, на третьому – Львів, на четвертому – Одеса. Київ замикає п'ятірку міст. Якщо дивитися статистику за областями, то на першому місці з великим відривом від решти – окупований Крим. Зацікавленість до криптовалюти пояснюється тим, що місцевому бізнесу важко здійснювати розрахунки із закордонними партнерами через дію санкцій. З грудня минулого року Українська біржа запустила торгівлю ф'ючерсними контрактами на індекс bitcoin. Специфікація контрактів зареєстрована в НКЦПФР. Це фактично перший регульований ринок у світі, який запропонував ф'ючерсні контракти на bitcoin. У 2016 році юридична компанія Axon Partners стала першою українською компанією, що внесла bitcoin в свій статутний капітал, що свідчить про те що криптовалюта знаходить своє застосування в Україні. Юридична фірма «Юскутум» надала можливість оплачувати юридичні послуги за допомогою біткойнів в 2013 році. В компанії аргументували нововведення частими зверненнями та запитамі клієнтів. В інтернет-магазині SendFlowers представлений широкий вибір способів розрахунку, в тому числі є можливість купити букет квітів за біткойни. З жовтня 2014 року біткойни почав приймати український стартап Yaware, який розробляє корпоративні додатки для бізнесу та виробництва.

Література

1. Виртуальные валюты. Ключевые определения и потенциальные риски в сфере ПОД/ФТ [перевод подготовлен Международным учебно-методическим центром финансового монито-ринга] // Отчет ФАТФ. – Июнь 2014. – 28 с. 152 ВИПУСК № 4(60), 2017 ПРОБЛЕМИ СИСТЕМОГО ПІДХОДУ В ЕКОНОМІЦІ
2. Rotman Parker Sarah. Bitcoin vs Electronic Money [Електронний ресурс] / Sarah Rotman Parker // BRIEF CGAP. – January 2014. – Режим доступу : <http://www.cgap.org/publications/bitcoin-vselectronic-money>.
3. Virtual Currency Schemes // European Central Bank. – October, 2012. – 53 p.
4. Сарханянц К. Много денег из ничего [Електронний ресурс] / Кирилл Сарханянц, Ольга Шес-топал, Роман Рожков // Газета Комерсантъ. – 17.06.2013. – Режим доступу : <http://www.kommersant.ru/doc/2213241>.
5. Bitcoin был назван «естественной» пирамидой Понци [Електронний ресурс] // CryptoMoney. – 17.07.2014. – Режим доступу : <https://www.crypto-money.net/novosti-bitcoin/54-bitcoinnews-on-july-17-2014>.

УДК 339.13

Вовчук О. – ст. гр. ПМс-32

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпилик С.В.

Oksana Vovchuk

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

DIGITAL MARKETING

Supervisor: Ph.D., Assoc. Prof. Shpylyk S.V.

Ключові слова: цифровий маркетинг, SEO, постиг, медіа.

Keywords: digital marketing, SEO, posting, media

У XXI столітті інформатизація, глобалізація, поява нових технологічних укладів створили нові можливості для зростання підприємств. Настала ера цифрового маркетингу (digital marketing). Цифровий маркетинг – класичний маркетинг, який використовує новітні канали комунікації з потенційним клієнтом, такі як: інтернет, цифрові медіа, інші об'єкти, що функціонують на основі цифрових технологій (гаджети, бокси, POS-термінали, екрани). Головними завданнями цифрового маркетингу є просування бренду і збільшення збуту за допомогою різних методик. Цифровий маркетинг — сукупність методів просування і збуту товарів і послуг, що використовують цифрові канали. Цифровий маркетинг включає в себе великий вибір маркетингових тактик із просування товарів, послуг і брендів. Крім мобільних технологій, традиційних телебачення і радіо, методи цифрового маркетингу використовують інтернет у якості основного комунікаційного посередника. Digital marketing включає в себе не один, а декілька каналів комунікації, що прокладає пряму дорогу до суб'єкта впливу – споживача. Головна перевага цифрового маркетингу в тому, що він піднявся на щабель вище щодо взаємодії з цільовою аудиторією. Розглянемо основні напрямки digital маркетингу і користь, яку приносять цифрові технології для бізнесу.

SEO – всім добре знайоме слово, яке для звичайного користувача інтернету означає «розкрутка сайту» або вихід у топ. SEO – аббревіатура англійської фрази «search engines optimization». У буквальному перекладі на українську мову фраза читається як «пошукові машини оптимізація». Свій початок SEO веде з середини 90-х років. З появою пошукових машин власники сайтів практично миттєво зрозуміли, що мало мати сайт. Необхідно залучити на сайт максимальну кількість користувачів. А кращого інструменту, ніж пошуковик, для цього не знайти. SEO являє собою продуманий комплекс дій, метою яких є підвищення позицій даного веб-сайту в пошуковій видачі по конкретних запитах. Просування сайтів виступає досить ефективним інструментом реклами будь-якого бізнесу. SEO просування цілком заслужено вважається найбільш ефективним видом реклами. Як відомо, оффлайнова реклама (на транспорті, ТВ, радіо і т.д.) вже не так актуальна, як кілька років тому, адже найбільший потік інформації про послуги і товари йде зараз на споживача саме із Всесвітньої павутини. До того ж оффлайн-реклама на відміну від SEO відрізняється невиправдано високою ціною. На противагу всім іншим способам заявити про себе SEO дає можливість не тільки підвищити впізнаваність бренду, залучаючи до нього ще

більше потенційних споживачів, а й реально збільшити обсяг продажів, а, отже, і прибуток. Досить поширена думка, що одноразового проведення робіт по SEO оптимізації сайту достатньо для досягнення стабільного результату, однак це в корені невірно. Щоб надовго підвищити відвідуваність ресурсу і прибуток, заходи з SEO просування повинні носити періодичний характер. Головне в SEO – залучити цільових користувачів на сайт і подружити сайт з пошуковою системою Google.

Медіа – це канали та інструменти; їх використовують, щоб зберігати, передавати й подавати інформацію або дані для взаємодії продавців зі споживачами. Зараз компанії приділяють мало уваги відео-контенту, а даремно. Людина ледача і більше розташована до перегляду, а не читання. Використання, наприклад, власного каналу на YouTube дозволить компанії ділитись новинами, дослідженнями, аналітикою, рекламувати товари, розповідати як ними користуватися. Фактично YouTube канал – це персональний телеканал тільки в інтернеті. Різновиди медіа: (засоби одночасної передачі інформації групі людей), директ-медіа (засоби прямої комунікації із споживачем), мультимедіа, медіатехнології, медіа в рекламі, мас-медіа.

Posting – не новий і вже не такий ефективний напрямок digital – маркетингу, який носить злегка нав'язливий характер взаємодії з потенційними і діючими покупцями. До даного виду відносяться: розсилки на e-mail, повідомлення на телефони, реклама у соціальних мережах. Даний метод хороший був тим, що дозволяв, наприклад, на e-mail клієнта вислати найбільш повну комерційну пропозицію, що у повній мірі розкриває його привабливість. Але методом розсилки почали занадто зловживати і зараз будь-які пропозиції, що надходять на пошту, розглядаються користувачами як спам незалежно від характеру, змісту і цінності інформації.

Digital object – для тих, хто шукає споживачів, яких немає в інтернеті. Це можуть бути цифрові екрани – білборди, POS-термінали, реклама на ефірних телеканалах і т.д. Підхід тут такий – чим більше людей побачить, тим більша ймовірність конверсії. Використовуються в основному для розкрутки брендів і підтримки.

Переваги цифрового маркетингу: активне залучення споживача у взаємодію з брендом; відсутність територіальних обмежень при реалізації маркетингових ідей; легка доступність до ресурсу; підтримка іміджу бренду і стимулювання продажів; можливість оперативної оцінки проведеної кампанії та управління подіями в режимі реального часу.

Більшість digital – маркетологів розглядають зараз Інтернет у якості основного рекламного носія, а пошуковий маркетинг основним методом збільшення продажів для середнього та малого бізнесу. Але не варто комерціалізувати всю інформацію. Часом некомерційна інформація здатна залучити споживачів до вашої компанії швидше, ніж будь-які маркетингові вишукування. Хороший приклад компанії Google зі своїми фірмовими анімаціями (дудл) приурочені різним подіям і святковим дням. На них цікаво подивитися, іноді ними можна навіть пограти. І основний посил в даному випадку компанії Google не заробити на вас, а просто розважити, підняти настрій, створити асоціацію позитивного з їх сайтом. І погодьтеся, такий некомерційний підхід працює і це іноді варто більшого, ніж просто банальна реклама.

Отже, взаємодія з аудиторією є ключовим моментом в даному напрямку. Тепер споживачі формують продукт таким, яким вони хочуть його бачити, у них з'являється можливість напряму контактувати з компаніями, висловлювати свою думку і бути почутими. У сучасному світі все швидко змінюється і компанії повинні бути готові оперативно реагувати на зміни.

УДК 339.13

Гайдутька Ю.Б. – ст.гр. БМс-32

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гарматюк О.О.

Gaidutska Y. B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INNOVATIVE CHANGES IN HUMAN RESOURCES MANAGEMENT SYSTEM

Supervisor: Ph. D., Associate Prof. Garmatiuk Oksana

Актуальною проблемою сучасного менеджменту є активізація людських ресурсів для досягнення успіху організації, а також орієнтація персоналу на досягнення стратегічних завдань організації. Провідні компанії світу почали успішно інтегрувати своє управління людськими ресурсами в систему стратегічного та тактичного менеджменту.

Основою сучасної концепції управління персоналом є людина як об'єкт управління. Управління персоналом це є безпосередня діяльність не тільки менеджерів кадрових служб, але й керівників всіх підрозділів. Людина у цьому випадку розглядається як джерело і носій інформації. З іншої сторони людина розглядається як суб'єкт управління, який має безпосереднє відношення до етапів прийняття управлінських рішень.

На сучасному ринку із неймовірною швидкістю розвивається впровадження інноваційних підходів і методів, а також модернізоване обладнання, устаткування та інше. Це надає змогу оптимізувати час, кошти та зусилля і працю менеджера. Нові технології управління персоналом об'єднують у блоки. Вони виконують наступні функції:

1. Підсистему планування персоналом (здійснюється попередня діяльність зі створення системи інноваційної діяльності).

2. Підсистема розвитку персоналу (проведення навчання, перекваліфікації, призначення на посаду, здійснення адаптації нових працівників, підбір і оцінка потенційних кандидатів на вакантну посаду, часткова оцінка працівників, організація кадрового резерву і роботи з ним).

3. Підсистема мотивації і стимулювання працівників (розроблення системи про оплату праці, вартісне стимулювання праці, оцінка можливих премій і доплат).

4. Підсистема організації інновації в діяльності персоналу (введення нового обладнання, розробка нових планів діяльності підприємства, підвищення кваліфікаційних вмінь і знань працівників).

Інноваційні нововведення є дуже важливими для кожного стабільного підприємства, без так званих «новинок» організації зменшуватимуть попит на продукцію або ж послуги, вони не зможуть конкурувати з іншими потужними установами і це є великою проблемою.

Проте, дуже часто управлінські рішення на рахунок введення інноваційних процесів погано сприймається учасниками ділових відносин. Можна виокремити декілька причин такої реакції:

1. Першою причиною є, насамперед, суперечність інтересів, цілей, мотивів; опір працівників, виникнення бюрократичних перешкод на шляху введення інновацій.

2. Наступною причиною є те, що спостерігається дезінтеграція інноваційних процесів.

3. І останньою причиною є недостатнє розуміння важливості даних процесів.

В сучасних умовах все швидше і швидше впроваджується майже 100% технічне забезпечення на промислових підприємствах. Тобто, багато керівників підтримують виробництво товарів без прямого людського чинника, а з урахуванням машинного виконання ряду функцій. В даному випадку варто згадати таке поняття, як «штучний інтелект».

Штучний інтелект (англ. Artificial intelligence, AI) – розділ комп'ютерної лінгвістики та інформатики, що опікується формалізацією проблем та завдань, які нагадують справи, що виконуються людиною. Даний винахід сприймається по-різному. Одні вважають, що такий розвиток може спричинити повне витіснення людей із виробничих підприємств, інші стверджують, що «штучний інтелект» може спричинити Третю світову війну, а от підприємства по всьому світу все частіше залишають позитивний відгук, адже це в сотні разів підвищує продуктивність. Одним із найперших у світі людиноподібних роботів став Гуманоїд Софія. Особа, яка розвинула і впровадила такий винахід - Девід Хенсон. Завдяки технологіям штучного інтелекту, робот може виконувати безліч функцій, які до цього окрім людей ніхто не повторював.

Проте, підприємства по всьому світі використовують низку інших різноманітних технологій, які все більше і більше дають змогу виконувати операції без прямого контакту людей. Виділяють :

1. Автоматизована система управління.
2. Автоматизована система безпосереднього виконання роботи.

Згідно із дослідженнями до 2030 року понад 700 млн. працівників можуть втратити свої робочі місця, тому що їх замінять роботи або процеси автоматизації. Такі втрати можуть спостерігатись і в країнах із розвинутим рівнем економіки, так і в країнах, що розвиваються. Найбільше постраждають працівники бек-офісів, машинні оператори, особи, що займаються бухгалтерськими операціями, працівники мереж фаст-фуду та ін.

Найбільша загроза різкої втрати робочих місць стосується Китаю, та під потенційним ризиком більше 200 млн. робітників, це майже 17 % робочої сили. Друге місце посідає Індія (більше 150 млн. осіб) і на третьому місці США (50 млн. осіб), це майже 26 % працюючих. Незначна загроза буде спостерігатись у сфері управління персоналом і соціальної взаємодії. Перелік країн, що вводять майже повну автоматизацію на підприємствах:

1. Японія.
2. Китай.
3. США.
4. Німеччина.
5. Швейцарія.

Отже, впровадження інновацій та нововведень відіграють дуже важливу роль для власників підприємств та організацій. Проте, враховуючи, що із різким введенням технічного забезпечення зменшує використання людських ресурсів, дуже важко робити прогностні рішення. Також не потрібно забувати, що вирішальну роль завжди несе людина і жодна автоматизація або технічне забезпечення не зможе замінити це.

УДК 354+316.35

Давиденко Н. – гр. БЕП1-15

Київський національний університет технологій та дизайну

КРАУДСОРСИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент, професор кафедри бізнес - економіки
Воронкова Т.Є.

Davydenko N.

Kyiv National University of Technologies and Design

CROWDSOURCING AS AN INNOVATIVE BUSINESS DEVELOPMENT TOOL

Supervisor: Candidate of Sciences, Associate Professor of Department of
Business Economics T.Voronkova

Ключові слова: краудсорсинг, соціальний капітал, генерація ідей.

Keywords: crowdsourcing, social capital, generation of ideas.

Швидким темпом розвиваються технології та суспільство в наш час, потребуючи адекватних сучасних інструментів для покращення якості управління усіх соціальних сфер та якості людської життєдіяльності. Однією з основних проблем управління є неадекватність випереджального розвитку інформаційних технологій, інформаційних ресурсів управлінського призначення, інноваційних управлінських інструментів з їх повільним впровадженням менеджерами в практику діяльності. Це зумовлює розгляд сучасного інструменту – краудсорсинга, впровадження якого спрямоване як на підвищення ефективності дій менеджерів, так і конкурентоздатності й іміджу інституцій, які вони очолюють.

Краудсорсинг — передача певних виробничих функцій невизначеному колу осіб (на підставі публічної оферти, без укладання трудового договору). Виникнення та розвиток краудсорсингу безпосередньо пов'язані з розвитком нового типу суспільства – інформаційного, що детермінувало випереджальний розвиток ІТ, формування мережевої економіки знань, розвиток соціальних мереж, нових типів е-взаємодії й універсальних інструментів з метою розв'язання поставлених завдань. Загалом застосування краудсорсингу розрізняється за тематикою, за видом одержуваного результату і за категорією залучення людей.

У бізнес-сфері – цей метод є ефективним інструментом, який дозволяє з мінімальними витратами коригувати розвиток бізнесу. Проект на основі краудсорсингу – E-generator.ru, це, по-суті, приклад колективної творчості в галузі генерації ідей («брейнштормінг» або «мозковий штурм» як метод, який може бути застосований як у будь-якій галузі реклами й маркетингу так й в освіті). Експертне співтовариство генерує ідеї на задану замовником тему, переможці отримують матеріальні бонуси. Додаткова схема монетизації проекту – продаж доступу до архіву ідей, зібраного за час над роботи проектом.

Під час розгляду феномену краудсорсинга основну увагу необхідно приділити перевагам та ризикам від його застосування. Переваги використання краудсорсинга багато в чому залежать від суті поставленої задачі.

Застосування краудсорсингових технологій у бізнес сфері надає можливість:

- економії фінансових, людських, інформаційних, енергетичних та часових ресурсів;
- раціонального використання знань, умінь, досвіду та інтересів як «натовпу», так і окремої конкретної людини;
- створення нових сприятливих умов для налагодження ефективної комунікації з цільовою аудиторією споживачів послуг;
- заохочення усіх активних суб'єктів до прийняття участі в процесі формування колегіальних і прозорих управлінських рішень;
- участі та доступу до результатів праці необмеженої аудиторії завдяки масштабності проектів;
- завершення проектів за короткий термін.

Краудсорсинг за короткий проміжок часу став потужним і дієвим управлінським інструментом, застосування якого в управлінні, бізнесі дозволяє розв'язувати актуальні, важливі та нагальні задачі, використовуючи при цьому спільний інтелект, знання, компетентність як кваліфікованих фахівців так й активних, креативних і небайдужих пересічних громадян. Отже, краудсорсинг – це сучасний універсальний управлінський інструмент пошуку нових ідей та коштів із застосуванням ІКТ-технологій.

УДК 621.326

Дець О. П.-ст. гр. ОВ-308

Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

РОЗВИТОК ГАСТРОНОМІЧНОГО МАРКЕТИНГУ НА ТЕРИТОРІЇ

Викладач: Павлик А.Й.

Dets O.

Ternopil Ivan Pul`uj National Technical University

THE DEVELOPMENT OF GASTRONOMIC MARKETING ON THE TERRITORY

Supervision: Pavlyk A.

Ключові слова: їжа, тури, гастрономічний маркетинг

Keywords: food, tour, gastronomic marketing

Гастрономічний маркетинг – це діяльність, яка спрямована на досягнення смакових потреб споживачів, того чи іншого регіону, шляхом дегустації.

Розвиток даного типу маркетингу тісно пов'язаний з ситуацією, яка відбувається в країні. Інтерес до кулінарних подорожей зростає з кожним роком, не кожен відпочиваючий мріє відправитися на золотисті пляжі на березі моря, чи підкорити нову вершину, бажання наповнити свій шлунок смаколикама в гастрономічному турі набуває все більшої популярності серед туристів.

Сьогодні Україна має багато можливостей, що створює передумови для розвитку гастрономічного маркетингу, який має регіональні особливості: центральні регіони – галушки, пампушки, капуста, північ – деруни, печеня, південь – страви з риби, овочей, західні регіони - бануш, бограч, чанахи.

Популярністю у гастрономічних турах в Україні користується: «Галицька дефіляда», «Національне свято шоколаду», «Галушка фест», «Закарпатське Божолє», «Золотий гуляш», «Сонячний напій», «Львів на тарілці». Даного роду заходи дозволяють ознайомитися з звичаями трапези, та «скуштувати» регіон.

Важливим аспектом у даному виді маркетингу відіграє наша українська кухня, яку варто вдало прорекламувати саме у таких видах заходів. За традиційними та сучасними стравами можна вирушати в український тур. Фестивалі відбуваються не лише у великих містах, але також у селах кожного регіону України.

Популярним відпочинком для українців стають трапези в зелених місцях відпочинку. Нещодавно в одному із львівських парків відкрили літній Сніданковий Ярмарок вихідного дня. Позитивним фактором гастро-туру є не лише час перебування на свіжому повітрі, але й повна екологічність їжі та посуду. Страви подають переважно в паперових упаковках, а напої розливають у великі келихи з міцного пластику. Наприклад, на фестивалі ріп'янки, що проходив на території музейного комплексу "Старе село" в Колочаві пропонували етно-аналоги відомих нам бургерів і смузі, але в багато разів корисніші за складом і способом приготування. При цьому одночасно вирішуються дві проблеми: здорового способу життя та екології.

Щорічно у Тернополі проходить понад три десятки фестивалів, найбільше – гастрономічних. Перший фестиваль у місті було проведено у 2013 році. Популярними фестивалями є: «Короп-фест», «Вуличний ринок», «Сала і самогону», «Співоче поле», «Галицька дефіляда», «Борщ'їв» «Файне місто», «Яйце-райце» та інші.

Гастро-тур по Тернополю варто розпочати з арт-бару «Коза». Тут збираються творчі люди міста на концерти, презентації, виставки та тематичні вечірki. Гостям пропонують пасту, ризотто, буритос, а також різноманітні страви. У закладі також подають фірмову випічку. Особам, котрі любляють українську кухню варто відвідати наступні заклади: «Старий млин», «Ковчег». Заклади пропонують смачну їжу з авторськими особливостями, різноманітну випічку та широкий вибір напоїв з етно-елементами, здивують своїм унікальним інтер'єром та виставкою музейних експонатів. Страви готують у старовинних печах та грилях на дровах.

ТОВ «Микулинецький Бровар» та броварня «Опілля» пропонують екскурсії, де можна ознайомитись з технологічним процесом виробництва пива та покуштувати його. Також в Тернополі проводиться фестиваль для любителів пива «Хмільний кухоль». Це свято є у стилі європейських традицій, концепція якого запозичена з таких фестивалів як Октоберфест, які є вагомою частиною європейської ідентичності.

За час проведення фестивалів було встановлено безліч гастрономічний рекордів:

у 2014 році у Тернополі на «Галицькій дефіляді» встановили п'ять кулінарних рекордів (у тому числі два світових): найдовший мангал довжиною 211,1 метра та складався із 69 конструкцій, найдовший шашлик 210,6 метрів, найбільша кількість зеленого борщу 434 літри, найбільша карта-фототорт Тернопільщини та найбільша кількість рекордів, які встановлені на одному фестивалі. Торт важив більше тонни, площею 15,3 кв. метри;

у 2015 році на території фестивалю облаштували найдовший гостинний стіл, довжиною майже 100 метрів;

у 2017 році встановили гастрономічний рекорд – наварили 3009 літрів рибної юшки та встановили рекордний казан вагою 3 тони;

у 2017 році на першому фестивалі локальної їжі та культури «Тернопільська брама» встановили кулінарний рекорд – найдовша в Україні 400-метрова ковбаса;

у 2017 році на фестивалі сала та самогону виклали найдовшу в країні контактну барну стійку довжиною 40 метрів 93 сантиметри.

Особливість Тернопільської області полягає в тому, що тут нерозривно пов'язані декілька українських культур. В результаті ми отримуємо шедеври кулінарної майстерності і мистецтва.

Слід звернути увагу на даного роду заходи адже, інтерес до гастрономії в світі в останні роки перебуває на своєму піку, й гастрономічні фестивалі стають все більш популярними. Яскравим прикладом можна назвати фестиваль «Masters of Food & Wine», що проходив у Франції і коштував для відвідувачів 180 євро на людину. Організатори вклали велику суму грошей, але заробили в шестеро більше, що значно покращило становище міста. Слід брати приклад у країн Європи та Америки, де подібні явища надзвичайно поширені та викликають великий ажіотаж не лише у жителів міста, але й у туристів, яких приваблюють такі заходи. Фестивалі мають вікову історію, що допомагає створити і зберегти імідж країни. У гастро-турах можна повністю реалізуватися як шеф-поваром так і витонченим сомельє чи дегустатором. Ці заходи дозволяють втілити у життя різного роду задуми. Наприклад, на одному з гастро фестивалів у Франції, для того аби уникнути черг, ввели власну валюту. Назвали тематично - "les niams", що можна перекласти як "нями". Отримати їх можна було відразу на вході - поміняти євро на нями, і вже ними розраховуватися за їжу, обмінний курс: 1 ням - 2 євро.

Взимку відомий гастрономічний фестиваль проводять в Сент-Моріц (*St. Moritz Gourmet Festival*) - на знаменитому швейцарському курорті. Цей захід вважається одним із найбільш визначних подій у царині кулінарного мистецтва. Триває він зазвичай трохи менше тижня. На гастрономічне свято запрошують найкращих кухарів світу для презентації їхніх нових страв високої кухні. Програма фестивалю зазвичай насичена: тут і вечірки, і гала-вечори, й майстер-класи, й урочисті обіди.

Підводячи підсумки можна стверджувати, що гастрономічний маркетинг на Тернопільщині набирає обертів і його потрібно всебічно розвивати. Це дозволить пропагувати культурні традиції Галичини, екологічної їжі та популяризувати Тернопіль як гастрономічний центр Західної України. А це в свою чергу збільшить потік туристів і сприятиме поповненню міського бюджету.

УДК 338.46

Долинська А.– ст. гр. БМс-42

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЯРМАРКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Машлій Г.Б.

Dolynska A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FAIRS AS AN ELEMENT OF MARKET INFRASTRUCTURE

Supervisor: Ph.D, Assoc. Prof. Mashliy H.B.

Ключові слова: ярмарок, ярмаркова торгівля.

Keywords: fair, fairs trade.

Ярмарком називають періодичні, як правило, великі роздрібні торги, які з метою продажу товарів проводяться в обумовленому місці в установлені терміни за участі багатьох організацій і підприємств оптової і роздрібно торгівлі, промислових і сільськогосподарських підприємств — виробників товарів народного споживання, інших суб'єктів підприємницької діяльності. Як правило, продаж товарів на ярмарках здійснюється через торговельні ряди з визначеними торговими місцями, тимчасові павільйони, автомагазини та автопричепи, активно використовуються також засоби переносної торгівлі [1].

Основна мета ярмаркових торгів - оптова продаж товарів, укладання прямих договорів чи контрактів між продавцями і покупцями. Предметом діяльності ярмарку є надання комплексу послуг учасникам по укладанню торгових угод, налагодження ділових контактів, упорядкування процесу оптової торгівлі, аналіз і підготовка інформації щодо кон'юнктури ринку, організація реклами [2].

З урахуванням цільового призначення та часу проведення ярмарків розрізняють сезонні (весняно-літні, осінні) та традиційні ярмарки; з урахуванням тривалості проведення ярмарків - короткотермінові і постійно діючі (тобто функціонуючі протягом відносно тривалого часу). На сезонних ярмарках продаються продовольчі та/або непродовольчі товари широкого асортименту, проводиться сезонний розпродаж товарів за цінами зі знижкою, організовується виїзна та виїзна торгівля.

Основними проблемами розвитку ярмаркової торгівлі в Україні є наступні:

- немає професійно відпрацьованої системи організації ярмаркової діяльності;
- брак фахівців на підприємствах, які змогли б достатньо кваліфіковано і відповідально продемонструвати продукцію;
- немає системи дизайнерського та ергономічного забезпечення виставково-ярмаркової діяльності;
- відсутність ефективної державної політики стосовно ярмаркової діяльності.

Україна повинна брати участь у проведенні різних видів ярмарків, особливо закордонних, оскільки буде сприяти формуванню позитивного іміджу нашої держави, просуванню продукції вітчизняних виробників на міжнародні ринки, стимулювати розвиток вітчизняної економіки, техніки та зростанню експортних можливостей України.

Література:

1. Апопій В.В. Організація торгівлі: підручник для студ. вищ. навч. закл. / В.В.Апопій [та ін.]; за ред. В.В. Апопія / - ЦУЛ: 2005. – 606 с.
2. Виставково-ярмаркова діяльність як форма маркетингових комунікацій [Електронний ресурс].-Режим доступу: https://studme.com.ua/19531117/marketing/vystavochno-yarmarochnaya_deyatelnost_kak_forma_marketingovyh_kommunikatsiy.htm.

УДК 330.131

Єп'ік О.І. – ст. гр. ФБС-17-1м

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА БЮДЖЕТНІ РИЗИКИ В РЕГІОНАХ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Глухова В.І.

Єерік О.

Kremenchuk Mykhaylo Ostrohradskyi National University

FACTORS INFLUENCING BUDGET RISKS IN REGIONS

Supervisor: PhD (Econ.) Glukhova V.

Ключові слова: ризики, бюджет.

Keywords: risks, budget.

На сьогоднішній день категорія бюджетного ризику, під яким розуміємо потенційно можливі відхилення бюджетного показника від його запланованого значення під дією ризикоутворювальних факторів, є досить новою і невивченою, тому дослідження, пов'язані з даною проблематикою, є актуальними.

В умовах проведення політики бюджетної децентралізації, незважаючи на те, що в розрізі статей за окремі періоди відбулося виконання та перевиконання планів доходів місцевих бюджетів, наявність бюджетних ризиків пов'язана з впливом ряду факторів, серед яких можна виділити наступні:

– значне перевищення планових показників доходів в основному за рахунок існування переплат податків легально працюючими платниками; донарахувань за результатами документальних перевірок; впливу інфляційних процесів, які полегшують номінальне виконання планових показників, тощо;

– запроваджена система міжбюджетного регулювання доходів місцевих бюджетів не сприяє зацікавленості органів місцевого самоврядування у нарощуванні власної дохідної бази, про що свідчить суттєве перевищення темпів зростання обсягів трансфертів, частка яких в структурі доходів зросла з 46,26% (2008 р.) до 53,3% (2016 р.). Зростаюча залежність проявляється у щорічному збільшенні частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів і зниженні частки власних доходів регіонів;

- прийняття у 2016 році змін до Бюджетного кодексу України, яким у частині місцевих бюджетів передбачено застосування розподілу деяких податків (ПДФО, екологічного) не на користь регіонів, а на користь централізованого бюджетного фонду;

- неповне використання потенціалів оподаткування. Внаслідок значного обсягу тіньової зайнятості поза увагою фіскальних органів залишаються персональні доходи громадян, діяльність незареєстрованих суб'єктів малого бізнесу та ін., в результаті чого місцеві бюджети недоотримують значні обсяги коштів, які могли б бути використані на задоволення поточних потреб регіонів;

– надмірна соціальна спрямованість і низькі обсяги капітальних видатків місцевих бюджетів. що практично унеможливує здійснення інвестицій в економічний розвиток.

Врахування цих та інших факторів у процесі бюджетного планування, організації виконання бюджету та посилення контролю за формуванням і використанням фінансових ресурсів місцевих органів влади та самоврядування сприятиме зменшенню бюджетних ризиків і вдосконаленню бюджетного менеджменту на регіональному рівні.

УДК 338

Іваськів Н. -ст. гр. ПК-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИЗНАЧАЛЬНІ ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: кандидат філологічних наук Штанюк О. М.

Ivaskiv N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

DETERMINANTS OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

Supervisor: candidate of philological sciences, Shtanyuk O. M.

Ключові слова: визначальні фактори, економічна безпека, зовнішні та внутрішні фактори.

Keywords: determinants, economic security, external and internal factors.

Economic security of the enterprise is of great importance nowadays. As economic environment is unsustainable it needs enterprises to quickly adapt to its changes. For having opportunity to be economically protected the enterprise needs to be aware of the determinants of economic security.

Depending on the degree of measurement, determinants of economic security are divided into two groups: external and internal factors.

External factors are factors which work independently from enterprise but have influence on its functioning. They include:

- change of ownership;
- change of state priorities for industrial policy;
- change of environment (consumers – supplies);
- lower demand;
- instability of the tax system;
- rising unemployment;
- credit system;
- growth of the international conference;

Internal factors are factors that created and controlled by enterprise itself. They include:

- ineffective management and marketing;
- low level of using all group of the resources;
- ineffective asset structure;
- growth of accounts receivable;
- product range aren't differentiated enough;
- range aren't competitive enough;

Also, the level of economic security depends on effective activity of enterprise services: how good they are in avoiding treats and eliminating losses from their negative impact.

So, nowadays there are many different determinants of economic security of the enterprise, thus the awareness of them can guarantee sustainability and development to the enterprise.

УДК 338

Коваль Л.В., Пастушок А.О.–ст. гр. ОБА-15-1

Університет державної фіскальної служби України

ЯКОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА

Науковий керівник: старший викладач, Несененко М.С.

Koval L.V., Pastyshok A.O.

University of the State Fiscal Service of Ukraine

QUALITY OF MODERN MANAGER

Supervisor: senior Lecturer, Nessenenko M.S.

Ключові слова: менеджмент, керівник, управління

Keywords: management, manager, management

На сучасному етапі розвитку суспільства на ринку діє жорстка конкуренція, яка значно підвищує вимоги до якості продукції та послуг та безперечно потребує удосконалення процесів управління. Для пошуку рішень даних проблем необхідно володіти високим професійним рівнем, мати певні особистісні риси які допомогли б вирішити дані питання, а отже це означає бути успішним менеджером [1]. Але керівником, професіоналом, здатним ефективно управляти процесами, може бути не кожен.

Дану проблему досліджувало багато науковців, зокрема О.С. Анісімов, М.Й.Боришевський, Л.М.Карамушка, Л.В.Копець, А.Г.Маслоу, Л. Е. Орбан – Лембрик, М. Альберт, М. Афанасьєв, Х. Віссем, Ю. Васильєв, П. Друкер, Г. Емерсон, Т. Лепейко, Дж. А. Макьярелло та ін.

Особу яка наділена правами приймати рішення за певними видами робіт організації, що діє в ринкових умовах та займає управлінську посаду називають менеджером. Менеджерами стають при плідній і тривалій праці – самовдосконалення.

Специфіка діяльності керівника полягає, в тому, що економічні, соціальні, виробничі й технічні завдання він розв'язує самостійно, та за необхідності може впливати на людей, що мають безпосередньо реалізовувати ці завдання [2].

До менеджера, перш за все ставляться вимоги високого рівня компетентності та професіоналізму. Ефективність управління полягає в умінні визначати власні цілі, вчасно та оптимально приймати рішення, рівноцінно оцінювати себе та інших людей, правильно розподіляти свій час, активно діяти, тощо.

На мою думку для того щоб бути успішним менеджером необхідно мати певні організаторські здібності, адже вони дають змогу керувати як іншими так і собою. Управління собою означає раціональну оцінку і використання своїх фізичних можливостей, доцільне використання досвіду, енергії та часу. Керівництво підлеглими дає змогу розкрити потенціал працівників і спрямувати його в правильний напрямок, також управління робітниками характеризується впливом на них для кращої організації роботи.

Не менш важливою рисою менеджера є комунікабельність [3]. Кожен працівник повинен відчувати себе комфортно при спілкуванні з керівництвом, в свою чергу управляючий повинен постійно спілкуватися з підлеглими, адже це дозволить з'ясувати потрібну інформацію про наявні проблеми на підприємстві, і спрямувати певні дії на їх вирішення.

Крім того, керівник зобов'язаний мислити і приймати певні рішення самостійно, особливо якщо ситуація має короткочасний характер. Він повинен бути відважним і готовим йти на ризик, при цьому надіючись тільки на себе.

Менеджер повинен для своєї діяльності вміти збирати й обробляти потрібну інформацію, та робити висновки і приймати рішення відповідно до зроблених висновків.

Свою діяльність менеджер має спрямовувати на навчання персоналу, їхній професійний розвиток. Це дає змогу керівництву та підприємству загалом, досягти бажаних результатів, підвищити результативність праці робітників завдяки постійно налагодженому взаємозв'язку та обміну інформацією між керівниками та підлеглими.

Менеджер повинен вміти формулювати та виражати свої думки таким чином, щоб всім було зрозуміло, про що йде мова, і так, щоб підлеглі хотіли слідувати за ним і його ідеями [4].

Тож менеджером може бути кожен, але щоб бути успішним у цій сфері необхідно володіти такими якостями як освіченість, відповідальність, організованість, справедливість, комунікабельність тощо. І як висновок необхідно сказати, що життя – це довгий та тернистий шлях прагнення до досконалості, а отже, навчатися бути ідеальним менеджером – ніколи не пізно [5].

Література

1. [Димченко Н. С.](#) Формування особистості менеджера як професійного керівника організації / Н. С. Димченко // [Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент.](#) - 2012. - Вип. 9(1.1). - С. 79-83.
2. Набоков В. И., Основы менеджмента / В. И. Набоков, А. К. Семенов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и Ко", 2008. – 556 с.
3. Менеджмент [Електронний ресурс] // ХНАМГ. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.kname.edu.ua/4532/1/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BC%2B.pdf>.
4. [Сторонкіна М. С.](#) Роль менеджера в підвищенні ефективності діяльності підприємства / М. С. Сторонкіна // [Управління розвитком.](#) - 2013. - № 14. - С. 134-136.
5. Як розвинути особистість успішного менеджера [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ugi.edu.ua/yak-rozvynuty-osobystist-uspishnogo-menedzhera/>.

УДК 336

Козак З. – ст. гр. ПФс-42

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСУВАННЯ ПРИТУЛКІВ ДЛЯ ТВАРИН

Науковий керівник: к.е.н., доцент Химич І.Г.

Kozak Z.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ACTIVITY AND FINANCING OF ATHLETES FOR ANIMALS

Supervisor: Ph. D., Assoc. Prof. Khymych I.

Ключові слова: фінансування; соціальна економіка; притулки для тварин.

Keywords: financing; social economy; shelters for animals.

Притулки для тварин – це благодійні, некомерційні організації, для захисту тварин, які опинилися в невластивому їм середовищі існування. Вони здійснюють свою діяльність за кошти державного бюджету або за рахунок добровільних пожертв фізичних та юридичних осіб.

Найчастіше безпритульними стають коти і собаки. Це стається з різних причин, таких як: народжені на вулиці, загубились, були викинуті на вулицю, втратили господаря, та інші. Станом на 2016 рік в Україні було зареєстровано 500 тис. бездомних собак, 65 % з них були народжені на вулиці, а 35 % стали такими з інших причин.

Вже тривалий час, як в Україні, так і в європейських країнах дуже гостро стоїть проблема безпритульних тварин. На сьогоднішній день в Україні зареєстровано близько 25 притулків і більшість з них, є не державними. На рис. 1 зображено джерела фінансування притулків для тварин в Україні.

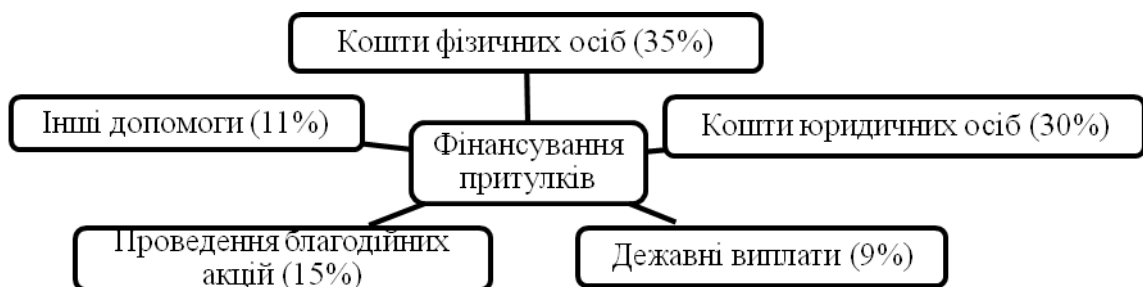


Рис. 1. Основні джерела фінансування притулків для тварин.

В Україні ефективність роботи притулків характеризується показником вилонених і стерилізованих тварин. В Європі ж, показником ефективності є кількість прилаштованих у нові домівки.

Собаки і коти, які потрапляють у державні притулки мають 14 днів на прилаштування.

В громадських притулках усіх тварин намагаються прилаштувати, без умертвіння, через це, вони завжди переповнені і не мають можливості приймати велику кількість тварин.

УДК: 311

Кушнерик А. – ст. гр. Док-34

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Науковий керівник: доц. Мельник К. П.

Kushneryk A.

Lesya Ukrainka Eastern European National University

QUESTIONNAIRE FOR THE ORGANIZATION OF STATISTICAL OBSERVATION

Supervisor: doc. Melnyk K. P.

Ключові слова: статистичне спостереження, статистичні дані, вимоги.

Key words: statistical observation, statistical data, requirements.

Демонополізація економіки з-під державного інформаційного контролю спричинила вихід багатьох підприємств, установ та організацій. З огляду на це постала потреба розробляти й удосконалювати методи збирання різнобічних статистичних даних.

Щоб одержати інформацію про стан і розвиток економіки країни чи інші дані, що характеризують культурний і матеріальний рівень суспільства, здійснюють статистичне дослідження. Останнє складається з трьох послідовних етапів: статистичне спостереження, зведення та групування зібраних матеріалів і аналіз результатів зведення [3, с. 22].

Статистичне спостереження виступає як один із головних методів статистики і як одна з найважливіших стадій статистичного дослідження. Статистичне спостереження являє собою науково організовану роботу із збирання масових первинних даних про кількісну сторону суспільного життя. Джерелами статистичного спостереження є соціально-економічні явища, які досліджуються для подальшого аналізу.

Проте не всяке збирання відомостей є статистичним спостереженням. Статистичним можна назвати лише таке спостереження, яке забезпечує реєстрацію встановлених фактів в облікових документах для наступного узагальнення. Одним з важливих завдань статистичного спостереження є ретельна і всебічна перевірка якості зібраних матеріалів для забезпечення їх вірогідності.

Саме статистичне спостереження також складається з трьох етапів: підготовки спостереження; збирання матеріалу; контролю зібраного матеріалу [5, с. 21].

Статистичне спостереження завжди становить кількісну реєстрацію окремих явищ, які відбираються дослідниками за якісно визначеними ознаками. При статистичному спостереженні реєструються індивідуальні явища досліджуваної сукупності.

Наукова організація статистичного спостереження зумовлює дотримання певних вимог щодо його здійснення.

Оскільки суспільні явища знаходяться у постійній зміні й розвитку та мають різний якісний стан, статистичне спостереження повинне забезпечувати збір масових

даних. в яких відбивається вся сукупність фактів. Неповнота зведень про досліджувані процеси призведе до помилкових висновків з результатів аналізу.

Складний взаємозв'язок і взаємопереплетіння економічних явищ зумовлює орієнтацію статистичного спостереження на збирання не тільки інформації, яка безпосередньо характеризує досліджуваний об'єкт, а й такої, що сприяє зміні його стану. Отже, дані спостереження повинні бути повними. Під повнотою даних розуміють повноту просторового охоплення одиниць досліджуваної сукупності, істотних сторін явищ, а також повноту охоплення у часі.

Щоб дані про окремі явища можна було узагальнювати, вони повинні бути порівнянними, збиратися в один і той самий час і за єдиною методикою.

Достовірність статистичних даних означає відповідність даних тому, що є в дійсності. Вся організація, методика і техніка проведення статистичного спостереження мають бути направлені на забезпечення достовірності даних [1, с. 53]. Особливість зазначеної вимоги полягає у тому, що у разі одержання недостовірної інформації, не можна усунути її дефекти в процесі подальшої обробки, що ускладнює прийняття науково обгрунтованих рішень. Зрозуміло, що статистична інформація вважається якісною, якщо вона правдива, вірогідна і точна.

Ще однією вимогою є доступність даних. З переходом до ринкових умов питання їх доступності особливо загострюється. Ці дані важко не лише зібрати, а й отримати готову статистичну інформацію. У період демократизації більшість матеріалів державної статистики стали «відкритими». Проте ускладнилась ситуація з централізованим збиранням даних, особливо в недержавних структурах. Низький рівень відповідальності таких структур щодо подання звітів, а то й повна невідповідність деякої їх частини призводить до порушення вимог повноти та своєчасності реєстрації даних.

Отже, процес формування якісної інформаційної бази потребує чіткої спланованості першого етапу статистичного дослідження, яким є статистичне спостереження [4, с. 12]. Це є складна, трудомістка і відповідальна робота, яка залежно від масштабів дослідження виконується силами багатьох працівників. Від повноти та якості вихідних даних залежить успіх всієї статистичної роботи. Кінцевою метою статистичного спостереження є одержання повної, об'єктивної і порівнянної інформації, яка дає змогу на наступних етапах дослідження забезпечити науково обгрунтовані висновки щодо характеру і закономірностей розвитку досліджуваного явища.

Список використаних джерел:

1. Мармоза А. Т. Теорія статистики [текст] підручник. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 592 с.
2. Мельник К.П. Матеріали II науково – практичної конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів «Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України» // Тези доп. Луцьк – 2012р. – с. 585-586.
3. Опря А. Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань). Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
4. Статистика: Підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук С. С. Герасименка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 467 с.
5. Ткач Є. І., Загальна теорія статистики: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] . – [3-тє вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.

УДК 338.2:330.341.1

Лабунець В. – ст. гр. ЕПм-17-1

Хмельницький національний університет

ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ступчук С.М.

Labunet V.

Khmelnytsky National University

INNOVATIVE FORM OF INVESTMENTS AND PECULIARITIES OF IT REALIZATION IN UKRAINE

Supervisor: PhD, Assoc. Prof. Stupchuk S. M.

Ключові слова: інвестиції, інновації

Keywords: investment, innovation

На сьогодні найголовнішими показниками економічного зростання країни є темпи розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності та регулювання даного показника з боку держави. Зосередження інноваційно-інвестиційної діяльності з врахуванням сучасних обставин ринку пов'язана, в першу чергу, з відповідністю форми та джерел інвестування, що повинні забезпечувати баланс між фінансовими можливостями та інноваційними витратами. Україна має значний науковий потенціал із великою сукупністю наукових інститутів та центрів, що розробляли та далі розробляють інноваційні технології світового рівня.

Інвестиційно-інноваційний ринок – це система, що об'єднує інвестиційну та інноваційну діяльність в єдине ціле та спрямовує інвестиційні ресурси на формування наукоємного інноваційного виробництва, сприяє якісному оновленню всієї економіки держави.

Інноваційна діяльність як форма інвестиційної діяльності, реалізуючи прагнення для досягнення науково-технічного прогресу у виробничу й соціальну сфери, охоплює: випуск та розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій, створення та запровадження новітньої ресурсозберігаючої технології, необхідної для покращення екологічного і соціального становища, впровадження довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат, прогресивні міжгалузеві структурні зрушення.

Інноваційна та інвестиційна види діяльності взаємозумовлені та взаємопов'язані процеси. Інноваційно-інвестиційна діяльність є особливою формою інвестиційної діяльності, яка реалізується у системі індивідуальних, колективних та суспільних дій наукового, виробничого, технологічного, фінансового, організаційного та комерційного характеру, запровадження яких зумовлює застосування у практичну діяльність нововведень з метою досягнення соціально-економічної вигоди.

Інноваційно-інвестиційна діяльність, по-перше, виявляє суб'єктів даної діяльності, які є ініціаторами відповідних дій, по-друге, розкриває сферу здійснення цих дій у плані проходження стадій від моменту виникнення до практичної реалізації нововведень, по-третє, демонструє цілеспрямованість відповідних дій та, по-четверте, визначає сутність інноваційно-інвестиційної діяльності як процесу безпосереднього впровадження у практичну діяльність нововведень.

Особливості інвестиційної підтримки інноваційного розвитку підприємства визначаються низкою чинників, до яких належить: рівень готовності інновації до реалізації; масштаб і характер ефекту, що забезпечує реалізацію інновації; ступінь важливості інновацій та необхідний розмір інвестицій в інновації; ступінь ризику інноваційної діяльності.

Розвиток інвестиційної діяльності повинен включати комплекс заходів, спрямованих на стимулювання інноваційної діяльності, до якого належать: надання пільгових кредитів під заставу майна суб'єктів господарської діяльності; розширення системи пільг рефінансування комерційних банків у разі надання ними пільгових кредитів для реалізації інвестиційних проектів з метою розроблення і впровадження високотехнологічного устаткування та іншої інноваційної продукції; надання пільгових кредитів під заставу майна суб'єктів господарської діяльності; створення пайових інвестиційних фондів для реалізації великих інноваційних проектів; надання кредитів інноваційним фірмам здійснюючи лізингові, факторингові та інші операції.

На сьогодні єдиного централізованого державного органу підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності на державному рівні немає. У даний час простежується тенденція до відокремлення державних фінансів від сфери інноваційної діяльності. Інституційні форми державної підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку представлені в Україні у вигляді структурних підрозділів (управлінь інноваційно-інвестиційного розвитку).

До форм непрямого впливу держави на інноваційно-інвестиційну діяльність можна віднести: державні позики та кредитування, приватизація та роздержавлення, державний лізинг, амортизаційна політика, податкове регулювання, ліцензування і квотування, стандартизація та антимонопольні заходи тощо.

До основних принципів державної інноваційно-інвестиційної політики відносяться: окреслення державної переваги в інноваційному розвитку; становлення у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності нормативної та правової бази; тримання курсу України на інноваційний шлях розвитку економіки; продуктивне застосування ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової та митної політики у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності; підтримка розвитку інноваційної інфраструктури; готовність штату працівників у галузі інноваційно-інвестиційної діяльності.

Оперуючись на вище наведені принципи державного регулювання, інноваційно-інвестиційна діяльність реалізується шляхом: встановлення та підтримки найважливіших напрямів інноваційної діяльності держави, формування нормативної та правової бази економічних механізмів для сприяння та стимулювання інноваційної діяльності та захисту прав й інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності.

Економіка України в даний час знаходиться в кризовому стані, що є проблемою для інвестиційної підтримки інноваційних рішень. Шляхами розв'язання проблеми фінансування є: розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури, покращення інвестиційного клімату, розбудова системи підготовки програм і проектів для державного інвестування.

Таким чином, системний аналіз інноваційних й інвестиційних процесів у рамках розробки єдиної інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку дозволяє визначити шляхи спільного розв'язання проблем залучення інвестицій та реалізації на цій основі механізму структурно-інноваційного оновлення економіки в Україні. Завдяки вищевикладеному видно, що шляхом розв'язання проблеми фінансування стає здійснення формування ефективної системи державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності.

УДК 332.1

Лабунець О. – ст. гр. ЕПм-17-1

Хмельницький національний університет

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник – д.е.н., професор Лук'янова В. В.

Labunets O.

Khmelnytsky National University

DIAGNOSTICS OF FINANCIAL SAFETY OF THE COMPANY AS AN INSTRUMENT OF EFFECTIVE DEPARTMENT MANAGEMENT BY DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Supervisor: Dr. Professor Lukyanova V.V.

Ключові слова: діагностика, фінансова безпека, фінансова стабільність.

Key words: diagnostics, financial security, financial stability.

Одним із найважливіших факторів успішного управління підприємством є аналіз і системне вивчення фінансового стану підприємства та чинників, що впливають на нього, прогнозування рівня прибутковості капіталу підприємства.

Фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Стабільний фінансовий стан, розвиток та збільшення конкурентоспроможності підприємства багато в чому залежить від наявності надійної системи фінансової безпеки підприємства, тобто забезпечення фінансової безпеки від різних проявів зовнішнього і внутрішнього походження, що впливають на рівень можливостей реалізації виробничого потенціалу підприємства.

Фінансова безпека є універсальною категорією, яка відображає захищеність суб'єктів соціально-фінансових відносин на всіх рівнях, починаючи з держави й закінчуючи кожним її громадянином.

Найбільш повноцінним та прийнятним визначенням суті фінансової безпеки є такий стан функціонування, за якого підприємство і його продукція є конкурентоспроможними на ринку та одночасно гарантується: найбільш ефективне використання ресурсів, інтелектуального та кадрового потенціалу; стабільність функціонування, стійкість та прогресивність розвитку; можливість протидіяти негативним впливам зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування.

Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Виділяють ряд умов забезпечення фінансової безпеки підприємства, найважливішими серед яких є:

– високий ступінь гармонізації й узгодження фінансових інтересів підприємства з інтересами оточуючого середовища та інтересами його персоналу;

– наявність на підприємстві стійкої до загроз фінансової системи, яка спроможна забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, місії і завдань;

– збалансованість і комплексність фінансових інструментів і технологій, які використовуються на підприємстві;

– постійний і динамічний розвиток фінансової системи (підсистеми) підприємства.

На сучасному етапі розвитку концепції фінансової безпеки значна увага приділяється методикам її оцінювання на національному рівні, але на рівні підприємства не вироблено єдиного комплексного методичного підходу до оцінки та аналізу.

Методика кількісного оцінювання рівня фінансової безпеки включає такі підходи:

– індикаторний (пороговий) підхід – формує систему індикаторів та розраховує інтегральний індикатор, є найбільш застосованим на макрорівні;

– ресурсно-функціональний підхід – оцінює стан використання корпоративних ресурсів за спеціальними критеріями;

– програмно-цільовий (комплексний) – забезпечує чітку узгодженість визначених систем заходів із поставленими цілями за рахунок проведення детального аналізу таких цілей, основних аспектів їх досягнення і безпосереднього включення до плану їх реалізації усіх необхідних аспектів виконання;

– підхід на основі теорії економічних ризиків стверджує, що ризик можливий лише тоді, коли приймається рішення в умовах невизначеності, а особа, яка приймає рішення, зацікавлена в результаті рішення.

Аналіз методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства свідчить, що їм притаманні певні недоліки, а саме: оцінка рівня фінансової безпеки на основі аналізу динаміки одного або декількох індикаторів є неефективною, оскільки не враховує системний характер фінансової безпеки.

Отже, рівень фінансової безпеки потрібно оцінювати лише в динамічному аспекті, так як така складова не формується за один рік на підприємстві. Частіше всього порівняння показників здійснюють за середнім значенням, якщо вище середнього, то рівень високий, якщо нижче – низький рівень економічної безпеки підприємства.

Підводячи підсумок, необхідно зазначити, що розроблено багато методик для діагностики рівня фінансової безпеки, проте не всі вони є ґрунтовними та динамічними. Це пояснюється тим, що поняття «фінансова безпека» включає в себе багато аспектів, таких як фінансовий стан підприємства, кадрова складова підприємства, вміння вести грамотне діловодство, система фізичного захисту підприємства, а також наявність зовнішніх ризиків та загроз.

УДК 658.3

Пельчер М. – гр. БМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РЕАЛІЇ СПОЖИВЧОГО КОШИКА УКРАЇНЦЯ

Науковий керівник: к. е. н., доц. Винник Т. М.

Pel'cher M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

REALITIES OF THE CONSUMER BASKET OF UKRAINIAN

Supervisor: Vinnik T. M.

Ключові слова: споживчий кошик

Keywords: the consumer basket

Рівень життя громадян визначається вартістю їх споживчого кошика у багатьох розвинених країн світу. Тому стан споживчого кошика хвилює чи не кожного українця.

Як і в інших європейських країнах, так і в Україні формуванням споживчого кошику займається уряд. В літературі зустрічається багато визначень цього поняття. Так, згідно із визначенням А. Г. Загороднього і Г. Л. Вознюка споживчий кошик – це набір продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг для основних соціальних і демографічних груп населення. У словнику економічних термінів під редакцією А. Н. Азріліяна споживчий кошик характеризується як зразковий розрахунковий набір, асортимент товарів, що характеризує типовий рівень і структуру місячного (або річного) споживання людини (або сім'ї).

В українському законодавстві зазначено, що споживчий кошик повинен переглядатися кожні 5 років. Однак, для України таке правило недійсне, тому що останній раз такий перегляд відбувався в 2000 році.

Найменування	Зміни до наборів	
	2000	2016
Хліб	106 г	280 г
Картопля	250 г	264 г
Сало	5 г	5 г
М'ясо птиці	30 г	38 г
Часник	-	2,5 г
Чай	-	1 г
Огірки, помідори	50 г	70 г
Труси для чоловіків,	4,8 місяця	3 місяці
Теплий одяг для жінок,	8 років	5 років
Взуття для дітей	2 роки	1 рік
Труси для пенсіонерок,	5 шт. на 3 роки	6 шт. на 2 роки
Ложки та виделки	6 шт.	2 шт.

Специфіка українського кошика вражає. Експерти довели, що найкращою є така структура споживання, коли на харчі витрачається до третини доходів, непродовольчі товари (одяг, меблі) — 47 %, і решта — на послуги. В українському ж споживчому кошику левова частка доходів (понад 65 %) витрачається на харчі, а деякі непродовольчі товари та послуги не згадуються взагалі.

Здійснивши аналіз споживчого кошика, ми дійшли до висновку, що дійсно збільшили обсяги споживання деяких продуктів харчування, кількість непродовольчих товарів та скоротили їх термін використання, але чимало пунктів далекі від реальності.

Візьмемо для порівняння споживчий кошик Великобританії. Тут включено котлети по-київськи, iPhone, шампанське і пиво в нічному клубі, обід у закусочній і відтворювач у форматі mp3 з платними музичними записами. Окрім цього, в ньому є акустична гітара, чималий перелік товарів для будинку, включаючи дверні ручки і витрати на садівника, також передбачені витрати на алкоголь і тютюн, громадське харчування, організацію відпочинку, подорожі і обслуговування автомобіля.

Підсумовуючи вищевикладене, можемо сказати, що кардинальних змін не відбулося. На даний момент споживчий кошик українців все таки складається з мінімального набору продуктів та послуг, тобто передбачений саме фізіологічний мінімум (який розроблявся на випадок війни). Жахливе у цій ситуації інше: до 2021 року ці переліки, за великим рахунком, залишаться незмінним, оскільки законодавчі підстави для цього просто відсутні.

УДК 330.352.3

Ладаб І. ст. гр. 3-ОВ

Вінницький коледж Національного університету харчових технологій

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Науковий керівник: викладач економічних дисциплін СТРУС Л.А.

Ladub I.

NATIONAL UNIVERSITY OF FOOD TECHNOLOGIES

INVESTMENT ACTIVITY OF VINNYTSK REGION

Supervisor : teacher of economic disciplines Strus L.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, іноземні інвестиції.

Keywords: investment activity, investment climate, foreign investments.

Законом України «Про інвестиційну діяльність» визначено поняття про інвестиційну діяльність як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1].

Для аналізу оцінки доцільності інвестування використовується поняття: інвестиційний клімат — це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що визначають привабливість для інвестування.

Що стосується інвестиційного клімату у Вінницькій області, то взагалі область є пріоритетною для залучення інвестицій. На основі цього можна виділити наступні причини інвестувати у Вінницький регіон: вигідне географічне розташування, сприятливий бізнес клімат та надання спрощених і якісних адміністративних послуг, репутація області як надійного і стабільного партнера, розвинений та

диверсифікований промисловий сектор економіки, наявність стартових майданчиків для реалізації інвестиційних проектів.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, спрямованих в економіку Вінницької області становить 161,3 млн. дол. США, а це 0,4% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. За обсягом прямих іноземних інвестицій область займає 21 місце серед регіонів України. Іноземні інвестиції надійшли із 40 країн світу.

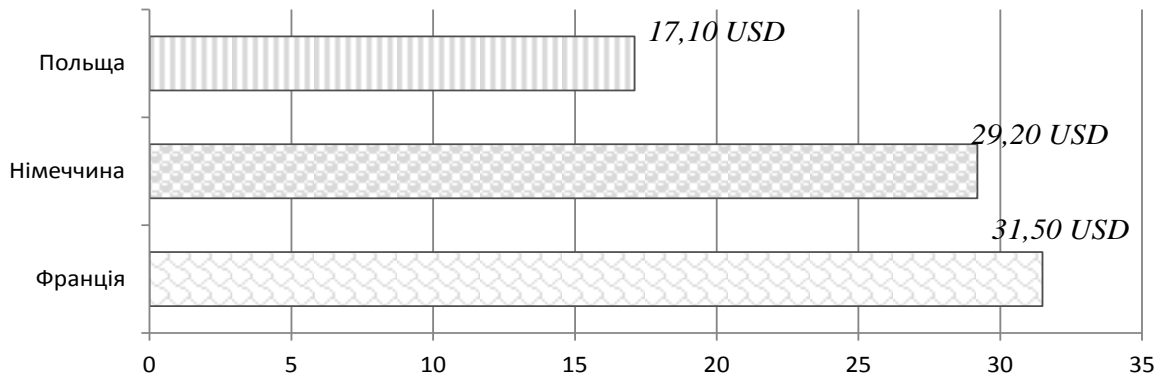


Рис. 1. Найбільші іноземні країни інвестори у Вінницькій області млн. дол.

Джерело: досліджено авторами [2]

Значну частину іноземних інвестицій – 76,4 млн.дол. (47,4%) вкладено в переробну промисловість, з них у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 45,6 млн.дол., у хімічну промисловість – 25,3 млн.дол.

Найбільшими промисловими підприємствами області з іноземними інвестиціями є такі як: ТОВ "Барлінек Україна" (з участю польських інвестицій), ТОВ "Агрона Фрут Україна" (присутні інвестиції австрійського походження), ПАТ "Вінницька кондитерська фабрика" - торгівельна марка "Roshen" (інвестиції концерну "Укрпромінвест" та іноземні інвестиції різного походження)

Загальний обсяг іноземного капіталу у Вінницькій області наведено в таблиці 1.

Табл. 1.

Обсяги інвестицій у Вінницьку область за 2017 рік

Райони	Обсяг інвестицій	Відсоткове співвідношення
м. Вінниця	96,7 млн. дол	53,1%
Козятинський район	20,4 млн. дол.	11,2%
Барський район	8,5 млн. дол.	4,7%
Вінницький район	7,0 млн. дол.	3,9%
Інші райони	49,5 млн. дол	27,1%
Всього	182,1 млн. дол	100%

Джерело: досліджено авторами [3]

Потрібно також розробляти певні програми, які б сприяли розробці перспективних інвестиційних проектів у сільській місцевості. На сьогоднішній день це є реальний шанс забезпечити зайнятість сільського населення, підвищити розвиток сфери послуг на селі тощо.

Отже, інвестиції є важливим напрямом покращення умов діяльності підприємств та регіону, запорукою його успіху, здатності розвинути науково-технічний потенціал та інтегрувати його у виробничі процеси.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Інвестиційний портал Вінниччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vininvest.gov.ua>.
3. МКП «Вінницький фонд муніципальних інвестицій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vmr.gov.ua>.

УДК 339.13

Лучейко М., Шпилик С.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОСУВАННЯ БРЕНДУ ТА ЙОГО ЕЛЕМЕНТИ

Lucheyko M., Shpylyk S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

BRAND PROMOTION AND ITS ELEMENTS

Ключові слова: бренд, просування, торгова марка.

Keywords: brand, promotion, trademark.

У сучасних ринкових умовах підприємства стикаються з необхідністю пошуку нових методів для підвищення рівня конкурентоспроможності, привернення уваги споживачів. Одним з таких інструментів виступає брендинг, завдяки якому формуються тісні емоційні зв'язки зі споживачами. Бренд ([англ. brand](#)) — комплекс понять, які узагальнюють уявлення людей про відповідний [товар](#), [послугу](#), компанію або особистість. Широко використовується в [маркетингу](#) та [рекламі](#), але тим не менше є фінансовим поняттям. Термін бренд є похідним словом від давньонорвезького, що має значення «ставити клеймо». Це відноситься до часів, коли виробники випалювали їх марки, чи бренди, на своїй продукції[1]. Бренд може мати вигляд власного імені, символу або графічного зображення, яке представляє економічний об'єкт та однозначно з ним асоціюється в свідомості споживачів.

Існує кілька основних трактувань бренду. Згідно з першим, – бренд – це сума всіх почуттів, спогадів, образів та емоцій, які виникають у людини, коли вона з ним стикається. Згідно з другим, – це обов'язково дуже позитивний образ, який говорить про високу якість та гарну репутацію свого власника. Через таку різницю у трактуванні серед професійних маркетологів та рекламистів іноді виникають дискусії щодо того, чи можна називати мало відомий товарний знак брендом.

З точки зору фахівців в області товарних знаків і юристів, що спеціалізуються в області товарних знаків, поняття «бренд» і «брендинг», строго кажучи, не правові поняття, а терміни, що використовуються в споживчому середовищі для об'єднання етапів просування товарів на ринок [2]. Поняття бренду, на думку цих авторів, є деякою сукупністю об'єктів авторського права, товарного знака та фірмового найменування.

Бренд — унікальна комбінація цінностей [торгової марки](#), за яку споживач сплачує додаткову вартість, або просто надає перевагу при покупці, часто викликає унікальні емоції. Різниця між торговою маркою і брендом: [торгова марка](#) — може мати високий товарообіг, а бренд — має мати високий прибуток. Метою просування бренду є створення монополії в даному сегменті ринку. Наприклад, багато фірм продають газовану воду, але тільки «Кока-Кола» може продавати кока-колу. Таким чином опосередковано обходиться дію антимонопольних регуляторів.

Всесвітньо відома торгова марка, оточена набором очікувань, асоційованих з продуктом або послугою, які типово виникають у людей. Починаючи з 2005 року компанія Interbrand спільно з журналом [BusinessWeek](#) публікує список найдорожчих брендів. Трійка лідерів (2011–2012 рр., Кожен коштує понад 70 млрд доларів) — [Кока-Кола](#), [Apple](#) і [IBM](#). Бренд країни «Україна» тісно пов'язаний з реалізацією наших товарів закордон. Адже їх якість та конкурентоспроможність напряму залежить від іміджу нашої країни. До відомих вітчизняних брендів, які позиціонуються на світовому ринку належать ТМ «Моршинська», «Оболонь», «Roshen», «Nemiroff», «Sandora»,

«Наша Ряба», «Хортиця». Найдорожчими вітчизняними брендами у 2016 році за версією MPP Consulting Group визнано ТМ «Моршинська» з вартістю бренду – 512 млн. дол. та ТМ «Roshen» з вартістю бренду – 335 млн. дол. Далі позиціонуються ТМ Приватбанк з вартістю бренду – 304 млн. дол., ТМ Sandora – 277 млн. дол., ТМ Nemiroff – 263 млн. дол. та ТМ Оболонь – 247 млн. дол.

Бренди є об'єктом купівлі-продажу. Для визначення справедливої ринкової вартості бренду проводиться спеціальна оцінка — brand valuation. Також вживаються багато інших поняття, такі як капітал бренду, сила бренду тощо. Необхідно розрізняти психологічну цінність або силу бренду (це «капітал в головах») і фінансову вартість бренду – це оцінка дисконтованих майбутніх грошових потоків, що генеруються брендом для підприємства. На популярність торгової марки компаній, представлених в мережі Інтернет, і на відвідуваність їх сайтів (основні показники відвідуваності сайту) значно впливає грамотно проведена рекламна кампанія.

Зазвичай бренди складаються з різних елементів, таких як:

- Ім'я: слова чи слово, яке використовується для ідентифікації компанії, продукту, послуги або концепції.

- Логотип: візуалізація торгової марки, яка ідентифікує бренд.

- Слоган або фраза: «Чи ви мене чуєте зараз» – є важливою частиною бренду Verizon.

- Графіка: динамічні стрічки є частиною торгової марки бренду Coca-Cola.

- Форми: відмінні форми пляшки Coca-Cola є торговими марками елементів цього бренду.

- Кольори: Owens-Corning є єдиним брендом скловолоконної ізоляції, яка може бути рожевою.

- Звуки: унікальна мелодія або набір нот може позначати бренд. Рінгтон NOKIA – відомий приклад.

- Аромати: троянда, жасмин, мускус аромат Chanel № 5 – є торговою маркою.

- Смаки: Kentucky Fried Chicken торгова марка з її особливим рецептом з одинадцяти трав і спецій для смаженої курки.

- Рух: Lamborghini має елемент торгової марки рух дверей автомобіля вгору.

Важливим й одним з найдієвіших інструментів брендингу є контент-маркетинг — це розповсюджена в сучасній маркетинговій практиці технологія привернення уваги й залучення цільової аудиторії до бренду шляхом створення та поширення актуальної і цінної інформації [3, с. 7]. Найпоширенішими комунікаційними каналами контент-маркетингу є веб-сайти та соціальні мережі

Отже, бренд - це найвищий ступінь розвитку торгової марки, коли за вимовною назвою в голові споживачів постає стійкий образ або асоціація з певним товаром або послугою. На наш погляд, головне, що дає компанії брендинг – це довіра споживачів. Все інше, в тому числі дохід, є наслідком. Широке коло лояльних споживачів – це фундамент. Лише одиницям торгових марок вдається стати справжнім брендом.

Література:

1. Бренди промислових підприємств: формування та ефективність використання : монографія / О. М. Ястремська, О. М. Тімонін, К. О. Тімонін ; [Харк. нац. екон. ун-т]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 244 с.

2. А. М. Цапенко, Е. А. Данилина «Товарный знак в системе брендинга информационных технологий». — М.: ИНИЦ «Патент

3. Оліфер Д. Новітні способи промоції книги в інтернеті / Д. Оліфер // Зб. наук. праць III всеукраїн. наук.-практ. інтернет-конф. «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку». — Переяслав-Хмельницький, 2014. — С. 4–12.

УДК 339.137

Рафальська Н. – ст. гр. ЕП-41

Національний університет водного господарства та природокористування

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.е.н., професор Кузнєцова Т.В.

Rafalska N.

National University Of Water And Environmental Engineering

RESERVES FOR INCREASING COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES OF THE BEER INDUSTRY OF UKRAINE

Supervisor: Candidate of Economics, Associate Professor Kuznietsova T.V.

Ключові слова: конкурентоспроможність, резерви конкурентоспроможності, рівень конкурентоспроможності, конкурентні переваги, конкурентна боротьба.

Key words: competitiveness, reserves of competitiveness, level of competitiveness, competitive advantages, competitive struggle.

Ринок пива в Україні трансформується, і причинами цих змін є нестабільна економічна та політична ситуація в державі, зменшення ємності ринку, що спричинене відторгненням підконтрольних Україні територій, зміна структури споживання пива тих торгових марок, які представляють середній ціновий сегмент, зниження обсягів споживання пива, яке стало результатом погіршення добробуту населення та різноманітним асортиментом пива, що випускаються великими пивними компаніями, які мають зарубіжних інвесторів. Нині на ринку пива діє більше 50 підприємств, але лідерство розділяють між собою 4 пивоварних холдинги, що займають більше 90 % загального обсягу виробництва пива: Sun Inbev, «Оболонь», Baltik Beverages Holding, SABMiller. Виходячи з цього, ринок пива можна вважати олігопольним [3].

Загострення конкурентної боротьби змушує всіх суб'єктів господарювання постійно шукати нові можливості та резерви для зміцнення своїх позицій в умовах мінливого ринкового середовища. Це забезпечується шляхом постійного моніторингу ситуації в галузі, аналізу стану підприємств пивоварної промисловості, визначення основних проблем та тенденцій їх розвитку та вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на їх діяльність [2].

Пивоварна промисловість є однією з найбільш динамічних та інвестиційно-привабливих галузей, що посідає важливе місце в переробній промисловості України. Тому, в сучасних умовах господарювання питання конкурентоспроможності підприємств пивоварної галузі та виявлення і використання резервів її підвищення є головним вимірювачем їх успішної діяльності.

Для виявлення можливих резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно оцінити її рівень через дослідження системи показників, які на неї впливають та характеризують усі сфери діяльності суб'єкта господарювання.

Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства дає змогу:

- сформулювати управлінські завдання;
- прийняти управлінське рішення;

– розробити заходи, спрямовані на розвиток і підтримку конкурентних переваг;
– адаптувати підприємство до ринкових умов господарювання, здатних забезпечити перемогу в конкурентній боротьбі за споживача та ринки збуту тощо [4].

Таким чином, оцінка конкурентоспроможності підприємства проводиться з метою виявлення та використання резервів її підвищення. До резервів підвищення конкурентоспроможності підприємств пивоварної галузі можна віднести наступні:

- оновлення матеріально-технічної бази та модернізація виробництва шляхом впровадження інноваційних та енергозберігаючих технологій, що забезпечать зниження собівартості готового продукту;
- залучення іноземних інвестицій;
- налагодження роботи на «захопленому» та освоєння нових ринків збуту;
- удосконалення маркетингової політики (використання інноваційних маркетингових інструментів, наприклад, брендинг);
- розширення асортименту пивних виробів шляхом його диференціації (випуск солоду, квасу або ексклюзивних та іменних марок пива для торгівельних мереж) або розширення портфелю пивних брендів для витіснення конкурентів та збільшення кількості потенційних споживачів;
- використання досягнень науково-технічного прогресу в усіх сферах діяльності підприємства;
- впровадження інноваційних інструментів управління;
- раціональне використання наявних ресурсів;
- виявлення можливих модифікацій продукції та підвищення її техніко-економічних та якісних характеристик, оскільки рівень конкурентоспроможності підприємства залежить від рівня конкурентоспроможності його продукції;
- використання ринкових переваг, сформованих специфікою галузі господарювання та умовами, що встановлені державою в області нормативно-правового забезпечення;
- створення іміджу підприємства, тобто підвищення його ринкової вартості та досягнення стратегічних цілей, пов'язаних з його діяльністю, через створення певного позитивного образу для цільового ринку.

Отже, резерви підвищення конкурентоспроможності підприємства – це невикористані можливості розвитку підприємства шляхом застосування найефективніших економічних методів. Резерви конкурентоспроможності пов'язані, з одного боку, з особливостями використання окремих елементів внутрішнього потенціалу підприємства, а з іншого, що також важливо, з використанням чинників зовнішнього ринкового середовища [1].

Список використаних джерел:

1. Гриневецька Л.В. Резерви підвищення конкурентоспроможності підприємства / Л.В. Гриневецька // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса, 2010. – Вип. 38. – С. 248-252.
2. Петухова О.М. Аналіз та перспективи розвитку пивоварної галузі України / О.М. Петухова, М.К. Римаренко // Ефективна економіка. – 2015. – № 10.
3. Рафальська Н.М. Сучасні тенденції брендингової діяльності підприємств пивоварної галузі України / Н.М. Рафальська // Студентський вісник НУВГП. – 2017. - № 1 (7). – С. 117-120.
4. Швед Т.В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / Т.В. Швед, І.С. Біла // Економіка і суспільство. – 2017. - №8. – С. 406-410.

УДК 339.138

Лучишин І. – ст. гр. БМс-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Машлій Г.Б.

Luchyshyn I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WAREHOUSING: MAIN TASKS AND DEVELOPMENT PROBLEMS

Supervisor: Ph.D, Assoc. Prof. Mashliy H.B.

Ключові слова: складське господарство, проблеми діяльності складів.

Keywords: warehouse, warehouse's problems of activity.

Для того, щоб виробництво на підприємстві проходило безперервно, потрібно створювати запаси сировини, матеріалів, комплектуючих тощо. Вони зберігаються на складах, сукупність яких називаються складським господарством. Більшість матеріальних цінностей, які використовуються підприємством, проходять через склади, що часто займають значну частину територій підприємства.

До основних завдань складського господарства належать:

- організація постійного і безперервного постачання виробництва необхідними матеріальними ресурсами;
- забезпечення кількісного та якісного збереження цінностей;
- максимальне скорочення витрат, пов'язаних зі здійсненням складських операцій;
- комплектування деталей та інших матеріальних цінностей, підбір, дозування та інші операції підготовчого або заключного характеру [1].

Для налагодження ефективної роботи складського господарства необхідно проаналізувати, як здійснюється управління логістичними операціями на складі та організація його роботи. Чимало проблем можуть з'явитися при передачі вантажу від транспортного відділу складському господарству. Вони можуть виникнути в результаті відсутності належного координування між підрозділами, або якщо процес розвантаження і приймання товару відбувається занадто довго через велику кількість вантажу чи недостатньої кількості працівників складу. Цих проблем можна уникнути в різний спосіб:

1. Варто заздалегідь планувати кількість поставки товару, а також бути готовим до ситуацій, коли декілька постачальників привозять товар одночасно чи в короткий проміжок часу. У таких випадках є доцільним залучити додатково вантажників, для того щоб уникнути «заторів» та збоїв в роботі складу.

2. Зважаючи на велику кількість різних операцій, які проводяться на складах, основним напрямком розвитку складського господарства повинна бути механізація та автоматизація робіт. Спеціалізована техніка дозволяє значно скоротити час, який витрачається на розвантаження продукції. Однак перш ніж придбати відповідну техніку, потрібно врахувати чимало факторів: величину складу, наявність місця між стелажми (чи зможе проїхати чи розвернутися транспорт), рівень пристосованості продукції до автоматичного виконання навантаження тощо. Без врахування цих та

інших факторів закупівля спеціалізованої техніки може не принести потрібного ефекту та призведе до марного витрачання коштів.

3. Нераціональне використання складських площ, при яких певні види сировини та продукції зберігаються невідповідним способом. Окрім нераціонального використання площі, товари, котрі зберігаються неправильно, можуть псуватися, чого потрібно уникати [2].

Коли постає питання про необхідність складу, підприємство має декілька шляхів вирішення цього питання: побудова або придбання власних складських приміщень або використання складів загального користування. Кожен варіант має як свої переваги, так і недоліки. Якщо підприємство має високий та стабільний товарооборот, то доцільним буде потреба у власних складах. Приймаючи подібне рішення, фахівець повинен урахувати безліч параметрів, які можуть зробити безглуздою витрату грошей на автотранспортувачі: непристосованість вантажів, наприклад не палетовані коробки або негабаритний вантаж; невідповідні підлоги на складі – людина переступить і пройде далі, а навантажувач або не пройде, або пройде далі, але потім буде довго ремонтуватися; вузькі проходи, в яких навантажувач просто не зможе дістатися до далеких стелажів з вантажем або пройде, а розвернутися в проході, щоб взяти вантаж, вже не зможе [4]. Навіть якщо склад задовольняє всім необхідним вимогам, і автотранспортувачі реально можуть бути використані, їх поява на складі може призвести до нульового результату, якщо низьку швидкість процесу навантаження-розвантаження задає інший процес, наприклад – формування транспортних документів або перерахунок чи повторна перевірка товару, що відвантажується при навантаженні товару в транспортний засіб [5].

Також технологію управління товарними потоками. Якщо ж необхідність в складських приміщеннях є тимчасовою чи має сезонний характер, слід скористатися послугами складу загального користування.

Враховуючи особливості географічного розташування України, логістичним підприємствам також варто шукати та залучати інвестиції з-за кордону. Спільні склади утворюються за участю іноземних юридичних осіб. У розвитку складського господарства закордонні фірми зацікавлені при здійсненні транзитних перевезень через територію України (транснаціональні коридори) і забезпеченні необхідного транспортно-складського обслуговування інвестованих за їх участю українських підприємств [3].

Отже, складське господарство є однією з найважливіших частин будь-якого підприємства, оскільки воно безпосередньо впливає на виробничий процес. Тому, щоб не виникало збоїв у виробництві товарів, важливим є забезпечення нормального функціонування різних складів на підприємстві, своєчасного постачання необхідних компонентів та створення належних умов для зберігання готової продукції.

Список використаної літератури

1. Гриньова В.М. Організація виробництва: Підручник/ В.М. Гриньова, М.М.Салун. – К.: 2009. — 582 с.
2. Архіпов В.В. Організація ресторанного господарства: Підручник /В.В.Архіпов. - К.: Центр учбової літератури, Фірма «Інкос», 2007. – 280 с.
3. Основні проблеми функціонування складів: Конспект лекцій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studopedia.org/5-4776.html>.
4. Аникин Б. А. Логистика / Б. А. Аникин. – 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Инфра-М, 2002. — 368 с.
5. Лазурко О.В. Заходи щодо вдосконалення складської діяльності підприємства/ О.В. Лазурко //Управління розвитком. – 2014. - №8 (17). – с. 140-142.

УДК 331

Мартиняк О.– ст.гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ КЕРВНИКА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мосій О.Б.

Martuniak O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PERSONAL QUALITY OF A MANAGER AS A PREREQUISITION OF EFFECTIVE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

Supervisor: PhD Mosiy O.B.

Ключові слова: психологія, керівник, особисті якості.

Keywords: psychology, supervisor, personal qualities.

Використання методів управління допомагає керівникам безпосередньо впливати на процеси, які спрямовані на те, щоб досягнути ті цілі, які були поставлені на різних етапах, а саме: етапі планування, етапі організації, етапі мотивації і контролю. Їх завдання перш за все полягає в забезпеченні співробітництва в колективі. Тому вони користуються певними методами: адміністративно-розпорядчими, економічними, соціально-психологічними та виховними.

Щоб мати вплив на підлеглих потрібно оперувати знаннями із курсу «Психологія людини», виявляти специфічні риси та індивідуальні особливості.

Отже, керівник у своїй роботі повинен враховувати позиції особистого життя працівників.

Управління - це цілеспрямований чи довільний вплив на об'єкти заради досягнення кінцевої цілі за допомогою процесорів, явищ, процесів, коли відбувається з ними взаємодія в режимі детермінованої чи довільної програми. Тому в роботі керівника є важливими такі складові як наставництво та виховання персоналу. Вони повинні спрямовувати дії, думки колективу у правильне русло, мотивувати їх задля досягнення цілей, які їх об'єднують.

Керівник виконує різноманітні ролі та функції. На думку Г. Мінцберга, роль стосовно управлінської діяльності - це набір поведінкових правил, які відповідають конкретній установі або конкретній посаді. Цей автор виділив 10 основних управлінських ролей, які реалізуються у сферах прийняття рішень, інформаційного обміну та міжособистісних стосунків [1].

У своїй діяльності керівник пов'язує такі функції, як: адміністратор, організатор, спеціаліст та вихователь. Саме вони допомагають йому вдало управляти персоналом та забезпечувати ефективну діяльність підприємства.

Для того, щоб створити умови для ефективнішої праці потрібно знати мету діяльності, знайти найважливіші задачі, дати оцінку передумовам та ресурсам. В цьому й полягає функція організатора.

Для грамотної постановки завдання, компетентного аналізу та ефективного контролю керівник має мати достатньо знань та досвіду в певному виді діяльності. Тут розкривається роль спеціаліста.

Велике значення у взаєминах керівника та працівників належить авторитету. Авторитет керівника – це його особистий вплив на колектив, який він набуває своєю працею, професійними знаннями, організаторськими здібностями, вмінням працювати із людьми.

Авторитетний керівник - це так званий лідер колективу. Це авторитетна особистість, людина на яку рівняються, яка бере на себе провідну роль.

Для ефективної діяльності керівник повинен надавати колективу можливість самовиразитись, стимулювати його до самовдосконалення, раціонально використовувати робочий час, враховувати вимоги конкретної ситуації, формулювати принципи роботи для колективу, розумно ризикувати. Також має оперувати технічними, аналітичними, діагностичними, комунікативними та концептуальними здібностями.

Не менш важливими є і якості, які необхідні керівникові:

- морально-етичні: характеризуються особистою відповідальністю за певну справу; чесністю та добросовісністю; уважним ставленням до людей; принциповістю; здатністю до самокритики;

- дисципліна і ставлення до праці: характеризуються працелюбністю і дисциплінованістю;

- рівень знань: характеризується освітою, компетентністю, ерудицією;

- організаційні здібності: характеризується діловитістю, ініціативністю; вмінням чіткого вираження думок; цілеспрямованістю;

- риси характеру: характеризується врівноваженістю, наполегливістю, комунікабельністю, порядністю, скромністю;

- інші якості: характеризується здоров'ям, стажем роботи, зовнішнім іміджем.

Отже, для ефективної діяльності та високих результатів керівнику потрібно постійно самовдосконалюватись; поєднувати в собі риси справедливості, чесності; бути відповідальним; правильно взаємодіяти з людьми. Також за будь-яких обставин залишатись терплячим та ввічливим щодо думки інших; приймати розумні рішення та не втрачати наполегливість.

Список використаної літератури:

1. Соціально-психологічні аспекти менеджменту персоналу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://lubbook.org/book_327_glava_24_Rozd%D1%96I_4_So%D1%81%D1%96al_no-psikholo.html

2. Керівництво і лідерство. Теорія та практика сучасного лідерства. [Електронний ресурс]. Режим доступу: studfiles.net/preview/5392782/page:61/

3. Лідерські якості керівника в управлінні персоналом. [Електронний ресурс]. Режим доступу: studopedia.com.ua/1_215229_liderski-yakosti-kerivn...inni-personalom.html

4. Знання керівниками основ психології менеджменту – необхідна передумова ефективного управління спільною діяльністю. [Електронний ресурс]. Режим доступу: lubbook.org/book_358_glava_44_46_Znannjakerivnikami_osno.html

УДК 339.13

Мащак А., Шпилик С.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МЕРЕЖЕВИЙ МАРКЕТИНГ

Mashchak A., Shpylyk S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

NETWORK MARKETING

Ключові слова: мережевий маркетинг, піраміда.

Keywords: network marketing, pyramid.

Індустрія мережевого маркетингу набирає нову хвилю популярності, чималу роль у цьому відіграє розвиток Інтернету. Проте, поняття мережевого маркетингу досі викликає суперечки в суспільстві. Адже дехто вважає мережевий маркетинг чудовою можливістю відкрити власний бізнес без вкладень, а інші впевнені, що це фінансова піраміда, лохотрон і обман. Отже, розглянемо, що ж таке мережевий маркетинг.

Мережевий маркетинг — це спосіб просування товарів від виробника до споживача за допомогою рекомендацій від людини до людини. MLM-компанії пропонують унікальну продукцію, яка стає затребуваною як в окремих містах, регіонах, країнах, так і по всьому світу.

Такий спосіб поширення товарів (послуг) характеризується відсутністю посередників оптовиків, які завищують ціну кінцевого продукту при перепродажі товарів. Крім цього в мережевому маркетингу майже відсутня звична для багатьох товарів широка реклама на вулицях і в ЗМІ, що істотно знижує витрати на просування продукції mlm-компаній.

Ідеєю мережевого маркетингу виступає полегшення процесу просування товарів (в окремих випадках послуг) та здійснення продажів більш зручним, дешевим і швидким способом. Вагомою перевагою являється те, що зі схеми просування прибирають посередників та дорогovarтісну рекламу, що несе за собою зниження собівартості продукту.

Якщо люди самі розповідатимуть один одному про товар певної мережевої компанії, а їхньою мотивацією буде відсоток, то працівники отримають хороший дохід від продажу товарів mlm-компанії. Звичайно ж просто на відсотках багато не заробиш. Тому багаторівневий маркетинг дозволяє побудувати свій бізнес та створити широку мережу споживачів свого товару.

Перед мережевим маркетингом постає вирішення даних завдань:

1. Зниження вартості товару для кінцевого споживача.
2. Прискорення процесу поставки товару до кінцевого споживача.
3. Виключення підробки товару.
4. Мотивування співробітників компанії грошима та бізнес-можливостями.

Таким чином, основним завданням MLM-компаній є забезпечення інформаційного охоплення максимальної кількості споживачів методом безпосереднього (індивідуального) зв'язку.

Теоретичні та прикладні роботи, присвячені питанням мережевого маркетингу, виділяють такі його особливості [1]:

– компанії мережевого маркетингу вперше зацікавили торгових агентів не лише роздрібним доходом, але й комісійними від особистого продажу, а також від продажу тих агентів, яких залучив сам агент;

– вперше виник механізм не лише продажу, але й просування товару на ринку при переміщенні його по дистрибуторській мережі за однією і тією ж ціною до споживача, який матеріально стимулює всіх учасників;

– виникла можливість заробляти не лінійно (скільки продав – стільки і заробив), а експоненціально, за рахунок залучення в мережу нових учасників бізнесу, причому заробляють не стільки за рахунок прямого продажу, скільки за рахунок просування товару на ринку по мережі, займаючись в першу чергу передачею інформації;

– вперше мережевий маркетинг реалізував можливість незалежного підприємництва з незначними інвестиціями.

До зазначених особливостей слід віднести також створення можливостей до реалізації принципу лояльності. Стаючи спочатку покупцем, а в подальшому продавцем продукції, MLM-компанії відповідно формують довіру та лояльність як до самої компанії, так і до її продукції. Причому лояльність здійснюється через індивідуальний підхід до кожного покупця [2].

Загальними принципами роботи даної індустрії є те, що компанія-виробник розпоряджається власними заводами для виробництва товарів. Компанія продає ці товари без магазинів, а продукція поширюється за допомогою «сарафанного радіо».

Велика кількість людей є прихильна цьому принципу, тому ці люди із задоволенням купують товари компанії. У сьогоднішній час всі замовлення MLM-компанії можна оформляти через Інтернет. Паперові каталоги з розвитком інформаційних технологій втрачають свою популярність, однак в деякій мірі вони ще мають право на життя.

Клієнт користується продукцією, а також може розпочати власний бізнес з компанією прямих продажів. Для цього необхідно знайти кілька людей, які постійно будуть купувати продукцію і залучати в бізнес нових партнерів, це буде сприяти розширенню та розвитку мережі. Саме тому даний вид маркетингу названий мережевим.

Маючи свої склади і службу доставки, мережева компанія доставляє продукцію на склад, а потім ця продукція розвозиться по офісах, які особисто для себе відкрили партнери компанії (дистрибутори). Іноді компанія доставляє замовлення клієнту прямо на будинок, що дуже зручно.

Отже, можемо зробити висновок, що мережевий маркетинг варто полюбити з багатьох причин. Наприклад, таких як гнучкий графік - одна з найбільших вигод мережевого маркетингу. Такою діяльністю можуть займатися студенти, домогосподарки або навіть люди, які вже мають постійне місце роботи.

Мережевий маркетинг - це бізнес, в якому ваш дохід зростає в залежності від того, скільком людям ви допомогли заробити гроші. Також мережевий маркетинг - це високодохідний бізнес з мінімальними інвестиціями, мінімальним ризиком. Простота і легкість цього бізнесу також є вагомою перевагою.

Мережевий маркетинг дозволяє досягти неймовірного - кожен має право на отримання авторського гонорару. Цей вид доходу особливий - ви одержуєте за зусилля інших людей, кожен з яких так само працює сам на себе.

Список використаних джерел

1. Про модель мережевого маркетингу і діяльності MLM-компаній. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.k-istine.ru/mlm/mlm_csihan.htm.
2. Сохацька О., Демкура Т. Засади функціонування та особливості маркетингової комунікативної політики компанії мережевого маркетингу / О. Сохацька, Т. Демкура // Вісник ТНЕУ. - 2014. - №1.

УДК 339.13

Мащак А., Шпилик С.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІВЕНТ-МАРКЕТИНГ

Mashchak A., Shpylyk S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

EVENT MARKETING

Ключові слова: івент-маркетинг, івент, *зв'язки із громадськістю*.

Keywords: event marketing, event, *Public relations*.

Івент-маркетинг набирає потужну хвилю популярності у світі, все більше компаній вдаються до використання і організації заходів. Задля реалізації своїх маркетингових цілей. Івент-маркетинг це один з нових та дієвих інструментів, який формує позитивне ставлення до самої компанії та її товарів (послуг) – це просування товарів (послуг) або ж бренду на ринок за допомогою проведення спеціальних заходів.

Івент-маркетинг стимулює повноцінне розкриття іміджу торгової марки/бренду, а також допомагає відкласти його в свідомості споживачів [1, с. 35, 36]. Також івент-маркетинг – це спосіб залучення уваги для створення більш тісного зв'язку між брендом та споживачами. Такий вид маркетингу будується на створенні емоційних зв'язків між споживачем і брендом, оскільки емоції виступають важливим інструментом у створенні бренду з людським обличчям. Саме емоції відповідають за прихильність споживачів до певної торгової марки.

Сьогодні на українському ринку працює понад 500 івент-компаній, кожна з яких проводить близько 30 заходів на рік. Окрім спеціалізованих івент-агенств, організацією заходів займаються і відділи компаній, тому важливо чітко визначити, хто може називати себе івентором. Івентор (від англ. event – подія) – це особа, група осіб або компанія, що надає професійні послуги з комплексної організації корпоративних, спеціальних, ділових і розважальних заходів на постійній основі [2, с. 107-110].

Івент-маркетинг (маркетинг подій) на 100% належить до сфери Public relations (зв'язків із громадськістю). Пояснення тут дуже просте: в сучасному світі, подія, про яку не говорять, не сталася (усім хочеться, щоб про їхні заходи говорили якомога краще і якомога довше, причому говорили всі – і запрошені ЗМІ, і всі, хто був на події з обслуговуючим персоналом включно). Однією з очевидних переваг івент-маркетингу є здійснення особистого контакту аудиторії не лише з брендом продуктом (те саме досягається й іншими засобами BTL), а й безпосередній контакт з представниками бренду (а не з найманими промоутерами або консультантами). Додайте сюди тривалість контакту та створення комплексу емоційних переживань, безпосередньо пов'язаних з брендом продуктом – на виході отримуємо встановлення зв'язку між брендом та аудиторією, тобто так чи інакше виходимо на зв'язки з громадськістю. Твердження про те, що всі івенти є, насамперед, потужними засобами PR, – ключове і життєво важливе для правильного та обґрунтованого підходу до планування, організації та оцінки ефективності всіх спеціальних подій, якими б вони не були [1].

Отже, вище зазначено, що суть івент-маркетингу полягає в організації певних заходів, які сприяють створенню тіснішого зв'язку між компанією та клієнтами. Різноманітність заходів є безмежною та неосяжною, сюди можна віднести: прес-конференції, професійні семінари, тренінги, майстер-класи, масові концерти, фестивалі,

корпоративні свята, виставки. Головною перевагою в івент-маркетингу виступає те, що під час будь-якої з перелічених подій встановлюється безпосередній контакт між продуктом (брендом) та аудиторією та створення між ними емоційного зв'язку.

Для отримання ефективного результату від івент-маркетингу слід дотримуватися декількох правил. Основними правилами івент-маркетингу є: 1) визначення головної мети/ідеї (вихід на новий ринок, презентація новинок у компанії, залучення нових клієнтів, підведення підсумків роботи компанії за рік, святкування професійного свята), Ваше завдання полягає у виробленні унікальної торгової пропозиції, для залучення уваги споживачів; 2) визначення цільової аудиторії (успіху можна досягти тільки тоді, коли ви точно знаєте, до кого звертаєтесь); 3) івент виступає потужним елементом PR; 4) івент захід повинен виконуватися на рівні корпоративних кольорів та логотипу, а також на рівні місії та цінностей бренду.

Отже, користуючись інструментами івент-маркетингу, можна окреслити (для новачків) або закріпити (для досвідчених гравців ринку) образ бренду в свідомості споживачів. Створення емоційного зв'язку між споживачем і брендом, для формування прихильності до бренду також гарантований. В результаті досягнення двох попередніх цілей можна підвищити продажі. Події можуть бути ініційовані в честь будь-якої події, але найчастіше вони відносяться до таких категорій: відкриття – є актуальним для сфери послуг; календарне свято: Новий рік, Хеловін, День закоханих і т.д.; презентація; виставка. Однак не варто обмежуватися рамками, завжди можна проявити свою оригінальність і придумати привід для заходу самому. Зараз набув популярності день народження бренду з аніматорами, конкурсами, розіграшами, фуршетом та музичним супроводом. Тому слід пам'ятати, що оригінальний та хороший івент – це завжди маленький спектакль, так само як рекламний ролик – це завжди маленький фільм. Успішно організувавши маркетинговий івент захід, компанія може виділитися на тлі конкурентів, що позитивно позначиться на загальній конкурентоспроможності на ринку; активізувати увагу цільової групи. Перевагою є також оптимізація і зниження витрат шляхом об'єднання бюджетів по рекламі, маркетингу та PR. Позитивні емоції отримані під час заходу переносяться на товар (послугу), формується прихильність споживача. В ході івент-маркетингу накопичується попередня інформація про вподобання та інтереси споживача. Івент захід є приводом, що дозволяє налагодити необхідний контакт з журналістами, дає простір для роботи з ними, формує їх інтерес. Івент-маркетинг дозволяє організувати прямі продажі товару, прив'язувати їх до заходів, що проводяться. Збільшувати продажі, а також залучати нових клієнтів шляхом, розіграшів, акцій та знижок.

Отже, можна зробити висновок про те, що івент-маркетинг є дієвим інструментом в умовах коли традиційна реклама стає нерезультативною. Можна стверджувати, що такий інструмент впливу на поведінку споживача став досить популярним серед багатьох компаній. Якщо івент захід організований правильно, то результат не змусить себе довго чекати. За допомогою грамотно проведеного івент-маркетингу можна підвищити впізнаваність марки, стимулювати збут, а також прищепити прихильність споживачів до марки. При чому застосування даного інструменту маркетингу вигідно не тільки для того, щоб нагадати про себе, але й при появі нового товару на ринку.

Література:

3. Примак Т. О. Маркетингова політика комунікацій: навч. посіб. / Т. О. Примак. – К.: Атіка.; Ельга-Н, 2009. – 328 с.
4. Герасимов С. В. Менеджмент спеціальних подій в сфері культури / С. В. Герасимов, Г. Л. Тульчинский, Т. Е. Лохина. – СПб. : Издательство «Планета музыки», 2009. – 384 с.

УДК 339.13

Мельничук О. – ст. гр. ПМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПОДАТКИ ТА ЇХ ВИДИ. ПРИНЦИПИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпилик С.В.

Olena Melnychuk

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TAXES AND THEIR TYPES. PRINCIPLES OF TAXATION IN UKRAINE

Supervisor: Ph.D., Assoc. Prof. Shpylyk S.V.

Ключові слова: податки, оподаткування.

Keywords: taxes.

Для того щоб держава могла виконувати свої функції вона повинна мати певний дохід, цей дохід вона отримує з податкових зборів. Отже, податки – це обов'язкові державні платежі фізичних та юридичних осіб. Відповідно чим більше завдань покладено на державу, тим більше податків платить кожен працездатний громадянин.

Соціально-економічна сутність податків проявляється через наступний ряд функцій:

1. Фіскальна – ця функція забезпечує фінансування державних витрат.
2. Регулююча – функція яка допускає державне регулювання економіки країни та перерозподіл фінансових потоків.
3. Соціальна – за допомогою цієї функції здійснюється підтримка соціальної рівноваги шляхом зміни співвідношення між доходами окремих соціальних груп з метою згладжування нерівності між ними.

Податки містять такі елементи:

- ✓ Об'єкт податку – це майно або дохід, що підлягають обкладенню;
- ✓ Суб'єкт податку – це платник податків, тобто всі фізичні або юридичні особи;
- ✓ Джерело податку – це дохід з якого виплачується податок;
- ✓ Одиниця оподаткування – одиниця виміру об'єкта в грошову вираженні;
- ✓ Ставка податку – величина податку з одиниці об'єкта у відсотках;
- ✓ Податкова пільга – це повне або часткове звільнення платника від податку;
- ✓ Податковий оклад – це сума податку, що сплачується суб'єктом з одного об'єкта.

Також розрізняють прямі та непрямі податки. Прямі податки це коли доходи або майно суб'єкту економіки залежить від ефективності функціонування цих суб'єктів в звичний час.

Непрямі податки – це податки як входять в ціну товару та певним чином головна залежність непрямого оподаткування переноситься на споживачі залежно від їх ступеня еластичності попиту на товар та послуг, які були оподатковані цими податками.

Розрізняють чотири види податкових ставок. (див. табл. 1)

Таблиця 1
Види податкових ставок

Прогресивні	Пропорційні	Регресивні	Тверді
Податкові ставки в яких розмір збільшується при збільшенні бази оподаткування.	Податкові ставки в яких не залежать від розміру оподаткованої бази.	Це податкові ставки в яких зі збільшенням бази оподаткування ставки зменшуються.	Податкові ставки де встановлюються в абсолютній сумі на одиницю обкладання незалежно від розміру доходу.

Держава формує податкову систему спираючись на види податків та метод їх розрахунку, також зважаючи на певні принципи податкової системи. Податкове законодавство України ґрунтуються на таких принципах:

1. Загальність оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені цим Кодексом.

2. Рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації.

3. Фіскальна достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями.

4. Соціальна справедливість – установа податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків.

5. Економічність оподаткування – установа податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.

6. Стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки.

7. Рівномірність та зручність сплати – установа строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

8. Єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

Чому ж потрібно сплачувати податки? Сплачувати податки та збори є обов'язком кожного громадянина з давніх часів. У разі порушення законодавства платників податків України нестимуть фінансову, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Фінансова відповідальність застосовується до платників податків у вигляді штрафних санкцій та пені. Штраф – це чітко визначений розмір суми коштів, що повинен сплатити платник. Пеня – це певний відсоток, що нараховується на суму грошового зобов'язання, не сплачену в установлений строк.

Адміністративна відповідальність настає у випадку коли правопорушення не несуть за собою кримінальну відповідальність. За найтяжчі правопорушення платники податків несуть кримінальну відповідальність, яка регулюється кримінальним кодексом.

Отже, потрібно пам'ятати, що належне виконання громадянами своїх обов'язків сприяє стабільності нашої держави, її економічному та соціально-культурному розвитку.

УДК 658.5

Митник О. – ст. гр. БМмз -51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н, доц. Галушчак О. Я

Mytnyk O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

METHODOLOGY OF ANALYSING OF INDUSTRIAL AND ECONOMIC ENTERPRISE ACTIVITY

Supervisor: Ph.D, Associate Professor Halushchak O.

Ключові слова: виробничо-господарська діяльність, показники ефективності, аналіз діяльності підприємства

Keywords: industrial and economic activity, performance indicators, analysis of enterprise activity

Аналізування виробничо-господарської діяльності є оцінюванням результатів діяльності підприємства за певні періоди. Мета цього аналізування – виявлення факторів, які позитивно чи негативно впливають на кінцеві показники роботи підприємства, прийняття рішення про визнання підприємства платоспроможним чи неплатоспроможним.

Система показників, які використовують з метою оцінювання ефективності виробничо-господарської діяльності, складається з: узагальнюючих показників ефективності виробництва; показників ефективності використання праці; показників ефективності використання матеріальних ресурсів; показників ефективності використання виробничих фондів; показників ефективності використання коштів.

Вітчизняні вчені та економісти пропонують проводити діагностику виробничо-господарської діяльності у декілька етапів:

1. Здійснення аналізування впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність підприємства.
2. Дослідження ефективності діяльності підприємства з врахуванням впливу внутрішніх факторів на кінцеві результати.
3. Визначення складових ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.
4. Формування системи показників з метою оцінювання ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.
5. Діагностування відхилень показників ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства від оптимальних значень.
6. Розроблення управлінських рішень з метою збереження чи підвищення рівня ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.

Отже, методика аналізування виробничо-господарської діяльності підприємства полягає у дослідженні діяльності підприємства з метою об'єктивного оцінювання результатів роботи, виявлення резервів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

УДК 621.326

Могильська В.-ст. гр. М-108

Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

ОЦІНКА РІВНЯ ЯКОСТІ ПРАЦІ БРИГАДИ

Викладач: Кушчак О. М.

Mogylska V.

Ternopil Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE EVALUATION OF QUALITY LEVEL OF BRIGADE

Supervision: Kushchak O.

Ключові слова: якість праці, обсяг продукції, час роботи.

Keywords: a work quality, a product, time of work.

Бригадну форму оплати праці застосовують тоді, коли для виконання певного технологічного комплексу робіт потрібні спільні зусилля працівників. При оплаті праці бригади заробіток кожного її члена розраховується з врахуванням кількості виготовленої продукції, кількості фактично відпрацьованого часу та якості виконаної роботи. Коефіцієнт якості праці, що впливає на фонд оплати праці бригади, визначається виходячи із фактичного і планового обсягу випуску придатної продукції, виробленої за місяць:

$$K_{я} = P_{я} \cdot Q_{я}, \text{ де}$$

$P_{я}$ – показник якості роботи, що визначається за формулою:

$$P_{я} = \frac{q_{я}}{q_{заг} + b}, \text{ де}$$

$q_{я}$ – обсяг придатної продукції, випущеної за місяць, грн.;

$q_{заг}$ – загальний обсяг випущеної продукції за розрахунковий місяць, грн.

b – втрати від браку (втрати, пов'язані з його виявленням та усуненням та втрати від невиправного браку).

$Q_{я}$ – показник кількості виготовленої продукції, що визначається за формулою:

$$Q_{я} = \frac{q_{заг}}{q_{план}}, \text{ де}$$

$q_{план}$ – плановий обсяг випущеної продукції за розрахунковий місяць, грн.

При розрахунку оплати праці кожного працівника бригади визначають відповідні коефіцієнти трудової участі робітників за формулою:

$$КТУ = K_1 \cdot K_2, \text{ де}$$

K_1 – коефіцієнт відпрацьованого часу, що визначається за формулою:

$$K_1 = \frac{T_p}{T_{бр}}, \text{ де}$$

T_p – відпрацьований робітником час, год.;

$T_{бр}$ – відпрацьований бригадою час, год.;

K_2 – коефіцієнт якості праці члена бригади (визначається бригаиром, $0 \leq K_2 \leq 1$).

УДК 352/354

Довгошия І. – ст. гр. БАМЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВПЛИВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гарматюк О.О.

Dovgoshiya I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INFLUENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION FOR SOCIAL-ECONOMIC RELATIONS IN UKRAINE

Supervisor: Ph.D., Associate Prof. Garmatiuk Oksana

Ключові слова: публічне управління, адміністрування, державне регулювання, економіка, суспільно-економічні відносини.

Keywords: public administration, administration, state regulation, economics, socio-economic relations.

Управління є основою для забезпечення рівноваги у системі суспільно-економічних відносин, фактором сталого розвитку, інструментом удосконалення діяльності людей, розвитку їх творчих здібностей та креативності мислення. Управління суспільством має багато різних особливостей в залежності від стадії цивілізаційного розвитку, рівня науково-технічного прогресу, ступеня зрілості технологій і інтелекту. В умовах швидких технологічних і інтелектуальних трансформацій управління суспільно необхідними технічними системами, управління державою суттєво починає відрізнятися від креативних факторів впливу на механізм публічного управління в муніципальному утворенні, від менеджменту в політичній партії тощо.

Сучасне публічне управління та адміністрування економіки повинно опиратись на систему певних методів – це сукупність способів, прийомів та засобів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни. Публічність зменшує методи прямої дії за допомогою яких держава безпосередньо втручається в економічні процеси, а саме зменшує частку інструментів які діють через держзамовлення, надання субсидій, субвенцій, дотацій, через ліцензування та квотування економічних процесів, фіксоване ціноутворення основних товарів та послуг тощо. З іншого боку, в умовах демократизації суспільства, децентралізації економіки, розширення повноважень ринку та ступеня публічного управління зростає значення методів непрямої дії. Непрямі методи державного регулювання економіки – сукупність опосередкованих засобів державного впливу на діяльність суб'єктів економіки (система правових та економічних методів). У демократичному суспільстві особливу роль відіграє публічна думка. Подія має сенс тільки тоді, коли про неї повідомили ЗМІ (засоби масової інформації). Якщо ж такого повідомлення не було, то можна вважати, що не було і самої події. Інформаційний простір служить полем впливу на масову свідомість, на політиків, на конкурентів, на владу. Відкрите суспільство, прозора влада, звіт перед платниками податків – це нові поняття, що базуються на суспільній думці.

Публічна влада покликана діяти перш за все в інтересах колективу. На ділі це не завжди буває так: Її часто привласнюють і використовують в своїх інтересах сили, які домінують в цьому колективі економічно, політично, ідеологічно. У певних ситуаціях вона може перетворитися в особисту владу керівника, а носії публічних повноважень колективу можуть займати позиції, прямо протилежні інтересам колективу. Але і в тому випадку, коли публічна влада діє в цілому в інтересах колективу, у органів публічної влади, її кадрового складу, службовців, керівників громадських об'єднань є також власні інтереси. В кінцевому рахунку ці протиріччя вирішуються шляхом приведення публічної влади у відповідність до волі колективу. Публічна влада відрізняється від приватної корпоративної влади, яка застосовується в непублічних колективах. Загальні соціальні інтереси і цілі породжують "загальні справи" соціального характеру, спільні громадські заходи. Органи і посадові особи, які створюються публічним колективом, покликані виражати, здійснювати і захищати його загальні, не приватні, а суспільні інтереси, на базі яких і складається публічний колектив.

Вагоме місце у публічному управлінні належить розвитку комунікацій. До її форм належать: "істинні" (чи "природні") – ті, що реально відбуваються, наприклад, вихід на ринок, досягнення високих якісних та інших стандартів, відкриття нового виробництва, зміни у структурі управління, кооперація, ліквідація у великих компаніях, тощо. Спеціальні (чи "штучні") події – ті, до яких вдаються у разі зниження інтересу споживача до компанії, її продуктів, тощо, ті які створюються спеціально, наприклад, конференції, Дні відкритих дверей, перерахування добровільних внесків до благодійних фондів, конкурси, змагання, тощо. Процес надання публічності спеціальним економічним подіям пов'язаний зі створенням певних передумов: подія планується завчасно; подія висвітлює діяльність компанії з позитивного боку; подія враховує інтереси цільових аудиторій; подія влаштовується заради того, щоб про неї повідомили, а у кращому випадку – щоб перетворити її на традицію; подія більш драматизована, ніж "звичайна" (має власний сюжет, інтригу, тощо); значну роль у події відіграють різні знаменитості; подія добре організована, доступна для спостереження, залучає глядачів та учасників; про подію завчасно інформують у засобах масової інформації; подією намагаються створити сильне, незабутнє враження; подія має стати джерелом новин; подія породжує інші – аналогічні події.

Держава впливає на економічні процеси опосередковано – через регулювання поведінки суб'єктів ринку. Надаючи, наприклад, пільги виробникам певного товару, вона опосередковано стимулює зростання обсягів виробництва. Основними методами непрямого регулювання економіки в умовах посилення публічності є податкова, бюджетна, грошово-кредитна, інвестиційна, інноваційна, амортизаційна, структурна, інформаційна економічна політика. Непрямі методи державного регулювання включають правові і економічні методи. Правові методи – система законів та законодавчих актів, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання (визначають правовий простір). Економічні методи державного регулювання економіки пов'язані зі створенням державою фінансових чи матеріальних стимулів, здатних впливати на економічні інтереси суб'єктів господарювання й обумовлювати їхню поведінку. Переважно вони ґрунтуються на регулюванні валютного курсу, цін і доходів населення, формуванні економічних умов, які спонукають господарюючих суб'єктів діяти відповідно до цілей розвитку суспільства. Перехід до мережевої економіки посилив вплив інформаційних методів, до яких належать інструменти інформування, переконання і пропаганди, які передбачають вплив на ціннісні пріоритети індивіда, що мотивують його діяльність згідно із суспільно визнаними нормами і використовуються на основі даних досліджень із соціальної психології та поведінки людини.

УДК 338.3

Ріпка О. – ст. гр. БМмз-51

Ферльовський В. – ст. гр. БМмз-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гарматюк О.О.

Ripka O., Ferlowski V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROVIDING EFFICIENT MANUFACTURING PROCESSES ON DOMESTIC ENTERPRISES: STATE AND PROSPECTS OF IMPROVEMENT

Supervisor: Ph.D., Associate Prof. Garmatiuk Oksana

Ключові слова: виробництво, виробничий процес, ефективність, результат виробництва, якість, виробнича потужність, конкурентоспроможність.

Keywords: production, production process, efficiency, production result, quality, production capacity, competitiveness.

В умовах непередбачуваної та швидкоплинної ринкової ситуації багато вітчизняних виробничих підприємств усвідомили необхідність повномасштабного контролю всіх процесів, що проходять у них. Ключовою галуззю діяльності виробничих підприємств, що вимагає максимально пильної уваги, є саме виробничий процес – його ефективність, поточний стан і якість. Виробничий процес – це сукупність операцій, за допомогою яких компанія створює цінності і постачає їх споживачам. У цих процесах втілені ключові можливості компанії, що визначають варіанти її майбутнього. Ключові можливості – види діяльності, які у компанії виходять краще, ніж у її конкурентів, вирішальним чином впливають на її успіх, зростання і оновлення. Отже, управління ними не тільки дозволяє задовольняти запити сьогодишніх споживачів, але і визначає можливості надання послуг майбутнім споживачам.

Постійне відстеження недоліків у виробництві, спрямованість системи управління на їх виявлення та усунення, удосконалення всіх стадій виробничого процесу сприяють підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на ринку. Діяльність українських підприємств у сучасному складному ринковому середовищі, особливо в періоди фінансово-економічної кризи, серйозно ускладнюється проблемами у сфері одержання замовлень і збуту виробленої продукції.

У таких умовах між застосовуваними на підприємствах формами організації виробничих процесів і мінливими параметрами виробничої програми виникають протиріччя, усунення яких вимагає переосмислення традиційних підходів до організації виробництва, які зазвичай відображають наступні постулати: виробнича структура, форми спеціалізації підрозділів підприємства максимально відображають пропорції виготовлюваної продукції як за її видами (у частині предметної

спеціалізації), так і за виконуваними процесами (у частині технологічної спеціалізації); виробнича потужність підрозділів формується пропорційно обсягам виконуваних у них робіт; організація процесів у часі переслідує максимальне використання виробничих ресурсів (устаткування, сировини й матеріалів, персоналу тощо) при обмеженнях термінів виконання робіт; організація підготовки виробничих процесів має переважно індивідуальне призначення до конкретних виробів, операцій.

Проблема вибору форми організації виробничих процесів при мінливості продукції є однією з центральних, розв'язання якої породило формування вчення про масову, серійну й одиничну організацію виробництва. Застосування базових основ організації склало зміст сучасного виробничого й операційного менеджменту підприємств, основні положення якого розкриті в безлічі робіт вітчизняних і закордонних авторів, наприклад. Особливості даного періоду, коли змінюваність продукції стає основним фактором організації виробничих процесів, формують нову сферу прийняття організаційних рішень у формі організаційного проектування, використання ситуаційних моделей організаційного проектування, урахування організаційних факторів розвитку підприємств тощо. Рішення у межах цих та інших напрямків організаційного проектування в остаточному підсумку ґрунтуються на використанні такої узагальненої властивості організації як її варіативність, значення якої залишається недооціненим, а практичне використання ускладнюється через відсутність її чіткого параметричного уявлення, що робить завдання дослідження варіативності як специфічного ресурсу організації актуальним.

Удосконаленням виробництва займаються заради сталого зростання прибутку. Прямі оцінки тут буває зробити важко, тому часто використовують показники, що впливають на величину прибутку: ефективність; якість; виробнича потужність; швидкість поставок та гнучкість. Ці непрямі показники можуть дати уявлення про виробничі характеристики компанії та її можливості підвищувати прибутковість. Непрямі показники прибутковості корисні для діагностування проблем і виявлення можливостей вдосконалення виробництва.

Удосконалювати виробництво можна у багатьох напрямках: підвищувати якість продукції або виробничих процесів; скорочувати відсоток браку; прискорювати розробку і випуск нової продукції; впроваджувати більш досконалі виробничі технології; використовувати нове обладнання; розширювати потужності; поліпшувати контроль якості; підвищувати оперативність відвантаження замовленої продукції; раціоналізувати систему постачання та закупівель; удосконалити систему трудового стимулювання; оздоровити робочі місця; підвищити ефективність; домогтися більшої задоволеності споживачів та інші. Щоб досягти передових позицій на всіх напрямках діяльності, потрібні ретельний аналіз і готовність безупинно змінюватися в міру вдосконалення виробництва. Необхідна також інтеграція всіх функціональних підрозділів компанії з маркетингом, з тим щоб різноспрямовані зусилля по вдосконаленню взаємно посилювалися, вели до зростання ефективності та більшої задоволеності споживачів. Загалом можна виділити п'ять основних напрямків вдосконалення виробництва: управління виробничою потужністю; управління запасами; безперервне вдосконалення; управління ланцюгом поставок і постачання; нарощування виробничих можливостей.

Отож, основою виробничої стратегії є нарощування можливостей на обраних напрямках, які створюють фундамент процвітання компанії. Ефективність виробництва забезпечує конкурентоспроможність, дозволяє отримувати більшу віддачу від використовуваних ресурсів або при меншому їх витрачання зберігати колишній обсяг високоякісної продукції або послуг. Результатом виробничої відсталості є більш висока собівартість, менш якісна продукція (при даному рівні витрат) або і те й інше.

УДК 331.101

Андрушків Б.М. – д.е.н., проф., Синюк І. – ст. гр. БУМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОГО
ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ
У РУСЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Науковий керівник: д.е.н., проф. Андрушків Б.М.

Andrushkiv B.M., Sinjuk.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

**PROBLEMS AND PROSPECTS FOR QUALITATIVE LABOR
POTENTIAL FOR NATIONAL ENTERPRISES
IN THE ROLE OF INNOVATIVE PROCESSES**

Supervisor: PhD. Andrushkiv B.M.

Ключові слова: творчий потенціал, трудовий потенціал, науково-технічний прогрес, науково-технічний потенціал, інновація, інноваційний процес.

Keywords: creative potential, labor potential, scientific and technological progress, scientific and technical potential, innovation, innovation process.

Сьогодні стратегічним пріоритетом для України є перехід до інноваційної моделі економічного розвитку, інтеграція в економічний європейський простір та розбудова соціальної держави. Найважливішою умовою реалізації цих стратегічних завдань є нагромадження та ефективне використання трудового потенціалу, тобто тих якісних характеристик працівників, які формують сучасні продуктивні здібності та перетворюють їх на головну продуктивну силу постіндустріальної економіки, заснованої на знаннях. Досвід розвинених країн свідчить, що нагромадження людського капіталу, розвиток, ефективне формування трудового потенціалу та забезпечення його раціонального використання є найважливішою умовою конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та динамічного соціально-економічного прогресу. Досвід розвинутих країн показує, що необхідною умовою прогресу науки і техніки є розвиток і максимальне розкриття творчого потенціалу науковців. Активізація людського фактору та прискорення науково-технічного прогресу – це взаємозалежні проблеми збалансованості та динамічного розвитку факторів виробництва. Науково-технічний потенціал – це узагальнена характеристика рівня розвитку науки, інженерної справи, техніки в країні, можливостей і ресурсів, якими оперує суспільство для вирішення науково-технічних проблем. Основою складової науково-технічного потенціалу є наукові кадри. Саме питома вага останніх, які здійснюють НДДКР, у загальній чисельності персоналу підприємства є показником ступеня його науково-технічного розвитку.

Сучасний ринок праці потребує переважно носіїв якісного трудового потенціалу. Йдеться про те, що ринковий попит вимагає від кожного працівника належної освітньо-професійної підготовки, практичних вмінь та навичок, компетенцій, активності, мобільності для досягнення високої продуктивності праці. Формування розвинених освітньо-професійних характеристик особистості здійснюється переважно в період навчання у навчальних закладах, зокрема у ВНЗ, коледжах, де здобувають базові

фундаментальні знання, які є необхідними для здійснення трудової діяльності у майбутньому, професійно-технічних навчальних закладах, де відбувається підготовка кваліфікованих робочих кадрів. В умовах прискореного інноваційного розвитку країн у світі швидко змінюється попит на професії, компетенції, практичні навички. Трудовий потенціал потребує постійного розвитку, а знання і навички потребують оновлення у відповідності зі змінами попиту на ринку праці. Для багатьох молодих українців, випускників навчальних закладів, гострою проблемою, є складність працевлаштування, використання трудового потенціалу за фахом та його подальший розвиток. Для країни загалом набула загострення проблема невідповідності якості трудового потенціалу населення вимогам інноваційного розвитку країни та потребам ринку праці.

Посилення конкуренції на ринку праці обумовлює необхідність ефективного використання людського потенціалу, пошук нових джерел трудової мотивації та розширення спектра заходів щодо активізації трудової діяльності працівників. Вирішення цих проблем безпосередньо пов'язане з визначенням найбільш ефективних підходів до активізації мотиваційних детермінант становлення конкурентних відносин на ринку праці країни, формування нового типу працівника, здатного адекватно реагувати на зміни, та пристосовуватися до продуктивної діяльності в нових ринкових умовах. Природно, що більшість працівників вважає головним мотивом трудової діяльності високу заробітну плату. Однак за результатами численних вимірювань подібні орієнтації не проявляють статистично достовірного зв'язку з ефективністю праці (продуктивністю, якістю, економією витрат) і тому лише зі значною натяжкою можуть бути віднесені до інструментального типу мотивації. Значно більш сильним стимулом є очікування можливості більше заробити тим, хто більше й краще працює. Підвищення ефективності та конкурентоспроможності багато в чому залежить від мотивації співробітників на досягнення цілей підприємства. Система оплати праці повинна бути влаштована так, щоб будь-який працівник мав можливість покращувати своє матеріальне благополуччя і рівень життя, але тільки одним шляхом – через досягнення цілей підприємства. Матеріальні доходи співробітників повинні прямо залежати від їхнього внеску в загальні результати роботи і зростання матеріальних доходів підприємства. Оплата повинна відповідати цінності співробітника для компанії і при цьому не може перевищувати рівень, за яким починається падіння рентабельності підприємства, що можна реалізувати через механізм оплати за результатами роботи на основі КРІ (Key performance indicators – ключові показники ефективності). Ефективна робота співробітників означає отримання підприємством прибутку. За основу побудови системи мотивації на базі КРІ взято головні індикатори роботи кожного співробітника, які щільно пов'язані з загальними результатами підприємства. Таким чином, матеріальна винагорода кожного працівника безпосередньо залежить від досягнення тих цілей і завдань, які стоять перед кожним працівником. Також перспективною є переорієнтація системи стимулювання на застосування індивідуалізації оцінювання праці, визначення грейдів, бально-експертних оцінок із формуванням відповідних стимулюючих пакетів для заохочення розвитку творчості та підтримки новацій.

У 1980-х роках в Україні було більш чим один мільйон винахідників та раціоналізаторів. Щорічно подавалося 32-28 тис. заявок на винаходи. На сьогоднішній день ситуація в сфері раціоналізаторства кардинально змінилася: щорічно подається в Державний комітет інтелектуальної власності України лише близько 10 тис. заявок на винаходи, спостерігається скорочення питомої ваги використання раціоналізаторських пропозицій в індустріальному секторі економіки. У цілому по секторах економіки структура використання раціоналізаторських пропозицій є несприятливою, зменшується інноваційна основа для розвитку індустріального сектору економіки, що ставить завдання пошуку сприятливих умов для відродження раціоналізаторського руху в Україні. Вважаємо, що на сьогодні в Україні необхідно активізувати науково-

дослідницьку базу, обґрунтувати механізм інвестицій і зрушити вітчизняну економіку з мертвої точки в інноваційному аспекті власними намаганнями, зокрема через стартап-рух. Ефективне використання ресурсів, підтримка ринку праці й сфери освіти, інвестування коштів у стартапи сприятимуть входженню України до переліку економічно і технологічно розвинених держав.

Саме поняття "раціоналізаторська пропозиція" оцінюється рядом критеріїв, пропозиції повинні мати конструктивний зміст і відрізнятися для підприємства новизною. Не розглядаються пропозиції виключно індивідуального змісту, які не пов'язані з діяльністю підприємства. Усі раціоналізаторські пропозиції можна умовно поділити на три групи: пропозиції по удосконаленню роботи підприємства у цілому, в цю групу відносяться ідеї, що сприяють розвитку підприємства (введення нового устаткування, впровадження прогресивної маловідходної та ресурсозберігаючої технології, поліпшення технологічного та організаційного оснащення), діапазон питань дуже широкий, навіть питання розвитку соціальної сфери (організація дозвілля); пропозиції по підвищенню якості продукції, яку виготовляє підприємство, механізація та автоматизація виробничих процесів, удосконалення організації робочих місць, їх раціоналізація; пропозиції по освоєнню та реалізації нових видів продукції, використання нових видів матеріалів, сировини, палива. Раціоналізаторські розробки та ідеї оцінюються створеною на підприємстві експертною комісією. У залежності від складності пропозиції, оцінювання здійснюється на різних рівнях управління. Пропозиції першої групи, якщо вони знаходяться у компетенції керівників вищої ланки, розглядаються комісією по ініціативних пропозиціях центрального апарату підприємства. Інші, які відносяться до цієї ж групи, передаються в експертні комісії відділів або керівникам структурних підрозділів. Рішення по раціоналізаторських пропозиціях приймається у чітко визначені терміни. Так, пропозиції, які надходять у центральний апарат підприємства з первинних підрозділів, розглядаються протягом трьох місяців, а пропозиції, які запроваджуються на рівні підрозділу, розглядаються у місячний термін. Якщо встановлені терміни не виконуються, раціоналізатор отримує письмову відповідь про причину затримки рішення. Після завершення експертної оцінки частина пропозицій, у залежності від отриманої суми балів, визначається придатною до впровадження. Раціоналізатори преміюються підрозділами, в яких впроваджують їхні ініціативні пропозиції. Авторам інших ідей, які не можуть дати економічного ефекту, також нараховуються незначні премії.

Вищі та професійно-технічні навчальні заклади, за оцінками експертів, на практиці найбільше сприяють розвитку трудового потенціалу, адже за короткий термін у декілька років людина повинна досконало оволодіти обраною спеціальністю, набути професійних навичок, необхідних для ефективної праці. Проте якість підготовки фахівців і робітників ВНЗ і ПТНЗ нині не влаштовує підприємців, які прагнуть опанувати нові технології, впроваджувати інновації. Аналіз засвідчує, що диспропорції між обсягом і структурою надання освітніх послуг і затребуваністю багатьох професій на ринку праці призводить до недовикористання трудового потенціалу в економіці, зростання безробіття. Однак навчальні заклади продовжують планувати прийом, відштовхуючись від досягнутого обсягу підготовки, базуючись на інерції уявлень батьків про престижність професій, інтересах залучення коштів (на контрактні форми навчання), а не від врахування реальних потреб економіки. На фоні надлишкового зростання підготовки економістів, менеджерів, юристів швидко скорочується підготовка за інженерно-технічними спеціальностями.

УДК 331

Нагорняк Г.С. – к.т.н., доц., Баган Г., Балицька Н., Іванців О. – ст. гр. БУМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ВАЖЛИВОГО КРОКУ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к.т.н., доц. Нагорняк Г.С.

Nahorniak H.S., Bagan H., Balitska N., Ivantsiv O.
Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

IMPLEMENTATION OF EFFECTIVE INNOVATION-TECHNOLOGICAL POLICY AS AN IMPORTANT TRANSITION TO ECONOMY OF KNOWLEDGE IN UKRAINE

Supervisor: PhD. Nahorniak H.S.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційно-технологічна політика, економіка знань, інноваційна економіка.

Keywords: innovation, innovation development, innovation-technology policy, knowledge economy, innovative economy.

Формування трансформаційної економіки України відбувається на базі нового технологічного способу виробництва, що обумовлює значні зміни у системі мотивації та стимулювання працівників. Аналіз еволюції мотиваційного механізму у високорозвинених країнах чітко позначає тенденції до зростання ролі науки, наукового знання, кваліфікації кадрів. Сьогодні багато говорять про перехід до економіки, що базується на знаннях (knowledgebased economy), чи до інтелектуальної економіки. Це означає, що у світі наука і її досягнення безпосередньо впливають на параметри економічного росту. Економічне зростання, підвищення рівня та якості життя населення забезпечується у даний час переважно завдяки розвитку науково-технічної сфери. За оцінками спеціалістів, у промислово розвинутих країнах науково-технічний прогрес забезпечує не менш 80% приросту ВВП. В Україні зміни у механізмі мотивації до праці тільки починаються, і для прискорення цього процесу необхідні визначені передумови. До них, насамперед, відноситься використання інновацій, з упровадженням яких з'являються нові, більш ефективні методи мотивації і стимулювання працівників.

Держава повинна бути зацікавлена у створенні сприятливого середовища для розвитку ефективної інноваційної економіки. Саме вона покликана забезпечити всі необхідні політичні, правові, організаційні та економічні передумови для розвитку інноваційної економіки, основою якої є постійне відтворення та впровадження у виробництво нових знань. Нова державна економічна політика України на етапі становлення інноваційної економіки повинна бути спрямована на серйозні зміни, перш за все, у масовій свідомості суспільства, оволодіння ідеї, що основне багатство полягає в інтелектуальному ресурсі, а не в надрах. Узагальнення практичного досвіду

економічно розвинених країн з інноваційною економікою показує, що вагома роль в цих процесах належить державі та тієї інноваційно-технологічної політики, яку вона проводить. Сучасна інноваційно-технологічна політика розглядається як діяльність держави, спрямована на формування необхідних умов і передумов для всебічного розвитку креативного класу у постіндустріальному суспільстві й ефективної інноваційної економіки, метою якої є задоволення суспільних потреб на принципах гуманізації та культурних цінностей. Інноваційно-технологічна політика в умовах постіндустріального суспільства перестає бути інструментом великомасштабного використання природних ресурсів, що призводить до незворотного руйнування навколишнього природного середовища. Сучасна інноваційно-технологічна політика є єдиною основою здорового розвитку соціуму та перетворюється в інструмент формування гармонійної соціально-економічної структури суспільства, де все більше зростає частка сфери виробництва нематеріальних і духовних благ та повернення сфери матеріального виробництва у межі екологічно ефективної взаємодії людини з навколишнім середовищем. Основою інноваційно-технологічної політики, здійснюваної державою в постіндустріальному суспільстві, повинна бути система заходів, які б змогли забезпечити прогресивні структурно-технологічні зрушення в економіці, що дозволяють створювати конкурентоспроможний продукт.

Основними напрямками сучасної інноваційно-технологічної політики є: розроблення та впровадження нанотехнологій, гена інженерія, мультимедійні інтерактивні інформаційно-комунікаційні системи, високотемпературна надпровідність, космічна техніка, тонка хімія, комп'ютерне моделювання та проектування, електронна промисловість, обчислювальна, оптико-волоконна техніка, програмне забезпечення, телекомунікації, роботобудування, виробництво та перероблення газу, інформаційні послуги. Основне завдання інноваційно-технологічної політики на сучасному етапі розвитку національної економіки – вирішити головні проблеми української економіки, пов'язані з ліквідацією диспропорцій і низькою ефективністю її виробничо-технологічної структури та формуванням нової структури, адекватної структурі споживання постіндустріального суспільства.

У першу чергу, вдосконалення інноваційно-технологічної політики повинно бути пов'язано з реформуванням наукомістких виробництв, діяльність яких повинна бути спрямована на розроблення та реалізацію оновленого асортименту продукції та підвищення її якості. Основними напрямками інноваційно-технологічної політики держави, спрямованої на підвищення ефективності інноваційної економіки, повинні бути: оптимальна диверсифікація; стимулювання інноваційної діяльності; пільгове оподаткування та кредитування; бюджетне дотування; митне регулювання (митні преференції); ефективна амортизаційна політика; вдосконалення системи ціноутворення; законодавчий захист вітчизняних товаровиробників та їх прав інтелектуальної власності, державний протекціонізм; нормативно-правове регулювання та адміністрування; патентно-ліцензійна діяльність з метою поширення нововведень; участь у проєктах, результати яких мають подвійне призначення та застосування; адаптація інноваційних проєктів до регіональних особливостей умов їх реалізації. Розроблення основних напрямків інноваційно-технологічної політики держави вимагає обґрунтування системи заходів щодо стимулювання інноваційної діяльності на всіх етапах життєвого циклу розроблення та виробництва наукомісткої продукції, включаючи поширення на фундаментальні дослідження й інвесторів. Стимулювання інноваційної діяльності в інноваційній економіці має забезпечуватися комплексом заходів, що включають створення сприятливого економічного клімату, що стимулює зацікавленість у впровадженні науково-технічних досягнень і приплив інвестицій в основний капітал; законодавчу охорону прав інтелектуальної власності тощо.

УДК 658

Юрик Н.Є. – к.е.н., доц., Стельмах Д. – ст. гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОГЛЯД СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Юрик Н.Є.

Yurik N.E., Stelmakh D.V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

REVIEW OF MODERN MANAGEMENT TECHNOLOGIES IN UKRAINE

Supervisor: PhD. Yurik N.E.

Ключові слова: менеджмент, менеджер технологій, технологічний менеджмент.
Keywords: management, technology manager, management technologies.

Сьогодні підприємства в Україні вимагають від управлінців більш поглиблених знань з теоретичних положень й практичних підходів щодо діяльності з управління ефективністю компаній. Правильне виконання планування роботи, а також визначення стратегії і тактик в управлінні персоналом складає основу ефективного функціонування всього життєвого циклу підприємства, його подальшого розвитку. Тому день у день економісти займаються вирішенням проблем управління, розробкою наукових підходів до менеджменту, а також впровадженням сучасних технологій у нього, задля примноження ефективності виробництва і продуктивності праці. З цього випливає, що розглядання цієї теми є актуальним на сьогоднішній день, адже кожний діяч підприємницької діяльності зацікавлений у зростанні могутності його компанії.

З розвитком і посиленням впливу науково-технічного прогресу, збільшується роль інновацій, види та кількість технологій, які сприяють появі нової продукції з новими характеристиками й критеріями, яка дуже цінується на ринку. Тому зараз система управління перебудовується із виробничої і ринкової на технологічну орієнтацію. Важливим фактором для кожної компанії являється стратегічне управління технологічним розвитком підприємства – технологічний менеджмент. Технологічний менеджмент включає у себе застосування управлінських навичок для відкриття, розробки, експлуатації та незалежного використання технологій. Менеджери технологій допомагають створити цінність для своїх організації, використовуючи технології та інші ресурси для вирішення проблем та підвищення ефективності діяльності підприємств. Менеджер технологій XXI століття повинен гарантувати, що технології створюють оптимальні умови для майбутнього успішного розвитку підприємства. До основних сучасних технологій менеджменту можна віднести: ERP-системи, реінжиніринг, інжиніринг, бенчмаркінг, контролінг, грейдінг. Впровадження будь-якої технології супроводжується збільшенням витрат фірми, тому доцільно робити це поступово. Як відомо, вагома частина українських підприємств перебуває в кризовому становищі, велика кількість не мають конкурентної спроможності. Тому сьогодні українських фірм вимагає радикальних змін. На мою думку, реінжиніринг бізнес-процесів – один з найбільш ефективних інновацій в управлінській діяльності. Таку технологію доцільно застосовувати в трьох випадках: компанія знаходиться у стані глибокої кризи (кризовий реінжиніринг) ; компанія перебуває в задовільному

стані, але прогнози щодо її розвитку невтішні; компанія намагається досягти більшого успіху, ніж її конкуренти (реінжиніринг розвитку). Для більшості українських підприємств найбільш актуальним є кризовий реінжиніринг. Реінжиніринг можна віднести до радикальних технологій, тому що він передбачає відмову від застарілих правил і підходів, нехтування діючими системами, структурами й процедурами організації й радикальну зміну способів господарської діяльності. Ця технологія дозволяє за досить малий проміжок часу значно поліпшити стан компанії.

Отже, напрошується висновок, що сучасні технології управління – це комплекс інноваційних та організаційних технологій, що розвиваються як еволюційно, так і революційно, дивлячись на розвиток людства та його світобачення і потреби на даний період часу нашої цивілізації. Наразі Україна потребує впровадження саме інноваційних та інформаційних технологій у сфері менеджменту.

Рациональне застосування інформаційних технологій надає: можливість скоординувати працівників; скоординувати процес роботи фірми.

Застосування інноваційних технологій передбачає: відтворення нововведень у товари чи послуги; появу нових ринків збуту; зростання попиту; примноження прибутків; залучення іноземних інвестицій.

Основний принцип, який має бути покладено в основу функціонування будь-якого підприємства, є принцип раціональності та оптимізації, адже не важливо скільки в компанії ресурсів, якщо вона не вміє їх правильно використовувати, їх ніколи не буде достатньо. Найважливішим ресурсом підприємства є його персонал та його інтелектуальний потенціал, який потребує постійного управління. Специфічними завданнями системи управління персоналом є наступні:

- максимально забезпечити взаємозамінність працівників підприємства для того, щоб усунути залежність компанії від власного персоналу;
- сформувати на підприємстві швидку та умовно дешеву адаптацію персоналу;
- позбавити “ілюзій” про незамінність ключових працівників компанії, оскільки якщо такі топ-менеджери відчувають свою незамінність для керівництва, то в короткостроковій перспективі такими співробітниками досить важко керувати, а іноді і взагалі неможливо це робити;
- вчасно виявляти “баласт” співробітників, які погано виконують свою роботу, постійно потребують контролю та на них витрачає підприємство надто багато ресурсів;
- допомогти працівникам вибудувати свою роботу для отримання максимально можливого результату як для працівника, так і для підприємства.

Для створення ефективної системи управління потрібно здійснити такі заходи:

- здійснити діагностику зовнішнього та внутрішнього середовища компанії;
- визначити задачі підрозділу з управління персоналом, з огляду на стратегії та цілі компанії;
- формування моделей функціонування підрозділу з управління персоналом;
- набір співробітників підрозділу з управління персоналом;
- адаптація нової підрозділу з управління персоналом до чинної системи управління підприємством.

Побудова ефективної системи управління персоналом – це досить трудомісткий та енерговитратний процес, який потребує від підприємства зосередження щодо визначення стратегії компанії загалом та щодо його персоналу. Варто не забувати, що система управління персоналом є динамічною та постійно потребує удосконалень.

УДК 338

Андрушків Б.М. – д.е.н., проф., Богданюк С., Шевчук Т. – ст. гр. БУМ-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОКРЕСЛЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Науковий керівник: д.е.н., проф. Андрушків Б.М.

Andrushkiv B.M., Bohdanyuk S., Shevchuk T.
Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ENHANCING THE ROLE OF INNOVATIONS IN THE ECONOMIC GROWTH OF DOMESTIC ENTERPRISES

Supervisor: PhD. Andrushkiv B.M.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, управління інноваціями.
Keywords: innovation, innovation development, innovation management.

Кожне підприємство є системою тривимірною, тобто розвивається у просторі, часі (циклі) та накопичує свій енергетичний потенціал за рахунок ефективного управління. Інноваційний підхід розглядає поетапний, причинно-наслідковий розвиток підприємства, як системи в узгодженні просторових параметрів діяльності та часовому циклі із кількох фаз, що утворюються за рахунок причинно-наслідкових зв'язків: структуроутворенні, організації та розширенні внутрішніх взаємозв'язків, управлінні внутрішніми та зовнішніми взаємозв'язками, перехідній фазі системи в нову якість. Чотири фази поетапного розвитку кожної системи відіграють свою причинно-наслідкову роль і у виборі стилю управління. Систематичне виконання всього комплексу завдань розвитку працівника надає можливість спрямувати на розвиток та контролювати компетенції співробітників, збалансувати цілі, бажання, очікування, претензії та потреби працівників підприємства. Оскільки командна робота поєднує виконання робіт, обмін досвідом, навчання, і приводить до загального успіху, то для її формування потрібно згрупувати людей, які мають взаємодоповнюючі навички та характери, спільні цілі, прихильність один до одного, вміння сприймати та впроваджувати нововведення. Вважаємо, що ефективні команди за інноваційного підходу повинні мати ряд характерних ознак: зрозуміла мета та завдання інноваційного розвитку, які визнаються всіма учасниками; узгодженість, гармонія психологічного клімату та відчуття довіри до кожного члену колективу; здатність ефективно вирішувати інноваційні завдання та долати при цьому внутрішні конфлікти; здатність навчатися колективно на базі групового досвіду; взаємна узгодженість особистих рис з необхідними знаннями та навичками інших; сприйняття кожним свого місця та ролі у команді, та ролей інших; комфортна атмосфера при впровадженні нововведень; постійне та безперервне навчання; наявність лідерів, які сприяють розвитку здібностей команди; відкритий доступ до інформації.

Запровадження ефективних механізмів розвитку інноваційної діяльності підприємств усіх галузей промисловості повинно здійснюватися з обов'язковим дотриманням певних вимог, серед яких основними є: беззаперечне дотримання у господарській діяльності вимог об'єктивних економічних законів; формування середовища для здійснення інноваційного розвитку підприємств; оптимізацію правового забезпечення здійснення інноваційної діяльності у державі. Ефективність

перебігу та регулювання інноваційної діяльності залежать від дієвості інструментарію її здійснення на промисловому підприємстві. Для цього потрібно: у стратегії розвитку суб'єктів господарювання чітко визначати пріоритети інноваційної діяльності; формувати відповідні елементи інфраструктури (організаційно-координаційні підрозділи, інформаційно-аналітичні та консультаційні мережі), що забезпечать ефективну реалізацію визначених у стратегії вітчизняних підприємств пріоритетів щодо інноваційної діяльності; формувати ефективний мотиваційний механізм щодо здійснення інноваційної діяльності; забезпечити з боку власника (керівництва) моніторинг та контроль за ходом реалізації заходів інноваційної політики суб'єктів господарювання.

Система управління підприємства інноваційного спрямування має на меті поетапне забезпечення високих темпів інноваційного розвитку та зростання ефективності діяльності підприємства та його підрозділів. Діяльність підприємства з такою системою управління є найбільш ефективною формою, що позначається і на механізмі управління, в якому основну увагу приділено інноваційним завданням, органам, функціям управління та відповідному моделюванню інноваційного розвитку. Отже, інноваційний механізм управління підприємством повинен урахувати всі аспекти розвитку підприємства у просторі функціонування та часі (життєвому циклі), на основі закономірностей розвитку систем. Інноваційний механізм управління підприємством у сучасних умовах – це цілісна система основних елементів, які регулюють процес поетапного управління інноваційною діяльністю підприємства для досягнення поставленої мети. У структуру інноваційного механізму управління підприємством повинні входити елементи державного нормативно-правового регулювання діяльності, ринкові механізми цієї діяльності, внутрішні механізми регулювання окремих аспектів управлінської інноваційної діяльності, система конкретних методів та засобів її здійснення. Для вирішення проблеми розвитку підприємства на будь-якій стадії життєвого циклу товару (стратегічний маркетинг, НДДКР тощо) необхідно розробляти і впроваджувати нововведення. Кожна країна одночасно використовує всі джерела розвитку. Конкурентоспроможність і ефективність економіки визначаються інноваційною складовою розвитку. Чинники виробництва та інвестиції є засобами науково обґрунтованої інноваційної діяльності, а не її метою. Різновидами інноваційної діяльності можуть бути: підготовка й організація виробництва, що охоплюють придбання виробничого устаткування та інструменту, зміни в них, а також процедурах, методах і стандартах виробництва та контролю якості, необхідних для створення нового технологічного процесу; передвиробничі розроблення, що охоплюють модифікацію продукту і технологічного процесу, перепідготовку персоналу для застосування нових технологій і устаткування; маркетинг нових продуктів, що передбачає види діяльності, пов'язані з випуском нової продукції на ринок; придбання нематеріальної технології у формі патентів, ліцензій, ноу-хау, торгових марок, конструкцій, моделей і послуг технологічного змісту; придбання матеріалізованої технології – машин й устаткування, які за своїм технологічним змістом пов'язані з впровадженням продуктових або процесних інновацій; виробниче проектування, що передбачає підготовку планів і креслень для визначення виробничих процедур, технічних специфікацій.

УДК 658.5

Олексів Л. – ст. гр. БМм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРИБУТОК ТА СТРАТЕГІЇ ЙОГО ФОРМУВАННЯ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шведа Н.М.

Oleksiv L.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COMPANY PROFIT AND ITS STRATEGIES

Supervisor: Shveda N.M.

Ключові слова: прибуток, формування прибутку, підприємство, стратегія

Keywords: profit, making a profit, enterprise, strategy

Прибуток підприємства є основною рушійною силою ринкової економіки, джерелом власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності. Нестача власних коштів спонукає до здійснення запозичень, що у кінцевому підсумку, у разі неефективної боргової політики, може призвести до фінансової кризи і банкрутства. Зростання прибутку підприємств, значною мірою, впливає на темпи економічного розвитку країни, окремих регіонів, збільшення суспільного багатства і підвищення життєвого рівня населення.

В сучасних умовах ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств пов'язана з раціональним формуванням та розподілом фінансових ресурсів з метою досягнення високих фінансових результатів. Враховуючи різні аспекти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління прибутком, як процес дослідження і прийняття управлінських рішень за усіма основними напрямками його формування, розподілу і використання.

Прибуток є основною фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва та свідчить про обсяг і якість виробленої продукції.

Питання прибутковості та управління формуванням прибутку у процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства, забезпечення його оптимального розподілу та використання відображенні у наукових працях вчених України та зарубіжжя, зокрема: І.А. Бланка, Ю.Ф. Бріггема, М. Ерхардта, Л.Л. Куц, Н.Г. Пігуль, А.М. Поддерєгіна, С.Ф. Покропивного та інших.

Поняття та сутність категорії «прибуток» описуються вченими по-різному. Так, І.А. Бланк, який одним із перших в Україні використовує поняття співвідношення ризику і доходу, визначає прибуток як втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [1].

Бріггема Є.Ф. вважає що прибуток це передусім виробнича категорія, яка характеризує відносини, що складаються у процесі суспільного виробництва [2].

А.М. Поддерьогін визначає прибуток як частину заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу. Таким чином, наголошується на важливості процесу реалізації виробленого продукту за кошти.

Щоб підприємство було рентабельним, отримувало стабільний дохід, та могло в подальшому використовувати отримані кошти для покращення діяльності власного підприємства (нововведення, найм висококваліфікованих працівників, навчання кадрів, покращення умов праці та інше), тобто здійснювати самоінвестування, керівництву слід правильно обрати тип стратегічної орієнтації прибутку, оскільки планування прибутку на короткострокову перспективу і безпосереднє його використання залежить саме від обраної стратегії.

Тому, щоб не виникло форс-мажорних обставин у вигляді неотримання запланованого рівня прибутку, керівництву потрібно обрати одну із стратегій формування прибутку. Вирізняють такі стратегічні типи орієнтації підприємств на прибуток:

1. Стратегія одержання задовільного прибутку базується на одержанні підприємством такого рівня прибутку, якого вистачить на покриття усіх витрат і розвиток у довгостроковому періоді. Суть даної стратегії полягає в урахуванні ризику при плануванні. Стратегія забезпечення задовільного прибутку передбачає закріплення конкурентних позицій підприємства на ринку, можливість здійснення інвестиційного і інноваційного розвитку, матеріальної мотивації персоналу тощо.

2. Стратегія мінімізації прибутку (стабільного прибутку) передбачає максимізацію мінімуму доходів, що очікуються, поряд з мінімізацією максимуму збитків та при зважанні на дії конкурентів. Зазначена стратегія набуває все більшого розповсюдження, оскільки передбачає рентабельну діяльність підприємства та його розвиток, але не вимагає максимізації прибутку.

3. Максимізація прибутку передбачає одержання максимально високого прибутку як за рахунок внутрішніх резервів, так і за рахунок споживачів. В основу діяльності більшості вітчизняних підприємств закладена стратегія максимізації прибутку. Використання даної стратегії в короткостроковому періоді не забезпечує відповідних темпів економічного зростання в довгостроковому періоді. Виникає загроза використання високого прибутку на поточні цілі, внаслідок чого підприємство втрачає важливе джерело фінансування розширеного відтворення, збільшується загроза банкрутства, викликана високим рівнем ризику діяльності [3].

Оскільки прибуток є головною метою діяльності кожної комерційної установи, керівництву потрібно ретельно вивчати фактори макро- та мікросередовища підприємства які безпосередньо впливають та є невід'ємною частиною їх господарювання. Тому управління формуванням прибутку у процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності зводиться до грамотного вибору стратегії отримання прибутку та є важливим аспектом у його подальшому використанні на користь компанії.

Список літератури

1. Бланк И.А. Управление прибылью / Бланк И. А. – К. : НИКА-Центр, 1998. – 544 с.
2. Брігхем С.Ф. Основи фінансового менеджменту: Підручник: Пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
3. Нагайчук В.В. Показники оцінки якості прибутку підприємства та їх залежність від обраної стратегії /В.В. Нагайчук. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_2_1/NV-2011-V2_23.pdf

УДК 658.3

Пельчер М.– ст.гр. БМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гарматюк О.О.

Pelcher M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ADVANTAGES OF APPLICATION OF THE CUSTOMERS RELATIONSHIP MANAGEMENT SYSTEM

Supervisor: Ph. D., Associate Prof. Garmatiuk Oksana

Ключові слова: управління, клієнт, взаємовідносини.

Keywords: management, client, relationship.

Реалії українського сьогодення доводять, що кожне підприємство, здійснюючи свою діяльність прагне зайняти провідне місце на ринку, бути конкурентоспроможним та підвищувати продуктивність праці виробництва чи надання послуг. Досягнення таких цілей підприємство може здобути за допомогою залучень інвестицій, дослідження ринку, удосконалення наявного обладнання, тобто все зводиться до того, що менеджери змінюють переважно підприємницьку (виробничу) діяльність, забуваючи для кого вони працюють.

Йдеться про те, що важливою передумовою розвитку підприємства є система керування взаємовідносинами з клієнтами CRM (Customer Relationship Management). Вона дає змогу керівникам підприємств збирати інформацію про клієнтів та їхню поведінку, на основі якої приймають рішення про задоволення їх потреб та інтересів. За допомогою CRM, менеджери розробляють індивідуальні стратегії взаємодії з кожним клієнтом і будують довгострокові відносини з ними. За останні роки статистика показала, що збільшення частки постійних покупців на 5% виражається в загальному збільшенні обсягів продажів більш ніж на 25% [1]. Це доводить існування факту, що робота з постійними покупцями є економічно вигіднішою, ніж залучення нових.

Метою нашого дослідження є доведення важливості та необхідності впровадження системи керування взаємовідносинами з клієнтами.

Система управління взаємовідносинами з клієнтами CRM - це своєрідний інструмент управління знаннями [2]. Йдеться про те, що кожна успішна компанія обов'язково повинна мати інформацію про своїх клієнтів. Таким чином, вона здатна ідентифікувати підходи до покупців та зробити можливі кроки назустріч. При вирішенні проблем кожного клієнта, організація здатна покращити емоційне задоволення споживача, вірність обраному постачальнику, а отже, і збільшення доходу компанії.

На практиці CRM часто виконують стандартний набір функцій:

1. Керування контактними даними
2. Календар взаємодії з покупцями
3. Прогнозування продажів
4. Залучення нових клієнтів

Ми вважаємо, що зараз менеджери компаній повинні враховувати одну важливу річ: саме клієнт керує бізнесом, він дає йому оцінку та ставить вимоги щодо його здійснення. Тобто, кожна організація повинна ставити собі мету взаємодії з клієнтами, постійно створювати високий рівень довіри, виправдовувати надії та забезпечувати ефективний зворотній зв'язок.

Перед управлінцями постає єдина проблема: «Як довести клієнту те, що він важливий для них?»

Для вирішення даної проблеми ми пропонуємо використовувати наступні механізми взаємодії з клієнтами:

По-перше, менеджмент підприємства повинен викликати позитивні емоції у клієнтів. Дане завдання може виконати так звана «ігрифікація». Погодьтеся, що перемога у будь-якій грі завжди приносить радість. Даний механізм системи управління взаємовідносинами з клієнтами базується на ігровій мотивації. Для детальнішого ознайомлення з даним поняття наведемо приклад: переглядаючи товар на сайті, вам неодноразово доводилось бачити рекламу типу: «Якщо Ви придбаєте дану продукцію протягом однієї години, то отримаєте знижку 30% від вартості». При покупці даного товару ви отримаєте справжнє задоволення від покупки, якщо вам тривалий час подобався виріб. Даний метод взаємодії задовольняє потреби і продавця, і покупця.

По-друге, керівники підприємств повинні знайти індивідуальний підхід до кожного. Досягти такого результату дуже нелегке завдання. Якщо прислухатись до всіх, то фірма фактично втрачає правила гри на ринку, адже саме вона повинна їх диктувати. Нашою пропозицією вирішення такої проблеми є проведення голосування, за яким можна встановити найактуальніші потреби клієнтів.

По-третє, доречним було б створення спільноти клієнтів на кшталт «Клієнт клієнту». Люди, які придбали товар ділилися б досвідом його можливостей, а управлінський персонал мав би змогу спостерігати за процесом обміну такої інформації. На основі скарг та пропозиції приймати відповідні рішення щодо вдосконалення чи збільшення обсягів виробництва певного виду товару.

Підсумовуючи вищевикладене, хочемо сказати, що запровадження системи керування взаємовідносинами з клієнтами є важливою запорукою ведення успішного бізнесу. Такий підхід управління буде ефективним для обох сторін: як для власника компанії, так і для клієнтів.

Список використаної літератури

1. *Системи управління взаємовідносинами з клієнтами CRM [Електронний ресурс]. — Режим доступу:*

https://studme.com.ua/138712246549/menedzhment/sistemy_upravleniya_vzaimootnosheni_yami_klientami_crm.htm.

2. Гарматюк О.О. Управління взаємовідносинами з клієнтами: конспект лекцій / Гарматюк О.О.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://dl.tntu.edu.ua/content.php?cid=185754&cframe=1#_header_4

УДК 658.3

Пельчер М.– ст.гр. БМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРАХ УПРАВЛІННЯ

Науковий керівник: д.т.н., професор Гевко І.Б.

Pelcher M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ADVANTAGES AND LACK OF APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FIELD OF MANAGEMENT

Supervisor: Hevko I. B.

Ключові слова: управління, штучний інтелект, експертні системи.

Keywords: management, Artificial Intelligence, expert systems.

За останні роки значні динамічні зміни у світовій економіці та високі темпи збільшення потоку інформації суттєво впливають на розвиток підприємств. Керівник повинен передбачити такі зміни та володіючи певною інформацією прийняти ефективне управлінське рішення.

Важливу роль для виживання підприємства відіграє стратегічне планування, яке є обґрунтованим способом прогнозів для перешкод та можливостей, дає керівництву засоби для проектування довгострокових цілей і забезпечує прийняття ефективних рішень.

Однозначно, перевага у прийнятті рішень притаманна людині-керівнику, котрий володіє стратегічним мисленням і здібностями прогнозувати розвиток майбутніх дій.

Суттєвим недоліком людського інтелекту є те, що він нездатний виконати великий обсяг обчислень в процесах, що є складовою певної взаємодії. Надмірна кількість інформації дезорієнтує менеджера, який не може вдало розпоряджатись інформацією та приводить до прийняття неефективних рішень.

В повсякденній практиці існує проблема вдосконалення інформаційних систем сучасної сфери бізнесу, що дає змогу обробляти управлінську інформацію з використанням сучасних комп'ютерних технологій. Тобто йдеться про застосування технологій штучного інтелекту в сфері менеджменту.

Штучний інтелект (ШІ) – наука і технологія, здатна відтворити процеси мислення людського мозку і направити їх на створення і обробку різних комп'ютерних програм, а також інтелектуальних машин, здатних повністю замінити і спростити людську роботу.

Назвемо декілька причин розвитку сучасних інформаційних технологій в сфері бізнесу:

1. Швидка зміна зовнішнього середовища спричиняє прийняття неоптимального рішення через недостатню кількість часу.

2. Автоматизація управління бізнес-процесів та бізнес-моделей сприяє розвитку зовнішніх та внутрішніх комунікацій і стандартизує процеси управління та виробництва.
3. Забезпечує конкурентоспроможність підприємства, яке безпосередньо пов'язане з формуванням уяви у керівників про нові потреби людей, виходячи з можливостей, які пропонують сучасні технології.

Більшість людей розглядають ШІ як далеке майбутнє, але насправді ми широко застосовуємо його у повсякденному житті. Кожного дня ми стикаємось з ним, навіть про це не задумуючись. Яскравим прикладом є використання голосового пошуку Google, відеоігор, тощо.

Компанія Apple розробила віртуальний додаток Cortana, який може здійснює голосовий пошук, управляє повідомленнями та календарем, а також передбачає потреби власника телефону та автоматично нагадує або є дає власні пропозиції.

Щодо використання штучного інтелекту в сфері управління, то за допомогою так званих експертних систем керівники провідних підприємств мають змогу прогнозувати як самі події, так і їх результати.

Наприклад, на даний момент вже працюють програми, за допомогою яких управлінці можуть робити аналіз ринку, зокрема характеризувати рівень попиту та пропозиції, оцінювати рівень економічної активності, ціни, обсяги продажу, коливання валютного курсу тощо. Програми дозволяють розробляти план капіталовкладень, що робить значний внесок для розвитку успішного бізнесу.

Досить часто на сайтах можна зустріти рекомендації певних груп товарів, які можуть зацікавити конкретного покупця – вони створюються на основі аналізу інтернет-сторінок, які ви відвідали раніше.

За допомогою експертних систем можна проводити онлайн-підтримку клієнтів на сайтах. Наприклад, неодноразово можна зустріти віконечко на сайті, яке відповідає на певні питання відвідувачів: «Яка ціна?», «Номер телефону?», і так далі.

Експертні системи широко застосовують для управління та контролю підприємства. Такі програми допомагають регулювати фінансову діяльність, а також розробляти рішення у непередбачуваних ситуаціях.

Незважаючи на такий перелік переваг штучного інтелекту для управлінців та підприємств в цілому, він налічує ряд недоліків. Дослідження довели, якщо штучний інтелект досягне середнього рівня розвитку, який буде здатний перевершити людину в декілька разів, то він відобразиться на способі життя кожного з нас.

Загальними загрозами прогресу штучного інтелекту для людини є:

1. Часткова, а згодом і повна заміна людини у процесах виробництва, що спричинить масове безробіття.
2. Розвиток соціальних, релігійних та моральних проблем, що несе за собою конфлікт між природною та штучною формами мислення.
3. Штучний інтелект має здатність до самовідтворення та може втратити можливість контролю з боку людини.

Відповідно можна ствердити, що штучний інтелект значно спрощує працю людини, тому введення його на підприємства сприяє розвитку його діяльності. Головне, щоб ШІ повністю не замінив людину, а тільки допомагав виконувати складні функції.

УДК 339.13

Полегонька Н. – ст. гр. ПМс-32

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КУЛХАНТИНГ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпилик С.В.

Nataliia Polehonka

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COOLHUNTING

Supervisor: Ph.D., Assoc. Prof. Shpylyk S.V.

Ключові слова: кулхантинг, масовий тренд, кулхантингові агентства.

Keywords: coolhunting, mass trend, coolhunting agencies.

За сучасних умов жорсткої конкуренції в бізнесі підприємству дуже складно досягти успіху. Бізнес стикається з низкою проблем, які дуже складно вирішити, особливо в нинішніх кризових умовах, навіть маючи професійний та маркетинговий потенціал на дуже високому рівні. Сьогодні вже недостатньо лише знати маркетингові теорії. Маємо шукати нові підходи до ведення конкурентної боротьби, зокрема у сфері маркетингових комунікацій.

Заради продажу маркетинг готовий охопити всі сфери життя людини. Поп-індустрія і нові молодіжні течії не виняток. Тут фірми шукають ідеї, які в подальшому допоможуть збути товар. Це і називається «кулхантинг» (coolhunting) – гонитва за модними тенденціями і «крутими» трендами.

Термін «кулхантинг» з'явився на початку дев'яностих років минулого століття. Кулхантинг – це симбіоз англійських слів – «cool» та «hunting», тобто дослівно полювання за новим, модним. За своєю суттю кулхантинг представляє особливі маркетингові дослідження у пошуках новітніх тенденцій – трендів. Зазвичай ці дослідження спрямовані безпосередньо на глибоке вивчення ринку, з метою знайти особливі тенденції розвитку цього ринку.

Завдання фахівців з кулхантингу – знайти нові стилі у повсякденному житті, передати їх у компанії, які вже на основі отриманої інформації поставлять на масовий потік випуск тієї або іншої модної продукції. Робота кулхантерів будується на повсякденному моніторингу. Сюди можна віднести збір інформації, як у реальному житті, так і в Інтернеті. У поле зору «мисливців» потрапляє поп-арт, неформальні молодіжні рухи, різні об'єднання геймерів, музичні групи і їхні прихильники, мобільні і комп'ютерні технології тощо.

Сьогодні кулхантери пов'язують індустрію зі споживачем, а відбувається це так. Індустрія породжує моду, яку нав'язує споживачеві. Кулхантери відстежують зароджувані в масах нові явища і надають їх компаніям. Вони полюють за тим, що виділяється на загальному тлі. Завдяки їм компанії отримують потік нових, народжених в вуличному середовищі ідей.

Більшість кулхантерів знаходять робочий матеріал на вулицях міст. Увагу привертають графіті, занедбані будівлі і споруди, вивіски і білборди. Також «мисливцям» подобаються незвично одягнені люди, чий зовнішній вигляд йде в розріз з поточною модою. У цьому фахівці знаходять родзинку. Що з цього вийде, здогадатися неважко – новий масовий тренд. Чому звичайні кеди, які ще п'ять років тому

коштували копійки, різко піднялися в ціні і стали «новинкою сезону»? Чому ще вчора їх носив тільки один з Ваших знайомих, а вже сьогодні всі друзі-товариші поголовно надягають подібне взуття? Відповідь проста: для цього попрацювали кулхантери.

Існують навіть спеціальні кулхантингові агентства. Їх основним завданням є дослідження ринків споживачів, з наступним аналізом даних для виявлення наростаючих трендів. Проводячи такі дослідження кулхантингові агентства дуже детально вивчають споживчі уподобання. Вони узагальнюють отримані дані, детально описують прогресуючі і зникаючі тренди, пророкують розвиток майбутніх трендів. Ці дослідження продаються компаніям, що виробляють товари для молоді. Кулхантингові компанії їх консультують, найбільші корпорації в світі користуються послугами кулхантингових компаній. The youth conspiracy і Look Look - одні з основних кулхантингових компаній. «Cool Hunting є синонімом пошуків натхнення - наші історії та відео висвітлюють творчість та інновації у дизайні, технологіях, стилі, культурі, харчуванні та подорожах. З глобальною командою редакторів та учасників ми створюємо нашу публікацію, що складається з щоденних оновлень та щотижневих міні-документальних фільмів.» - говорить засновник компанії кулхантингу «Look Look» Джош Рубін. Заснована у 2003 році як персональний довідник дизайнера, зараз у компанії є міжнародна аудиторія односторонців, творчих людей, які знаходять контент на coolhunting.com і в власному додатку для iPad, стежать за діяльністю на таких сайтах, як Vimeo, Twitter і Facebook, і підписуються на RSS-канал та щоденний електронний інформаційний бюлетень.

Одним із напрямків є прихований кулхантинг. Найчастіше прихованими кулхантерами виступають лідери цільової аудиторії. Їх наймають, щоб вони таємно займалися збором інформації серед своїх знайомих. Цей метод кулхантингу дозволяє поглянути на цільову групу в природньому «місці існування», тому він може привести до справжніх відкриттів.

Є також дуже багато методів організації маркетингового дослідження он-лайн. Наприклад, онлайн-панель. Кулхантери також беруть участь у чатах і веб-ком'юніті, не відрекомендувавшись кулхантерами, а виступаючи від імені цільової аудиторії і таємно збираючи інформацію.

Звичайно, кулхантинг не є дослідженням з 100 % результатом. Дуже часто трапляються помилки у висновках аналітиків кулхантингових компаній, і перспективний напрямок раптом згасає. Але, тим не менш, кулхантинг залишається запотребуваним у всьому світі.

Отже, кулхантинг – достатньо нове спрямування у маркетингу взагалі та у маркетингових комунікаціях зокрема. Але кількість таких агенцій і відділів у великих компаніях зростає. Адже, володіючи інформацією про те, що буде завтра, які продукти стануть більш затребуваними, і яка культура займе місце на сцені, можна заздалегідь до цього готуватися. А попередня підготовка, як відомо, дає дуже хороші результати.

Література:

1. Германчук А.Н. Кулхантинг в маркетинге: сущность и перспективы развития в Украине [Електронний ресурс] / А.Н. Германчук, И.В. Перепилицына. — Режим доступа к документу: <http://be5.biz/ekonomika1/r2011/1785.htm>

2. Кулхантинг – искусство найти классное [Електронний ресурс]. — Режим доступа к документу: http://prmaster.su/terms/kulhanting--iskusstvo-nayti-klassnoe_86.html

3. Масиенко Ю. Кулхантинг: ищем вдохновение и делаем мир лучше [Електронний ресурс] / Ю. Масиенко. — Режим доступа к документу: <http://factum-ua.com/press/publications/116/>

УДК 621.326

Брикса В. – ст.гр. БМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Науковий керівник: д.т.н., професор Гевко І.Б.

Brix V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

STAGES OF DEVELOPMENT OF OPERATING MANAGEMENT

Supervisor: Iv.B. Nevko Dr., Prof.

До 60-х років минулого століття операційний менеджмент називався виробничим і його доктрини поширювались лише на виробничу сферу. Але у зв'язку із значною автоматизацією виробничих процесів у цих роках в розвинутих країнах світу значна кількість працівників була вивільнена з технологічних процесів різних виробництв, і вони перейшли працювати у сферу обслуговування, яка почала стрімко розвиватися. Тому доктрини виробничого менеджменту трансформувалися з врахуванням специфіки сфери обслуговування і виробничий менеджмент отримав назву операційний менеджмент, або менеджмент операцій. Відповідно термін управління виробництвом на сьогодні часто застосовується до широкого спектру дій і ситуацій поза виробництвом: у сфері послуг, охороні здоров'я, громадському харчуванні, індустрії розваг і відпочинку, у банківській справі, туризмі, готельному господарстві, торгівлі, транспорті. Інакше кажучи, управління виробництвом - це управління об'єктами чи процесами, що роблять товари чи надають послуги. А операційний менеджмент - це цілеспрямована діяльність з керування операціями придбання потрібних ресурсів, їхньої трансформації в готовий продукт (послугу) з поставкою останнього (останніх) на ринок для задоволення потреб споживачів.

До етапів створення операційного менеджменту відносять поділ праці, який у 1776 році описав Адам Сміт при створенні перших відділів праці на фабриках та заводах в Англії. Хоча перший розподіл праці започаткувався і практикувався значно раніше в древніх цивілізаціях (древній Китай, древня Греція тощо). Другим етапом розвитку операційного менеджменту вважають стандартизацію. Елі Уїтні в 1800 році реалізував принцип взаємозамінності деталей при виробництві 10 тисяч мушкетів, що було замовлено урядом США. Хоча стандартизація вперше була використана у древньому Китаї при виготовленні арбалетів та середньовічній Венеції при виготовленні керма кораблів. Індустріальна революція, яка призвела до заміни праці людини на працю машини, була третім вагомим етапом розвитку виробництва і операційного менеджменту. Нормування робіт запропоноване і обґрунтоване Фредеріком Тейлором стало наступним етапом, а створення потокового виробництва за допомогою конвеєрних ліній у 1913 році Генрі Форд і Чарльз Соренсон було наступним етапом. Інші етапи розвитку операційного менеджменту пов'язані з розробкою та вдосконаленням систем та методів управління якістю продукції, управління матеріально-технічного постачання, автоматизації та комп'ютеризації процесів виробництва товарів і надання послуг та інше.

Література:

1. Гевко І.Б. Операційний менеджмент: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 228с.

УДК 658.14.17

Терещенко Д. – ст. гр. МГДЕП2-16

Київський національний університет технологій та дизайну

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ДІАГНОСТИКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Науковий керівник: к.е.н., доцент, професор кафедри бізнес - економіки
Воронкова Т.Є.

Tereshchenko D.

Kyiv National University of Technologies and Design

FINANCIAL STATE OF ENTERPRISE: DIAGNOSTICS AND WAYS OF IMPROVEMENT

Supervisor: Candidate of Sciences, Associate Professor of Department of
Business Economics T.Voronkova

Ключові слова: фінансовий стан, прибутковість, ліквідність.

Keywords: financial state, profitability, liquidity.

Під фінансовим станом підприємства прийнято розуміти міру його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. В ньому, як у дзеркалі, відображаються у вартісній формі загальні результати діяльності підприємства, в тому числі й управління фінансовими ресурсами. Для отримання доходу підприємство має належним чином, з найменшими витратами організувати своє виробництво, збут продукції, раціонально розпоряджатися наявними ресурсами і тими ресурсами, які воно одержує, реалізуючи новостворену вартість.

Фінансовий стан підприємства в цілому визначається такими елементами його економічної діяльності:

- прибутковістю;
- оптимальністю розподілу прибутку, що залишається в його розпорядженні після сплати податків та обов'язкових відрахувань;
- наявністю фінансових ресурсів (основних та оборотних коштів) не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу й процесу реалізації продукції;
- раціональним розміщенням і основних оборотних коштів (власних і позичених), насамперед недопущенням відволікання грошових коштів у запаси непотрібного підприємству устаткування, яке тривалий час не монтується і не використовується, наднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, затрат виробництва, в дебіторську заборгованість, інші позапланові й непродуктивні витрати;
- ліквідністю (платоспроможністю).

Якщо підприємство досягає в цих напрямках необхідних параметрів, фінансовий стан його стійкий. Головна мета фінансового аналізу - вчасно виявити та усунути

недоліки у фінансовій діяльності та знайти резерви поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

При цьому необхідно вирішити наступні основні завдання:

1. На основі вивчення причинно-наслідкового взаємозв'язку між різними показниками виробничої, комерційної і фінансової діяльності дати оцінку виконання плану по надходженню фінансових ресурсів та їх використанню з позиції поліпшення фінансового стану підприємства.

2. Прогнозувати можливі фінансові результати, економічну рентабельність виходячи з реально сформованих умов господарської діяльності та наявності власних й позикових ресурсів, розробка моделей зміни фінансового стану при різноманітних варіантах використання ресурсів.

3. Розробити конкретні заходи, спрямовані на більш ефективне використання фінансових ресурсів та зміцнення фінансового стану підприємства.

Практика фінансового аналізу виробила й використовує для оцінки фінансового стану підприємства та його стійкості цілу систему показників, що характеризують:

– наявність та розміщення капіталу, ефективність й інтенсивність його використання;

– оптимальність структури пасивів підприємства, його фінансову незалежність та ступінь фінансового ризику;

– оптимальність структури активів підприємства й ступінь виробничого ризику;

– оптимальність структури джерел формування оборотних активів;

– платоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства;

– ризик банкрутства (неспроможності) суб'єкта господарювання;

– запас його фінансової стійкості.

Відносні показники аналізованого підприємства можна порівнювати:

– з загальноприйнятими або встановленими нормами для оцінки ступеня ризику й прогнозування можливості банкрутства;

– з аналогічними даними інших підприємств (особливо конкурентів), що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства і його можливий потенціал;

– з аналогічними даними за попередні роки (періоди) для виявлення й вивчення тенденцій поліпшення або погіршення фінансового стану підприємства.

З метою поглиблення фінансового стану підприємства доцільно враховувати не тільки інтереси керівництва й працівників підприємства, але і його засновників; інвесторів з метою вивчення ефективності використання ресурсів; банків — для оцінки умов кредитування та визначення ступеня ризику; постачальників — для своєчасного одержання платежів; податківців — для виконання плану надходження коштів до бюджету. Відповідно до цього виділяють внутрішній та зовнішній аналіз.

Внутрішній аналіз здійснюється на підприємстві, тобто його службами, і результати такого аналізу використовуються для прогнозування, планування фінансового стану підприємства й контролю за ним. Метою даного аналізу є забезпечення планомірного надходження коштів та розміщення власних й позикових коштів найбільш оптимальним способом, щоб створити умови для нормального функціонування підприємства та максимізації прибутку.

Інвесторами, постачальниками матеріальних та фінансових ресурсів, органами контролю на основі річної (квартальної) звітності, що публікується підприємством, здійснюється зовнішній аналіз. Мета такого аналізу — встановити можливість вигідного вкладання коштів, щоб забезпечити максимум прибутку й виключити або мінімізувати ризик втрати доходів.

УДК 330.322

Фурдик К. – ст. гр. ЕП-901-16

Національна металургійна академія України

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Малюк О.С.

Furdyk K.

National Metallurgical Academy of Ukraine

INVESTIGATION OF THE ESSENCE OF INVESTMENT POTENTIAL

Supervisor: PhD, associate professor, Maliuk O.S.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, дослідження, формування.

Keywords: investment potential, research, formation.

Одним з основних елементів успішного ведення господарської діяльності є інвестиційна діяльність. Це обумовлює необхідність дослідження сутності категорії “інвестиційний потенціал”. Під інвестиційним потенціалом розуміють сукупність внутрішніх і зовнішніх економічних ресурсів, що створюють можливості для економічної діяльності суб’єктів господарювання. Елементами інвестиційного потенціалу є сукупність ресурсних і компетентних можливостей на рівні окремих підприємств, регіонів, сфер діяльності країни, що забезпечують мобілізацію і трансформацію в інвестиції на конкурентних умовах

Інвестиційний потенціал виконує функцію матеріальної основи забезпечення динаміки соціально-економічного розвитку, кількісні та якісні характеристики якого відображають впорядковану сукупність інвестиційних ресурсів, що включають матеріально-технічні, фінансові та нематеріальні активи. Інвестиційний потенціал є комплексним поняттям, під яким варто розуміти організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, кадрових, виробничих тощо) та можливість розвитку підприємства, що досягається через мобілізацію внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування.

Формування інвестиційного потенціалу полягає в створенні додаткових інвестиційних можливостей, що можуть бути реалізовані підприємством шляхом мобілізації внутрішніх або залучення зовнішніх ресурсів.

Таким чином, можна вважати, що формування інвестиційного потенціалу складається з наступних потенціалів:

- 1) ресурсно-сировинного (забезпеченість запасами основних видів природних ресурсів);
- 2) трудового (трудові ресурси і їх освітній рівень);
- 3) виробничого (сукупний результат господарської діяльності в регіоні);
- 4) інноваційного (рівень розвитку науки і впровадження досягнень науково-технічного прогресу регіону);
- 5) інституційного (ступінь розвитку провідних інститутів ринкової економіки);
- 6) інфраструктурного (економіко-географічне положення регіону і його інфраструктурна забезпеченість);
- 7) фінансового (обсяг податкової бази і прибутковість підприємств регіону);
- 8) споживчого (сукупна купівельна спроможність населення регіону).

Формування інвестиційного потенціалу відбувається за рахунок поступового накопичення інвестиційних можливостей, що не можуть бути реалізовані підприємством миттєво. При цьому в економіці інвестиційних можливостей завжди більше, ніж наявних інвестиційних ресурсів.

Підводячи підсумок можна сказати, інвестиційний потенціал визначає можливість підприємства вкладати кошти (капітал) у матеріально-речові та особисті фактори виробництва для забезпечення умов нормального відтворення або отримання очікуваного прибутку. Він є вирішальним фактором економічного зростання, розширення потенційних можливостей підприємства.

УДК 351(075)

Шалапай В., ст. гр. БАМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ТИПОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Керівник: д.е.н., проф. Сороківська О. А.

Shalapy V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

RESEARCH OF ESSENCE AND TYPOLOGY OF PUBLIC ADMINISTRATION

Supervisor: Sorokivska O.

Ключові слова: публічне адміністрування, правові акти.

Keywords: public administration, legal acts.

Публічне адміністрування в Україні на сьогоднішній день знаходиться на етапі активного розвитку, це пов'язано із соціально-політичним становищем в країні, зміною законодавчих нормативно-правових актів.

Публічне адміністрування - це взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та виконання основних функцій: орієнтуючого планування, яке визначає бажані напрями розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, а також моніторинг результатів[1].

Об'єктом управління публічного адміністрування виступає суспільство, суспільна діяльність, а суб'єктом – органи виконавчої влади. Взаємодія суб'єкта і об'єкта утворюють процес управління [2].

Публічне адміністрування ділиться на два типи: прямий та непрямий. Прямий забезпечує надання публічних послуг населенню завдяки державним установам, а непрямий надає послуги громадянам або постачає товари приватним організаціям за умови фінансування через урядові контракти [3].

Найважливішим інструментом, за допомогою якого публічна адміністрація здійснює діяльність щодо виконання адміністративних зобов'язань, є правові акти публічного адміністрування. З ними пов'язані виконання публічних функцій і розв'язання будь-якої проблеми у економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах. Саме в них міститься переважна частина всіх наявних у державі правових приписів, які поширюються практично на всіх суб'єктів владних повноважень, інших юридичних та фізичних осіб [1].

Правові акти публічного адміністрування становлять важливу правову форму реалізації владних повноважень щодо досягнення цілей і вирішення завдань, які ставляться перед публічною адміністрацією. Такі акти видаються органами виконавчої влади, однак вони також приймаються і державними органами, що належать до інших гілок державної влади, органами законодавчої та судової влади.

Завдяки публічному адмініструванню держава та громадянське суспільство забезпечують самокерованість усієї суспільної системи та її розвиток у певному, визначеному напрямку. Для удосконалення концепції публічного адміністрування в Україні, потрібно надати потенційну взаємодію системи місцевого самоврядування та державних органів влади. Адже, на сьогодні постає чимало труднощів, які пов'язані з переходом на певні оперативні розділи управління державою, а також важке узгодження їхніх інтересів, які вони представляють. Щоб отримати взаємодію інтересів, потрібно певний ряд механізмів, які організують співпрацю. Механізми зобов'язані бути достатньо еластичними, надавати можливість появленню великого ряду проблемних моментів, які потрібно корегувати, для того щоб не виникало потреби неодноразово змінювати їх, взаємності від міри обставин розбіжностей між різними органами державного управління та місцевого самоврядування.

Публічне адміністрування існує на основі принципів та правил, які діють не лише регламентуючими документами, а й достименим управлінським духом. В першу чергу вони виступають уособленням, прототипом для суб'єктів управління іншими людьми. Діють часто не тільки на свідомому, але й на неусвідомленому рівнях. І як висновок, публічне адміністрування, виступає сукупністю знань і представляє собою комплекс систематизованих даних, напрацювань та практичних рекомендацій щодо процесів сучасного управління демократичним суспільством.

Література.

1. Публічне адміністрування: навчальний посібник/О. М. Ястремська, Л. О. Мажник.– Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с.
2. Кузьменко О.В. Правова детермінація поняття «Публічне адміністрування» / О.В. Кузьменко // Юридичний вісник. – 2009. – Вип 3 (12). С. 20-24. Режим доступу: www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2009/statji_n3_12_2009/Kuzmenko_20.
3. Приходченко Л.Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади: монографія / Л. Л. Приходченко. – Національна академія держ. управління при Президентові України, Одеський регіональний ін-т держ. управління. – 2012. – 299 с.

УДК 338.432:633.12

Чередніченко Є. – ст. гр. 103-Ф

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Науковий керівник: к.т.н., Чередніченко О.О.

Cherednichenko Y.

Separated Subdivision of NULES of Ukraine «Irpin Economic College»

ECONOMIC ASPECTS OF BUCKWHEAT PRODUCTION IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Supervisor: Cherednichenko O.

Ключові слова: виробництво гречки, врожайність, купівельна спроможність.
Keywords: production of buckwheat, crop capacity, purchasing power.

Гречана крупа займає чільне місце у споживчому кошику населення України, тому попит на неї завжди був і залишається досить високим. У сучасних умовах за порівняно низького рівня розвитку тваринництва і явно недостатнього виробництва й споживання тваринницької продукції гречка особливо необхідна для успішного вирішення продовольчої проблеми в усіх регіонах України.

Сільськогосподарські підприємства Баришівського району Київської області мають досить сприятливі географічні й економічні умови для вирощування гречки. Варто відмітити, що середня врожайність гречки по Україні в 2016 р. становить 11,5 ц/га, а в сільськогосподарських підприємствах Баришівського району 19,4 ц/га.

Таким чином, підвищення врожайності зерна гречки та всіх інших сільськогосподарських культур є стратегічним напрямком розвитку економіки галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах регіону та України загалом.

Загальновідомо, що ціна регулює рівень попиту та споживання продукції. Впродовж останніх років гречка, на відміну від інших сільськогосподарських культур, мала найбільшу різницю між роздрібними та закупівельними цінами. Основним стримуючим фактором ринку є дуже низька купівельна спроможність населення.

Звертаючи увагу на результати діяльності сільськогосподарських підприємств Баришівського району щодо вирощування гречки розвиток даного сегменту зернових культур є прибутковим і перспективним для аграріїв. Малозатратна технологія вирощування, швидка ліквідність на ринку, високі закупівельні ціни роблять її високорентабельною культурою навіть для господарств з невеликою енергетичною і ресурсною забезпеченістю. Ефективне виробництво гречки дозволяє вести практично безвідходне багатогалузеве господарство.

УДК 658.8

Базюченко А.–ст. гр. МГЗКМ-17 (3)

Київський національний університет технологій та дизайну

РОЛЬ БРЕНДУ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.е.н. Зимбалева Ю.В.

Bazyuchenko A.

Kiev National University of Technologies and Design

BRAND'S ROLE IN THE ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

Supervisor: Candidate of Economics Zimbalevska Yu.V.

Ключові слова: бренд, брендинг, економічна безпека України

Keywords: brand, branding, the economic security of Ukraine

Глобалізація економічної системи характеризується трансформацією форм і методів конкуренції конкурентної боротьби національних економік. Формування національного бренду як однієї з інноваційних складових показника економічної безпеки України можна вважати одним із ключових інструментів підвищення її привабливості для інвесторів, підприємців, відвідувачів і туристів

Розвиток механізмів бренд-менеджменту обумовлює формування бренду України, який забезпечить просування національних досягнень на глобальному ринку. Використання такого стратегічного інструменту як брендинг передбачає реалізацію комплексу заходів щодо цілеспрямованого формування позитивного іміджу конкурентного бренду України. А це, в свою чергу, є невід'ємною інноваційною складовою розпилення рівня економічної безпеки України з позицій її євроінтеграційних та загальноцивілізаційних пріоритетів за умов складної соціально-економічної та геополітичної ситуації.

В контексті практичного брендингу економічна безпека України відображає її здатність ефективно функціонувати, протидіючи появі дестабілізуючих загроз шляхом управління сукупністю складових, що відображають стан внутрішнього та зовнішнього середовища інструментів оцінки національного бренду, таких як міжнародні індекси та рейтинги країни.

Фінансова складова охоплює економічне значення, спеціалізації, тенденції розвитку фінансової системи України. Інтелектуальна та кадрова складові доводять, що формування бренду «Україна» можливе лише завдяки зусиллям українців. Для того, щоб бренд «Україна» отримав презентаційну форму, потрібно, щоб громадяни стали його «носіями»: виїжджаючи за кордон, активно і з повагою поширювали, а, залишаючись у межах власної країни, розповсюджували та передавали у спадок. Політико-правова складова має охоплювати законодавчо сприятливий інвестиційний клімат. Хоча, у свідомості 30% мешканців України, вона асоціюється з політичними скандалами. інформаційна складова має реалізуватися через уособлення неповторності нашої країни. Техніко-технологічна, екологічна і силова складові представляють собою сутнісну спрямованість бренду, а зовнішньоекономічна складова передбачає просування ідеї на глобальному ринку. Бренд «Україна» є приводом для конструктивної взаємодії між представниками країни та різними закордонними цільовими групами.

1). Перейдемо до аналізу показників складових економічної безпеки України (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка показників складових економічної безпеки України за 2009-2016 рр.

№ п/п	Найменування складової економічної безпеки України	Значення складових економічної безпеки України по роках								Динаміка за 6 років
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1.	Фінансова	67	66	66	51	49	48	50	53	0,79
2.	Інтелектуальна та кадрова	87	86	85	83	84	90	92	93	1,07
3.	Техніко-технологічна	61	64	62	58	55	53	58	53	0,87
4.	Політико-правова	29	32	32	34	31	34	30	33	1,48
5.	Інформаційна	30	40	50	43	38	41	53	38	1,27
6.	Екологічна	43	45	41	44	46	45	53	45	1,05
7.	Силова	38	43	53	55	57	38	40	41	1,08
8.	Зовнішньоекономічна	48	45	40	36	40	35	40	40	0,83
9.	Інноваційна	38	36	41	41	41	34	35	36	0,95

Джерело: сформовано автором згідно з методичними рекомендаціями Міністерства економічного розвитку України

З даних табл. 2 видно, що протягом 2009-2016 рр. з-поміж усіх складових економічної безпеки України лише інтелектуальна та кадрова постійно знаходилася в оптимальній зоні (80-100%), значення решти складових є незадовільними (29-60%). Найбільше скорочення показника фінансової складової зафіксоване на рівні -19%, а також зовнішньоекономічної -18%. Показники інформаційної (+27%), силової (+8%), інтелектуальної та кадрової (+7%), екологічної (+5%) складових економічної безпеки України демонструють позитивну динаміку.

В динаміці за 6 останніх років найбільший приріст +48% забезпечила політико-правова складова економічної безпеки України, незважаючи на наявність великої кількості загроз економічній безпеці України - недостатня правова захищеність інтересів населення; порушення юридичних прав; умисне або ненавмисне розголошення комерційно важливих відомостей; порушення норм патентного права. Асоціації з політичною нестабільністю та невизначеністю зовнішньополітичного курсу України лякає іноземних інвесторів та закріплює імідж несамостійної держави, якою маніпулюють більш впливові країни (Росія, США).

Результати опитування також підтверджують незадовільні значення розрахованих показників економічної безпеки України. Так, на думку іноземців, Україну від демократичного ідеалу відрізняють: політична й економічна нестабільність (43%), корупованість держапарату (22%), неякісний менеджмент (23%), відсутність правової культури (12%). Тільки 9 чоловік зі 100 пропонують при просуванні бренду України звернути увагу на її науковий потенціал.

Покращення показника економічної безпеки Україні вимагає комплексного підходу до розвитку механізму інноваційної компоненти, що оптимально реалізується у форматі національного бренду. Формування бренду країни передбачає одночасний розвиток всіх складових економічної безпеки – фінансової, інтелектуальної та кадрової, техніко-технологічної, політико-правової, інформаційної, екологічної, силової, зовнішньоекономічної - дозволить Україні стати інноваційним центром, що буде приваблювати до співпраці інтелектуальний та фінансовий капітал, приверне увагу туристичних потоків, покращить загальний рівень добробуту населення.

УДК 351

Штокайло В.-ст. гр. ОТП-311

*Технічний коледж Тернопільського Національного Технічного
Університету імені Івана Пулюя*

РОЛЬ ЛОГІСТИКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Науковий керівник: викладач, Дранівський Н.І.

Shtokaylo V.

Technical College of Ivan Puluj Ternopil National Technical University

THE ROLE OF LOGISTICS AT UKRAINIAN ENTERPRISES

Supervisor: Dranivskiy N.I, teacher

Ключові слова: логістика, виробництво, KANBAN, Just in Time

Keywords: logistics, production, KANBAN, Just in Time

Діяльність будь-якого підприємства можна охарактеризувати як процес, що постійно повторюється, тому логістику можна розглядати як замкнений управлінський цикл, який також постійно повторюється.

Світовий та національний досвід господарювання показують, що популярною практикою підвищення конкурентоспроможності підприємств є вибір логістичної системи, грамотне впровадження якої може привести до здійснення довгострокових цілей підприємства та зниження постійних витрат.

Під логістичною системою розуміють, сукупність функціонально співвіднесених елементів, що націлені на виконання основної задачі логістики – це доставки товару в необхідній кількості і якості, в потрібний час і місце, потрібному споживачу з мінімальними витратами.

Логістичне управління – це процес формулювання стратегії, планування, управління і контроль за переміщенням і складуванням сировини, матеріалів, виробничих запасів, готових виробів, та формуванням інформації від споживача, з метою ефективного пристосування та задоволення потреб клієнта.

Використовуючи логістичну концепцію управління, шляхом організації закупівель і розподілу, підприємство може досягнути зниження рівня витрат і покращення якості постачання, підвищити можливості адаптації підприємства до попиту на ринку, гарантувати певний сервіс споживачам і, тим самим, отримати додаткові конкурентні переваги на ринку.

На сьогоднішній день найпоширенішою концепцією логістики у світі є «Just-in-time» (з англ. «якраз вчасно»). Основна ідея цієї концепції полягає в наступному: якщо виробничий розклад задано, то можна так організувати рух матеріальних потоків, що всі матеріали, компоненти чи напівфабрикати будуть надходити в необхідній кількості, в потрібне місце і час для виробництва, складання або реалізації готової продукції.

Для досягнення даних цілей бізнес-процеси розглядаються як такі, що залежать від візуальних сигналів або методу управління «канбан», що був розроблений спеціалістами японської фірми «Toyota» в 50-х роках минулого століття, з метою досягнення та підтримки високого рівня виробництва.

Особливої актуальності концепція «Just-in-time» набуває в період кризи, коли підприємства повинні організувати свою діяльність так, щоб мінімізувати витрати, пов'язані з рухом та зберіганням товарно-матеріальних цінностей від первинного джерела до кінцевого споживача.

На даний момент лише деякі з українських підприємств слідує повністю або частково основним вимогам цієї концепції.

Один з лідерів українського ринку по виробництву кетчупів та майонезів, ПрАТ «Чумак», спромігся створити свою власну логістичну систему та вийти на новий рівень ведення сучасного бізнесу, постійно зменшуючи кінцеву собівартість товарів та збільшуючи якість їх виготовлення.

З 2016 року ПрАТ «Чумак» перейшло на систему «Just-in-time», що передбачає випуск виробничих партій невеликого розміру, скорочення часу підготовки до виробництва, обмеження об'єму незавершеного виробництва.

Велику увагу керівництво ПрАТ «Чумак» приділяє створенню власного логістичного центру – складського терміналу, інтегрованого з виробництвом. Щоб повністю виключити перевезення продукції на проміжні склади, було побудовано новий великий термінал загальною площею 11,5 тис.м². Тепер готова продукція з конвеєра відвозиться автотранспортом на цей склад.

Важливим елементом «Just-in-time» є автоматизація виробництва і система заохочення працівників. Сьогодні ПрАТ «Чумак» випускає понад 120 найменувань продукції. Тому на новому терміналі використовується спеціалізоване програмне забезпечення сімейства WMS (англ. Warehouse Management System — система управління складом).

Така програма дозволяє вести облік в режимі on-line — при прийманні товару складський робочий лише сканує штрих-код на коробці і продукт автоматично оприбутковується.

Головна перевага нового програмного забезпечення — це розміщення продукції на стелажах по термінах оборотності. Програма WMS дозволяє також відстежити час, витрачений працівником складу на ту чи іншу операцію та якість її виконання.

Створити ідеальну структуру логістичного управління для того чи іншого підприємства неможливо. В кожного вона буде різною, оскільки її метою є досягнення конкретних стратегічних завдань.

Отже, підприємства, які використовують принципи логістичного управління, забезпечують високу конкурентоспроможність своєї продукції і послуг за рахунок оптимізації витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією товарів, прискорення оборотності обігового капіталу, найбільш повного задоволення споживачів у якісних товарах та сервісі.

Такий ефект досягається шляхом значного скорочення запасів матеріальних ресурсів і готової продукції у сферах виробництва, постачання і збуту, скорочення тривалості виробничого циклу виконання замовлень клієнтів, упровадження гнучких автоматизованих виробництв, що дозволяють швидко переходити на випуск нових видів продукції, створення дистрибутивних каналів збуту тощо.

Організація логістичного управління на вітчизняних підприємствах повинна починатись з розроблення стратегії для досягнення максимального прибутку з мінімальними витратами і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Незважаючи на значну кількість наукових розробок у сфері логістичного управління, його стан на підприємствах та фірмах України знаходиться на початковому етапі свого розвитку, що обумовлює вирішення низки завдань, пов'язаних з удосконаленням формування системи управління, адекватної умовам сьогодення.

Виходячи з вищесказаних фактів можна зробити висновок, що система «Just in time» українським підприємствам необхідна, навіть у неповному її вигляді, але

неодмінно враховуючи національні фактори та особливості виробництва і збуту продукції.

Хоча існують і можливі ризики при її впровадженні, значні супутні витрати, але більшості підприємцям слід пам'ятати, що логістика як функціональна одиниця є не просто допоміжним процесом на підприємстві, але й стратегічно важливою запорукою успішного ведення бізнесу на сучасному ринку.

Література

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ СУЧАСНИХ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ НА ПРИКЛАДІ "JUST IN TIME" - Наукова спільнота [Електронний ресурс]: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1302/>. – Дата доступу: 02.04.2018.
2. ЛОГІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ - Наукова спільнота [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1278/>. – Дата доступу: 02.04.2018.
3. Якраз вчасно — Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу [URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B7_%D0%B2%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B7_%D0%B2%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE). – Дата доступу: 03.04.2018.

Секція:

Гуманітарні науки

УДК 94 (477)

Вівчарик В. – ст. гр. КІ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.

Науковий керівник: д.і.н., доц. Криськов А.А.

Vivcharyk V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

HOLODOMOR 1932-1933

Supervisor: Doctor of Historical Sciences, Assoc. Prof. Kryskov A.

Ключові слова: голод, селянство

Key words: famine, peasantry

Навесні 1932 р. у 44 районах УСРР почався масовий голод із численними смертельними випадками. З 1 листопада 1932 р. по 1 лютого 1933 р. в УСРР було вилучено в колгоспах 73,2 млн. пудів збіжжя, серед одноосібників – 13,8 млн. пудів, у радгоспів – 17,6 млн. пудів. Проте голодомор 1932-1933 рр. має своєю безпосередньою причиною не тільки цілковиту конфіскацію основного продукту харчування. Держава санкціонувала проведення масових обшуків із негайною конфіскацією запасів хліба, м'яса, картоплі, сухарів, сала, солінь, фруктової сушні, цибулі тощо. Забирали все продовольство, приготовлене на зиму і весну. У цей час в українському селі вже лютував голод. Й.Сталін поставився до голодомору як до неіснуючого явища. У партійних документах слово «голод» не згадувалося взагалі. Заборона на розголошення виключала всі спроби допомоги з боку міжнародної громадськості. До грудня 1987 р. тема голоду 1932-1933 рр. була закритою для вітчизняних істориків. В Україні четверту суботу листопада оголошено Днем пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр.

Аналіз даних демографічної статистики 1930-х рр. свідчить про те, що прямі втрати населення від голоду у 1932 р. становили близько 150 тис. осіб. У 1933 р., після конфіскації продовольчих запасів, смертність набула масштабів голодомору. Загибло від 3 до 3,5 млн. осіб. Народжуваність знизилася на порядок. Повні демографічні втрати в УСРР сягали за 1932-1933 рр. 5 млн. осіб. Кількість же осіб, які постраждали від голодомору (осиротіли, захворіли на хронічні захворювання, були примусово вивезені за межі УСРР тощо), підрахувати неможливо.

Масовий голод як засіб терору з весни 1933 р. являв собою «виховний» захід. Голодомор був геноцидом, карою за те, що селяни не йшли в колгоспи. Фактично, масова насильницька колективізація і пов'язаний з нею голодомор на селі були соціоцидом, тобто керованим знищенням класу дрібних власників.

УДК 94 (477)

Гайдучик А. – ст. гр. БА-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РЕПРЕСІЇ ПРОТИ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УКРАЇНІ У 1930-Х РР.

Науковий керівник: д. і. н., доц. Криськов А.А.

Hajduchuk A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

REPRESSIONS AGAINST CREATIVE INTELLIGENCE IN UKRAINE IN THE 1930S

Supervisor: Doctor of Historical Sciences, Assoc. Prof. Kryskov A.

Ключові слова: репресії, українці

Key words: repressions, ukrainians

Наслідки репресій проти творчої інтелігенції були жахливі:

1. Знищено Українську автокефальну православну церкву.
2. Знищено основоположника і творця новітньої української історичної школи академіка М.С. Грушевського.
3. Знищено історичну школу академіка М. Яворського і заснований ним Інститут історії.
4. Знищено філософську школу академіка Юринця, його учнів та Інститут філософії.
5. Знищено Науково-дослідний інститут літературознавства імені Шевченка, а його директора С. Пилипенка та більшість працівників ув'язнено або розстріляно.
6. Знищено Науково-дослідний інститут історії імені Д. Багалія.
7. Розгромлено Інститут мовознавства Академії наук.
8. Розгромлено Український науково-дослідний інститут сходознавства.
9. Розгромлено всі літературно-мистецькі об'єднання та організації.
10. Знищена велика мистецька школа бойчукістів на чолі з М. Бойчуком.
11. Знищено театр «Березіль», а його керівника Леся Курбаса і ряд акторів ув'язнено.
12. Майже весь професорський склад усіх українських вищих навчальних закладів був заарештований.

УДК 216

Грицаюк Ю. – ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИДИ ЗАПОВІДІВ В ДЕЯКИХ РЕЛІГІЙНИХ СИСТЕМАХ СВІТУ

Науковий керівник: професор Стоцький Я. В.

Hrytsaiuk Y.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TYPES OF COMMANDMENTS IN SOME RELIGIOUS SYSTEMS OF THE WORLD

Supervisor: professor Stotsky Y. V.

Ключові слова: заповідь, мораль

Key words: commandment, morality

Перш ніж ознайомитися з видами моральних правил в різних релігіях світу варто зрозуміти, що ж таке заповідь? Заповідь — це релігійно-моральний припис, що даний Богом і складає основу більшості релігій, зазвичай це коротке повчання у вигляді викладу основних тез чи суворого правила поведінки, неухильного обов'язку.

Основу будь якої релігії складають певні основні моралі, заповіді, що вважаються встановленими надприродною силою — Богом, уявляються вічними і незмінними, ідеальними і абсолютними. Різні релігійні системи мають свої певні особливості, відмінності чи спільні ознаки моральних правил.

Еталоном моральної поведінки, морального ідеалу в християнстві є Бог, Ісус Христос, Богородиця, праведники, а також святість і богошанування. Християнське вчення про мораль ґрунтується на Десяти Заповідях Божих, одержаних Мойсеєм на горі Синай від Бога, а також Нагірною проповіддю Ісуса Христа з її дев'ятьма заповідями блаженства. Що відрізняє заповіді Декалогу від заповідей Блаженства? Якщо перші звучать як повеління, як Закон, мають заборонний підтекст і не визначають характер праведної поведінки, то другі переломлюються через душу людини, стають її внутрішнім моральним виміром. Ядром християнської моралі є зафіксована в Новому Завіті заповідь любові: “Люби Господа Бога всім серцем своїм і всією душою, і всією своєю думкою”; “Люби ближнього свого, як самого себе” (Мт 22: 37-40). Головне правило практичної моралі християнства звучить так: “То ж усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому – Закон і Пророки” (Мт 7:12) [1].

На відмінну від християнства, стержень якого тримається на всезагальній любові, іслам – релігія стриманості, покори. Характерною ознакою ісламу є його роль як соціального і культурного регулятора. В мусульманській спільноті всі сторони життя суспільства регламентовані релігією. Коран — джерело морального вчення. Для мусульман він є порадицею і наставником віруючих у всіх життєвих випадках. Перш ніж визначити нормативне коло поведінки, іслам нагадує віруючому: «Ти цілковито належиш Аллаху, який все бачить і все знає, і ніщо, навіть вагою з порошинку, не заховано від Нього в землі і на небі. Він бачить тебе, де б ти не перебував і який би вигляд ти не мав. Ти можеш сховатися від будь-кого, тільки не від Аллаха. Ти можеш обдурити всіх людей на світі, але Аллаха обдурити

неможливо. Ти можеш перемогти будь-яку людину на світі, але не творця неба і землі. Весь світ може слідкувати лише за очевидними твоїми справами і мораллю, але обізнаному в потойбічному і явному відомі всі таємниці душі і серця. Які б справи ти не робив у цьому мінливому житті, ти неминуче зустрінеш свою смерть і постанеш перед Судом, де тобі не допоможуть ані адвокати, ані хабарі, ані благання, ані лжесвідчення, ані обман. У цей день твій Господь поставить точні терези і воздасть справедливо кожному зі своїх рабів за їх заслуги» — сказано в Корані. Опорою морального кодексу ісламу є страх перед Всевишнім, неминучість для людини відповідальності в загробному житті за своє земне існування та боязнь фатального кінця у вічному майбутньому [2, 103 с].

Юдаїзм – це класичний зразок національної релігії, поширений головним чином серед євреїв. У світовій культурі широко відомі заповіді іудаїзму (Декалог). Вони тісно пов'язані з ім'ям Мойсея. Це дійсно справжній етичний скарб, який приніс у світ іудаїзм. Основні ідеї цих заповідей зводяться до релігійної чистоти – поклонінні єдиному Богу, любові до нього і до соціально-праведного життя: шануванню батьків, суспільної справедливості та доброчесності. Проте в іудаїзмі існує і набагато більш розширений список заповідей, званих по-єврейськи мицвот. Таких мицвот налічується 613. Як вважається, це відповідає числу частин людського тіла. Цей список заповідей підрозділяється на два види: заборонні заповіді, числом 365, і наказові, яких всього 248. Загальноприйнятий в іудаїзмі список мицвот належить знаменитому Маймоніда – видатному іудейському мислителю [3].

Конфуціанство (власне жу цзя – “школа вчених книжників”) – найбільш впливова релігійно-філософська течія Китаю. Важливе місце в своїй системі надається концепції «Неба». Людина, обдарована «Небом» певними етичними якостями, повинна жити в злагоді з ними, з моральним законом (дао) й удосконалювати їх за допомогою навчання. Мета вдосконалення – досягнення рівня «благородного чоловіка» (цзюньцзи), який має 5 «шляхетних якостей»: Жень (людяність), І (обов'язок), Лі (норми поведінки), Чжи (знання), Сінь (вірність). Основою основ вчення Кун-цзи є поняття «лі» — норми благопристойної поведінки й мови, правила етикету та обряди. «Лі» — це весь «порядок речей у суспільстві, правлінні та обрядах». Управління народом — справа «благопристойних мужів» і монарха та його васалів. Підкорення «благородним мужам» — справа народу. Це — вічний принцип «лі» [4, 39-43 с.].

Отже, кожна релігія має певні особливості своєї моралі, заповітів, певних норм та правил релігійного життя. Здебільшого, вони засновані на засадах гуманності та людяності, миролюбстві та всеосяжній любові.

Список використаної літератури

1. Стоцький Я. В. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Електронне навчання. Методика для студентів ТНТУ ім. І. Пулюя з курсу «Релігієзнавство», лекція №5.
2. Толстенко С.М. Курс лекцій з дисципліни “Релігієзнавство” (для студентів 1-3 курсів усіх спеціальностей академії). [Електронний ресурс]. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 103 с. Режим доступу: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=48227>.
3. StyleZhinki.ru журнал для сучасної жінки [Електронний ресурс].- рубрика «Особистість». - Іудаїзм: основні ідеї. Історія іудаїзму. Заповіді іудаїзму. – Режим доступу: <http://stylezhinki.ru/osobistist/7995-iudaizm-osnovni-idei-istorija-iudaizmu-zapovidi.html>.
4. РІСУ - Релігійно-інформаційна служба України. [Електронний ресурс]. – рубрика «Періодика». Вайнтруб І. «Людина і світ», — №1. с. 39-43, 1999. Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/library/periodicals/lis/lis_1999/lis_99_01/37300.

УДК 626.81

Грицаюк В., ст.

Національний авіаційний університет

ВИКОРИСТАННЯ ВОДИ В АВСТРІЇ

Науковий керівник: д.г.н., професор Вишневський В.І.

Hrytsaiuk V.

National Aviation University

USE OF WATER IN AUSTRIA

Supervisor: Vyshnevskiy V.I.

Ключові слова: вода, використання, потреби

Keywords: water, use, needs

За кількістю атмосферних опадів (близько 1100 мм) Австрія займає одне з перших місць в Європі. У країні налічується безліч повноводних річок і глибоких озер. Найбільшими річками країни є Дунай з його правою притокою Інн. Найбільше озеро, частина якого належить Австрії, – Боденське. В Австрійських Альпах налічується кілька десятків значних льодовиків – довжина деяких сягає кілька кілометрів. Зрештою, все це визначає, що за запасами води на душу населення країна вважається дуже багатою.

Значну увагу приділяють в країні захисту водних ресурсів – передусім від забруднення. Головним правовим документом є Австрійський акт про воду, прийнятий на основі Директиви 2000/60/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики».

Хоча Австрія дуже багата на річки та озера, майже 100 % питних потреб задовольняються з підземних джерел. Централізованим водопостачанням охоплено близько 90 % населення, або 7,4 млн. жителів. Решта 10 % населення отримують питну воду з власних свердловин і колодязів. Загальна довжина трубопровідної мережі в країні становить близько 77300 км.

Структура споживання води населенням є такою. Найбільше води (близько 34 %) витрачається при користуванні туалетом, а також для душу та прийняття ванни (29 %). Для пиття і приготування їжі використовується лише 3 % спожитої води.

З галузей економіки найбільшим (67 %) є використання води промисловості. Ще близько 27 % води використовується у комунальному господарстві. У сільському господарстві використовують менше 7 % загального обсягу. Останнє пояснюється доброю зволоженістю території та невеликою потребою води для зрошення.

Австріяці пишаються своєю чистою водою і не побоюючись наслідків споживають її безпосередньо з-під крану. У школах дітей навчають як правильно сортувати сміття, раціонально використовувати електроенергію і воду. Останню австрійське населення використовує економно не лише через її природну цінність, а й високу ціну. У ванних кімнатах австрійських готелів часто зустрічаються звернення до постояльців приблизно з таким текстом: «Наш готель дотримується бережливого ставлення до ресурсів. У зв'язку з цим просимо Вас залишати рушники на підлозі тільки в разі потреби заміни!».

УДК 993

Гродецька М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄХБ В УКРАЇНІ У ХХ СТОЛІТТІ

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Hrodetska M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TRANSFORMATION STAGES OF THE GCB IN XX CENTURY

Supervisor: Stotskyi Ya.V.

Ключові слова: баптизм, Союз Євангельських Християн-Баптистів.

Key words: baptism, Union of Evangelical Christians-Baptists.

Протестантизм (лат. protestans – той, що заперечує, незгідний) – один із трьох напрямів у християнстві, який увібрав у себе віросповідання, генетично пов'язані з Реформацією. Одним із напрямів протестантизму є баптизм, який заснований в 1609 р. у Амстердамі Джоном Смітом.

Основним засобом, за допомогою якого Бог домагається спасіння людей, баптисти вважають Біблію. Як вмістилище божественної свідомості, вона протиставляється людському знанню. Головну увагу відводять тлумаченню Нового Заповіту. Баптизм твердить, що людина отримує спасіння від Бога не внаслідок власних діянь, а через віру в жертву, принесену Христом на Голгофському хресті. Людей рятує тільки Бог, без чиєї допомоги не може з'явитися віра в серцях. Зміст життя баптисти вбачають у спасінні й досягненні блаженства в раю.

Баптизм увійшов на українські землі, починаючи із 1867 року та пройшов такі основні етапи свого поширення.

I етап – 1867 – 1944 рр.

В 1884 р. утворюється Союз російських баптистів, до якого входили і українські баптисти. Переслідування євангельських віруючих радянською владою розпочалось в Україні з 1927 р. Починаючи з 1929 р. переслідування віруючих прийняло систематичний і спланований характер. Поява баптистських громад в Західній Україні, яка в довоєнний час була під владою Польщі, припадає на 1920-1925 рр. та пов'язана з місіонерською діяльністю українських проповідників-реемігрантів з США. У 1925 р. відбувається перший з'їзд баптистів Галичини, і вже на 1938 р. тут налічувалось 115 баптистських громад. Під час німецької окупації тимчасово припинилися утиски віруючих ЄХБ. У травні 1942 р. із союзів баптистів та євангельських християн, хто залишився в живих після репресій радянською владою, була створена тимчасова Всесоюзна рада євангельських християн та баптистів. На окупованій території таке об'єднання євангельських християн та баптистів відбувалося стихійно. У 1944 р. з дозволу влади в Москві було проведено Всесоюзну нараду євангельських християн та баптистів, наслідком якої стало утворення з Союзу євангельських християн та Союзу баптистів – єдиного Союзу євангельських християн-баптистів [1, с.245-261].

II етап – 1945 – 1989 рр.

У серпні 1945 р. до цього Союзу, під тиском радянської державної влади приєдналися п'ятидесятники, меноніти, а також деякі інші євангельські віруючі з метою контролю над їхньою діяльністю та було утворено Всесоюзну Раду Євангельських Християн-Баптистів (ВРЄХБ). Після смерті Сталіна відбулась амністія і реабілітація частини євангельських віруючих. Однак М. С. Хрущовим було розпочато нову кампанію боротьби з релігією, яка досягла апогею в 1959-1964 рр. У 1961 р. відбувся розкол у ВРЄХБ із утворенням опозиційної Ради Церков ЄХБ (РЦЄХБ) – позаконтрольним органом державної влади. Нові умови діяльності євангельських християн-баптистів відкрилися з проголошенням у 1985 р. в Радянському Союзі «перебудови». Зміни в законодавстві дозволили церквам практично вийти з підпілля та розгорнути нечувану раніше євангелізаційну діяльність. У травні 1989 р. ВРЄХБ розпався – з нього вийшли громади ХВС та утворили свої центри і союз [2, с.231-238].

III етап – 1990– ті рр.

У 1990 р. на ХХІ з'їзді Євангельських Християн-Баптистів України було проголошено створення самостійного Союзу ЄХБ України. Другою баптистською інституцією України є «Союз Ради Церков Євангельських Християн-Баптистів» - (СРЦЄХБ), який під назвою «Рада Церков ЄХБ» функціонував в Україні із 1965 року і мав загальносоюзну географію, тобто охоплював республіки СРСР, а згодом, із розпадом Радянського Союзу,- ще й баптистів-емігрантів, які є її, Ради Церков, прихильниками. Третьою інституцією є «Братство незалежних церков і місій Євангельських Християн-Баптистів України» - (БНЦМЄХБУ), діяльність якого розпочалася ще у травні 1989 року, коли деякі баптистські громади Донецької і Луганської областей не побажали увійти у структури вище перелічених Союзів і спільно із баптистами Ростовської області і Краснодарського краю РРФСР утворили у зареєстрували Братство незалежних церков ЄХБ Південного регіону, а в 1994 році незалежні церкви ЄХБ України об'єдналися і зареєструвалися як «Братство незалежних церков і місій ЄХБ України» (БНЦМЄХБУ), які також проводять різнопланову діяльність, хоча їхня мережа у західних областях України не така широка, як в інших регіонах. У 1992 р. українські баптисти нараховували біля 1100 церков, що об'єднували понад 96 тисяч віруючих (окрім незалежних, автономних церков і прибічників Ради Церков, що сукупно складали ще біля 20 % від названого числа). На ХХІІ з'їзді Союзу євангельських християн-баптистів України у лютому 1994 р. цей союз отримав назву **Всеукраїнський Союз Об'єднань Євангельських Християн - Баптистів (ВСОЄХБ)**.

Баптистські громади діють у всіх областях України, але найбільша їхня кількість є у Київській, Черкаській, Вінницькій, Чернівецькій, Донецькій, Одеській та Хмельницькій областях. На даний час чисельність баптистів в світі становить близько 100 млн. осіб. Станом на 2017 рік в Україні усі баптистські об'єднання налічували: 2803 релігійні громади, 3169 священнослужителів, 49 духовних навчальних закладів, 25 мас-медіа [3].

Використані джерела і література:

1. С. Н. Савинский История Евангельских христиан–баптистов Украины, России, Белоруссии (1867-1917)/ Савинський С. Н. – СПб: Християнское общество «Библія для всіх», 2001. — с. 417.
2. История баптизма: Сборник. Вып. 1. — Одесса: «Богомыслие», 1996. — с. 496.
3. Статистичний звіт Державного департаменту у справах релігій за 2017 р.

УДК 811.111

Звонок О.А

Київський національний університет технологій та дизайну

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

O.Zvonok

Kyiv National University of Technology and Design

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF THE PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE FORMATION

Ключові слова: інформаційні технології, комунікативна компетенція, проектна методика.

Key words: information technologies, communicative competence, project methods.

Необхідність задовольняти сучасні потреби суспільства зумовлює пошук науковцями та викладачами нових ефективних форм і засобів навчання, зокрема у немовних ВНЗ. Удосконалення підготовки майбутніх фахівців неможливе без оптимізації навчального процесу і впровадження новітніх освітніх й інформаційних технологій та інтерактивних методик у процес профільного навчання іноземної мови.

Підготовка кваліфікованих спеціалістів у різних галузях суспільної діяльності, здатних орієнтуватися в необмеженому інформаційному просторі та використовувати здобутки науково-технічного прогресу, має велике значення для сучасного суспільства. Інтеграційні процеси вимагають від сучасного фахівця не тільки професійних знань, а й володіння іноземною мовою як засобом професійної комунікації для повноцінного обміну науковою інформацією, ознайомлення з новими технологіями та ділового спілкування.

Актуальність статті полягає у тому, що стрімкий вихід України у світовий та європейський простір створює потребу певних змін у галузі освіти, та особливо в галузі викладання іноземних мов у вищій школі. Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує наявність значної кількості наукових досліджень у таких напрямках: формування комунікативної компетенції (О.В. Романова, О. Черемиська та ін.); інноваційні підходи до навчання іноземної мови професійного спрямування (О. Андрущенко, І.С. Башмакова, О.І. Плотнікова та ін.); проектна методика (І. Зимня, І.П. Підкасистий, Є. Полат та ін.); інноваційні технології навчання (І. Дівакова, Л. Олійник, А. Нісімчук, М. Папагутіна, О. Плугатарьова, І. Серповська та ін.).

Одним із сучасних методів являється використання комп'ютерних технологій при вивченні іноземної мови, який відкриває перед студентами доступ до нових джерел інформації, підвищує їх мотивацію до отримання інформації іноземною мовою, підвищує ефективність самостійної роботи, дає нові можливості для творчості. Методичні переваги навчання іноземної мови за допомогою мультимедійних засобів полягають у тому, що цей метод має більший ступінь інтерактивності, дає можливість обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу. Також до безумовно технічних переваг цього методу можна віднести можливість використання інтерактивних відео та аудіорних роликів при навчанні усному мовленню. Демонструючи схеми, фото та

малюнки за тематикою мовного спілкування, реалізується принцип наочності. Запровадження мультимедійних технологій створює умови для інтерактивного спілкування, що на сьогоднішній день є найважливішою складовою навчального процесу.

Більшість науковців, розглядаючи різні аспекти проблеми використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі, зазначають збільшення ролі електронних засобів навчання на всіх ступенях процесу освіти та доходять висновку, що інноваційні технології викладання іноземних мов передбачають поєднання інтерактивних методів викладання з використанням технічних засобів навчання (комп'ютерних, мультимедійних, мережі Internet) [1:58].

Мета цієї статті – розглянути особливості, можливості і перспективи використання інноваційних технологій навчання у процесі формування професійної іншомовної компетенції студентів немовних вищих навчальних закладів, а саме інтерактивних проектних методик навчання та засобів сучасних інформаційних технологій.

Таким чином, інноваційні технології навчання, інтенсифікуючи процес здобуття знань, модернізуючи форми проведення занять, є важливою складовою формування професійної іншомовної комунікативної компетенції. Вони відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують процеси ментальної обробки іншомовної інформації, надають нові можливості для формування професійних та лінгвістичних навичок, дозволяють реалізувати інтерактивні методи навчання.

Аналіз методичних джерел та практичного досвіду фахівців свідчить, що стратегії впровадження інтерактивного навчання іноземної мови спеціального вжитку, використання освітніх мультимедійних проектів, оволодіння сучасними методиками роботи з Інтернетом, розробка електронних підручників для спецкурсів зі спеціальностей можуть бути напрямами подальших досліджень, хоча це потребуватиме зусиль від викладачів та сучасного технічного оснащення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко О. Англomовне професійне спілкування з використанням ІТ / О. Андрущенко // Відкритий урок. – 2012. – № 1. – С. 56–60.
2. Башмакова И.С. К вопросу о формировании умений профессионально- го общения у студентов неязыковых вузов / И.С. Башмакова // Вестник МГЛУ. – Вып. 477. – М., 2003. – С. 44–46.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

УДК 811.111

Канаш А. – ст. гр. 411-АН

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

**СПЕЦИФІКА КОНЦЕПТІВ «ЩАСТЯ» ТА «НЕЩАСТЯ» В
АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ
(НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК)**

Науковий керівник: к.ф.н., доцент Пікалова А.О.

Kanash A.

*Municipal establishment "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy"
Kharkiv regional council*

**SPECIFICITY OF CONCEPTS "HAPPINESS" AND "UNHAPPINESS"
IN THE ENGLISH LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD
(ON THE MATERIAL OF TALES)**

Supervisor: c.ph.s., docent Pikalova A.O.

Ключові слова: казка, щастя, нещастя, концепт, мовна картина світу.

Key words: tale, happiness, unhappiness, concept, language picture of the world

Образ людини відтворюється багатогранно і мультифункціонально в багатьох науках, зокрема, соціології, фізіології, психології, лінгвістиці. Аналіз чуттєвих проявів, відображених у художніх творах, є найважливішим і чи не єдиним джерелом культурологічної інформації про почуття, переживання і свідомість мовних носіїв, про наявну в них картину світу. А оскільки картини світу характеризуються національною специфікою та носії різних мов можуть бачити світ по-різному, крізь призми своїх мов, виникає необхідність в їх співставленні. Поняття «щастя» та «нещастя» в є одними з найменш вивчених і однозначно визначених, в той час як їхні значимість і цінність досить високі. Цими обставинами і пояснюється вибір теми дослідження.

Метою дослідження є виявлення національно зумовлених особливостей мовної свідомості англійського етносу і, зокрема, культурно зумовлене розуміння англійцями концептів «щастя» та «нещастя» виходячи з текстів англійських казок.

Щастя визначається як особлива категорія людського буття, яка має безліч визначень і може трактуватись по-різному. У словнику С.І. Ожегова: відчуття і стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення та безмежної радості. Нещастя зазвичай розуміють як прикру, небажану подію, яка викладає негативні почуття: сум, жаль, біль тощо. Первинне поняття про ці терміни їм надає казка. Казка – це вид художньої прози, що походить від народних переказів, порівняно коротка розповідь про фантастичні події та персонажів, такі, як феї, гноми, велетні тощо. У казок народів світу багато спільного, що пояснюється подібністю культурно-історичних умов їх життя. Водночас казки відзначаються національними особливостями, відображають спосіб життя народу, його працю і побут, природні умови, а також індивідуальні риси виконавця-оповідача (казкаря). Як зазначає В. Гнатюк, казки належать до найдавніших витворів людського духу і сягають у глибину

таких далеких від нас часів, якої не сягає жодна людська історія. А оскільки в давніх людей була особлива віра в силу сказаного слова, яке наділялося магичністю, це знайшло відображення і в народних казках, де фінал завжди щасливий, добро перемагає зло, щастя панує, нещастя відступає, а герої долають усі випробування й винагороджуються за свої високі моральні якості.

Якнайкраще осягнення понять щастя і нещастя для різних національностей і культур дає етимологічний словник. Українське слово «щастя» має той самий корінь, що слово «частина». Щастя («счастя») – це добра доля, що випала людині, сприятливий жереб. В англійській мові найчастіше позначення щастя – слово «happiness» від прикметника happy – «щасливий». Воно походить від застарілого слова hap – «випадок, шанс». Нещастя ж завжди протиставляється щастю, зазвичай приносить героям негативні почуття та емоції, від яких вони намагаються позбавитися.

Таким чином, можемо зробити висновок, що для англійської мовної картини світу, а, отже, і для англійських казок, характерним є досягнення щастя завдяки вдалому збігу обставин. Етимологія українського слова «щастя» має схожість за значенням із англійським, відмінною рисою є те, що в українських казках зазвичай вищі сили наділяють персонажа талантом, який герой має вдало використати. Нещастя ж у казках всіх країн світу розглядається на поприщі контрасту із щастям, протиставляється йому.

На прикладі тексту англійської народної казки «Том Тіт Тот» розглянемо вербальні засоби, які застосовуються для вираження концептів «щастя» та «нещастя».

- «“All right,” says the woman; for she thought what a grand marriage that was.» – Мати дівчини вбачала щастя у тому, щоб видати свою доньку заміж за короля, хоч і завдяки обману, адже насправді дівчина була неробою і вийти заміж чесно становило для неї проблему.

- «Now the mother, though horrified at her daughter's appetite, did not want other folk, leastwise the King, to know about it». – Матір головної героїні розуміла, що, маючи ліниву і при цьому ненажерливу дочку, видати її заміж було вкрай тяжко. Нещастя вона вбачала у тому, що дочку ніхто не візьме заміж, і вона буде до скону жити із нею, нічого не робити і об'їдати мати.

- «Well she was fair frightened, for she had always been such a gatless thoughtless girl that she had never learnt to spin at all. She had no one to help her; her mother didn't live nigh her... and cried until her pretty eyes were all red». – Горісним для дівчини було те, що її мами, яка б могла їй допомогти, не було поруч, це підкріплює теорію про значимість родинних зв'язки в житті людини. Можливо, вона навіть пожалкувала про те, що лінувалася все життя, і навіть не навчилася прясти, хоча, скоріше, жалю їй завдавало те, що за невиконання завдання їй загрожувала смерть.

У ході цієї наукової роботи було виявлено національно зумовлені особливості мовної свідомості англійського етносу і, зокрема, культурно зумовлене розуміння англійцями концептів «щастя» та «нещастя» на матеріалі текстів англійських казок. Відповідно до результатів аналізу етимологічних словників, було з'ясовано, що слово «щастя» в англійській мові походить від архаїзму «hap», що означав «вдалий випадок». Саме з цих причин можна зробити висновок, що в англійській ментальності поняття «щастя» історично асоціюється з щасливим, вдалим випадком.

Отримані в процесі дослідження результати дозволяють встановити тісний зв'язок між мовою народу та його мисленням. Це дозволяє краще зрозуміти картину світу англійського етносу і порівняти її з уявленнями про щастя інших народів, зокрема українців.

УДК 004.89

Кивацький І. – ст.гр. СІ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ

Науковий керівник: ст.викл. Джиджора Л.А.

Kyvatskyi I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INTERNET OF THINGS

Supervisor: senior lecturer Dzhydzhora L.A.

Ключові слова: Інтернет, Інтернет речей, пристрої, безпека

Keywords: Internet, Internet of things (IoT), devices, security

It is of common knowledge that the Internet of Things (IoT) is the network of physical devices, vehicles, home appliances and other items embedded with electronics, software, sensors and connectivity which enables these objects to connect and exchange data.

The scientists proved that the IoT allows objects to be sensed or controlled remotely across existing network infrastructure, creating opportunities for more direct integration of the physical world into computer-based systems, and resulting in improved efficiency, accuracy and economic benefit in addition to reduced human intervention.

It is also investigated the already impacting working and living environments with exciting trends. It has come a long way and 2018 looks promising for tweaked and heightened possibilities.

It is noticed that the IoT application ranking tracks the Internet of Things activity of different applications by quantifying popularity and activity for each of the IoT applications. The ranking is updated on a quarterly basis and serves as an indication of the segments that currently enjoy the most activity and buzz.

It should be emphasized that the complete IoT system integrates four distinct components: sensors/devices, connectivity, data processing, and a user interface.

The sensors/devices can be connected to the cloud through a variety of methods including: cellular, satellite, WiFi, Bluetooth, low-power wide-area networks (LPWAN), or connecting directly to the internet via Ethernet. The Industrial Internet as it is used across several industries such as manufacturing, logistics, transportation, energy/utilities, mining and metals, aviation and other industrial sectors and in use cases which are typical to these industries.

It should be also underlined that there also are huge differences between typical consumer devices and applications in the consumer electronics space such as smart watches on one hand and industrial devices and applications such as freight monitoring in transportation, intelligent manufacturing systems on the other.

УДК 001.3

Книш М. – ст. гр. РПс-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ТЕХНІКИ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Науковий керівник: Габрусєва Н.В.

Knish M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROBLEMS OF EVALUATION OF TECHNOLOGIES AND MODELS OF DEVELOPMENT OF MODERN TECHNOLOGIES

Supervisor: Gabrusyeva N.V.

Ключові слова: сцієнтизм, антисцієнтизм, наука, модель

Keywords: scientism, antiscientist, science, model

Проблема оцінки техніки є надзвичайно гострою і актуальною. В сучасній культурі і філософії сформувалися дві протилежні позиції щодо цього питання. Це – сцієнтизм і антисцієнтизм. Сцієнтизм (лат. *sciencia* - наука) полягає в абсолютизації стилів і методів точних наук, проголошення науки (а відповідно і техніки) вищою культурною цінністю з одночасним виявом зневаги до соціально-гуманітарної проблематики. Антисцієнтизм (гуманітарний підхід) навпаки, звертає увагу на негативні, непередбачувані наслідки НТР, піддає критиці прояви дегуманізації науки, випадки її «заангажованості». Крайнім варіантом антисцієнтизму є оцінка науки (і техніки) як ворожої щодо людини сили.

Ці дві філософські позиції знаходять свою конкретизацію в різноманітних моделях розвитку техніки і сучасних технологій. Одна з них є традиційною, або моделлю НТР. Ґрунтується вона на принципах технологічного детермінізму. Вона виходить з необмежених сподівань щодо можливостей людського розуму. Технологічний прогрес у межах даної моделі сприймається як найвище благо та основа всіх позитивних соціальних змін. Альтернативні думки, які пов'язані з обмеженістю природних ресурсів і можливостей адаптації довкілля відкидаються. Стверджують, що людський розум буде спроможним в історичній перспективі підшукати заміники всім невідновлювальним ресурсам; відкидають тезу про обмежену здатність природи впоратися зі зростаючим техногенним тиском; безмежно вірять в потужність розуму наших нащадків. Зникнуть річки – створимо штучні озера; згинуть ліси – насадимо сади тощо.

Позицію «золотої середини» займає одна з домінуючих і найбільш впливових на Заході моделей - «загальна модель». Ця модель зумовлена нашою активністю щодо реалізації масштабних і довгострокових технічних проектів, та, водночас, нашим незнанням наслідків до яких призведе їх реалізація. Прихильники даної моделі розглядають технічний прогрес як неминуче явище. Проте менеджер, який приймає рішення про технічну інновацію повинен бути попереджений і компетентний.

«Модель обмеження» узагальнює підходи, які базуються на необхідності обмеження людських потреб або масштабів технічних проектів. Тут досліджуються ті критичні межі, за якими вдосконалення техніки робить більше шкоди ніж користі.

УДК 740

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА В ПІДЛІТКІВ

Науковий керівник к.пед.н, доцент Кравець Н.Б.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

AGGRESSIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENTS

Supervisor: Kravets' N. B.

Ключові слова: агресія, поведінка, підлітки

Key words: aggression, behavior, adolescents

За останній час однією із найважливіших соціальних проблем сучасності стало поширення агресії у соціумі. Це значно проявляється у розповсюдженому почутті байдужості, що інколи переростає в жорстокість.

Проблема агресії у соціумі завжди хвилювала людство, адже це невіддільна частина життя суспільства. У підлітковому віці дана поведінка може проявлятися в формі бійки чи зневаги. Окремі підлітки самовиражаються за допомогою кулаків і причиною цього може бути низький рівень самооцінки, або якісь душевні переживання.

Агресія виробляється впливом поведінки в сім'ї, засобів масової інформації, а також однокласників. На вироблення даного типу поведінки впливають: ступінь єдності сім'ї, близькості між батьками та дітьми, а ще взаємини між сестрами й братами. У тих сім'ях, де батьки ставляться відчужено і холодно діти більш схильні до агресії. За результатами досліджень деяких вчених, 92 зі 100 досліджуваних делінквентних підлітків зростали у неблагополучних умовах: у 11 % обоє батьків позбавлені батьківських прав, 40 % виростали у неповних сім'ях, у 19 % на момент дослідження батько-мати знаходилися у місцях позбавлення волі. У 88 % хоча б один із найближчих родичів «заглядав у чарку». Повна байдужість до долі дітей, бездоглядність, відсутність контролю у поведінці з боку батьків спостерігалася в 76 % випадків [1].

Властивим для таких підлітків стає порушення відносин з навколишніми людьми, адже значний вплив на них мають підліткові групи, що здебільшого формують асоціальні життєві цінності.

Однозначно, що середовище, спосіб життя, стиль і коло спілкування розвивають і закріплюють певний тип поведінки. Таким чином, негативне ставлення у деяких сім'ях є причиною виникнення грубості, відчуження, бажання робити все на зло. Це створює умови для появи демонстративної агресивності й непокори [2].

Варто зазначити, що у підлітків бурхливо розвиваються почуття. У них з'являється бажання усвідомити та оцінити свої особисті якості. Проаналізувавши свою поведінку він починає її порівнювати з поведінкою своїх товаришів та навколишніх.

Підлітки хочуть розуміння і довіри від людей, адже дорослі ставляться до них, як до маленьких дітей. На основі цього формуються образи та різні форми протестів: замкнутість, упертість, брутальність та неслухняність.

Дорослі, які мають недостатні знання з вікової психології думають, що, ставши підлітком, у дитини нічого не змінилося, бо критеріями їхньої оцінки є шкільні успіхи та невдачі.

Появу різних форм агресії спричиняють не лише вікові, а й статеві особливості. Юнаки підліткового віку набагато більше агресивні, ніж дівчата, тому що у других в основному виражена форма страху. Дослідження деяких вчених свідчить про те, що у підлітків існують періоди із різною силою прояву агресії. Відомо, що у хлопчиків є два піки із найбільшим рівнем прояву агресивності, а саме, у 12 і 14-15 років. У дівчаток найбільше агресивна поведінка проявляється в 11 і 13 років [3].

Дівчата частіше відчують почуття агресії, але не виявляють це у зовнішніх діях, проте юнакам частіше властива агресивна поведінка, яка інколи не спричиняється внутрішніми мотивами.

Існує прямий зв'язок між злочинністю на екрані телебачення та на вулиці. У результаті пропонованих інформаційних впливів суспільство все частіше стикається з такими явищами серед молоді, як ослаблення здатності до самоконтролю за своєю поведінкою, активізація ірраціональної сфери свідомості. Дані соціологічних досліджень підтверджують наявність кореляційних зв'язків між названими явищами та зростанням інтенсивності інформаційних потоків відповідного змісту. На думку фахівців, зміст того, що молодь отримує в засобах масової інформації, є одним із найбільш провокативних факторів телевізійного впливу на її психічний та фізичний стан. Деякі дослідження показують, що частий перегляд сцен насильства притуплює чутливість до агресії, зменшує важливість внутрішніх факторів, які її стримують, збільшує фактичні прояви агресивності в поведінці, формує неправильний образ соціальної реальності, що може стати основою подібних дій.

Один із головних способів виникнення агресивності у підлітків є спостереження за агресією інших. Усі вищезазначені фактори повинні враховувати батьки, психологи та суспільство у цілому при спів діянні з підлітками, тому що агресію легше уникнути, ніж потім коригувати агресивну поведінку [4].

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що соціальні причини підліткової агресії сьогодні, як і десять років тому, зводяться до впливу сім'ї, однокласників, системи освіти та засобів масової інформації. Зміни, які відбулися за цей час, стосуються всіх вищезгаданих агентів соціалізації, але більшою мірою вони пов'язані з лібералізацією цінностей, а також зміною форм і видів спілкування, розширенням інформаційного простору у зв'язку з посиленням ролі Інтернету. Соціальні мережі відіграють у процесі соціальної адаптації все більшу роль, пропонуючи вирішення багатьох психологічних підліткових проблем, таких як самореалізація, потреба в теплих дружніх відносинах, вибір життєвої стратегії, схвалення.

Список використаних джерел:

1. Агресивна поведінка підлітків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/482/94/>
2. Проблема агресивної поведінки підлітків: фактори та механізми соціалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fil.nlu.edu.ua/article/viewFile/90295/85849>
3. Підліток у великому місті: фактори та механізми соціалізації : кол. моногр. / Л. Г. Сокурянська, В. Л. Арбеніна, О. Б. Зінчина, А. М. Ніколаєвська. – Х. : Вид. центр Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, 2000. – 207 с.
4. Волянская Е.В. Социокультурная детерминация подростковой агрессии / Е.В. Волянская, В.Е. Пилипенко, Е.В. Сапелкина. – Киев : ПЦ «Фолиант», 2004. – 174 с

УДК 331

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У КОЛЕКТИВІ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мосій О.Б.

Kozak M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WAYS OF FOLLOWING CONFLICTS IN COLLECTIVES

Supervisor: Mosiy O.B.

Ключові слова: конфлікт, колектив, стратегії вирішення конфліктів

Keywords: conflict, collective, conflict resolution strategies

Історія людської цивілізації насичена різними конфліктами. Так, наприклад, ще цар Соломон прославився своїм вмінням вирішувати конфліктні ситуації. Це явище не втратило своєї актуальності в сучасному світі, адже значно поширене у всіх сферах людської діяльності.

Ніхто не схвалює конфліктів, але всі активно беруть в них участь. Конфлікти між колегами негативно впливають на працівників, атмосферу в колективі, а також породжують образи, які можуть призвести до жорстокості. Отже, трудовий конфлікт – це розбіжність поглядів з питань працевлаштування, рівня заробітної плати, а також при протилежності інтересів та поглядів.

Конфліктні ситуації можна класифікувати по учасниках, а саме, конфлікти між співробітниками одного трудового колективу, конфлікти між працівниками та різними структурними підрозділами, конфлікти між керівником і підлеглим.

Перерахувати причин конфліктів можна багато, але найпоширенішими є декілька: розходження в думках щодо спільної мети діяльності, некоректна поведінка, яка суперечить загальноприйнятим нормам, рівень вихованості, несправедлива оцінка результатів діяльності колективу.

І останньою можна виділити причину психологічної несумісності. Коли в колективі є люди зовсім з різними, навіть протилежними характерами та темпераментами [1].

Зазвичай, керівники не враховують цих причин і це може призвести до негативних наслідків. Для того, щоб уникати конфліктів у колективі потрібно детально підбирати кадри, враховуючи не лише професійні ознаки, але й рівень вихованості та психологічний стан. Також керівник повинен враховувати всі особливості своїх працівників, і у повсякденній діяльності знаходити способи впливу на людей.

Часто використовують основні шість варіантів поведінки при перших проявах вирішення конфліктів.

Це, зокрема:

- 1) ухилення – це прагнення уникати виникнення конфлікту;
- 2) згладжування – тип поведінки, при якому не помічаються знаки майбутнього конфлікту, йде активне попередження його вияву, врегульовуються або приглушуються суперечності сторін;
- 3) примус – це контроль над ситуацією і регулювання її розвитку;

Примушувати можна фізично або психічно. Це коли заповдіюють тілесні пошкодження або погрожують звільненням чи пониженням на посаді.

4) компроміс – це вирішення проблеми, яке тимчасово задовольняє всі сторони, які беруть участь у конфлікті;

5) вирішення конфлікту – це найбажаніший шлях розвитку подій. Сторони детально ознайомлюються з аргументацією як «за», так і «проти», йдуть на взаємні компроміси, вузлові питання вирішують колективним ухваленням рішень;

6) переговори – спільна діяльність двох або більше суб'єктів, налаштована на ефективне розв'язання спірних питань з оптимальним урахуванням потреб кожної із сторін [2].

Даний спосіб поведінки доводить, що силовими методами та погрозами неможливо вирішити конфлікт. Саме переговори допомагають справедливо розв'язати існуючі проблеми в ході дискусії, консультацій та прийняття спільних рішень [3].

Для того, щоб між персоналом не виникали конфлікти необхідно зближувати працівників: розвивати ділові та особистісні контакти між співробітниками, окреслювати нові традиції, підвищувати свій авторитет у колективі, чітко розмежувати права, відповідальність та обов'язки.

Для вирішення конфліктів досить часто використовують стратегію, яка складається з наступних етапів:

1) потрібно визначити проблему в критеріях цілей, а не рішень;
2) визначити рішення, які прийняті для обох сторін;
3) зосередити увагу на сприянні конфлікту, а не на особистих якостях іншої сторони;

4) створити довірливу атмосферу, збільшити взаємний вплив і обмін інформацією;

5) створити позитивне відношення один до одного, виявляючи симпатію і вислуховуючи думку іншої сторони, а також зводячи до мінімуму прояв гніву і погроз [4].

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що при високому професійному досвіді керівника можна запобігти чи швидко усунути конфлікти та навіть покращити відносини у будь-якому трудовому колективі. Завдання кожного керівника полягає не відійти від конфлікту, а прагнути розпізнати причини конфлікту, його протікання для одержання ефективної роботи та дружньої атмосфери в колективі. Кожен керівник, маючи бажання, може самостійно виробляти ефективну та надійну стратегію вирішення конфліктів. У всіх колективах бувають конфлікти, але маючи досвідченого керівника, який створить злагоджену команду, покращиться й прибуток фірми.

Список використаної літератури

1. Здойма А.М. Вміння вирішувати конфлікти в колективі як важливий аспект діяльності сучасного менеджера [Електронний ресурс] / А. М. Здойма // - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/6_85134.doc.htm.

2. Способи розв'язання конфліктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.br.com.ua/referats/Managment/29621.htm>.

3. Психологія переговорного процесу вирішення (розв'язання) конфліктів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/insh/peregovori-yak-metod-virishennya-konfliktu>

4. Психологічні умови та прийоми попередження конфліктів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://eprints.zu.edu.ua/12901/1/Психологія%20конфлікту%20Курс%20лекцій.pdf>

УДК 159.9

Козак М. – ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЗВ'ЯЗОК ТЕМПЕРАМЕНТУ ЛЮДИНИ З ПОВЕДІНКОЮ В ЕКСТРИМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Науковий керівник: д.психол.н., професор Буняк Н.А.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COMMUNICATION OF THE HUMAN TEMPERAMENT WITH BEHAVIOR IN EXTREME SITUATIONS

Supervisor: Bunyak N.A.

Ключові слова: екстремальна ситуація, тип темпераменту

Key words: extreme situation, type of temperament

Психіка людини пов'язана із її безпекою. Результати досліджень сучасних вчених встановили, що винуватцем нещасних випадків, які трапляються з людиною, найчастіше є сама особистість.

Найчастіше основними причинами стають внутрішні фактори, а саме психологічні чи фізіологічні властивості, недостатній досвід та знання, порушення емоційного стану. Ці причини впливають на вчинки, поведінку та дії людини в процесі життєдіяльності.

Виникнення несприятливої ситуації для діяльності людини породжує стрес – відповідь організму на несподівану та напружену ситуацію.

Стресова реакція у всіх людей проявляється по різному. Причиною її є відмінність типів темпераменту, тому що в екстремальних ситуаціях властиві форми поведінки людини стають неефективними.

Наприклад, сангвінік у разі екстреної ситуації зможе швидко обдумати серйозність та масштаб події, зваживши всі переваги та недоліки можливого вирішення проблеми. Особистість з даним типом темпераменту швидко реагує на ситуацію, яка склалася і легко переживає неприємності.

На відміну від врівноваженого сангвініка, запальні холерики в екстремальних ситуаціях можуть підкорятися безпідставному страху та панікувати, проте інколи вони виявляють рішучість та беруть на себе відповідальність. У будь-якому випадку, холерику важко впоратися із відповідальністю, бо йому властива ригідність, а це свідчить про складність або нездатність пристосуватися до певних обставин.

В надзвичайних ситуаціях флегматик не буде панікувати, а спостерігатиме за діями інших людей, вибере для себе найкращий варіант і діятиме. Завдяки низькій чутливості, реактивності та емоційності він завжди зберігає спокій та відрізняється самоконтролем, терпеливістю та витримкою.

Представникам меланхолійного типу властивий процес гальмування, що виявляється у відсутності або зменшенні реакції на подразник. Меланхоліки зазвичай капітулюють перед незначними проблемами, тому в екстремальних ситуаціях вони часто стають бездіяльними.

Отже, виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що вроджені особливості темпераменту проявляються у певних психічних процесах на які впливають соціальне середовище, здатність керувати своїми реакціями та виховання. Реакція особистості в надзвичайних ситуаціях може залежати від відмінностей нервової системи та є результат розвитку і досвіду. Залежно того, до якого темпераменту належить людина, можна припустити реакцію її в екстремальній ситуації. Отже, не має хороших чи поганих типів темпераменту, бо кожен із них має свої переваги.

УДК 993

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФОРМИ УКРАЇНСЬКОГО ХРЕСТА

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FORMS OF THE UKRAINIAN CROSS

Supervisor: Stotskyi Ya.V.

Ключові слова: християни, хрест, церква

Key words: christians, cross, church

Святий хрест для християн – це знак Христової любові й жертвності, символ нашого спасення. Шостий Вселенський Собор, 691 р., у 73 правилі наказує шанувати святий хрест, але не описує форми. З первісних часів не було всюди однакової форми хреста. Має свою форму хреста Західна Церква, мають її й Східні Церкви. – Яка ж є форма християнського хреста?

Наші предки із християнською вірою із Візантії взяли і візантійський хрест. Звичайна форма грецького хреста є чотириконечна. Таку форму передусім мають наші предки княжих часів, як про це свідчать різні пам'ятки. Наприклад, св. Володимир Великий на своїх монетах деколи зображений у короні, яка завершена чотириконечним хрестом. Такий самий хрест він тримає у правій руці. На саркофагу, знайденому в руїнах Десятинної церкви, де був похований св. Володимир і його дружина Анна, є накреслені вісім хрестів, і всі чотириконечні.

Також і на саркофазі князя Ярослава Мудрого всі хрести – чотириконечні. На мозаїці, що зображає св. Тайну Вечерю в соборі Св. Софії в Києві, по середині престолола зображено чотириконечний хрест. На фресках і мозаїках того ж собору більша частина хрестів у руках Пречистої Діви Марії, мучеників і мучениць є чотириконечні. Проте в руках деяких святих там же є також хрести 5-, 6-, і 8-конечні.

В Ізборнику князя Святослава з 1073 р. на рисунках видно в руках святих чотириконечні хрести. У Збірнику творів св. Григорія Богослова з XI століття накреслений 6-конечний хрест. Зі сказаного випливає, що крім грецької форми з часом почали використовуватися в нас й інші форми хреста [1].

Який хрест передусім можна побачити на наших церквах в Україні? Знавець української старовини проф. Вадим Щербаківський відповідає: «На це можуть дати дуже просту і ясну відповідь хрести на київських церквах. Хрести на київських церквах і на церквах усюди України не мали скісної нижньої поперечки, а мали її пряму

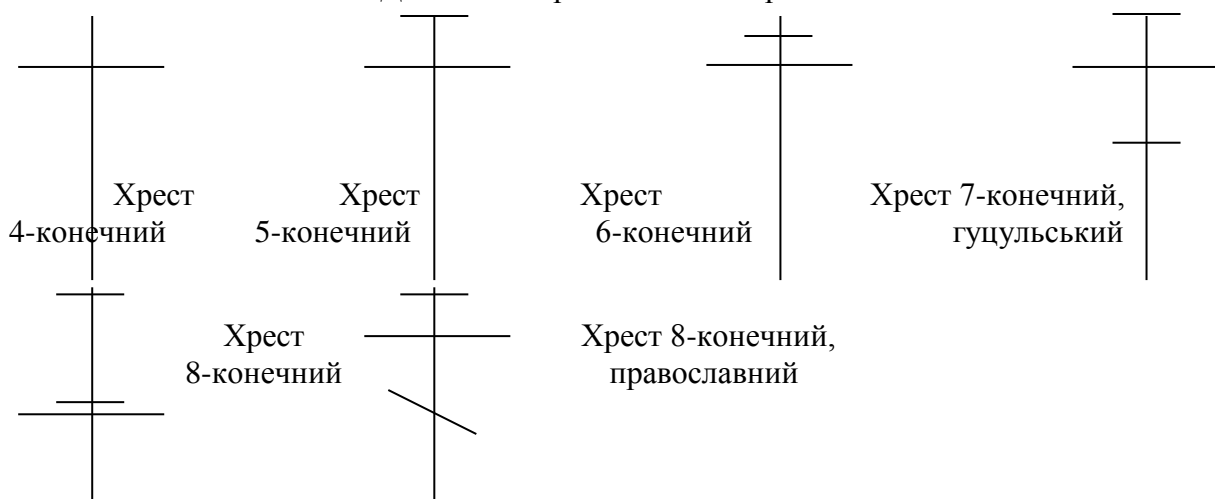
горизонтальну. Часом вони її взагалі не мали... Отож, ні один грецький хрест не мав нічого спільного з московською формою хреста. Я у свій час об'їхав на Україні більше як триста церков і ні в одній церкві не бачив на престолі московського хреста... На церквах Києва та на сільських церквах цілої України я не бачив московського хреста зі скісним перехрестям» [2, с. 143].

Подібне свідчення про наші хрести подає також Григорій Логвин у своїй книжці «По Україні» з 1968 року. Там знаходимо дуже багато ілюстрацій наших старовинних церков у Східній і Західній Україні, і всі вони, крім трьох, не мають московського трираменного хреста зі скісним перехрестям внизу. Зате більшість московських церков мають трираменний хрест зі поперечною скісною внизу. Українські церкви звертають на себе увагу ще й тим, що звичайно мають знизу під хрестом півмісяць, за деякими версіями – символ перемоги християнства над ісламом [2, с. 154].

Отже, звичайний український хрест є 4-конечний, але маємо також і 5-, 6-, 7-, і 8-конечні хрести. І всі вони мають долішні перехрестя горизонтально прямі. Трираменний хрест з скісним перехрестям внизу – це хрест типово московський. За часів Київської Держави і на сьогоднішній Московщині були такі самі хрести, що й на Русі-Україні, це є передусім чотириконечні, а також 6- і 8-конечні, але ні один з них не мав скісної долішньої поперечки. Із свідчень митрополита Макарія із «Історії Руської Церкви» випливає, що на обкладинці Євангелія, яке було написано на початку XII ст. для новгородського князя Мстислава Володимировича, зображений 6-конечний хрест. На тій же обкладинці хрести в руках св. Бориса і Гліба є чотириконечні. Кам'яний хрест на гробі преп. Антонія Римлянина в Новгороді є 6-конечний. У полоцькім кафедральнім соборі переховувався 6-кінцевий хрест преп. Єфросини з 1161 року. На цьому хресті є іконки чотирьох святих. І на трьох із них є 4-конечні хрести, тільки один – 6-конечний. У Новгородській Софіївській бібліотеці є Євангеліє, писане на пергаменті, з XII-XIII ст. У кінці Євангелія є ікона св. Катерини, яка тримає 4-конечний хрест, а біля неї стоїть більший, 8-конечний хрест [3, с. 183].

До Стоглавого Собору, що відбувся у Москві 1551 року, за митрополита Макарія, на всіх церквах Московщини були 4-конечні хрести. На тому же Соборі виринула дискусія про форму хреста, бо цар Іван Грозний, відбудувавши після пожежі 1547 р., московський собор Успення Пресвятої Богородиці, встановив на ньому 8-конечний хрест. І цар, маючи на увазі свій новий 8-конечний хрест, просив, щоб Собор дав рішення, якої форми треба в майбутньому ставити хрести в церквах. Тоді Собор з огляду на царя вирішив, що давні чотирикінцеві хрести на церквах мають бути незмінними, але на майбутнє треба ставити 8-конечні хрести.

Деякі види християнських хрестів



З вищесказаного випливає, що форма нашого хреста може бути 4-, 5-, 6-, 7- і 8-конечна, але ніколи зі скісною долішньою поперечкою, бо цей хрест московський.

Згаданий проф. В. Щербаківський сказав: «Хай київські хрести пригадують нам, що Україна має свою вироблену віками форму хреста, якої ми ніколи не повинні забувати» [3, с.183-184].

Список використаної літератури

1. Найбільш вживані форми хреста в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://magazine.lds.lviv.ua/articles/1_09/page15.html
2. Лубський В. І. Релігієзнавство: навчальний посібник / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. – К : Вілбор, 2002. – 432 с.
3. Наша християнська спадщина : Проповіді про обряд з нагоди 1000-ліття хрещення Руси-України. – Львів : Свічадо, 2016. – 232 с.

УДК 159.9

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК НЕМОВЛЯТИ

Науковий керівник: к.психол.н, доцент Періг І. М.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SENSORY DEVELOPMENT BABY

Supervisor: Ph. D. (Psychology) Assoc. Prof. Perig I. M.

Ключові слова: дитина, мама, розвиток
Key words: child, mother, development

У сучасних наукових джерелах з психології за авторством Л. Виготського та Ж. Піаже вказано, що органи чуттів починають функціонувати ще у ембріональний період. Вік немовляти у віковій психології охоплює період з народження до одного року.

Уже на першому місяці життя дитина починає короткочасно розглядати зовнішнє середовище – зосереджує погляд на обличчі мами та на яскравих предметах або джерелі світла, але ще не тягне до них ручки. Проявляє слухове зосередження – прислухається. З'являється реакція затихання: якщо малюк плакав, то, коли до нього звернутися або дістати брязкальце, він заспокоюється на декілька хвилин.

Як стверджував Л. Виготський, з моменту народження потрібно розмовляти з малюком, супроводжуючи розповідь своїми діями. Якщо хочете, щоб малюк чітко побачив обличчя, то потрібно розташуватися на відстані 25-30 см від нього (відстань між обличчям мами та дитини під час годування грудьми).

Протягом другого місяця дитина намагається стежити за предметом, що рухається, але довго не зосереджує на ньому свою увагу. Немовля розглядає яскравий предмет, а також може йому посміхатися.

Для того щоб розвинути зір дитини та зорову зону кори головного мозку потрібно у період неспання носити малюка по кімнаті, показуючи йому яскраві об'єкти (квіти, статуєтки, картини тощо). Також для розвитку зору немовляти можна використати брязкальце. Для цього потрібно розташувати брязкальце навпроти обличчя дитини на відстані 30-50 см і подзвеніти ним. Малюк помітить іграшку. Після цього

потрібно повільно водити нею з одного боку в інший, щоб дитина намагалася стежити за нею. Також можна скористатися іграшкою «мобіль».

З кожним днем малюк все більше розвивається і вже на третьому місяці дитина впізнає близьких людей та усміхається до них. Також немовля відрізняє звуки людського мовлення від інших звуків, може проявляти занепокоєння, якщо чує мовлення, але не бачить того, хто говорить. За Еріком Еріксоном, у період немовляти формується базальна довіра.

На третьому місяці життя у дитини формується комплекс поживлення – це позитивна реакція немовляти на появлення дорослого, особливо на голос матері, її дотики та обличчя.

На цьому етапі добре розмовляти з малюком, то наближаючись, то віддаляючись від його обличчя. Розмова має бути емоційною, з багатою мімікою. Це розвиває соціальність і емоційність дитини. Можна ставити дзеркало навпроти обличчя малюка, коли він лежить на животі. Дітям дуже подобається спілкуватися зі своїм відображенням.

На четвертому місяці малюк уперше починає пізнавати маму серед інших людей. Стежить поглядом за іграшкою, захоплює її рукою, зосереджується на звуках та шукає поглядом іграшку, яка звучить. Протягом цього часу потрібно дати можливість немовляті виконувати більше тактильних рухів ручками, але так, щоб він зміг побачити предмет. Також варто почати грати в хованки. Для цього потрібно закрити своє обличчя руками і запитати: «Де мама?», а потім відкрити обличчя: «Ось мама!». Після цього бажано накинути хусточку на обличчя дитини: «Де Сашенька?» – і відразу зняти хустку: «Ось Сашенька!».

Перевага розвитку сенсорики на п'ятому місяці в тому, що у немовляти виникають перші прояви відмінності своїх і чужих людей, радість за появи іншої дитини. Саме тоді дитина чіпає обличчя та волосся дорослого, відрізняє себе від інших у дзеркалі, оглядається в новому приміщенні, а також спостерігає за предметом, що падає.

Варто запам'ятати, що потрібно називати малюка на ім'я – це допомагає дитині відокремити себе від навколишніх людей і запам'ятати своє ім'я.

На шостому місяці дитина тримає в ручі печиво, зручну пляшечку, а також проявляє емоційне ставлення усмішками (задоволеннями), плачем (незадоволення). Саме в цей період варто спробувати гру: «Долоньки». Спочатку потрібно поплескати в долоні мамі, а потім поплескати руками малюка. Можна супроводжувати вправу веселим віршем «Тосі-тосі».

Уже на сьомому місяці немовля віддає перевагу іграшкам, які видають звуки. Дитина стукає предметами по чомусь твердому, любить розглядати себе в дзеркалі та досліджувати своє тіло. У цьому віці діти люблять стукати різними предметам один об одного. Варто дати дитині 5-6 різних мисок або каструль і велику дерев'яну ложку, яка зіграє роль барабанної палички. Нехай дитина гримить собі на втіху. Гра сприяє розвитку почуття ритму, диференціації слухового сприйняття, логіки (я стукаю – чую звук), формуванню уявлень про властивості різних матеріалів (дитина чує різний звук металевих, дерев'яних, пластмасових «барабанів»). Також для гри можна використати легку скриньку, або коробку з кришкою, що відкидається. Тоді потрібно покласти у неї який-небудь цікавий предмет (ложку, ключі, дрібну іграшку) і погриміти перед малюком. Після цього варто дати дитині трохи часу, щоб самому знайти спосіб відкрити скриньку.

За відповідного виховання немовля у вісім місяців може показувати ручками «до побачення», «тосі-тосі», а також киванням голови показувати згоду «так», заперечення «ні». Саме у цей період можна показати малюкові, як чіпляти мокрі наліпки на стіни ванни, і купання стане веселішим.

На дев'ятому місяці немовля впевнено сидить, розбирає пірамідку, котить м'яч та іграшки на коліщатах, вміє розривати папір. На цьому етапі потрібно навчити малюка розгортати і загорнути предмети в папір.

У десять місяців дитинка наслідує дії дорослих («розмовляє» по телефону, танцює). Також немовля спеціально кидає іграшку та грається водою під час купання.

Можна починати знайомство з малюком за методикою Катерини і Сергія Железньових «Музика з мамою». Потрібно використовувати разом з дитиною прості рухи під музику. Самостійно або з невеликою допомогою мами дитина може робити повороти кистей («ліхтарики»), плескати в долоні, поплескувати себе по животику, піднімати і розгойдувати ручками над головою, нахилити і повертати голівку, ляскати себе по ніжках. Інколи дитина не відразу включається в танець, а може спостерігати за мамою і упиратися, якщо вона допомагає їй. У такому разі потрібно просто слухати пісеньки і повертатися до рухів через деякий час.

В одинадцять місяців дитина ілюструє жестами, про що йдеться у віршиках, оповіданнях, а також орієнтується в поняттях «можна», «не можна». Якщо дитина не грається деякими іграшками, то коли вона засне потрібно їх сховати. Через декілька тижнів дістати і зробити так, щоб малюк їх знайшов. Швидше за все, вони нову викличуть інтерес, і дитина присвятить їм тривалий час.

У дванадцять місяців немовля виконує дедалі складніші вимоги і прохання, розуміючи їх, шукає сховані іграшки, а також упізнає тварин та знає, як вони говорять. Потрібно залучати дитину до домашніх справ – нехай вона допомагає збирати розкидані іграшки, робить спроби стерти зі столу губкою, подати ложку.

Отже, сенсорика – це поведінка, пов'язана з розвитком органів чуття: зір, слух, нюх, дотик тощо; правильна оцінка інформації, що надходить від органів чуття, і довільне управління ними. На цьому етапі батькам потрібно розвивати сенсоріку, а також хвалити та підбадьорювати малюка для того, щоб дитина виросла розвивалася в умовах збагачених сенсорних стимулів, активного спілкування, довіри до світу та свого близького оточення.

УДК 159.9

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОШАНИ ДО БОЖОГО ХРАМУ І ДО ДУХОВНИХ ОСІБ

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MORAL-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF ADVISERS TO THE GOD'S TEMPLE AND TO THE SPIRITUAL PERSONS

Supervisor: Stotskyi Ya.V.

Ключові слова: храм, єпископ, духовні особи

Key words: temple, bishop, spiritual persons

Християни перших віків відзначалися великою пошаною до Божого храму. Для них він був святим місцем, призначеним тільки для Божого культу та для зустрічі з

Богом у прилюдній чи приватній молитві. Від перших віків храм можна було використовувати тільки для релігійних цілей. У ньому відбувалася Божественна Літургія, вибір єпископів і священників, місцеві чи вселенські собори, навчання релігії.

Кожний християнський храм ділиться на три головні частини: притвор або присінок, храм вірних і святилище.

Так ділився храм Соломона. Поділ храму на три частини має своє символічне значення: присінок – стан людства перед законом Мойсея, середня частина – закон Мойсея, святилище – Новий Завіт з Христовим законом [1, с.185].

З пошаною до Божого храму була в християн й велика пошана до духовних осіб, передусім до єпископів і священників.

Та пошана до Божого храму виявлялася в різний спосіб:

- будова Божого храму: від найдавніших часів не можна було будувати жодної церкви без дозволу місцевого єпископа єпархії. Таке правило встановив Халкедонський Собор 451 р. Єпископ давав дозвіл на будову, він посвячував місце і ставив хрест, де мала стояти нова церква;
- посвячення нової церкви: день посвячення нової церкви був днем великої урочистості не тільки для тої парафії, але й для цілої єпархії. Посвячення нової церкви належало до уряду єпископа. На цю урочистість, крім свого єпископа, часто прибували ще й інші єпископи із митрополії. День посвячення нового храму в багатьох єпархіях ставав храмовим празником;
- поведінка в церкві – повна пошани: подекуди був звичай, що вірні при вході до храму скидали своє взуття і входили до нього босоніж. Йоан Золотоустий й інші св. Отці Церкви свідчать, що вірні увійшовши до храму, з почиттям цілували його двері, пороги й колони. Їхня достойна поведінка у храмі свідчила про свідомість Божої присутності. Увійшовши до храму, кожний робив поклін у бік престолола і казав: «Боже, будь милостив мені, грішному»;
- як імператори входили до храму?: імператори при вході до храму не тільки там залишали свою сторожу і зброю, але навіть здіймали з голови свій царський вінець. Вони вважали, що не личить у царській короні ставати перед Царем усіх царів;
- пошана до св. престолола і церковних речей: у VI ст. посвячення престолола стає окремим чином від посвячення церкви. Поволі входить звичай, крім престолола, посвячувати й інші церковні речі чи посудини, такі, як чаші, ризи, ікони, хрести і дзвони. Св. посудини були під опікою дияконів. Собори Лаодикійський (361) і Агдський (506) забороняють піддияконам і нижчим чинам торкатися святого храмового посуду;
- привілей прихистку в церкві: від часів імператора Костянтина Великого Божий храм дістає привілей прихистку. Про це говорять також кодекси імператорів Теодосія і Юстиніяна. З привілею прихистку могли користати ті, що невинно терпіли переслідування чи кривду, і при св. престолі шукали безпеки. Цей привілей тривав 30 днів, щоб дати суддям час дослідити справу.

В сьогоднішній час до духовних осіб, які займаються духовним окормленням вірних, звертаються люди різної статі, посад, віку, професій, як за духовними порадами, так і за задоволення духовних потреб [2].

Єпископи і священники продовжують Христове діло на землі. Їхніми руками приноситься свята безкровна жертва і звершуються св. таїнства. Вони для своїх вірних є Божими заступниками на землі. Тож, як Божий храм, так і єпископи, і священники від апостольських часів були у великій пошані.

Пошана до єпископів найперше виявлялася в їхніх назвах. Усі єпископи первісно звалися апостолами, поки стали зватися єпископами, чи наступниками апостолів. Кожного єпископа поздоровляли іменем: папа – отець. Їм давали почесні титули, як,

наприклад, Богом улюблений, Святіший чи Блаженніший. Ці титули часто наявні у декретах імператорів. При зустрічі всі вірні схиляли голову перед єпископом, щоб одержати від нього благословення. Навіть імператори після оголошення і виходу в Римській імперії Медіоланського едикту Костянтина Великого від 313 року нахиляли перед ними свої голови. Інший звичай велів цілувати руки єпископа.

Особлива почесність для єпископа виявлялася ще в тому, що день його єпископських свячень був щороку в його єпархії урочисто святкований.

Священики – це помічники єпископів у ділі спасення душ. Тож і пошана до них була зразу після єпископів. Йоан Золотоустий сказав: «Хто віддає почесність Христовому священикові, той віддає почесність самому Христові». Деякі Отці Церкви, як Йоан Золотоустий, св. Григорій Богослов і св. Григорій Нисський у своїх творах про священство мають найкращі похвали про піднесеність і гідність звання священика [1, с.193].

Починаючи від імператора Костянтина Великого, цивільна влада наділяла духовних осіб різними привілеями. Між іншим, вони були вільні від військової служби і не платити податків. У потребі вони діставали від держави матеріальну поміч. Імператор Костянтин дозволив, щоб вірні могли записувати свої маєтки на користь Церкви.

Єпископи і священики усе своє життя, повне праці й жертви, посвячують для своїх вірних. Тож годиться, щоб вірні бачили в них Христових заступників, і їх не тільки шанували, цінували й любили, але й щоб співпрацювали з ними, щоб з вдячності дбали про їхнє матеріальне забезпечення, та щоб за ними молилися.

Церква ніколи не примушувала входити до її членів. Але ті, хто добровільно стали її членами, повинні дотримуватися її правил та законів. Якщо цього не дотримується, то людина може бути виключеною із Церкви, або ж не зможе брати участь у Богослужіннях, не зможе займати церковні посади, не зможе одержувати св. тайни і не матиме права на християнський похорон [3].

Отже, людина – це Божа дитина, яка постійно потребує підтримки і любові. Часто ми не можемо цього отримати від людей і тоді звертаємося до доброго та справедливого Батька, який завжди готовий прийти на допомогу та втішити.

Список використаної літератури

1. Наша християнська спадщина : Проповіді про обряд з нагоди 1000-ліття хрещення Руси-України. – Львів : Свічадо, 2016. – 232 с.
2. Церковний етикет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stkachuk.livejournal.com/212977.html>
3. Єпископи, священики, християни-католики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.saintjosaphat.org/knyhy/katekhyzm/article/yepyskopy-svyashchenyky-khrystyany-katolyky/>

Королюк С. - ст. гр. ОТ-315

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОЛЕСЬ ГОНЧАР — ВЕЛИКИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Науковий керівник: спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист Літвінюк О. В.

Koroliuk S.

Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

OLES HONCHAR - GREAT UKRAINIAN

Supervisor: higher category specialist, teacher-methodist
Litvinyk Olga

Ключові слова: «Прапорonosці», «роман-набат», «Собор»
Keywords: "Flag bearers", "novel-nabats", "Cathedral"

Зі студентської лави добровольцем на фронт - кілометри доріг, два поранення та невидимий ангел-охоронець поруч. «Іду в атаку. Навколо мене хлопці, немов снопи, падають. А мене кулі не беруть. Думаю, хтось молиться за мене – бабуся або сестра», - так згадує війну Олесь Гончар. Не раз зазирнувши у вічі смерті, повертається живим з війни. Після буремних років на фронті, народжується перший роман «Прапорonosці». Олесеві лише 28 років, а його уже порівнюють із світовими класиками антивоєнної літератури Хемінгуєм та Ремарком. За трилогію «Прапорonosці» отримує одразу дві державні премії радянського союзу. Згодом, переїхавши в Київ, отримав від радянської системи «максимум можливого» - став академіком АН України, Героєм Соціалістичної праці, лауреатом 2-х Сталінських премій, керував довгі роки Спілкою письменників України. Його твори «Тронка» та «Людина і зброя» читають навіть китайською мовою.

Олесю Гончару 50, і він у zenіті слави. Світ побачив його новий роман «Собор». Книга, яка перекладається багатьма мовами світу, двічі висувається на Нобелівську премію, подекують, що самим Папою Римським, проте на рідній землі накладають заборону на «роман-набат» «Собор». Ніхто від такого ославленого і орденonosного Гончара просто не очікував образу секретаря обкому, який був прототипам тодішніх чиновників, які нищили пам'ять українців, їх історію та надбання. Як зазначав Григір Тютюнник у листі до Гончара: «...О як засичить ота наша ретроградна гнидь, упізнавши сама себе; яке невдоволення Вам висловлять...», - і правда, ці слова Григора були пророчими. Незабаром, в день народження, Олесь Гончара отримав лист, в якому йдеться: «Чи не краще вам, Олесь Терентійович, в цій ситуації пустити собі пулю в лоб?». Проте за вікном 1968 рік - за книги не розстрілюють, їх лише забороняють. З кінця 80-х Олесь Гончар стає активним учасником народного руху України.

Олесь Гончар - це людина, яка змогла стати вільною. Вільним від радянського режиму та пропонованих ним нагород та премій, який не побоявся розповісти українцям, чого вони варті та що в них відбирають. Олесь Гончар є прикладом для кожного сина своєї Батьківщини.

УДК 621.326

Кушнір А. – ст. гр. ПО – 31

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ НАПРЯМ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Науковий керівник: доцент Гумен Ю. Є.

Kushnir A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

LIBERALISM AS A FUNDAMENTAL DIRECTION OF POLITICAL SCIENCE

Supervisor: Associate Proffesor Gumen Y. E.

Ключові слова: лібералізм, політична наука, доктрина.

Keywords: liberalism, political science, doctrine.

На мою думку, актуальність дослідження лібералізму ґрунтується на важливості осмислення форм політичного життя. Для аналізу даного напрямку загалом важливо вивчити не тільки сучасний стан лібералізму, а також його історичний розвиток.

Лібералізм (від лат. *liber* — вільний) — філософська, політична та економічна теорія, яка виходить з положення про те, що індивідуальні свободи людини є правовим базисом суспільства та економічного ладу [1, с. 456].

Зародився лібералізм як ідеологія буржуазії у XVII ст. і остаточно сформувався як ідейна доктрина до середини XIX сторіття.

Спочатку дана доктрина виходила з того, що всі права повинні бути в руках у фізичних та юридичних осіб, а держава повинна існувати виключно для захисту цих прав (класичний лібералізм). Сучасний лібералізм значно розширив рамки класичної трактування і включає в себе безліч течій між якими є глибокі суперечності, які відображені в документі «Загальна декларація прав людини» (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН).

Існують такі форми лібералізму: економічний, політичний, культурний та соціальний. «Політичний лібералізм» за ліберальну демократію та проти авторитаризму; «економічний лібералізм» — за приватну власність і проти державного регулювання; «культурний лібералізм» — за особисту свободу і проти обмежень на неї з міркувань патріотизму або релігії; «соціальний лібералізм» — за рівність можливостей і проти економічної експлуатації [2, с. 112].

Основними рисами лібералізму є: 1) широкі права й свободи людини; 2) принцип приватної власності як основа незалежності суспільства; 3) критичне ставлення до держави, обмеження її функцій та влади державного апарату [3].

Отже, лібералізм – досить широка ідеологія, яка поєднує в собі визнання свободи та власності людини з верховенством закону; згідно із ліберальним ідеалом, мета створення держави — збереження й захист природних прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Герасіна Л. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І.О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

2. Шемшученко С. ЛІБЕРАЛІЗМ: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко. — К. : Українська енциклопедія, 1998. – 672 с.

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Лібералізм>

УДК 316.3

Лясота О.Б.- ст. гр. ХЛ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: ст. викл. Сівчук П.І.

Liasota O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SOCIAL PROBLEMS IN UKRAINE

Supervisor: Senior Lecturer P.Sivchuk

Ключові слова: соціальні проблеми.

Key words: social problems.

Соціальні проблеми є складним та багатомірним явищем, яке ви-никає в умовах розвитку будь-якого суспільства. Вони існували завжди, і не є феноменом тільки сучасного світу. У різний період розвитку людства існували різні соціальні проблеми загальносуспільного, групового та особистісного характеру, а головне – різні підходи до їх вивчення та розуміння.

Останні роки якість життя більшості людей в Україні значно знизилась. Це пов'язано із багатьма чинниками, зокрема зростанням інфляції, зниженням реальних доходів населення, збільшенням цін та тарифів на продукти харчування, а також транспортні і житлово комунальні послуги. В свою чергу все це є причиною того, що кількість населення України продовжує зменшуватись: як засвідчує статистика, українці стали народжувати менше дітей, більше українців помирає – а ще є мільйони українських громадян, які виїжджають за кордон у пошуках кращої долі. Нині чисельність міського населення в Україні перевищила тридцять два з половиною мільйони, і серед цієї кількості людей майже десять відсотків не мають постійної праці. Україна є і залишатиметься однією з «найстаріших» країн у світі. Згідно з демографічними прогнозами, частка людей старших за 60 років сягне в Україні позначки 33% у 2050 році.

Аналіз соціальних проблем, які хвилюють українців за даними соціологів чотирьох провідних соціологічних компаній України (SOCIS, КМІС, Рейтинг і Центру Разумкова, проведеному за підтримки Комітету виборців України) найактуальнішими проблемами для більшості опитаних є війна на Сході України (51,3%) та соціально-економічні проблеми: зростання цін (37%), низький рівень зарплат чи пенсій (36%), безробіття (27,1%), високі комунальні тарифи (26,9%). Значна частина населення віднесла до найактуальніших проблем корупцію в центральній владі (22,9%) та проблеми медицини (22,9%). Також українців турбують соціальне розшарування (14,5%), корупція у судах, поліції, прокуратурі (12,1%) та високий рівень злочинності (11,4%). З позитивних змін, які за останній рік відбулися в місцях проживання респондентів, значний відсоток опитаних звернули увагу на ремонт доріг (44,9%), підвищення пенсій (27,3) та покращення благоустрою міст та сіл (26,6%). Підвищені пенсії на момент проведення дослідження отримали 55,8% родин.

УДК 778

Міхно Н. – гр.ПО-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФЕНОМЕН «ХЕППІ-ЕНДУ» В КІНЕМАТОГРАФІ

Науковий керівник: Чоп Т.О.

Mikhno N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE «HAPPY ENDING» PHENOMENA IN CINEMA STUDIES

Supervisor: Chop T.O.

Ключові слова: хеппі-енд, теорія, кінематограф

Keywords: happy-end, theory, cinema studies

Поняття «хеппі-енд» (англ.happy end - щасливе закінчення), як правило, використовується для позначення позитивного завершення певної події, впевненості у тому, що морально виправдана поведінка, випробовування, пов'язані з її дотриманням, будуть винагородженні перемогою.

Сам феномен щасливого закінчення є поширеною оповідною традицією, започаткованою ще у міфах та фольклорі, аналог юнганського архетипу ініціації – випробовування головного героя, яке закінчується нагородою у вигляді нареченої, щасливого життя, матеріального статку. У міфологічній свідомості ця винагорода – запорука слідуванню традиції, де традиція: гарантія цілісності та вічності світопорядку. Доки головний герой – репрезентант спільноти, виконує загальноприйнятні приписи, ритуали, доти світ буде існувати. У сучасному кінематографічному «хепі-енді» є певні особливості. Тут нагорода надається тому, хто виконує актуальні на даний момент соціальні, культурні чи релігійні норми. Кількагодинна стрічка зі зрозумілим та раціональним всесвітом, де присутні чіткі норми добра та зла, та надзвичайними, часом надлюдськими випробовуваннями дає потужну психологічну розрядку, та відчуття того, що власні проблеми є доволі примітивними та вирішуваними.

Хепі-енд – невід'ємна частина так званого «формульного» жанру: вестернів, мелодрам, кінокомедій, тобто масового, шаблонного типу подій, популярного, власне, в силу своєї передбачуваності. Основні типи формул (Кавелті Дж.) – пригоди, любовні історії, таємниці, мелодрами, чужинці, дивні стани. Особливість формульних творів у відтворенні середовища, підтримуваного більшістю, у вирішуваності конфліктів, як і в реальному житті рідко мають однозначне вирішення, у можливості зазирнути на «темну сторону» без покарання.

Естетична передтеча емоційної розрядки від хепі-енду – феномен катарсису: сильного емоційного вибуху, який переживає глядач/читач в результаті перегляду чи прочитання твору. Ці два феномени якісно різні, оскільки катарсис виникає при складному, насиченому тонкою психологічною колізією фоні, який не вимагає оптимістичного завершення, логічного закінчення загалом. Важко говорити про висновки, чітко окреслені ролі, героїв, оскільки ситуація не дозволяє однозначно оцінити їхню поведінку. Натомість хепі-енд – це дань масовій культурі, що схиляється до спрощеного, чіткого позиціонування – герой, антигерой, вибір, нагорода праведному. Загалом, ця характеристика залишає хепі-енду його популярність. По суті,

це та ж втеча від реальності, ескапізм, який є невід'ємною частиною будь-якої форми віртуальної творчості.

На сьогоднішній момент, в кінематографі та кінематографічних студіях саме поняття хепі-енду набуває варіативності, зважаючи на самі жанри та вимоги часу. Наприклад, популярність серіалів дозволила ускладнити позитивні закінчення сезонів так званими «відкритими» хепі-ендами, коли історія закінчилась добре, але є одне але, певна двозначність фіналу, яка тримає напругу, спонукає глядача дочекатись наступного сезону. Крім «відкритого» типу, можна виділити «сумнівний» хепі-енд - тобто такий, коли бажаної цілі досягнуто, проте загальне тло життя головного героя залишається без змін, ставлячи це завершення під знаком питання: «Для чого все це?» . «Віртуальний» хепі-енд – переміщення фінальної перемоги головного героя з реального плану у віртуальний, тобто у сферу мрії, фантазії, сну. Типовий і доволі неоднозначний тип хепі-енду - «deus ex machina», коли ситуація закінчення, перемоги героя чи героїв відбувається не за їхньої участі чи позитивних рис характеру, сили волі, а за втручання зовнішньої сили (божественної волі, представника силової структури, який карає антагоніста, негативного героя та рятує головного персонажа). «Іронічний» хепі-енд – фінал, який є позитивним лише з точки зору окремої позиції героїв фільму, оманливе щастя.

Кількість нових форм хепі-енду в сучасному кінематографі буде збільшуватись, адже сучасний глядач прагне різноманітності, а його пересиченість напівфабрикатами, які масово штампуються, є причиною, що змушує шукати нестандартні рішення.

Попри це, популярність зрозумілого, щасливого, простого хепі-енду буде залишатись стабільно високою. Причина – у головній функції, яку виконує цей феномен: забезпечення ілюзії гарантії порядку, структури, незмінного в хаосі сучасного технічного життя. Крім того, щасливий фінал – очікуваний результат глядача від формульного кінематографу. Навіть те, що сюжет передбачає неочікувані повороти, реінтерпретацію класичних тем, не лякає глядача, який все одно знає: «все буде добре!». Компенсація, ефект впізнавання, очікування глядача роблять хепі-енд бажаним у більшості прихильників.

Джерела: Эйхенбаум С. Поэтика кино.-СПб, 2001; Мацієвська В. Катарсичність інфернальних образів в оповіданнях Федора Сологуба.- Питання літературознавства. Вип.. 80.-2010; http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/magazine/7976192.stm; <http://ec-dejavu.ru/c-2/Cinematography.html>; <https://culture.wikireading.ru/70203>; <https://postnauka.ru/faq/43768>

УДК 778

Гогусь С. – гр.ПО-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СЕРІАЛИ ЯК ФОРМА СУЧАСНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

Науковий керівник: Чоп Т.О.

Gogus S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SERIALS AS A FORM OF MODERN OBSESSION

Supervisor: Chop T.O.

Ключові слова: серіал, теорія, кінематограф

Keywords: serial, theory, cinema studies

Серіали – одна з найважливіших культурних форм сучасності. Вони пропонують зразки поведінки, ключові набори емоційних реакцій, соціальні норми та категорії моралі. Сучасна аналітика ділиться на два табори у відношенні до ролі серіалу в житті суспільства. Одні наполегливо б'ють на сполох у застереженні про прогресуючу залежність громадян будь-якого віку, про редукцію смаку, моральних цінностей, загалом інтелектуального рівня населення. Інші оцінюють серіали як активну форму культури, що виконуючи свою функцію дозвілля, також дозволяє глядачу проводити смисложиттєву рефлексію над власним буттям, створює середовище довіри та інтимної комунікації. З їхньої точки зору, процес комунікації в серіалі відбувається на двох рівнях: поверхневий рівень включає глядача в свій зміст через процеси оцінки (персонажів, епізодів, сюжету); глибинний рівень – це той, де глядач аналізує, співставляє віртуальні історії з власним життєвим досвідом і, навіть, переносить на себе окремі ситуації, сюжет, чи героїв. Цьому надзвичайно сприяє сама форма серіалу, його тривалість, яка дозволяє розгорнути процес становлення та зміни характерів головних героїв, максимально занурити глядача у складний процес емоційної взаємодії, відчуття яку досить важко в двогодинному форматі повнометражного фільму.

Сучасна форма серіалу – це нова драма, нове кіно, та, навіть, новий роман, який визначає серіал ключовою формою сучасності (А. Хітров). Таке звання йому надає сама структура розповіді: великий наратив, поділений на розділи в 40-60 хвилин. Це дозволяє серіалу оптимально вписуватись у ритм щоденного буття, що є особливо актуальним для людей, зайнятих у інтелектуальному просторі розвинутого суспільства, тобто тих, хто переважно має справу із інформацією. Тому, друкований роман як засіб відпочинку перетворюється на додаткове джерело навантаження, замість можливості релаксації. Натомість, невеличка відео- розповідь, яка вкладається в годину вечірнього часу, виконує цю роль ідеально.

Сучасний серіал є гнучким, поліваріативним, багатогранним та вільним від шаблонів феноменом, доступним глядачу не лише у форматі вечірнього шоу, але й у «цифровій» формі: розміщений у вільному доступі у будь-який час. Доступність такого роду співпадає з можливістю коментування та обговорення кожної окремої серії чи епізоду, що створює співтовариства прихильників, об'єднуючи глядачів у цілі комунікативні структури.

Феномен захоплення чи одержимості серіалами в сучасному медяному просторі неможливо оцінити без аналізу самого глядача. Насолода, яку він отримує від

перегляду фільму, психоаналіз тлумачить по-різному. Один з типів такої насолоди нарцистичний (Лаура Малві) – досягається через ідентифікацію із «схожим на мене» екранним образом, це задоволення від відчуття самого себе, більш досконалого, ніж в реальному житті. Крім того, це потаємне, приховане прагнення, щоб цей кінообраз захопив нас, змусив забути про реальність, зануритись у «сильне відчуття» (захоплення, жаху, напруженого переживання, ненависті). Дослідники виділяють два основних режими сприйняття інформації: *mania* та *philia*. Відеофіл – той, хто розглядає відео- (фото-, теле-) матеріали як предмети задоволення: «глядач, який піддається маніпуляціям засобами відеопродукції». Відеоманія передбачає потужну залежність, надглибоке занурення у відеоматеріал, маніпуляцію ним, заради безперервного перегляду бажаних відео образів. Якщо два означених виміри є різними проявами залежності, дослідники виділяють третій, конструктивний вимір – відеограундинг: тип глядача, який через переглянутий матеріал відшуковує власні виходи у свободу. Такий глядач є уважним, незалежним поціновувачем. Він здатний проводити аналіз переглянутого, здійснювати рефлексію власних відчуттів, наративів, естетичної структури відео історії.

Серіал надзвичайно важливий для сучасної культури. Звичайно, по-суті, він є «емоційним протезом», що саме по собі не надто позитивне, але, що важливіше, він є розповіддю з закінченими історіями. Ритм сучасного життя надзвичайно швидкий. Наше спілкування з оточуючими – це уривки, з трьома крапками в закінченні, і, можливо, від цього наше перманентне відчуття вислизання буття між пальцями. У нас немає чітких фіналів, з можливістю розставити усе на свої місця. Серіали - історія із закінченнями. Залежність від розповідей з сильними особистостями та сильними фіналами, інформаційна та емоційна насиченість серіалів, їхня конструктивна форма – ось частина з тих характеристик, які роблять людство залежним від них. Важливо розуміти, що захоплення відео історіями може призвести до того, що ми забуваємо як проживати власні історії, тому це захоплення, як і будь-яке інше, потрібно контролювати, і суспільство, в якому є безліч можливостей до самореалізації – це один з найважливіших бекграундів для того, щоб повернути людину в реальність.

Джерела: Пеннер, Регина Владимировна. Феномен современного сериала в контексте дискурсов о свободе человека. Diss. Челяб. гос. акад. культуры и искусств, 2001; Петров В. Политика взгляда: ранний кинематограф и концепция зрителя в лаканианской теории кино// Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – № 1093. Серія «Філософія. Філософські перипетії», 2014;

<https://valer-q.livejournal.com/587321.html>; <https://republic.ru/calendar/event/1098223/>
<https://postnauka.ru/talks/43769>.

УДК 373.5.016:331

Мельник А. – ст. гр. ТНТ-51

Рівненський державний гуманітарний університет

**ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З
ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Науковий керівник: к.п.н., доц. Фещук Ю.В.

Melnik A.

Rivne State Humanitarian University

**FORMATION OF TECHNICAL INTELLIGENCE IN PRACTICES OF
PROFESSIONAL-TECHNICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS
WITH USING INFORMATION AND COMMUNICATION
TECHNOLOGIES**

Supervisor: Ph.D., associate professor Feschuk Yu.V.

Ключові слова: технічне мислення, інформаційно-комунікаційні технології.
Keywords: technical thinking, information and communication technologies.

На сьогоднішній день життя потребує змін і вдосконалення системи технічної освіти з метою підвищення ролі майбутніх спеціалістів у соціально-економічному і науково-технічному прогресі нашої країни. Необхідний інтенсивний пошук цих можливостей, підходів, які дозволять розвивати технічну освіту відповідно до нових технологічних і соціальних потреб суспільства.

За означених умов особливої актуальності набуває формування у учнів ПТНЗ технічного мислення, пов'язаного із продуктивним оперуванням виробничо-технічним матеріалом. А це можливо при ефективній організації навчально-виховного процесу, який забезпечить професійну орієнтацію самовизначення майбутнього спеціаліста.

Технічне мислення спрямоване на пізнання технічних та технологічних явищ і процесів, а також на пізнання суттєвих зв'язків між ними. Для нього характерні такі якості, як гнучкість, оперативність, активність у розв'язанні ряду спеціальних технічних завдань. Людина з розвиненим технічним мисленням володіє системою узагальнених знань, умінь, навичок і розуміє технічні взаємозв'язки конструкцій, функції окремих деталей.

Найбільш сприятливим віковим періодом для розв'язання конструктивно-технічних задач, розвитку технічної творчості (відповідно і технічного мислення) особистості є підлітковий період та юність (від 14 до 18-22 років). Це, в основному, відповідає віковій учнів ПТНЗ, які в цей час інтенсивно вивчають графічні дисципліни, зокрема будівельне креслення. Тому можна стверджувати, що у процесі графічної підготовки створюються сприятливі умови для належного розвитку технічного мислення учнів.

Навчання учнів ПТНЗ з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє створити умови для розвитку активності, самостійності, креативності, здатності до адаптації в умовах інформаційного суспільства, для розвитку

комунікативних здібностей, розвитку інформаційної культури особистості її технічного мислення.

Для формування технічного мислення учнів доцільно використовувати довідникові програмні засоби, мультимедійні системи, навчальні програмні засоби, тренувальні, тестуючі програми, комп'ютерні опитувальники, розвивальні комп'ютерні ігри, тексти, відео фрагменти, Інтернет.

Нами розроблено систему засобів ІКТ для формування технічного мислення в учнів ПТНЗ за професією «Столяр будівельний» на заняттях будівельного креслення. До неї відносяться: слайдові презентації, флеш-анімації, тексти, відео-фрагменти, спеціалізовані веб-сайти; комп'ютерні програми для виконання креслень, розвивальні комп'ютерні тести, веб-сайти.

Отже, з-поміж усіх існуючих педагогічних засобів професійного навчання, а саме підготовки майбутніх столярів у ПТНЗ, ми зосередили свою увагу на використанні ІКТ. Адже на сучасному етапі інформатизації освіти кожна дисципліна потребує впровадження комп'ютерних технологій навчання, які полегшують працю як викладачів так і учнів, підвищують ефективність навчання сприяють розвиткові всіх видів мислення, зокрема технічного.

УДК 903.2(477.43)

Левінзон Є. – ст. гр. IstA-B16

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗООМОРФНА СТАТУЕТКА ІЗ СЕЛА ГРИМ'ЯЧКА

Науковий керівник: доцент Гуцал А. Ф.

Levinzon Y.

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

ZOOMORPHIC STATUETTE FROM THE HRYMYACHKA VILLAGE

Superwisor: docent Hutsal A. F.

Ключові слова: Трипільська культура, поселення, зооморфна пластика, бовин.

Keywords: Trypillian culture, settlement, zoomorphic plastic, bovin.

У фондах Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника зберігається цінний артефакт (Арх № 28722) культури Трипілля-Кукутень – уламок зооморфної статуетки (Рис. 1; 2) із с. Грим'ячка Віньковецького району Хмельницької області (принагідно автор висловлює щире подяку працівникам фондів – І. В. Швець та В. В. Верстюку, за сприяння в опрацюванні колекції).

Відповідна скульптурка була передана до музею 1959 року вчителькою І. Н. Сололкою. Найімовірніше, знайдено її було на поселенні трипільської культури в урочищі Монаски, поблизу згадуваного села, яке також досліджував інший педагог – Л. М. Куземський [3, с. 15].

Ця статуетка являє собою досить розповсюджене у трипільській культурі зооморфне зображення т. зв. бовина/овида (тобто бика або корови), щоправда нетипово великого розміру, про що йтиметься далі.

Насамперед, зупинимось на її описі. Отож, глина відмулена, жовтуватого кольору, випал низькотемпературний, оксидаційний, нерівномірний. Поверхня обкатана, вкрита брудом, подекуди зіпсована корінням.

Біля правого рогу на чолі присутній відбиток органічної домішки, можливо, зерна. Такий прийом досить часто зустрічається на трипільській пластиці.

Збереженими є частина шиї та частково голова: один ріг обламаний більше ніж на половину, інший – майже на самому кінці. Шия товста, циліндрична. Морда видовжена, циліндричної форми, звужується донизу. Подібну до морди форму мають два роги. Роги були досить довгими, загнуті догори, розведені в різні сторони.

На тімені та скронях одразу за рогами містяться по обидві сторони пара пальцевих вдавлень: тім'яні – більшого розміру, округлої форми, виконувались притисканням великого пальця зверху, скроневі – меншого розміру, підовальної форми, виконувались притисканням вказівного пальця збоку. Дослідники не дійшли спільної думки, щодо призначення таких защипів: одні вважають їх за вуха, інші – за місце кріплення додаткових рогів [1, с. 29], на нашу ж думку, ці защипи могли слугувати місцем кріплення іграшкового ярма з дерева абощо. Рот та очі не пропрацьовані.

Від морди до зламу на шиї тягнеться тонкий хвилеподібний виступ, декорований діагональними неглибокими насічками та 2 неглибокими прокресленими лініями з лівої сторони фігурки. Виступ обмежений по обидві сторони заглибленнями (таким чином відображено складку шкіри на шиї, яку можемо простежити більш виражено у биків в реальності). Подібну деталь у моделюванні шиї спостерігаємо на значній кількості фігурок розвинутого та пізнього етапів Трипілля [1, рис. 38–46].

Слід зауважити, що унікальність цього скульптурного зображення полягає саме у його надзвичайно великих для трипільської зооморфної пластики розмірах. Обміри скульптурки: 8,5x7,5x7,3 см. Реконструйована відстань між рогами могла сягати 9 см (тобто між ними могла вміститись одна ціла досить велика статуетка). Зазвичай, довжина фігурок бовинів/овидів коливається від 1,5 до 11 см [2, с. 83]. Описана статуетка з Грим'ячки, за нашими приблизними підрахунками, могла досягати близько 25 см у довжину від рогів до хвоста та біля 15 см у висоту від поверхні до спини!

Зазначимо, що ця статуетка, найімовірніше, відноситься до етапу VII-CI (4000–3400 до н.е.), проте, для більш достовірного визначення її хронологічної приналежності, має бути опрацьований керамічний комплекс з цієї пам'ятки. Кераміка є більш чітким показником, ніж зооморфна пластика, яка не зазнавала таких різких змін у своєму розвитку.

Список використаних джерел

1. Балабина В.И. Фигурки животных в пластике Кукутени-Триполья. – М., 1998. – 270 с.
2. Бурдо Н. Б. Теракота трипільської культури // Давня кераміка України. – Київ: ІА НАНУ, 2002. – Ч.І. – С. 61–146.
3. Рибак І. В. Зіньків від найдавніших часів до сьогодення. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2010. – 160 с.

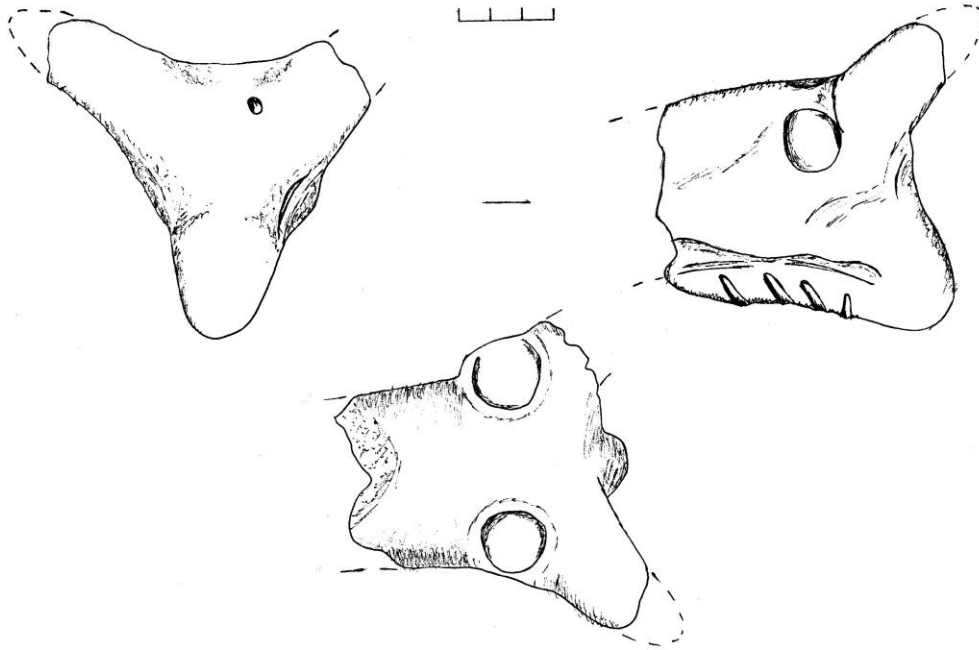


Рис. 1. Замальовка голови бовина із с. Грим'ячка.

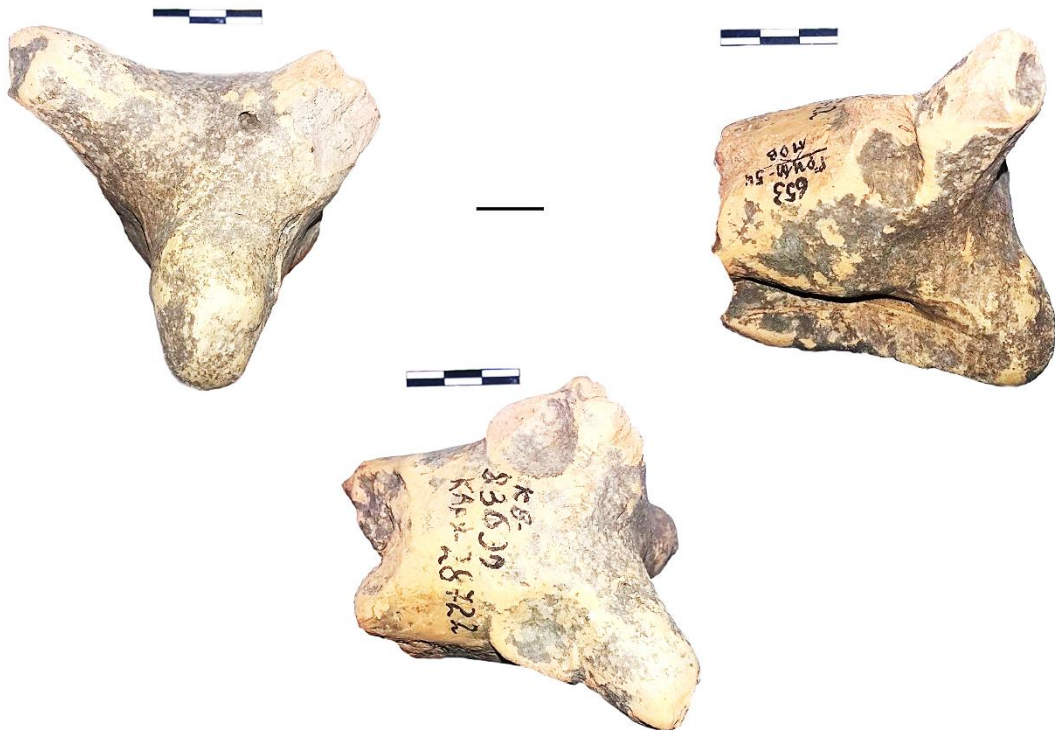


Рис. 2. Фото голови бовина із с. Грим'ячка.

УДК 216

Литвиненко Н.- ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СПОВІДЬ ЯК РЕЛІГІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КАТАРСИС В КОНТЕКСТІ МОРАЛЬНОСТІ

Науковий керівник: професор Стоцький Я.В.

Litvinenko N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CONFESSION AS RELIGIOUS-PSYCHOLOGICAL CATHARSIS IN THE CONTEXT OF MORALITY

Supervisor: professor Stotsky Y.V.

Ключеві слова: сповідь, мораль.

Key words: confession, morality.

Можна сказати, що сповідь є квінтесенцією у житті будь-якого християнина та загалом людини, а також, важливим елементом християнських св. таїнств. Її можна назвати осмисленням людиною окремих своїх вчинків, як гріха, визнання їх перед Богом у присутності священнослужителя, який наділений правом прощати гріховні вчинки від імені Бога. Це необхідний етап духовного очищення для участі у св. таїнстві євхаристії. Вона виконує певну емоційно-регулятивну функцію, що проявляється у наших стійких переживаннях, які спрямовують поведінку та змушують до певної діяльності. При покаянні регулятивні механізми емоцій знімають надлишок емоційного збудження. Сповідь вважається широю, коли людина ще до одержання прощення відчуває біль душі за її гріхи, свідомо осмислює їх і визнає у каятті. Людина починає усвідомлювати постанову не губити Божої благодаті і при найближчій нагоді висповідати свої провини. До сповіді віруюча людина відчуває певні коливання настрою (між надією і страхом, тривогою і відчаєм тощо), здебільшого фруструючі, амбівалентні емоції. Згідно з психологічною закономірністю емоційне збудження людини і здатність її думки до критичного, адекватного осмислення ситуації, вчинків (своїх та інших людей) перебувають у зворотно-пропорційній залежності: з наростанням збудження критичність зменшується. Психологічно освічені священнослужителі під час сповіді вміло впливають на особу, що звернулася до них та до Бога, і урівноважують її переживання стосовно того чи іншого гріха [1].

Нагірна проповідь та апостольські повчання найбільше годяться для готування до прийняття таїнства сповіді. Вона принципово по-новому переосмислює моральні настанови старозавітного Закону і наголошує на важливості праведного внутрішнього стану, духовного спрямування.

Деякі католики пам'ятають із теології навчання те, що таїнство покаяння передбачає виконання п'яти обов'язкових умов. Ці умови необхідні для того, щоб християнин, який бажає позбутися зла, дійсно був звільнений і одержав від Бога прощення й нове життя в благодаті. Невиконання умов покаяння робить сповідь недійсною [2].

Стан очищення, що дає сповідь людині підносить її емоціональний й духовний фон та скеровує у нове русло. У психології під катарсисом розуміють сильну емоційну реакцію, викликану повним або частковим контактом свідомості, яка має несвідому сферу витіснення болючим переживанням. Така сильна емоційна реакція провокується контактом із зовнішнім, доступним свідомості символом цього болючого переживання. Саме сповідь виступає у даній ситуації тією емоційною розрядкою, яка через покаяння та молитви знешкоджує стресові стани й фрустрацію, що були спровоковані осмисленням певних гріхів людини [3].

Здійснення гріхів і розкаяння в гріхах є актом совісті. Совість – автентичне (інтимно-особистісне) визначення добра і зла, усвідомлення і відчуття моральної відповідальності особистості за свою поведінку, вчинки перед собою, людьми, суспільством. Совість особистості, якби сама судить (схвалює чи не схвалює) її вчинки, поведінку. Вона є індивідуалізованим, внутрішнім виявом та свідченням природного морального закону. Життя людини в мирі з Богом, із ближнім та з самим собою означає чисту совість. Совість має два основних значення:

а) духовний закон, який визначає увесь внутрішній світ особистості, що йде шляхом християнського життя;

б) здатність морального судження, за допомогою якого людина в кожному окремому випадку визначає, як їй чинити.

Як кажуть християнські теологи, совість – це «голос Божий в душі людини». Совістю наділена кожна людина. Але в залежності від морального виховання, вона може бути пасивною (зачерствілою) й активною (щедрою).

Умови сповіді передбачають: іспит сумління, жаль за гріхи, тверде рішення виправитися, щира сповідь, відшкодування вчиненого зла. Сповідь направлена на моральне виховання людини, адже кожен із нас несе відповідальність за власні здійснені вчинки. У Святому Письмі акцентується увага на особистій відповідальності людини не тільки за слова чи вчинки, а й за приховані думки, бажання та наміри.

Коли ми відкриваємо свої гріхи перед Богом у присутності священика, ми відчуваємо власну нікчемність і провину перед Господом. Завдяки каяттю ми примирюємось із Богом, адже Він сам дав можливість своїм учням відпускати гріхи. Сповідь — це акт доброї волі, результат усвідомлення власної недосконалості, небажання жити з гріхом, [бажання](#) отримати від Бога підтримку, і тільки тоді — [пробачення](#)[4].

Список використаної літератури:

1. Стоцький Я.В. методика для студентів ТНТУ з курсу «Психологія релігії», лекція № 3 [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – М: Псих. релігії. 2012.- Режим доступу: <https://dl.tntu.edu.ua/content.php?cid=77386>, обмежений. – Мова укр..
2. Катарсис сутність та особливості [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – 2014.- Режим доступу: <http://estetica.etica.in.ua/katarsis-sutnist-ta-osoblivosti/>, вільний. – Мова укр..
3. Психологічні аспекти релігійного культу [Електронний ресурс]. – Електрон. дан.-2016. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5130064/page:2/>, вільний.- Мова укр..
4. [Психологія і педагогіка. Навчальний посібник](#), Москва-Новосибірськ, ІНФРА-М-НГАЭиУ [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. –2000. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/psihologia-1/index.htm>, вільний. – Мова укр..

УДК: 930

Максимчук К. – ст. гр. Док-34

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

АНОТУВАННЯ І РЕФЕРУВАННЯ ЯК ВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Науковий керівник: доц., кандидат історичних наук Качковська Л. Р.

Максумчук К.

Lesya Ukrainka Eastern European National University

ANNOTATION AND REFERENCING AS A KIND OF INFORMATIONAL ACTIVITY

Supervisor: candidate of historical sciences Kachkovska L. R.

Ключові слова: анотування, реферування, інформація.

Key words: annotation, referencing, information.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про інформацію» інформаційна діяльність – це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави.

Найбільш поширеними видами інформаційної діяльності вважають анотування та реферування.

Анотування – процес аналітично-синтетичного опрацювання інформації, мета якого – отримання узагальненої характеристики документа, що розкриває логічну структуру і зміст. Анотації використовуються для стислої характеристики наукової статті, монографії, дисертації тощо.

Анотації виконують дві основні функції: сигнальну (подається важлива інформація про текст документа) та пошукову (анотація призначена для пошуку конкретного документа).

Анотації поділяють на рекомендаційні та довідкові.

Рекомендаційна – характеризує документ щодо цільового та читацького призначення. Служить для зацікавлення та привернення уваги читача.

Довідкова – більш розширено подає інформацію про автора, зміст, форму, призначення та особливості, які відсутні в бібліографічному описі.

Реферування – це процес аналізу первинного документа й складання реферату.

Структура реферату: титульна сторінка, план, текст, що складається з вступу, основної частини та висновків, список використаної літератури.

Основні функції реферату: інформаційна – реферат подає інформацію про певний документ; пошукова – реферат використовується в інформаційних та автоматизованих системах для пошуку конкретних тематичних документів та інформації.

Отже, анотування та реферування використовується для зручного та швидшого пошуку потрібної інформації в інформаційних системах і виступають результатом аналітико-синтетичної обробки інформації.

УДК 993

Мартиняк О.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДО ІСТОРІЇ МАРІЙСЬКИХ ДРУЖИН В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Martuniak O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TO THE STORY OF MARIAN WIVES IN THE WORLD AND IN UKRAINE

Supervisor: Stotskyi Ya.V.

Ключові слова: Марійське товариство, Діва Марія.

Keywords: Marian society, Virgin Mary.

Марійська Дружина – це релігійна спільнота, яка на першому місці має вияв побожності та щирої любові до Пречистої Диви Марії. А основною метою цієї спільноти є те, щоб всі її члени стали справедливими та добродушними християнами, щоб кожному прищепити любов і шану до власного обряду та Христової Церкви. Ця релігійна спільнота вперше була запроваджена у 1563 році отцем-сзуїтом І. Левнісом у Римі. В народах України та Білорусії розвивались у школах з дозволу Папи Римського Павла V на підставі короткого письмового послання від 1615 року на прохання уніятського (теперішня назва – УГКЦ) митрополита Йосифа Веляміна Рутського.

У другій половині XVIII століття – першій половині XIX століття Марійська Дружина почала занепадати, адже Василянський Чин святого Йосафата зазнав кризи, який найактивніше опікувався цією спільнотою. Відродження Чину і Марійських Дружин відбулось у другій половині XIX століття отцем Ісидором Дольницьким у Галицькій митрополії Української Греко-Католицької Церкви. Перша «Марійська Дружина Пань» виникла у місті Львів у 1904 році. З часом такі товариства почали розповсюджуватись по регіонах Галичини, де головою була Ольга Бачинська. У 1920-х роках, також у місті Львів, було створене «Марійське Товариство Молоді» отцем Йосафатом Маркевичем, який його очолив. В товариства Марійської дружини входили дорослі та молодь, а діти відвідували окремі гуртки.

2-4 листопада було проведено з'їзд Марійських дружин, де брали участь 202 учасниці, 150 з яких жителі міста Львів. Цей захід відбувся із нагоди святкування тридцятирічного ювілею з того часу як заснували першу «Марійську Дружину Пань». Серед учасників були й представники таких організацій, як «Українська захоронка», «Союз українок», а також представники жіночого католицького руху Волині. Питання освітньо-виховного характеру порушувала власне Ольга Бачинська – громадський та педагогічний діяч. Але все ж значна частина уваги приділялась вихованню у родинному колі. Вона вважала що, для результативного виховання потрібно створити сприятливу атмосферу в родині, а це можна зробити через міцну віру в Бога, через визнання величі Ісуса Христа. Велике значення мала любов один до одного усіх членів

сім'ї, любов до рідного народу, до людей інших національностей. Саме ці питання стали актуальними темами для періодичних українських видань того часу.

Марійські Дружини створені для того, щоб виконати низку цілей: поширювати почитання Найсвятішої Євхаристії та частого Святого Причастя; виступити прикрасою церкви; організовувати реколекції, дні духовної віднови, допомагати лікарням, проводити харитативні акції, а також до цього входить організація пізнавальних поїздок, екскурсій, танців, відпочинкових таборів. Марійські товариства займались виданням власних журналів, серед яких: «Наш приятель», «Поступ», «Цікаві оповідання», «Вісник Марійського товариства» тощо.

У травні 1922 року в журналі «Наш приятель» було опубліковано невеличке звернення до молоді: «Любі діти, візьміть квіти своєї душі, підійте на майське богослужіння і попросіть Марію гарної долі для українського народу, для нашої неньки України». Цей заклик спонукав багато українських дітей вступати до Марійської дружини. За стародавніми фотографіями, які збереглись до нашого часу, можна сказати що членами товариства ставали як дівчата, так і хлопці. У роки міжвоєнного періоду було почесним бути членом Марійського товариства. Тому, що в ньому була християнсько-патріотична молодь, яка старалась підняти національний дух, відродити та підтримувати традиції. Їхнім провідником обов'язково ставав священник. Участь в церковно-парафіяльних справах Марійської дружини брали також дружинниці, які допомагали прибирати храм до свят та неділь, вишивати рушники, прати хоругви та ризи. Навіть в час комуністичного безбожництва миряни зберігали дух Марійського руху.

За архівними даними, станом на 2015 рік, найбільша кількість учасників Марійської Дружини Західної України була у Тернопільсько-Зборівській архієпархії, яка становила 4139 осіб. У Львівській архієпархії кількість членів становила 1152 учасники, Бучацькій єпархії – 1098 членів. Сокальсько-Жовківська єпархія налічувала 750 учасників, Коломийсько-Чернівецька – 419, а Івано-Франківська архієпархія – 642. З найменшими показниками були представлені Самбірсько-Дрогобицька єпархія – 276 членів та Стрийська єпархія – 171 особа. Загалом, в Західній Україні було 8647 учасників Марійської дружини, а на Східній – 78 (56 учасників в Кам'янець-Подільській єпархії та 20 – в Луцькому екзархаті).

В країнах Північної Америки та Австралії Марійські Дружини на 2015 рік були лише в Торонтонській єпархії (106 учасників), Едмонтонській єпархії (45 учасників), Саскатунській єпархії (16 учасників), Філадельфійській архієпархії (94 учасники), Стемфордській єпархії (86 учасників) та Пармській єпархії (69 учасників). В Латинській Америці: Куритибська архієпархія налічувала 273 члени, Прудентоліс (єпархія Непорочного Зачаття) – 439.

Отже, можна зробити висновок, що Марійська Дружина найефективніше розвивається на землях України та Латинської Америки. На даний час її розвиток не зупиняється, кількість членів невідмінно зростає. Люди приєднуються до цього товариства, для того, щоб виховувати в собі милосердя, навчитись виявляти свою любов до ближнього, до Пречистої Діви Марії та до Бога.

Список використаної літератури:

- 1) Стоцький Ярослав, Бучацький монастир отців Василіян: на службі Богові й Україні: До 300-ліття заснування/Ярослав Стоцький. – Жовква: Місіонер, 2011. – 216 с.
- 2) Марійська дружина. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Марійська_дружина
- 3) Марійська Дружина | Храм Різдва Пресвятої Богородиці УГКЦ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.theotokos.org.ua/marian-groups.htm>

УДК 993

Мартиняк О.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ МЕТОДИКИ ТАЇНСТВА СПОВІДІ: ТЕОЛОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Martuniak O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ANALYSIS OF METHODOLOGY OF MYSTERY OF CONFESSION: THEOLOGICAL-PSYCHOLOGICAL CONTEXT

Supervisor: Stotskyi Ya.V.

Ключові слова: сповідь, каяття.

Keywords: confession, repentance.

Сповіддю називається таїнство, на якому людина розкриває свої гріхи перед Господом Богом при священнику. Обов'язковою складовою сповіді має бути каяття. Це шлях примирення людини з Богом. Для того, щоб отримати відпущення гріхів, потрібно їх добре знати та розуміти, щоб в майбутньому уникати їх.

Ми наповнюємо себе гріхом не лише тоді, коли робимо погані справи, а й тоді коли робимо добрі справи, через які ми хочемо прославляти своє ім'я, свою славу, велич, а не велич Бога. Люди часто порушують заповідь: «Люби ближнього свого, як себе самого». Хоча й можуть дійсно любити ближнього, але виявляти цю любов в меншій мірі, ніж любов до себе; або ж проявляти любов до ближнього більшу, ніж до Бога.

Сповідатись за іншу людину не можна, навіть маючи благі наміри, адже тоді таїнство не буде мати такої сили. Сповідь має проходити лише з особистою участю тієї людини, яка хоче позбавитись своїх гріхів. Під час цього таїнства ми маємо можливість зустрітись із Богом. Це реальна зустріч, де Господь прощає нас за наші гріхи та провини через священника. Потрібно розуміти, що це не просте перерахування власних гріхів, а акт, який ми можемо здійснити лише з власної волі, усвідомивши свою недосконалість, та небажання жити в гріхах. Тоді з'являється бажання попросити Бога про підтримку, а вже тоді про пробачення.

Гріхів людина не може позбутись лише через молитву, милостиню чи навіть через найбільшу покуту, якщо «не очистити» свою душу, здійснивши таїнство сповіді. За наказом церковної заповіді бажано, щоб це таїнство в кожній людини відбувалось раз у місяць, але, якщо такої можливості немає, то хоча б раз на рік. Але для дійсного прощення гріхів сповідь має бути совісною. Тому для цього потрібно відкинути всі свої справи та ретельно підготуватися. Найкраще розпочати із молитви до Божої Матері та Святого Духа.

Для доброї сповіді можна виділити п'ять основних аспектів, а саме: іспит сумління, жаль за гріхи, постанова поправи, визнання гріхів та покута. Під іспитом сумління розуміється визнання своїх слів та вчинків, які були переступом Божого

Закону. В цій справі ми повинні бути максимально відвертими перед собою. Цей іспит виявляється у молитві до Бога. Перед цим треба прочитати Божі та Церковні Заповіді, визначити свої гріхи у переліку головних. Перед священиком слід виголошувати гріхи, які ми скоїли з часу попередньої сповіді. Але потрібно пам'ятати, що ми сповідаємось не для того, щоб просто перерахувати наші гріхи, а для того, щоб викликати в серці жаль за них (мається на увазі не почуття жалю людини, а надприродний жаль). Надприродний жаль або щирий жаль утворюється через щире любов до Господа та в ньому вже міститься постанова поправи, яка проявляється в тому, що людина за кожний поганий вчинок чи образу відчуває нестерпний біль в душі та починає ненавидіти гріхи. Через такий жаль Бог може відпустити легкі провини або ж навіть смертні гріхи. А от недосконалий надприродний жаль походить з того, що людина усвідомлює мерзотність гріхів, або ж страх вічного прокляття. Однак для того, щоб виконати добру сповідь, буде достатньо і недосконалого жалю, але його буде замало, якщо людина захоче змінити на краще своє життя. Третя умова доброї сповіді – це постанова не грішити. Тобто християнин повинен виправляти своє життя, зменшувати кількість гріхів до мінімуму. У святій сповіді ми повинні визнавати свої, навіть смертні гріхи, які нами усвідомлюються та найпотраємніші гріхи. Визнання гріхів перед священиком – четверта умова доброї сповіді. Якщо з певних причин людина свідомо притаїть гріх, то сповідь можна вважати недійсною. П'ятою, останньою, умовою доброї сповіді є визнання покути, яку надає священик. Однією з найпоширеніших покут є покута молитви. Потрібно розуміти, що це не є покаранням, це скоріш за все метод, який застосовують для того, щоб гріх був викоріненим повністю.

Перед тим, як піти на сповідь людині потрібно переконатись, що вона пам'ятає всі гріхи, якщо ж ні, то можна зробити невеличку власну пам'ятку, для того, щоб щось не пропустити. Гріхи в цій пам'ятці краще класифікувати за певними критеріями: гріхи, зроблені проти Господа Бога (віра в забобони, ворожіння, невіра в Бога); гріхи, зроблені проти себе та ближнього (аборт, байдужість, осуд, заздрість).

Розмовляти зі священиком потрібно простою щоденною мовою. Не старатись придумати особливу церковну мову. Говорити з ним потрібно на серйозні теми, не відволікаючись на непотрібні дрібниці. Постаратись почати змінювати своє життя в кращу сторону ще до таїнства сповіді.

Отже, потрібно пам'ятати, що сповідаємось ми для того, щобвилікуватись від наших гріхів, а не для того щоб уникнути покарання. Гріхи не приводять людину до щастя, а лише спотворюють її, роблячи своїм рабом. Лише через часту сповідь ми можемо побороти «духів злоби» та стати щасливими.

Список використаної літератури

- 1) Гріхи до сповіді: про які говорити, як їх називати та які особливості покаяння.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osoblyva.com/grihy-do-spovidi-pro-yaki-govoryty-yak-yih-nazyvaty-ta-yaki-osoblyvosti-pokayanna/>.
- 2) Сповідь. Підготовка до сповіді. Молитва перед сповіддю. Перелік гріхів на сповідь. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://firtka.if.ua/blog/view/spovid-pidgotovka-do-spovidi-molitva-pered-spoviddu-perelik-grihiv-na-spovid90164>.
- 3) Сповідь. Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сповідь>.

УДК 740

Мартиняк О.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО СТАРОСТІ

Науковий керівник: Кравець Н.Б.

Martuniak O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PERSONALITY ATTITUDE TO OLD AGE

Supervisor: Kravets N.B.

Ключові слова: похилий вік, адаптація.

Keywords: old age, adaptation.

Процес старіння найчастіше постає складним психологічним явищем. Воно пов'язане з тим, що збільшується вразливість організму та вірогідність швидкого настання смерті. Як соціальне явище старість асоціюють з виходом на пенсію, з тим що змінюється соціальний статус, із тим що зменшується важливість соціальної ролі, зі зменшенням соціального світу. Психологічний рівень характеризується усвідомленням таких змін та більш чи менш успішним пристосуванням до них.

Геронтопсихологія – це розділ вікової психології, що розглядає та вивчає проблеми старіння. Яким способом відбувається старіння, чи є вплив суспільства і суспільних стереотипів на процес старіння, співвідношення старіння і певних видів професійної діяльності, перспективи розвитку людини похилого віку у різних сферах суспільного життя, її можливості психологічного благополуччя, саморозвитку та самореалізації у похилому віці, але це далеко не повний перелік питань, від вирішення яких залежить розробка стратегічних напрямків соціальної політики.

Біологічне старіння проявляється в змінах будови та функцій організму, які відбуваються з віком. В процесі старіння людина стає більш вразливою до хвороб, механізми захисту організму втрачають попередню дію. Саме така старість називається фізіологічною. Соціальне старіння характеризується змінами соціального статусу та шаблонів поведінки, в сприйнятті себе як невід'ємної частини суспільства. Ось ця складова досліджує процеси старіння в соціальному контексті за напрямками: індивідуальних переживань людини; її місце в суспільстві; проблеми старості з точки зору соціальної політики.

Практика показала, що кожна людина здатна пристосовуватись до впливу нових факторів та до нового періоду її життя. Процес адаптації завжди залежить від внутрішніх (мотивів, емоцій, очікувань) та зовнішніх факторів (можливостей та обов'язків людини, труднощів, діяльності інших людей). Важливою особливістю адаптації людини до її старості є те, що адаптаційні здатності її організму з часом будуть знижуватись, а проблеми, з якими їй доведеться боротися, лише збільшуватись.

Існують дві найпоширеніші стратегії адаптації. Перша полягає у тому, щоб зберегти себе як особистість, а друга у тому, щоб зберегти себе як індивід. У першій стратегії людина старається підтримати та розвинути соціальні зв'язки, а в другій вона відокремлюється, а інтенсивність її психологічних функцій згасає. Потрібно зауважити, що місце літньої людини в сім'ї та в суспільстві завжди визначають через її фізичний

стан та самопочуття. Проблеми фізичного здоров'я найчастіше стають на заваді людині отримувати задоволення від життя у похилому віці. Особливості адаптацій до старості можуть ще залежати від віку та індивідуальних якостей людини, а вибір стратегії пристосування впливає на її поведінку. Провівши певні дослідження можна сказати, що найточніша класифікація типів пристосування особистості до старості була запропонована англійським психологом Д. Б. Бромлеєм, де він виділив п'ять основних типів.

1) Конструктивне ставлення до старості. Характеризуються терпимістю до інших і в міру критичні по відношенню до себе. Якщо в минулому вони не пережили багато травм та потрясінь, то зараз сподіваються на те що оточуючі їм допоможуть, будують плани на найближче майбутнє. Власне смерть сприймають як природний процес.

2) Відношення залежності. Такі люди завжди залежать від когось (чоловіка, дружини, дітей), у них не підвищені амбіції. Старість вона зустрічає емоційно врівноваженою, тане відчуває страху або ворожості.

3) Оборонне ставлення. Людина прагне до « самозабезпечення » і неохоче приймає допомогу від інших людей. Такі люди до старості уникають висловлювати свою думку, проблеми та скарги, навіть членам родини.

4) Відношення ворожості до оточуючих. Такі люди часто бувають агресивними та підозрілими, схильними звинувачувати інших у своїх невдачах. Недовіра примушує їх замикатися в собі. Вони бояться смерті та не хочуть приймати власну старість.

5) Відношення ворожості у ставленні до себе. Періодично люди цього віку відчувають себе самотніми, непотрібними, страждають від печалі, депресії, претензій до себе. Наближення смерті вони сприймають як позбавлення від страждань.

Можна зробити висновок, що боротися зі старістю та її ознаками ніколи не пізно, хоча, зрозуміло, краще почати робити це ще в молодому віці. Завдяки профілактичним та лікувальним вправам можна значно поліпшити форму свого. Крім того, рух, прогулянки на свіжому повітрі сприяють процесам обміну речовин в організмі. Непотрібно забувати про раціон харчування, дотримуватись певних порад: більше вживати овочів, фруктів, зменшити кількість жирів, бажано хоча б двічі на тиждень вживати жирну рибу та курятину чи яловичину. Таким чином, можна стверджувати, що людям потрібно морально та фізично готуватись до старості, щоб у них не виникали стресові ситуацію.

Список використаної літератури:

- 1) Психологія старіння та старості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.com/77726/psihologiya/psihologiya_starinnya_starosti
- 2) Особливості адаптації людини до старості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukrhealth.net/osoblivosti-adaptacii-lyudini-do-starosti/>
- 3) Особливості особистості в старості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/osobennosti-lichnosti-starosti-42063.html>

УДК 159.9

Мартиняк О.– ст.гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОМОТОРНИЙ РОВИТОК НЕМОВЛЯТИ

Науковий керівник: к.психол.н, доцент Періг І. М.

Martuniak O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MENTAL DEVELOPMENT OF THE BABY

Supervisor: Ph. D. (Psychology) Assoc. Prof. Perig I. M.

Ключові слова: немовля, активність, розвиток.

Keywords: baby, activity, development.

Перший рік вважається унікальним періодом життя, адже саме він відіграє вирішальну роль у розвитку людини. Цей період характеризується тим, що безпорадне немовля поступово стає самостійним малюком у якого вже виявляється характер та емоційний тип поведінки. В дитини закладається основа рухів, мовлення, стосунків з навколишніми людьми, знань про основні закони природи. Тому важливо саме в цей час допомогти їй сформувати правильні вміння та навички за допомогою ретельного догляду та певних розвиваючих занять. Потрібно слідкувати за психомоторним розвитком дитини, до якого входять наступні складові: моторний розвиток і навички «вертикалі», пізнавальний та мовленнєвий розвиток, розвиток зору.

У перший місяць життя в немовляти відбувається звикання до нового стану. Його рухи ще не скоординовані, хаотичні. Руки та ніжки весь час зігнуті, через фізіологічний гіпертонус м'язів, який з часом зменшується, а пізніше зникає повністю. В горизонтальному положенні малюк по декілька хвилин може тримати голову, адже міцніють м'язи шиї, тому потрібно щоденно класти його на тверду поверхню обличчям до низу. Він починає короткочасно фіксувати погляд на маминому обличчі та яскравих предметах. До кінця місяця з'являються перші поодинокі агукування. Невдоволено реагує на сильний звук чи сильний світловий подразник. Для того щоб малюк вчився впізнавати маму потрібно розмовляти з ним на відстані 25-30 см від його обличчя, при цьому погладжувати його тіло, ніжки та ручки.

На другому місяці дитина тримає голівку впевненіше з кожним днем, та повертає її в різні сторони на дію подразника. Активно рухає ручками та ніжками, реагує на присутність інших осіб. Інколи посміхається яскравому предмету. А для цього потрібно розташовувати яскраву іграшку перед обличчям на відстані 30-50 см та водити нею в різні сторони, щоб дитина намагалась стежити за нею.

Третій місяць характеризується тим, що малюк вже може самостійно тримати голівку тривалий час, старається опиратись на передпліччя, коли лежить на животу, ручками тягнеться за іграшкою, часто агукає. Тому із ним потрібно проводити спеціальну гімнастику, для кращого розвитку.

Четвертий місяць знаменується різким стрибком моторного розвитку. Помітна перша опора на ноги, впевнені рухи рук. Дитинка вже може розрізнити маму від інших

осіб. Сміх стає голосним. Хоче привернути увагу інших. Може перевертатись зі спини на живіт та навпаки. Починає клацати і цмокати язиком. Предмети, які опинились у її руці, обов'язково потягне в рот.

На п'ятому місяці малюк вчиться сидіти та з підтримкою може стояти. Добре тримає іграшки обома руками. Розрізняє своїх та чужих людей. А для того щоб дитина відокремлювала і себе від інших потрібно називати її по імені. Краще і швидше реагує на напрямок звуків.

Шостий місяць – це етап прискороеного розвитку. Дитина може активно повзати, тому не потрібно постійно тримати її в манежі чи ліжечку, а частіше ставити на підлогу. Так відбувається вдосконалення кістково-м'язового апарату. Вона вже може вимовляти чіткі склади(ма-ма, ба-ба і т.п.), може самостійно сидіти та повертати голову почувши своє ім'я. В цьому віці формується харчова поведінка, тому рекомендується, під час вживання їжі, брати дитину за стіл із дорослими, та в жодному разі не годувати її під час перегляду телевізора.

Сьомий місяць. Дитина добре стоїть з підтримкою, намагається самостійно вставати, при цьому за щось тримаючись. Розуміє значення слова «ні». В цей час треба навчати її користуватись вилкою та ложкою, показати як правильно користуватись чашкою. Використовує нові склади.

У вісім місяців формуються перші навички гри. Дитина може підніматись, сідати, лягати, розгойдуватись без сторонньої допомоги. Заперечення чи згоду вміє показати киванням. Для того, щоб розвинути мовлення треба коментувати всі події, які відбуваються на даний час..

На дев'ятому місяці може стоїть з підтримкою за руку та пробує ходити самостійно. Дитина наслідує дорослого. В цьому віці вона вже знає своє ім'я, пам'ятає ігри, у які вона гралась, та може стати їх ініціатором. Вимагає підвищеної уваги до себе. Вчиться використовувати предмети за їх прямим призначенням.

Вже у десять місяців маля може правильно брати предмети, самостійно перегортати книжку, при цьому розглядати її, наслідувати рухам дорослих або тварин, може щось показувати вказівним пальцем. Також розмовляє з собою, коли залишається наодинці.

В одинадцять місяців – розвинена орієнтація в просторі. Дитина самостійно може сідати, вставати, повзати. Виконує прості прохання. Вимовляє перші слова та лепече з інтонацією.

У дванадцять місяців діти стоять без опори, а деякі вже вміють самостійно ходити. Без опори присідають і випрямляються. Легко нахиляються, щоб щось підняти. Якщо попросити дитину віддати іграшку, то вона віддасть. Без сторонньої допомоги може закривати та відкривати двері. Старається самостійно умиватись, одягатись та їсти. Любить перебувати з дорослими. Три останні місяці триває вдосконалення власних вмій та навичок. В цей період діти можуть маніпулювати та протестувати. Вони очікують похвали, яка робить їх більш впевненими.

Отже, проаналізувавши періоди життя дитини до 1 року, можна сказати, що кожний період характеризується певною особливістю та індивідуальністю. Малюка потрібно оточувати теплом та турботою, при цьому давати йому те спілкування, яке він потребує. Потрібно поступово ускладнювати розмову з малюком і прохання, для гармонійного розвитку психіки та рухів. Діти в цьому віці можуть проявляти різні рівні свого інтелектуального розвитку. Тому можна пропонувати дитині більш складні іграшки, ніж належить за віком, уважно стежачи за тим, наскільки адекватно вона з ними поводитьсь.

Люблячим батькам обов'язково потрібно знати подібну інформацію, для того щоб виростити здорову, самостійну, впевнену в собі дитину, яка буде любити себе та буде віддати свою любов іншим.

УДК-316

Медюх С.О. – ст.гр. МЛс-42

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї В УКРАЇНІ

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Mediukh S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROBLEMS OF THE MODERN FAMILY IN UKRAINE

Supervisor: senior lecturer Sivchuk P.I.

Ключові слова: сім'я, проблеми

Keywords: family, problems

Сім'я – це мала соціальна група, що має історично означену організацію, члени якої пов'язані шлюбними або родинними відносинами, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю, соціальна необхідність якої зумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення. За Арістотелем, сім'я – перший вид спілкування людей. Вона є первинним осередком, з якого виникла держава.

Одночасно сім'я – це соціальний інститут, що задовольняє потреби суспільства у відтворенні населення, організації навчально-виховної роботи, реалізації суспільного споживання, передачі культурної спадщини та ін.

В Україні існує ціла низка проблем, що перешкоджають нормальному розвитку сім'ї: низький грошовий дохід; низький матеріальний рівень, дефіцит вільного часу, погані житлові умови, невлаштований побут, труднощі, зв'язані з народження і вихованням дітей, тощо.

Сучасна українська сім'я зіштовхнулася із проблемою несталістю життєвих планів в умовах економічної нестабільності в результаті чого відбувається стійка орієнтація подружжя на малодітну сім'ю. Звичайно питання скільки у сім'ї буде дітей є питанням виключно окремого подружжя. А істинна любов, за висловом Сент-Екзюпері, виникає тоді, коли чоловік і дружина починають дивитися в одну сторону, тобто вчать любити другу людину.

Серед інших проблем, що перешкоджають розвитку сім'ї, слід зазначити: погіршення дитячо-батьківських взаємин, зумовлене невідповідністю та закостенілістю батьківських норм; загострення суперечностей між партнерами в орієнтації сім'ї на демократичний або патріархальний розвиток; дисфункціональний розвиток сім'ї.

Також можна назвати і такі проблеми, як: ускладнення сімейної адаптації молодого подружжя внаслідок неадекватних дошлюбних очікувань, завищених вимог до партнера; порушення механізму адаптації сім'ї до динамічних процесів у суспільстві.

Сьогодні проводяться фундаментальні дослідження сім'ї в Україні. Зросла кількість установ та організацій, що займаються проблемами сім'ї на державному рівні. Серед них слід назвати: Центри соціальних служб для молоді, відділи сім'ї та молоді, Служба у справах неповнолітніх. А також недержавні фонди та організації - Спілка захисту сім'ї та особистості, Центр екології сім'ї та ін. Вагомий внесок у сферу практичної допомоги сім'ї дають психологічні та соціально-психологічні дослідження проблем сім'ї, які проводяться Державним інститутом проблем сім'ї та молоді,

Інститутом психології АПН України, Інститутом соціальної і політичної психології АПН України, Інститутом проблем виховання АПН України.

Отже, існує велика кількість проблем, які необхідно вирішувати. Для цього необхідна ефективна державна політика щодо розвитку сім'ї, цілеспрямована діяльність центрів і служб, які займаються проблемами сім'ї, а також доброзичливі стосунки між членами подружжя, їх повага та любов.

УДК 621.326

Марцішко С. – ст. гр. ПОс-32

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

МАСОНСТВО

Науковий керівник: доцент Гумен Ю.Є.

Martsishko S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MASONRY

Supervisor: Associate Professor Gumen Y.E.

Ключові слова: масон, ложа, братство, ландмарки.

Keywords: mason, box, brotherhood, landmarks.

Масонство-цей термін майже знайомий кожному. Проте, тільки одиниці можуть більш чи менш точно відповісти на питання, хто ж такі масони і яку роль вони займають в сучасному світі. Тому, я вирішила дізнатися про масонів, і поділитися із отриманими знаннями, з метою збільшення числа людей, які би знали про їхню діяльність.

Точної дати виникнення масонства назвати не можна. Утворювалось масонство поступово, і його коріння заховане в далекому минулому. Масонство (франкмасонство фр. Franc-maçonnerie, англ. Freemasonry, «вільне каменярство») — морально-етичний рух у вигляді закритої організації. Зустрічаються ще й такі означення масонства — це «система моралі, викладена в алегоріях та проілюстрована символами»; також — всесвітнє братство ,всесвітній Ордер: масони — це члени духовно-етичних організацій «вільних каменярів».[1]

Масонство існує у формі місцевих лож — зазвичай невеликих груп чисельністю до 40-50 осіб, об'єднаних територіально; Також існують ложі більші за чисельністю. Місцеві ложі засновуються Великою Ложею, яка править для них материнською. Як правило, в одній країні існує тільки одна «Велика Ложа». На чолі якої стоїть Великий Майстер, якого обрали з числа братів (масонів).

Кожен масон має належати до певної ложі. Перші масонські ложі були засновані в XVII столітті в Англії, організаційно масонство оформилося з виникненням першої Великої Ложі в 1717 році в Лондоні, що згодом стала Об'єднаною Великою Ложею Англії (ОВЛА), її ще називають материнською. За правилами регулярного масонства, на території однієї країни може діяти тільки одна Велика Ложа. В державах, які мають федеративний чи конфедеративний устрій, або якщо держава іншим чином складається

з окремих «держав» (штатів, королівств).[3] Особливим різновидом лож є дослідницькі ложі (lodge of research), за приклад служить відома ложа Lodge Quatuor Coronati. Зазвичай, діяльність таких лож спрямована на дослідження масонської історії, філософії, символізму тощо.

Масоном може стати віруючий повнолітній (зазвичай від 21 року) чоловік. Жінки не приймаються. Давня масонська традиція встановлює, що кандидат має бути людиною «вільною і доброї слави». Також, він має пройти численні перевірки і довести щирість свого бажання стати вільним муляром, готовність виконувати обов'язки, які покладаються на масона, прагнення до духовного та інтелектуального розвитку. За масонськими правилами, не може бути прийнятий кандидат, який хоче вступити до братства, керуючись мотивами матеріальної вигоди, кар'єри, а також простою цікавістю.[2]

Також зустрічаються вирази «нерегулярне» масонство, або «нерегулярні» ложі, цей вираз застосовується до організацій, що, хоча й іменують себе масонськими, але не належать до загальносвітової мережі масонських лож і не дотримуються ландмарок (тобто засадничих незмінних принципів масонства).

Основний зміст масонської морально-етичної та філософської системи міститься в трьох основних ступенях (або градусах): Учня, Підмайстра, Майстра (у деяких версіях це учень, товариш і майстер). Людина, що вступає в ложу, послідовно проходить ці ступені, як правило, з певним проміжком часу між присвоєнням кожної з них.

Кожен масон шанує Бога, перебуваючи в масонстві, звертаються до нього, як до «Великого Будівельника (Архітектора) Всесвіту», також допускається сповідання будь-якої традиційної релігії. Кожен член ложі продовжує сповідувати ті релігійні погляди, з якими він прийшов у ложу. Масонська морально-етична система спирається на віру своїх членів в Бога, залишаючи для кожного масона свободу належати чи не належати до певної релігії чи конфесії.[4]

Масонство і надалі має право розвиватися та удосконалюватися. Я впевнена в тому, що якщо суспільство почне керуватися принципами та вченням масонів, то політичне становище значно покращиться.

Список використаних джерел:

1. Крижанівська О. О. «Масонство: Політична енциклопедія». — К.: Парламентське видавництво, 2011. — 432 с.
2. Савченко В. А. «Україна масонська». — К. : «Нора Друк», 2008. — 25 с.
3. Крижанівська О. О. «Таємні організації в громадсько-політичному житті України». — К. : Аквілон-Прес. — 34 с.
4. Грушин С.П./Масонська ложа : «Дивні ігри людей, що обтяжені владою»/- 2.02.1995.-5с.

УДК 621.326

Моряк Т. – ст. гр. ПО-31

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ОЗНАКИ СУЧАСНОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В ПІДХОДАХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ

Науковий керівник: доцент, доктор філософії Гумен Ю.Є.

Moryak T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FEATURES OF MODERN PARLIAMENTARISM IN THE APPROACHES OF DOMESTIC SCIENTISTS

Supervisor: Associate Professor, Doctor of Philosophy Humen Yu.Ye.

Ключові слова: парламентаризм, парламент, ознаки парламентаризму, демократичність.
Keywords: parliamentarism, the parliament, features of parliamentarism, state.

Актуальність наукових досліджень парламентаризму пов'язана з кризовими явищами в українському суспільстві. Парламентаризм і становлення демократії мають як важливе наукове значення, так і виняткову роль.

Дослідники використовують різні підходи до тлумачення поняття «парламентаризм» та по-різному бачать його сутність.

Філософська енциклопедія визначає, що парламентаризм – це процес становлення та розвитку в державі органів законодавчої влади як самостійного політичного інституту. Парламентаризм характеризує становлення в державі системи поділу влади, при якій три гілки влади – законодавча, виконавча та судова існують відповідно принципу стримувань та противаги. [5].

В історичному словнику зазначено, що парламентаризм – це система політичної організації держави, при якій чітко розмежовані функції законодавчої та виконавчої влади при привілейованому становищі парламенту. Із ускладненням суспільних зв'язків відбувається процес підсилення повноважень виконавчої влади (президенту, уряду) [4].

На думку А. Любченка, парламентаризм – це система реалізації народного представництва через обрання народних представників до колегіального законодавчого органу – парламенту [1, с. 16], його сутність розкривається через вплив на інститути державної влади та громадянське суспільство [1, с. 8].

На думку К. Парасюк, парламентаризм – це система взаємодії певним чином сформованого, структурованого і реально працюючого парламенту з іншими державними органами, що забезпечує його адекватне положення в державному механізмі і виступає в якості основного способу організації та функціонування представницької демократії, яка приймається владою і суспільством [3].

М. Мілова зазначила, що парламентаризм пов'язаний з утвердженням принципів верховенства права та демократизму в суспільстві і державі, запровадженням ефективних механізмів гарантування конституційних прав людини, а також з формуванням таких інституцій держави, які б забезпечували найбільш повне і всебічне здійснення її функцій та реалізацію потреб суспільства [2, с. 5].

П. Шляхтун дає таке тлумачення цього явища: парламентаризм – це: 1) форма взаємодії громадянського суспільства і держави, що ґрунтується на визнанні провідної ролі парламенту; 2) один із типів державного режиму; 3) представницьке начало в управлінні. При цьому парламент визначається як загальнонаціональний колегіальний представницький орган у системі організації державної влади, який є головним інститутом парламентаризму. Парламентаризм передбачає верховенство парламенту в законодавчій сфері та його провідне становище в системі вищих органів влади [7, с. 91].

Розглядаючи парламентаризм у вузькому та широкому розумінні М. Росенко наголошує, що у вузькому сенсі парламентаризм – це процес організації представницької влади, функціональна характеристика якого проявляється в представницькому значенні, законодавчих та контрольних повноваженнях, що здійснюються за допомогою реалізації принципів народного представництва, виконує функцію легітимації влади. А в широкому сенсі парламентаризм розглянуто як спосіб організації державної влади, структурно і функціонально заснований на принципах верховенства закону, поділу і незалежності влади. При суттєвому юридичному і політичному значенні парламенту [6, с. 10].

На підставі проведеного аналізу зроблено такі висновки. Головними сутнісними ознаками сучасного парламентаризму є:

- взаємодія громадянського суспільства і держави (А. Любченко, М. Мілова, К. Парасюк, М. Росенко, П. Шляхтун);
- представницьке начало (М. Росенко, К. Парасюк, П. Шляхтун);
- верховенство парламенту (К. Парасюк, П. Шляхтун);
- демократичність (М. Мілова, К. Парасюк, М. Росенко).

Також вважаємо, що парламентаризм має такі важливі сутнісні ознаки: наявність розвинутого громадянського суспільства, де громадяни мають активну громадську позицію, більшу незалежність парламенту, поділ влади і взаємодія між її гілками, демократичне виборче законодавство. До парламентаризму як форми державного управління прийдуть держави, які рухаються демократичним шляхом розвитку.

Отже, на підставі аналізу підходів вітчизняних політологів сучасний парламентаризм в Україні потрібно вдосконалювати.

Список використаних джерел:

1. Любченко А. В. Політико-управлінські засади становлення інституту парламентаризму в сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец 25.00.01 – теорія та істор. держ. упр. / А. В. Любченко ; НАДУ при Президентові України. – К., 2014. – 23 с.
2. Мілова М. І. Український парламентаризм: витоки становлення та сучасний стан розвитку : навч.-метод. посіб. для студ. відд. політології / М. І. Мілова. – Одеса, 2013. – 66 с
3. Парасюк Е. А. Современное правовое исследование понятия “Парламентаризм” [Електронний ресурс] / Е. А. Парасюк // Российская юстиция, – 2012. – № 3. – Режим доступу : <http://www.center-bereg.ru/1993.html>
4. Парламентаризм [Електронний ресурс] // Исторический словарь. 2000. – Режим доступу : http://dic.academic.ru/dic.nsf/hist_dic/12754.
5. Парламентаризм [Електронний ресурс] // Новая философская энциклопедия / под ред. В. С. Стёпина : в 4 т. – М. : Мысль, 2001. – Режим доступу : http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/8857.
6. Росенко М. І. Теоретико-методологічні засади механізмів розвитку парламентаризму в контексті становлення демократичного врядування в Україні : автореф. дис. ... д-ра. наук з держ. упр. : спец 25.00.02 – механізми держ. упр. / М. І. Росенко. – Х., 2012. – 36 с.
7. Шляхтун П. П. Парламентаризм : словник-довідник / П. П. Шляхтун. – К. : Парламентське вид-во, 2003. – 151 с.

УДК 342

Білоус О. – ст. гр. МЛ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДЕРЖАВНИЦЬКІ ІДЕЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Науковий керівник: к.і.н., ст. викл. Потіха О.Б.

Bilous O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

STATE IDEAS OF TARAS SHEVCHENKO

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: свобода, самостійність, національне визволення

Keywords: freedom, independence, national liberation

В історії української політичної думки важливе місце займають політико-правові погляди Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861). Відомий український поет, письменник, художник та громадський діяч ніколи не був байдужим до долі української держави та своєї нації. Будучи кріпаком, Тарас Шевченко як ніхто інший розумів становище та прагнення простих українців – бути вільними та мати власну державу.

Формування його світогляду відбувалося в період кризи феодально-кріпосницької системи та процесу формування капіталістичних відносин. Життя виховало у Шевченкові революційний дух, тому його твори глибоко пронизані несприйняттям самодержавства. Він критикував царів та імператорів, які чинили свавілля й насильство над людиною. Його політична позиція – протест проти гноблення та поневолення українського народу. Т. Шевченко засуджував тодішню законодавчу систему Російської імперії, яка стояла на захисті інтересів панівних верств населення. Він першим в історії української революційної думки показав злочинну сутність тодішніх законодавчих документів, рішуче висловлювався проти царських законів та їх юридичного пояснення, що мало не меті пригнічення простої трудової людини. Головною віссю його політичних поглядів є заклик до боротьби за національне визволення, політичні свободи, соціальну справедливість та утвердження державної самостійності українського народу.

Майбутнє України поет пов'язував з народним самоуправлінням, з громадською, колегіальною формою реалізації влади, яка мала бути гарантією від свавілля правлячої верхівки. Однією із засад самоуправління народу, на думку Т. Шевченка, була суспільна власність, а саме, власність на землю. Він хотів звільнити селян від кріпацтва, наділити їх землею та прагнув домогтися рівності прав і свобод людини.

В умовах національного та соціального гніту царської Росії Т.Г. Шевченко був ненависником абсолютної монархії. Його політичним ідеалом була демократична республіка, громадяни якої мали б рівні права, де не було б єдиновладдя та діяв представницький орган влади. Запорукою добробуту громадян у державі, на думку Шевченка, мало бути справедливе законодавство.

Важливою місією Т. Шевченка як громадсько-політичного діяча була його діяльність у Кирило-Мефодіївському товаристві (1845–1847). Разом Шевченком до нього входили Микола Костомаров, Василь Білозерський та інші братчики, що були тоді студентами Київського університету. Товариство мало за мету національне та

соціальне визволення України, скасування кріпацтва та проголошення демократичних прав і свобод. Майбутню державу кирило-мефодіївці бачили як федерацію слов'янських народів, у складі якої мали перебувати Україна, Росія, Польща та інші слов'янські держави. Т. Шевченко, будучи революційним демократом, стояв на позиції національної революції, в результаті якої повстала б демократична держава. Хоч політична діяльність Тараса Шевченка у Кирило-Мефодіївському братстві завершилась 25-річним засланням його до Оренбурга, та це був надзвичайно важливий етап національно-визвольної боротьби для українського народу.

Аналізуючи державницькі ідеї Т.Г. Шевченка, можна стверджувати, що його політичні погляди були побудовані на засадах національного визволення, соціальної справедливості, революційності, демократизму та самостійності Української держави. Його твори мали великий вплив на розвиток національної свідомості українського народу, на формування визвольних ідей української інтелігенції, здатної до боротьби за соціальну рівність та національну свободу.

УДК 327.5

Голдаєвич Т. – ст. гр. МЛ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМПРОМІС ЯК МЕТОД ВИРІШЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ

Науковий керівник: к.і.н., ст. викл. Потіха О.Б.

Holdaievych T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COMPROMISE AS A METHOD FOR SOLVING POLITICAL CONFLICT

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: політика, конфлікт, компроміс

Keywords: policy, conflict, compromise

Питання вирішення конфліктів у політиці є досить актуальним, оскільки в політичній сфері в порівнянні з іншими сферами суспільного життя вони виникають найчастіше. Причини їх виникнення криються в самій природі політичних відносин. Політичні відносини – це відносини влади, які засновані на пануванні одних і підпорядкуванні інших, на перевазі одних суб'єктів та їхніх інтересів над іншими, що й спричиняє зіткнення і протиборство. Саме політична сфера життєдіяльності суспільства дала історії велику кількість конфліктів.

Знайти методи вирішення конфліктів та раціонально вирішити їх намагались ще філософи у давнину, проте вироблення власне конфліктологічних концепцій розпочалося на початку ХХ ст. Одним із способів розв'язання конфліктів є компроміс.

Поняття „компроміс” у політиці трактується як поступка деякими вимогами, відмова від частини власних вимог на користь угоди з іншою стороною. Компроміс включає також такі ознаки, як об'єднання і співробітництво взаємодіючих сторін та деякі характеристики взаємного протиборства, що виявляються у стосунках між цими

сторонами. Компроміс, як політологічна проблема, характеризує сутність мирного врегулювання конфлікту, який орієнтований на виключення його насильницьких форм.

Однією з ефективних форм подолання розбіжностей під час підготовки компромісу є діалог, відкритий обмін думками. З політологічної точки зору, неприпустимими є такі компроміси, що ведуть до втрати політичного впливу однієї зі сторін або розглядаються однією зі сторін як слабкість свого партнера і ведуть до вимог певних поступок. Здатність до виважених і необхідних компромісів є однією з передумов життєздатності політичних сил і партій.

Варто зазначити, що в 27-річній історії незалежної України є досить багато прикладів компромісів як публічних, так і прихованих. Адже саме по собі проголошення незалежності 24 серпня 1991 року було результатом негласного компромісу між частиною партійної еліти та національно-демократичними силами. Більше того, ці взаємні поступки стали підставою для загальнонаціонального консенсусу, коли більшість громадян України на всеукраїнському референдумі підтримало Акт про незалежність. Останні події на Близькому Сході та в Україні також є свідченням необхідності досягнення політичних компромісів.

На сьогодні український уряд повинен налагодити ефективне функціонування системи державного управління, об'єднати територію України, членів більшості політичних сил, відновити законність судових рішень, а також відповідну діяльність представників суддівського корпусу. В іншому випадку мова йтиме про інші, вимушені політичні компроміси, що можуть означати послаблення країни за рахунок падіння економіки чи втрати частини території.

Виразно окресленим прикладом вимушеного компромісу, як механізм припинення активних військових дій, є Мінські угоди. Ці домовленості та комплекс заходів з їх виконання базуються на наявності проблем, які вказують на неповноцінний характер такого врегулювання, а саме: різниця в сприйнятті сторонами конфлікту, низький рівень довіри сторін, відмінність у розумінні сторонами інтересів одна одної. Україна змушена йти на такий компроміс не лише через значні втрати ресурсів, а й з причини перебування під загрозою тиску з боку „третьої сторони”, тобто Росії, яка фактично і є її супротивником.

Вміння йти на компроміс – одна з найважливіших якостей, що характеризують високий рівень політичної культури, а компроміс – незамінний інструмент балансу інтересів, здатність чітко представляти пріоритет цілей, жертвувати менш значущим, щоби в результаті домогтися значнішого, не побоюватися сьогоднішніх мінусів, якщо завдяки цьому можна отримати серйозні плюси.

Отже, без компромісів досягти стабільності і порядку в суспільстві, державі неможливо, тому компроміс є необхідністю, важливою складовою, певною рисою культури суб'єкта демократичної держави і суспільства, політичною проблемою, яку слід вирішувати.

УДК 316

Олесницька В.П. – ст. гр. МЛ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї В УКРАЇНІ

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Olesnitska V.P.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TRENDS OF DEVELOPMENT OF A MODERN FAMILY IN UKRAINE

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: сім'я, тенденції розвитку сім'ї, дослідження сімей.

Keywords: family, family development trends, family research.

Сім'я - одна із найбільш стародавніх форм соціальної спільності людей. Через різноманітні канали і за допомогою певних механізмів вона є пов'язаною зі всіма сферами діяльності людини.

Дослідження, проведені українськими соціологами, демографами та психологами, дозволяють оцінити сучасний стан функціонування сім'ї як критичний. Показниками такого стану виступають: катастрофічні погіршення матеріального благополуччя сім'ї, відсутність нормальних умов для її життєдіяльності, зниження народжуваності, динаміка розлучень, дисфункційний розвиток сім'ї, які проявляються в підвищенні сімейної напруги, незадоволеності, подавленні почуттів, співзалежності.

Результати наукових досліджень, досвід роботи в психологічній консультації з питань шлюбу і сім'ї м. Тернопіль, самостійні дослідження дозволили виділити і описати сучасні тенденції у функціонуванні української сім'ї:

- Все більшого розвитку набуває неповна і позашлюбна сім'я.
- Багато чоловіків і жінок свідомо не вступають у шлюб, а задоволення потреби в коханні пов'язують із пошуком сексуального партнера, а не створенням сім'ї.
- Дошлюбна поведінка молоді характеризується активними сексуальними пробами на фоні недостатньої психосексуальної обізнаності.
- Серед мотивів вступу в шлюб у молоді домінують раціональний і матеріальний розрахунок.
- Сучасні сім'ї і вступаючи в шлюб, стійко орієнтовані на малодітну сім'ю.
- Збільшується кількість жінок незадоволених сексуальними відносинами з чоловіком.
- Погіршуються батьківсько-дитячі відносини. Відомий американський дослідник D.Bradshaw вважає, що джерелом кризи сім'ї виступають батьківські норми, які, не дивлячись на розвиток суспільства, залишаються незмінними вже протягом 150 років.

На фоні описаних тенденцій відбувається зниження цінності сім'ї, її значення для особистості.

Таким чином, турбота про сім'ю є проблемою великої політики, а значні зміни в функціонуванні сім'ї являються стержнем структурних, політичних, економічних, демографічних реформ в Україні.

УДК 375.5.017:332

Онищук І. – ст. гр. 11 ТЗМ

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Науковий керівник: к.п.н., старший викладач Цісарук В.Ю.

Onishchuk I.

*Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after
Taras Shevchenko*

HUMAN WORK OF PROFESSIONAL SCHOOL SCHOOLS WITH USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Supervisor: Senior Lecturer Tsisaruk V.Yu.

Ключові слова: самостійна робота, школа, інформаційно-комунікаційні технології.

Keywords: independent work, school, information and communication technologies.

Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці [3].

Самостійна робота займає важливе місце в профільній школі. Як свідчать дослідження вчених і практиків відповідна організація самостійної навчальної роботи є одним з найдоступніших і перевірених практикою шляхів підвищення ефективності уроку, та активізації пізнавальної діяльності учнів [2].

Останніми роками методи, форми, види самостійної роботи, вимоги до її організації досліджували А. Алексюк, Н. Ничкало, П. Підкасистий, М. Сметанський, Н. Тализіна. Умови ефективності самостійної роботи в процесі трудового і профільного навчання досліджували Г. Ігнатенко, О. Коберник, В. Сидоренко, Г. Терещук, М. Янцур та інші.

Актуальною залишається проблема підвищення результативності самостійної пізнавальної діяльності учнів у нових умовах функціонування профільної школи: з одного боку, змінюються пріоритети щодо цілей (формувати творчу, активну, самостійну, відповідальну особистість; забезпечити самовизначення, реалізацію освітніх потреб та створити умови для ефективної самостійної роботи учнів), а з другого боку, організація навчання будується переважно на традиційній основі.

Часто поза увагою залишається природна потреба учнів у самостійному здобутті та поглибленні знань, використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальному процесі [1].

Можливості використання ІКТ в освітньому процесі аналізують у своїх дослідженнях В. Беспалько, Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, І. Роберт та ін.

Використання ІКТ у процесі трудового і профільного навчання досліджують П. Бісіркін, О. Ващук, Р. Лещук, С. Назаров, І. Цідило, Я. Якунін та інші.

Застосування ІКТ має значний вплив на організацію самостійної роботи учнів у профільних класах. При цьому, саме за допомогою комп'ютерних технологій можна підвищити інтерес учнів до занять, оскільки відомо, що учневі набагато легше працювати на уроці, коли його оточують ілюстрації, зразки, та відео- і аудіо-матеріали.

Проте на сьогодні існує ціла низка суперечностей між вимогами сьогодення щодо застосування ІКТ в самостійній роботі учнів й існуючою системою технологічного напрямку профільного навчання у старшій школі.

Ми вважаємо, що ефективній самостійній роботі учнів профільної школи сприятиме:

- використання хмарних сервісів в навчальному процесі (Google Диск, Google форми, Google презентації, Google таблиці тощо);
- використання аудіовізуальних засобів, зокрема відеоматеріалів, мультимедійних презентацій;
- використання інтернет-ресурсів, інтернет-довідників;
- використання мобільних гаджетів.

Також, на нашу думку, слід застосовувати технологію «перевернутий клас» як прогресивну методику організації самостійної роботи учнів профільної школи засобами ІКТ.

Серед особливостей застосування ефективних організаційних і навчальних технологій «перевернутого» навчання і ІКТ в профільній школі варто зазначити такі:

- вони мало поширені в системі загальної середньої освіти;
- учителю необхідно мати додатковий час на підготовку, відбір ресурсів, запис відеофрагментів тощо;
- у школах низька якість Інтернет-зв'язку;
- учителям потрібен додатковий час на опанування даних технологій [4].

Ідея втілення ІКТ в навчальний процес, зокрема в самостійну роботу учнів, полягає у досягненні мети високоякісної освіти, яка є конкурентоздатною та спроможною забезпечити кожному школяреві умови для самостійного досягнення того чи іншого завдання, творчого та технічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Бісіркін П.М. Особливості використання комп'ютерних та інтернет-технологій у процесі практичних занять з трудового навчання учнів основної школи / П.М. Бісіркін // Інформаційні технології і засоби навчання, 2013, Том 36, №4. – С. 18-25.
2. Генкал С. Е. Організація самостійної пізнавальної діяльності учнів профільних класів на основі індивідуальних освітніх проектів: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.09 - теорія навчання / Генкал Світлана Едуардівна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2008. – 24 с.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі / Освітній портал Педпреса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.com.ua/blog/kontseptsiyaprofilnoho-navchannya-u-starshij-shkoli.html>
4. Литвинова С.Г. Технології навчання учнів у хмаро орієнтованому навчальному середовищі загальноосвітнього навчального закладу / С.Г. Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання, 2015, Том 47, №3. – С. 49-66.

УДК 811.111-26

Панова К. – ст. гр. 411-АН

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

**МОВНОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ
ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ОБРАЗУ ІДЕАЛЬНОГО ГЕРОЯ (НА
МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Я. ФЛЕМІНГА)**

Науковий керівник: к.ф.н., доцент Пікалова А.О.

Panova K.

*Municipal establishment "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy"
Kharkiv regional council*

**LINGUISTIC MEANS OF CREATION OF THE LINGUACULTURAL
IMAGE OF THE IDEAL HERO (ON THE MATERIAL OF
Y. FLEMING'S CREATIVE WORKS)**

Supervisor: c.ph.s., docent Pikalova A.O.

Ключові слова: лінгвокультурологія, лінгвокультурний образ, ідеальний герой
Key words: cultural linguistics, linguocultural image, ideal hero

Мовознавство як дисципліна пронизане культурно-історичним змістом, так як своїм предметом має мову, яка є умовою, основою та продуктом культури. Ідея вивчення культури через мову, оскільки мовний матеріал є найбільш вагомим, часто самодостатньою інформацією про світ і людину в ньому, набула в останні роки все більшого розповсюдження. Про вивчення культури через мову писали у своїх працях М. Ф. Алефіренко, В. В. Воробйов, Л. О. Городецька, В. В. Іванов, В. Т. Клоков, В. М. Телія, В. М. Топоров та ін. Актуальність дослідження обумовлюється необхідністю системного багаторівневого вивчення образу людини в мові, а також значимістю багатоаспектного комплексного аналізу різнорівневих одиниць, що створюють мовну і концептуальну картини світу. До таких когнітивних утворень, поза всяким сумнівом, належить і образ «ідеальний герой».

Одним з провідних напрямів мовознавства в кінці ХХ – початку ХХІ століття стало лінгвокультурне моделювання мовної свідомості та комунікативної поведінки. Типізована в культурологічному аспекті мовна особистість є лінгвокультурним типажем, тобто узагальненим уявленням про людину на основі релевантних об'єктивних соціально значимих етно- і соціоспецифічних характеристик поведінки таких людей [Ярмахова Е.А. Лінгвокультурний типаж «англійський чудак»: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: 10.02.19 «Теория языка» / Е.А. Ярмахова. – Волгоград, 2005. – 22 с.].

Особливо цікавим видається аналіз лінгвокультурного образу «ідеального героя», саме на прикладі Джеймса Бонда Я. Флемінга. Велика Британія усвідомила і прийняла «Бондіану» і її героя як знакове культурне явище ХХ століття. Роман англійського письменника Яна Флемінга «Казино Рояль», перший з майбутньої «бондіани», був опублікований 65 років тому, 13 квітня 1953 року у Великобританії. Багато в чому письменник створював героя за своєю подобою, у всякому разі за

подобой людини, якою бачив себе у мріях. Зрозуміло, що Бонд - збірний образ ідеального британського розвідника.

Розглянемо механізми зародження художнього образу і його втілення засобами мови в тексті оригіналу. Процес зародження художнього образу багато дослідників зв'язують із здібностями нашої свідомості відображати отриману інформацію, залишаючи її в пам'яті у вигляді картинки, нерідко зміненої і зрозумілої тільки індивідові. Очевидно, що матеріальним вираженням індивідуально-авторського образу є слово, його значення і різноманітні емоційно-асоціативні зв'язки. Так, одне слово, переосмислене в контексті іншого слова, втрачає первинне значення, первинні зв'язки, і з'являється в новому світі, тобто безпосередньо як засіб вираження індивідуально-авторського образу.

Звернемося до тексту творів британського письменника Я. Флемінга, що створив образ знаменитого секретного агента - Джеймса Бонда.

Герої древніх міфів і легенд могли просити заступництва богів, які посилали їм в допомогу підказки у вигляді природних явищ. Так і Я. Флемінг, підкреслюючи героїчні начала створеного ним образу, нерідко прибігає до опису природної стихії, яка покликана не лише створити необхідний психологічний фон дій героя, але і повноцінно передати внутрішній стан Джеймса Бонда: *"Bond had a fleeting view of the tops of other skyscrapers and, beyond, the stark fingers of the trees in Central Park"* (Fleming I. *"Live and Let Die"*).

Образ є результатом синтезу когнітивних механізмів концептуалізації і категоризації знань. Будь-яке предметне сприйняття системне, воно є результатом когнітивної діяльності, проте спостереження носить виборчий характер, тобто у художніх образах знаходять закріплення лише найбільш значимі для автора як мовної особистості, що створює цей образ, і як представника певної національної мовної картини світу фрагменти дійсності. Проілюструємо цю тезу уривком з роману Я. Флемінга *"Live and Let Die"* («Живи і дай померти іншим!»): *"Yes"? said the cold voice that Bond loved and obeyed "* (Fleming I. *"Live and Let Die"*).

Аналізуючи механізми зародження індивідуально-авторських образів, які мають когнітивну, ментальну основу, можна припустити, що аналіз мовної репрезентації авторських образів в тексті слід проводити не лише на лексико-граматичному рівні, але на рівні глибиннішому, когнітивному з обов'язковим врахуванням національно-культурних чинників. *"The destination was sandwiched between a grubby-looking shop selling costume jewellery and an elegant shop-front face with black marble"* (Fleming I. *"Diamonds Are Forever"*).

Наведений приклад нам цікавий тому, що національна авторська ідентичність, його приналежність до британської національної мовної картини світу простежується тут найяскравіше: *"destination was sandwiched between a grubby - looking shop"*.

Образ ідеального героя, створений англійським письменником Я. Флемінгом, відчув на собі вплив з боку етнічних стереотипів британської національної картини світу, що багато в чому пояснює надзвичайну популярність даного образу в Великобританії. Джеймс Бонд став невід'ємною частиною британської ідентичності та одним з найвідоміших персонажів світової культури, починаючи з його появи в другій половині ХХ ст., і залишаючись таким до теперішнього моменту.

Щодо мовнолінгвістичних засобів створення образу «ідеального героя», можна зробити **висновок**, що автор використовує цілу низьку засобів: фонетичні (звуконаслідування, алітерація), морфологічні, лексичні (метафора, порівняння, епітет, уособлення), синтаксичні засоби (стилістичне повторення, риторичні питання, градація).

УДК 378.147

Прилепа І. – ст. гр. 6М-Пр(М)

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Науковий керівник: к.п.н., старший викладач Самусь Т. В.

Ivan Prylepa

Olexandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

USING CLOUD COMPUTING IN EDUCATION

Supervisor: Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Senior Lecturer T. Samus'

Ключові слова: освіта, хмарні технології, інформаційні технології.

Keywords: education, cloud computing, information technologies.

Суспільство вступило в важливий період свого розвитку – еру інформатизації. Для вирішення теоретичних і практичних задач, що виникають при діяльності людини у різних галузях науки, техніки та виробництва з метою звільнення людини від надмірного інтелектуального навантаження великий ефект дає використання обчислювальної техніки.

Студенти та учні все частіше користуються мобільними телефонами, планшетами та іншими гаджетами, головне призначення яких для названої категорії населення на сьогоднішній день полягає у розвагах та іграх, хоча можливості у використанні набагато ширші. Саме тому перед педагогами професійної та вищої освіти постає завдання забезпечити освітній процес якісними електронним засобами навчання, але не лише для комп'ютерів, а й для інших сучасних пристроїв, що можна було б використовувати для освітнього процесу як у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ) так і закладах вищої освіти (ЗВО).

Унаслідок цього одним із актуальних питань залишається використання ресурсів мережі Інтернет у освітньому процесі ПТНЗ та ЗВО. А такі новітні технології як віртуальні, веб і хмарні допомагають змінити освітнє середовище, а також зробити освіту (чи то вищу, чи то професійно-технічну) більш доступною.

Хмарні технології (англ. cloud technologies) – це кардинально новий сервіс, що дозволяє віддалено використовувати засоби обробки та зберігання даних.

Основною перевагою використання хмарних платформ та хмарних сервісів є безперервність та доступність навчання будь-де та будь-коли. Взаємодія викладачів, студентів або адміністраторів із хмарною платформою та її сервісами здійснюється за допомогою будь-якого пристрою (комп'ютер, планшет, мобільний телефон тощо), на якому встановлено браузер із можливістю підключення до глобальної мережі Інтернет. Отже, будь-який студент може почати виконувати завдання в аудиторії, а продовжити роботу вдома без необхідності копіювати частину виконаного завдання на будь-який носій інформації завдяки тому, що вся необхідна інформація зберігається у хмарі (центрі обробки інформації) на видаленому сервері.

Використання хмарних технологій надає низку переваг перед інформаційних технологій (ІТ) перед традиційними:

- організація управління є більш ефективною;
- підвищується керованість ІТ-інфраструктурою;
- спрощується управління безперебійністю роботи організації, завдяки закладеним в концепцію системам резервного копіювання і міграції віртуальних машин;
- скорочення витрат на ІТ-інфраструктуру таких як зміст парку обчислювальних ресурсів, електроенергію, а також персоналу, обслуговуючого цю інфраструктуру;
- не потрібні потужні комп'ютери;
- менше витрат на закупівлю програмного забезпечення і його систематичне оновлення;
- необмежений обсяг збереження даних;
- доступність з різних пристроїв і відсутність прив'язки до робочого місця;
- забезпечення захисту даних від втрат та виконання багатьох видів навчальної діяльності, контролю і оцінювання, тестування он-лайн, відкритості освітнього середовища;
- економія коштів на утримання технічних фахівців.

Загальною перевагою для всіх користувачів хмарних технологій є те, що отримати доступ до «хмари» можна не лише з ПК чи ноутбука, але також з нетбука, смартфона, планшета тому, що головною вимогою для доступу є наявність Інтернету, а для роботи програмного забезпечення «хмари» використовуються потужності віддаленого серверу.

За оцінками експертів, використання хмарних технологій в багатьох випадках дозволяє скоротити витрати в два-три рази в порівнянні з утриманням власної розвиненої ІТ-структури. Також, головною перевагою використання даних технологій є можливість швидко пристосовуватись до змін у середовищі будь-якої установи, що зараз, в умовах стрімкого розвитку всіх галузей науки і техніки, є дуже актуальним. Завдяки зростанню популярності хмарних технологій для навчальних закладів з'являються нові можливості управління навчальним процесом.

Очевидним є те, що сьогодні для переведення комп'ютерної інфраструктури в навчальних закладах в хмару є важливі аргументи. Наприклад, стандартні програми, що широко використовуються в освіті (текстовий процесор, редактор електронних таблиць, графічний редактор, електронна пошта тощо) завжди будуть актуальними, тим більше при використанні хмар. Але переважна більшість навчальних закладів лише тільки починає впроваджувати хмарні технології в освітній процес та включати відповідні дисципліни для їх вивчення.

Важливим блоком взаємодії між студентами та викладачем є блок оперативного управління, за допомогою якого викладач впливає на всі етапи, коригує діяльність та активність студентів і спрямовує її на досягнення певних результатів. Для ефективної реалізації управління викладач повинен миттєво отримувати інформацію про зміни на будь-якому етапі, тобто необхідно реалізовувати двобічний зв'язок з усіма блоками хмари. При роботі у хмарі студенти повинні активно взаємодіяти між собою на всіх етапах.

Отже, використання можливостей хмарних технологій в освіті спонукають студентів до продуктивної роботи, викликають інтерес, роблять заняття більш різноманітним, дозволяють створити середовище для самостійної персоналізованої роботи та продуктивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

УДК 32.019.53

Смірнова Л.-ст.гр. 3431

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

Науковий керівник : к.е.н. Гришина Н.В.

Smirnova L.

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

POLITICAL SOCIALIZATION OF THE PERSON

Supervisor: C.E.S.Gryshina N.

Ключові слова: політична соціалізація, індивід, система.

Keywords: political socialization, individual, system.

Кожній країні притаманно мати свої політичні процеси, як невід'ємну складову позиціонування в світі. Дані політичні процеси обов'язково становлять єдину політичну систему, тобто впорядковану, багатогранну систему державних і недержавних стосунків. З цього виникає питання: Що являє собою політична соціалізація в цій системі складних стосунків? Насправді питання дуже важливе й актуальне, але відповідь на нього достатньо тривіальна.

Отже, політична соціалізація - засвоєння особою соціального й політичного досвіду шляхом включення її у політичну систему, в управління політичними процесами. [1]

Іншими словами - це усвідомлення й сприйняття людиною або групою людей наявних, домінуючих політичних ідей характерних для даної спільності. Надалі постає інше питання: Чи є даний процес конструктивним або деструктивним для самих людей?

Під час політичної соціалізації відбувається взаємодія індивіда з політичним середовищем, унаслідок якої особистість набуває або втрачає певні соціальні властивості, які характеризують її як "людину політичну".[3]

Зважаючи мотиви людей, американський політолог Габріель Алмонд виділив такі моделі політичної соціалізації [5]:

— "модель переконання", яка пов'язана з усвідомленим бажанням людини відповідати вимогам політичної системи згідно з внутрішніми переконаннями, через почуття обов'язку, що виникає на основі віри в ефективність і справедливість суспільно-політичного ладу.

— "модель інтересу", яка розглядає людину як вільну особу, яка керується у своїй політичній діяльності передусім особистим інтересом. В обмін на підкорення людина має змогу отримувати певні блага, привілеї, вигоди.

Тобто аналізуючи дану класифікацію моделей політичної соціалізації, можна зробити висновок, що різноманітність людських темпераментів породжує різноманіття інтересів, а отже й різнобічність мотивів політичної соціалізації.

Кожний бажаючий приєднатися до політичної системи, переслідує власну ціль, й мотив приєднання. Якщо детальніше розглянути мотив включення в систему державних і недержавних відносин, то більш зрозумілою стане відповідь на запитання про конструктивність даного процесу. Адже якщо мотив є власним поштовхом душі стати обізнаним в даній сфері особливих людських стосунків, задля взаємовигідної діяльності на користь держави, то такий випадок можна класифікувати до - конструктивного. Але якщо людини бажає стати частиною політичної системи задля

особистого збагачення й задоволення особистих інтересів – такий випадок, однозначно, ідентифікується , як деструктивний. Тобто потрібно усвідомлювати той факт, що ми самі становимо політичну систему, і саме від нас залежить яким чином вона буде функціонувати. Якщо свідомість кожного соціально обізнаного громадянина буде націлена на поліпшення політичної системи, то й вона в свою відповідь, відкриє для кожного свого небайдужого учасника широкий спектр можливостей. Все має свою взаємозалежність. Також слід відмітити, що деструктивним процесом є нав'язування людині проти її особистої волі участь у політичній соціалізації. Даний процес повинен бути свідомим вибором кожного громадянина, тільки в такому випадку він може стати корисним для системи з одної сторони, а для людини з іншої.[4]

Також, важливим є той фактор , що для продуктивної діяльності даної системи соціальних відносин, необхідним є наявність координованого обліку всіх її функцій. Розглянемо їх детальніше:

1. Інформаційна функція: за допомогою цієї функції здійснюється передача людині певних політичних знань, необхідних йому для розвитку його політичного кругозору, політичного мислення, правильної орієнтації в питаннях соціального життя.

2. Ціннісно-орієнтовна функція: в ході її реалізації людина долучається до системи історично сформованих у цьому суспільстві політичних відносин, цінностей і орієнтацій.

3. Установочно-нормативна функція: спрямована на вироблення у особистості ставлення до політичних подій і явищ, дій інших осіб у сфері політики, вибір свого стилю і спрямованості поведінки в політичних відносинах.[2]

Налагодження роботи функцій політичної соціалізації створюють перспективи розвитку даного процесу. Якщо розглядати можливості розвитку, через призму сучасних перетворень в нашій країні, і світі в цілому, то можна однозначно стверджувати, що всі політичні системи все більше нараховують своїх прихильників . Перспективи розвитку політичної соціалізації зростають з кожним днем, прямо пропорційно кількості небайдужих громадян, бажаючих й здатних внести свій вагомий внесок в розвиток політичного розвитку країни. Відбувається перехід від ресоціалізації населення , з досвідом взаємодії суспільства за умов норм та цінностей пострадянського простору, до соціалізації за умов незалежності, й становлення Нової Соборної Держави. Тож, особливою умовою підтримки даного процесу, має бути створення, підтримка та розвиток в Україні інститутів демократичного виховання політичної освіти. Саме в такий спосіб, наша країна отримує в найближчому майбутньому кваліфікованих та політично-ерудованих спеціалістів.

Кінцева ціль реалізації всіх функцій політичної соціалізації – формування політичної культури особистості, виховання політично свідомого громадянина, який в змозі брати активну участь в реформуванні країни.

На закінчення, слід підкреслити, що результатом процесу політичної соціалізації, який має певні етапи, чинники, моделі та типи, є свідомо та добровільна готовність особи до участі в політичній діяльності, залучення її до політичного процесу, який відбувається в межах соціально-політичної системи. Проте лише наша спільна активна й санкціонована політична позиція здатна налагодити справність роботи політичної системи .

Література:

1.Тімерманіс, І.Є. Політологія: підручник для бакалаврів / під ред. І.Є. Тімерманіс.- М.: Издательство Юрайт, 2013. - 701 с.- Серія: Бакалавр. Базовий курс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/36544/politologiya/politichna_sotsializatsiya_sutnist_etapi_faktori

2. Мацокін А. П. Теоретичні основи управління процесом соціалізації студентської молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-2/doc/1/10.pdf>.

3. Political socialization function , [Електронний ресурс]. -Режим доступу: [<https://socialworkeducationbd.blogspot.com/2017/02/definition-nature-types-agents.html>]

4. Political Socialization. Meaning, Nature, Agencies . [Електронний ресурс]. -Режим доступу :

[http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/118373/13/13_chapter%203.pdf]

5. Almond Gabriel A. The Political of Developing Areas / Gabriel A. Almond and James Coleman, Princeton, NJ .: Princeton University Press, 1960. P. 7.

УДК 378.147:81'243

Резніченко А.-ст. гр. БХФ-2-14

Київський національний університет технологій та дизайну

ІНОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Науковий керівник: старший викладач Звонюк О.А.

Reznichenko A.

Kyiv National University of Technologies and Design

INNOVATIVE METHODS OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF SPECIALISTS

Supervisor: Zvonok O.A.

Ключові слова: інноваційні технології, методи навчання іноземної мови

Keywords: innovative technology, methods of foreign language teaching

In recent years, innovations have penetrated into all spheres of human activity, and the use of innovative educational technologies in the educational process of higher educational institutions has become especially relevant in the light of the modern reform of the entire educational system. Nowadays, the use of computer technologies in teaching is of great importance, it facilitates our life greatly but at the same time we face a lot of problems.

So, what are the main benefits from our today`s technologies? We do not have limits of studying or developing something new. And a great combination of a number of technology such as language laboratory, video, television, radio, newspapers, magazines, books, bibliographies, and phones helps us in this.

The use of modern means, such as awareness programs and Internet technology, as well as cooperative learning and project methodology, allow us to solve these problems. So, Internet sources that may come to the aid of foreign language teachers in the organization of independent work, include broadcasting, interacting with and searching in online resources, where cognitive information, training materials and conditions can be found that are conducive to the formation of professional competence for future specialists [1; 181].

The technical advantage of teaching English with the help of multimedia technology is that sound cards allow users to record their speech and then compare it with the pronunciation of native speakers. [2; 134]

We do not have to forget that the use of modern technologies helps a lot of people in their professions as well as the profession of teachers. In what way? Teachers as well as other interested in learning and education people can find useful information which they transfer to children with the help of innovation technologies. It is be much more useful, interesting and memorable. With the help of modern technologies teachers have a great access to a great selection of varied of educational materials.

It is also proved by modern researches that with the help of audio and visual materials people memorize the information (up to 80%).

It is worth saying that multimedia technology has a number of advantages compared with information technology training. They are as follows:

- a) Ability of distance learning;
- b) It gives an opportunity and support students with linguistic abilities;
- c) Provides access to best practices of communication as well as personality development skills;

But, as far as you know, along with positive aspects some negative things may appear. They are as follows:

- a) Lack of qualified developers;
- b) Lack of financial support to develop in this field;
- c) No access to active use of these technologies;

That`s why it is not easy to introduce multimedia technology in the learning process. First of all, we need to create conditions which will be relevant to its use and require all its needs. Currently, most schools and universities in our country are equipped with multimedia rooms for English language learning. Such rooms have modern equipment.

All in all, in the current situation we are still on the stage of developing. We need to develop our professional skills in order to achieve good results. And, of course, one of the main components of developing is financial support.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Yang L. R. Benefits and drawbacks of controlled laboratory studies of second language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. — 173– 193 p.
2. Modern information technologies in education. Robert I. V. - School Press, 1994.-215p.

УДК 621.326

Скакун Ю. – ст. гр. ПОс-32

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

Науковий керівник: доцент, доктор філософії Гумен Ю.Є.

Skakun Yu.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE ROLE OF POLITICAL PARTIES IN THE LIFE OF SOCIETY

Supervisor: Associate Professor, Doctor of Philosophy Humen Yu.Ye.

Ключові слова: політичні партії, політична система, громадянське суспільство, функції.
Keywords: political parties, political system, civil society, functions.

Тема функціонування політичних партій у житті суспільства нині є особливо актуальною. Вивчення цього інституту, ґрунтовне дослідження проблем, пов'язаних з ним, є надзвичайно важливим для розуміння загальних тенденцій розвитку політичного процесу.

Політична партія - це організована група громадян, що виражає інтереси тих чи інших соціальних верств і прагне до реалізації своєї мети шляхом боротьби за державну владу і її використання. [1].

Зрозуміти демократичну політику без організації політичних партій неможливо. Їхня діяльність глибоко проникає в політичне життя суспільства.

Звідси випливає й головна мета їхньої діяльності — захист соціально-політичних інтересів певних груп населення. Саме заради реалізації цих інтересів і ведеться боротьба за завоювання й утримання влади.

Політичні партії, як правило, мають свою програму, систему цілей, які вони активно пропагують та захищають. У тих суспільствах, де існує розвинута система політичних партій, діяльність яких базується на правових нормах, панує й політична стабільність. Суспільство за таких умов здатне цивілізовано вирішувати всі політичні проблеми, що виникають, використовуючи для цього різноманітні засоби, не боючись ані кризи, ані анархії. [5].

Ось чому помилковими є твердження деяких політиків про те, що партії за сучасних умов не потрібні, оскільки їм на зміну, мовляв, приходять «широкі соціальні рухи». Ось як, наприклад, висловився з цього приводу лідер Лівії М. Каддафі: «партія — це сучасна диктатура, це влада частини над цілим, знецінення демократії». «належність до партій — це зрада. Причому кількість партій не міняє суті справи» [3]. Намагання протиставити політичні партії «широким соціальним рухам», як це практично робить М. Каддафі, виливається в панування жорстокого тоталітарного режиму, в якому нема не тільки політичних партій, а й самої демократії.

Роль та місце політичних партій у політичній системі суспільства ґрунтовно розглянув один із найвпливовіших політологів сучасності — французький теоретик М. Дюверже [2]. Аналізуючи ці проблеми, М. Дюверже розглядає два головні питання: по-перше, наскільки політичні партії демократичні, тобто наскільки вони реально виражають і обстоюють інтереси і сподівання широких мас; по-друге, який режим є

демократичнішим: партійний чи безпартійний? Даючи відповідь на перше питання, М. Дюверже підкреслює, що організація сучасних політичних партій багато в чому не відповідає демократичним принципам. Внутрішня структура цих партій в основних рисах є авторитарною та олігархічною.

Така еволюція сучасних політичних партій справляє суттєвий вплив і на їхню парламентську діяльність. Її все більше визначають партійні функціонери, а не виборці. Реальне політичне життя складається так, що на виборців постійно «тисне» певна група членів партії та активістів. Партійні функціонери формують громадську думку у вигідному для себе напрямку за допомогою телебачення, радіо, преси та інших засобів.

Убачаючи в діяльності партії, яка діє на постійній та організованій основі, джерело формування приватного інтересу керівників, що відрізняється від інтересів решти членів партії, інший авторитет у теорії політичної партії — М. Острогорський взагалі пропонував «відмовитися від практики постійних партій, які мають своєю кінцевою метою владу і зберегти справжній характер партій як груп громадян, що спеціально організовані для здійснення певних політичних вимог». [4].

Що стосується питання про те, який режим є більш демократичним: партійний чи безпартійний, то, відповідаючи на нього, М. Дюверже доходить висновку, що за всіх своїх недоліків партійний режим усе-таки є кращим, ніж режим безпартійний. Режим без партій є набагато далі від демократії, ніж партійний, бо призводить до увічнення керівних еліт, створених за правом народження, багатства або посади. Ось чому, на думку М. Дюверже, політичні партії були й залишаються гарантами прогресивних змін у політичному житті суспільства. [2].

У сучасному світі в більшості держав функціонують багатопартійні політичні системи, бо саме такі є важливою умовою демократизації всіх сторін життя суспільства. Це найбільш розвинена форма політичного плюралізму, який віддзеркалює багатоманітність інтересів класів, соціальних груп та спільнот, що виявляються в політичній сфері.

Отже, усе сказане вище про роль та місце політичних партій у політичній системі впливає з аналізу вітчизняного та світового досвіду. Проаналізувавши думки вчених щодо важливості політичних партій можна сказати, що вони розділяються. Кожен по-різному визначає їх важливість. Узагальнивши можна сказати, що політичні партії є важливими у житті суспільства. Тому для формування в нашій країні політичних партій і суспільно-політичних об'єднань, що сприяють утвердженню демократичного, гуманного суспільства, ці міркування мають не стільки теоретичне, скільки практичне значення, бо вказують основні способи зміцнення їхнього авторитету та підвищення ролі в суспільному житті.

Список використаних джерел:

1. Гонюкова Л. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Л. Гонюкова ; за наук. ред. д-ра політ. наук Л. Є. Шкляра. – К. : НАДУ, 2009. – Ст. 392.
2. Дюверже М. Политические партии [пер. с франц. Л.А.Зиминой] – М. Академический Проект, 2000. – 538 с. – (Серия «Концепции»).
3. Обушний М. І. Партологія : навч. посіб. / Обушний М. І., Примуш М. В., Шведа Ю. Р. К. : Арістей, 2006. – 432 с.
4. Острогорский М. Демократия и политические партии / М. Острогорский. – М. : РОССПЭН (Российская политическая энциклопедия). – 1997. – 640 с.
5. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. / П. П. Шляхтун. – К. : Либідь, 2005. – 576 с

УДК 81'373.7:651.74

Слюсар А.А. – ст. гр. ГРС-36

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ

Науковий керівник: канд. філол. наук, ст. викл. Кобилко Н.А.

Sliusar A.A. – student group HRB-36

Kharkiv State University of Food Technology and Trade

FRAZEOLGY IN OFFICIAL-BUSINESS STYLE

Supervisor: Candidate of Philological Sciences (PhD. Philosophy),
Senior Lecturer Kobylko N.A.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічні сполучення, фразеологічні єдності.

Keywords: phraseology, phraseological combinations, phraseological unity.

Фразеологія – один із найцікавіших розділів мовознавчої науки, що вивчає фразеологізми. Фразеологія професійного спілкування робить усне спілкування цілком природним і цікавим, уносить у ділове мовлення елемент неофіційності та знімає напруженість у конфліктних ситуаціях. Також необхідно розуміти, із якою людиною ви спілкуєтеся, і тоді вже обирати, чи застосовувати в розмові фразеологізми, чи ні. Слід зазначити, що в писемному діловому мовленні фразеологізми мають дещо інший характер. Отже, метою нашого дослідження є аналіз фразеологізмів у мові професійного спілкування.

Кожен стиль мовлення має свій запас фразеологізмів. Найбільш поширеними є нейтральні, або міжстильові, фразеологізми. Для визначення стилістичних функцій фразеологічних одиниць важливе значення має джерело їх походження. До складу фразеології входять крилаті вислови, приказки, ідіоми, порівняння, прислів'я, афоризми (у діловому мовленні майже не вживаються), звороти науково-термінологічного характеру, стійкі формули, сталі вислови з виробничо-технічної сфери та ін. Для офіційно-ділового стилю характерне використання книжних фразеологізмів.

За визначенням К.С. Тітової, «фразеологія ділової мови – це сполучення стійких, цілісних за складом і лексичним значенням словосполучень, наприклад: вузьке місце, питома вага, нагальна потреба, на повну потужність, наводити приклад, з огляду на сказане». У мові професійного спілкування переважають фразеологічні сполучення (брати участь, утілювати в життя, привертати увагу, завдавати шкоди), рідше – фразеологічні єдності (відкрити Америку), майже не використовуються ідіоми (дати гарбуза, пекти раків). У діловому мовленні дослідники виділяють термінологічні назви предметів, номенклатурні найменування, лексикалізовані сполуки та власну специфічну фразеологію, яку найкраще простежити в назвах ділових паперів: трудова угода, витяг з протоколу, доповідна записка, Почесна грамота та ін.

Отже, усне професійне мовлення потребує використання фразеологізмів для пом'якшення атмосфери в колективі, створення невимушеності в розмові між співробітниками. У письмовій формі фразеологічні одиниці реалізуються у вигляді нормативних, стандартизованих висловів.

УДК 811.11

Сургай Д.-ст. гр. 411-АН

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

ЛІНГВОПОЕТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ЛАКЕЯ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Науковий керівник: к.ф.н. Пікалова А.О.

Surgai D.

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

LINGVOPOETICAL MEANS OF THE CREATION OF THE VALET IMAGE IN ENGLISH ARTISTIC TEXT

Supervisor: PhD in Philological sciences Pikalova A.O.

Ключові слова: художній дискурс, лінгвопоетичні засоби, слуга

Key words: artistic text, lingvopoetical means, servant

Сучасна лінгвістика базується на принципі антропоцентризму, що включає «людський фактор» у вивченні мови. Розгляд художнього тексту з позиції антропоцентризму вимагає введення терміну «художній дискурс», який розуміється як зв'язний текст в його сукупності з екстралінгвістичними - прагматичними, соціокультурними, психолінгвістичними та іншими чинниками, як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаєминах людей і механізмах їх свідомості. Реалізація антропоцентричного принципу при аналізі художнього дискурсу відкриває нові можливості за умови, що об'єктом дослідження виявляється персонаж як специфічна мовна особистість.

Життя суспільства знаходить відображення в першу чергу, в мистецтві і літературі. Слуги є діючими особами літературних творів протягом довгого часу. Тому вважається необхідним окреслити лінгвокультурний типаж «слуга» з точки зору лінгвопоетичних засобів створення образу.

В романі Чарльза Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу» знаходимо яскраві приклади інтродукції образу лакея. У хорі численних персонажів роману голос Сема ніколи не губиться. Сам містер Піквік описує манеру мови свого слуги як *"somewhat homely and occasionally incomprehensible."*

Особливості вимови, морфологічні і синтаксичні параметри мови Сема багато в чому схожі на мову інших персонажів Діккенса, які розмовляють мовою, що не відповідає нормі. Серед основних порушень, відтворюваних автором у вимові слуги, можна виділити:

I. Фонетичні порушення:

1) заміна *wh* на *w* або *v* (*wether* замість *whether*, *vy* замість *why*), заміна *[w]* на *[v]* і навпаки (*vas* замість *was*, *wery* замість *very*);

2) випадання початкового *[h]* (*'ere* замість *here*), випадання початкового *th* (*th-dropping*), (*'em* замість *them*), випадання голосних (*gen'ral*, *fav'rites*);

3) заміна *s, f* на *r* всередині слів (*warn't*, *arter*);

4) збереження початкового *[a]* в дієслівних формах на *ing* (*a collecting*);

II. Морфологічні і синтаксичні порушення:

- 1) нерегулярні форми минулого часу типу *knowed*;
- 2) пропуск допоміжного дієслова *have* у доконаному часі;
- 3) вживання форми *was* в множині із займенником *you*; вживання форми третьої особи дієслова в теперішньому часі з усіма займенниками (*they puts, I runs*);
- 4) використання подвійного заперечення (*I never said nothing*);
- 5) інверсія в реченнях типу *away he goes*.

III. Лексичні порушення:

- 1) сленг та розмовна лексика (*touts, coves, button up the money*);
- 2) малопрізвища (*ingen* замість *engine, conwayance* замість *convoy*).

Мова Сема Уеллера характеризує його як людину з особливим філософським складом розуму. Сем без сорому висловлює свою думку з приводу різних подій, і часто в його репліках знаходить відображення народна мудрість. Наприклад, в мовній партії героя ми зустрічаємо прислів'я "*Keep the pot boiling*", або наступне зауваження "*All them old cats will run their heads again milestones*".

Яскраві порівняння також вносять свій внесок у створення мовної характеристики персонажа. Наприклад, Сем може сказати про свій ранковий стан після вечірнього бенкету, що він відчуває себе як ходяча пляшка бренді, використовуючи порівняння "*like a walking brandybottle*".

Ще одна характерна риса мови Сема Уеллера - паузи в середині слів. Іноді вони викликані гнівом слуги, іноді передають його сарказм, ентузіазм або впертість.

"*And venever I catches hold o'that there melan-cholly chap with the black hair, if I do not bring some real water into his eyes, for once in a way, mynameis not Weller.*"

У мові Сема Уеллера широко використовується еліпсис, що надає висловам інтонацію живої мови, динамічність і простоту:

"*Oh, I am so glad,*" replied Mr. Trotter; "*is he here?*"

"*Is yourn?*" asked Sam, by way of reply.

"*Oh, yes, he is here, and I grieve to say, Mr. Weller, he is going on worse than ever.*"

"*Ah, ah*" said Sam.

"*Oh, shocking — terrible!*"

"*At a boarding-school?*" said Sam.

"*No, not at a boarding-school,*" replied Job Trotter.

"*At the house with the green gate?*" said Sam, eyeing his companion closely.

Таку ж функцію в мові Сема Уеллера виконують розчленовані питання, які зустрічаються в діалогах слуги з іншими персонажами. Наприклад:

"*It's quite a treat to see you; arn 't it Mr. Muzzle?*"

"*Quite said Mr. Muzzle.*"

Мовний портрет є головним лінгвопоетичним прийомом створення образу Сема Уеллера. Він показує його соціальний статус і походження; паузація в мові героя служить для передачі його емоційного стану; малопрізвища виявляють недостатню освіченість; яскраві порівняння характеризують героя як людину з прекрасним почуттям гумору, що володіє особливим філософським складом розуму, людини з народу. В мовній партії героя зустрічаємо еліпсис і розчленовані питання, що допомагають відтворити живу розмовну мову, і відтворена мова і інверсія характеризують Сема Уеллера як прекрасного оповідача, що вміє зацікавити слухача.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Купина Н. А. Филологический анализ художественного текста [Текст] / Н. А.Купина. - М. Флинта, 2003. - 404 с.
2. Плесовских Т. С. Лингвоперсонология в контексте антропологического похода / Т. С. Плесовских. // Science Time. – 2014. – С. 173–179.
3. May Trevor The Victorian Domestic Servant [Text] / T. May. – ShirePublications, 1998.-32 p.

УДК-316

Білик І.В. – гр. МЛ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ, ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Bilyk I.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

GENDER INEQUALITY AS A SOCIAL PROBLEM

Supervisor: senior lecturer Sivchuk P.I.

Ключові слова: жінка, чоловік, гендер

Key words: woman, man, gender

Гендерна рівність – це рівні права і можливості для жінок та чоловіків у суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини, участі в національному, політичному, економічному, соціальному та культурному розвитку, отриманні рівних винагород за результатами праці.

Сучасна [демократія](#) скасувала середньовічну суспільну ієрархічну систему та привілеї, пов'язані з суспільним становищем та статевою належністю, й проголосила принцип рівності усіх перед законом. Раніше для суспільства були [характерними](#) такі явища, як пригнічення та [дискримінація](#) жінок, але в останні роки велику силу набув рух за емансипацію, який пропагує надання рівних прав і можливостей жінкам на рівні з чоловіками.

У ХХ ст. жінки з усього світу започаткували активний міжнародний рух за права жінок. Наслідки цієї діяльності особливо відчутні на міжнародному рівні. Держави вперше в історії виявили підтримку захисту прав жінок і визнали необхідність досягнення справжньої рівності в правах і можливостях чоловіків і жінок. Однак, незважаючи на багатообіцяючі зміни в міжнародному праві, на практиці жінки з усього світу ще стикаються з повсякденною реальністю нехтування їхніми правами – наприклад, в азіатських та арабських країнах, а також в країнах пострадянського простору, гендерна рівність все ще існує лише на папері, та сфера працевлаштування – одна з найбільш виражених стосовно гендерних обмежень.

Гендерна диференціація оплати праці виникла дуже давно, але зберігається до цих пір. Жінки отримують лише 10% доходів в світі і володіють 10% власності. Хоча активна діяльність протягом останнього десятиліття зробила права жінок більш окресленими, зараз же завдання полягає в тому, щоб зробити їх більш досяжними.

Гендер – соціокультурна категорія та колективні уявлення, завдяки яким біологічні відмінності статей переводяться на мову соціальної та культурної диференціації. Основними жіночими проблемами є домашнє насильство, проституція та торгівля жінками, безробіття, відсутність послідовної державної політики в цій сфері. Особливої гостроти набула проблема сексуальних зазіхань, які вважаються нормою у відносинах між керівниками-чоловіками та підлеглими-жінками. **Жінки в Україні мають рівні можливості з чоловіками, було б бажання і здібності їх втілити – така думка є доволі поширеною. Втім хибною, наголошують експерти і доводить статистика. Українки досі зазнають дискримінацій зі сторони чоловіків.** Таким чином, з наведеного можна зробити висновок, що гендерні проблеми існують і потребують якомога швидшого вирішення. Отже, досягнення гідного рівня гендерної рівності є дуже бажаним у всіх частинах світу, тому що перш за все це – гарантія захисту прав жінок, прав людини, та рівності вправ всіх людей.

УДК: 537.8 (07) (043)

Луцишин Р. - ст. гр. СІ – 31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

BENEFITS & RISKS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Supervisor: Perenchuk O.Z.

From SIRI to self-driving cars, artificial intelligence (AI) is progressing rapidly. While science fiction often portrays AI as robots with human-like characteristics, AI can encompass anything from Google's search algorithms to IBM's Watson to autonomous weapons.

Artificial intelligence today is properly known as narrow AI (or weak AI), in that it is designed to perform a narrow task (e.g. only facial recognition or only internet searches or only driving a car). However, the long-term goal of many researchers is to create general AI (AGI or strong AI). While narrow AI may outperform humans at whatever its specific task is, like playing chess or solving equations, AGI would outperform humans at nearly every cognitive task.

In the near term, the goal of keeping AI's impact on society beneficial motivates research in many areas, from economics and law to technical topics such as verification, validity, security and control. Whereas it may be little more than a minor nuisance if your laptop crashes or gets hacked, it becomes all the more important that an AI system does what you want it to do if it controls your car, your airplane, your pacemaker, your automated trading system or your power grid. Another short-term challenge is preventing a devastating arms race in lethal autonomous weapons.

In the long term, an important question is what will happen if the quest for strong AI succeeds and an AI system becomes better than humans at all cognitive tasks. As pointed out by I.J. Good in 1965, designing smarter AI systems is itself a cognitive task. Such a system could potentially undergo recursive self-improvement, triggering an intelligence explosion leaving human intellect far behind. By inventing revolutionary new technologies, such a superintelligence might help us eradicate war, disease, and poverty, and so the creation of strong AI might be the biggest event in human history. Some experts have expressed concern, though, that it might also be the last, unless we learn to align the goals of the AI with ours before it becomes superintelligent.

Most researchers agree that a superintelligent AI is unlikely to exhibit human emotions like love or hate, and that there is no reason to expect AI to become intentionally benevolent or malevolent. Instead, when considering how AI might become a risk, experts think two scenarios most likely:

The AI is programmed to do something devastating: Autonomous weapons are artificial intelligence systems that are programmed to kill. In the hands of the wrong person, these weapons could easily cause mass casualties. Moreover, an AI arms race could inadvertently lead to an AI war that also results in mass casualties. To avoid being thwarted by the enemy, these weapons would be designed to be extremely difficult to simply "turn off," so humans could plausibly lose control of such a situation. This risk is one that's present even with narrow AI, but grows as levels of AI intelligence and autonomy increase.

The AI is programmed to do something beneficial, but it develops a destructive method for achieving its goal: This can happen whenever we fail to fully align the AI's goals with ours, which is strikingly difficult. If you ask an obedient intelligent car to take you to the airport as fast as possible, it might get you there chased by helicopters and covered in vomit, doing not what you wanted but literally what you asked for. If a superintelligent system is tasked with a ambitious geoengineering project, it might wreak havoc with our ecosystem as a side effect, and view human attempts to stop it as a threat to be met.

УДК 316

Глова Б.– ст. гр. СП-31

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

ЩОДО МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНСЬКОЇ МОЛОДІ

Науковий керівник: ст. викладач Грузин В. Я.

Glova B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

IN RELATION TO MECHANISM OF ORGANIZATION OF LEGAL EDUCATION OF STUDENT YOUNG PEOPLE

Supervisor: Sr. lecturer Gruzin V.

Ключові слова: правове виховання, механізм правового виховання, методи правового виховання, метод переконання, методи стимулювання, правове самовиховання.

Key words: legal education, mechanism of legal education, methods of legal education, method of persuasion, methods of stimulation, legal self-education .

Специфікація правого виховання, на сучасному етапі, характеризує собою певні прийоми роз'яснення правових ідей, норм, інститутів, що забезпечують систематичність, послідовність, доступність, міцність засвоєння знань та вмінь застосовувати їх на практиці. Правове виховання є невід'ємною частиною громадянського виховання.

Механізм правового виховання — це порядок перенесення правових ідей і настанов, що містяться в суспільній правосвідомості, у свідомість виховуваних (особи, студентської групи, громадської групи тощо). Результатом дії механізму правового виховання є рівень правової вихованості особи, її правова культура.

Реалізація механізму правового виховання, здебільшого, здійснюється за допомогою двох методів: - методом переконання; - та методом примусу. Переконання забезпечує ефективність усіх інших методів, лежить в основі професійної спрямованості особи та визначає його діяльність та поведінку. За допомогою методу переконання викладач звертається до свідомості, почуттів, життєвого досвіду студентів з метою формування свідомого ставлення до дійсності і норм поведінки. Такі методи правового виховання, як метод стимулювання і мотивації діяльності та метод самовиховання є додатковими методами зазначених основних методів. І як похідні від методів примусу і переконання, вони деталізують і розкривають їх зміст.

Стимулювати поведінку – означає навчити студента корегувати свою поведінку відповідно до стандартів і норм, прийнятих у суспільстві. Молода людина повинна аналізувати свою діяльність з позиції відповідності вимогам. З іншого боку, вона повинна знати зміст цих вимог, інакше такий аналіз буде неможливий. Але стимулювання в різних формах повинно бути дозованим і заслуженим. Воно спонукає студента не тільки до аналізу власної діяльності, але й програмує його подальші прояви.

Правове самовиховання є цілеспрямованою, повсякденною, систематичною діяльністю людини з оволодіння правовими знаннями, формування позитивних правових мотивів і настанов, навичок правомірної поведінки, що полягає в самостійних зусиллях, спрямованих на вироблення звички до активної правомірної поведінки. Кінцевою метою особи, яка стала на шлях правового самовиховання, повинно бути формування правомірної поведінки і діяльності.

УДК 316

Биць О. – ст. гр. МЛ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П. І.

Byts. O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

GLOBALISATION AND ITS SOCIAL CONSEQUENCES

Supervisor: Sivchuk P. I.

Ключові слова: глобалізація, суспільство.

Keywords: globalization, society.

Глобалізація — процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні— перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї [Землі](#).

Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Відбувається збільшення як кількості спільних для груп держав проблем, так і кількості та типів інтегрованих суб'єктів суспільства.

Глобалізація сприяє:

- розвитку нових форм міжнародного поділу праці;
- прискоренню і раціоналізуванню виробництва;
- підвищенню рівня зайнятості та продуктивності праці;
- збільшенню припливу інвестицій, що в свою чергу спричиняє збільшенню частки економічно-активного населення;
- перехід на ресурсощадні технології;
- посилення уваги до важливих проблем людства та інші.

Глобалізація відкриває додаткові можливості і обіцяє великі вигоди економіці окремих країн. Завдяки цьому об'єктивному процесу досягається економія на витратах виробництва, оптимізується розміщення ресурсів у світовому масштабі, розширюється асортимент і підвищується якість товарів на національних ринках, стають широко доступними досягнення науки, техніки і культури.

Глобалізація має вплив на всі аспекти безпеки людського розвитку як в масштабах світового співтовариства так і в межах окремих країн. Однак, якщо в розвинених країнах більшість населення відчуває позитивний вплив, то в інших країнах негативний вплив досить часто перевищує позитивний ефект від глобалізації.

Через нерівномірність розвитку країн глобалізація призводить до :

- асиметричного характеру взаємовідносин у суспільстві;
- нерівності, яка не зменшується, а збільшується;
- зростаючої різниці в доходах і рівні життя різних країн і соціальних груп;
- неконтрольованої міграції;
- демографічних та екологічних проблем.

Процес глобалізації міжнародної економіки не оминає і Україну, яка поступово займає своє місце в системі нового міжнародних економічних відносин.

УДК–316

Радчук О.А. – ст. гр. МЛс-42

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Radchuk O.

Ternopil Ivan Pul`uj National Technical University

MIGRATION AND ITS SOCIAL IMPLICATIONS

Supervisor: senior Sivchuk P.I.

Ключові слова: міграція, притягання.

Keywords: migration, attraction.

Міграція населення (лат. migratio — переселення) — механічні переміщення людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди, на більш-менш тривалий час або з регулярним поверненням до нього.

В більшості випадків це відбувається через такий процес, як притягання.

Притягання — це сукупність привабливих умов для проживання в інших місцях, наприклад у регіонах, де існує вища оплата праці, де можна здобути вищий соціальний статус, де існує політична стабільність, яка вселяє почуття впевненості в завтрашньому дні. Чим більшою є різниця соціальних, економічних чи політичних умов існування у двох регіонах, тим ймовірнішою є міграція під впливом сил притягання в райони з кращими умовами.

Зазвичай, розрізняють міграцію зовнішню (тобто переїзд з однієї держави в іншу) і внутрішню (переїзд у межах однієї країни). Обидва види міграції вважаються природними і нормальними до певних меж. У тому випадку, якщо кількість мігрантів перевищує певний рівень, міграція стає надлишковою, і її розглядають як негативне явище. Надлишкова міграція може привести до зміни демографічного складу регіону, до нестачі, або навпаки, до надлишку робочої сили, до неконтрольованого зростання міст, негативних змін у культурі регіону і багатьох інших наслідків. За результатами дослідження, проведеного експертами європейської комісії «Caritas International» на 2011 рік ~4,5 млн трудових мігрантів з України перебувають за кордоном, з яких 1,7 млн — у країнах ЄС. У 2014–2015 роках із України до ЄС виїхали понад півмільйона українців, і кількість емігрантів дедалі зростає. Війна та поглиблення економічної кризи протягом останніх років лише посилили тенденцію

Еміграція нерідко наносить важку втрату інтелектуальному потенціалу країн-донорів, що є самою коштовною субстанцією будь-якого суспільства. Суть цієї проблеми складається не стільки в кількості виїжджаючих за рубіж фахівців, скільки в їхньому значенні.

У теорії вільний рух робочої сили між країнами приводить до вирівнювання заробітної плати і збільшенню валового світового продукту. У реальному житті всі основні вигоди від міграції робочої сили дістаються приймаючим країнам. Оцінити їхні масштаби не просто, тому що не усі вони піддаються кількісному обліку. Вони складаються з економії на підготовці фахівців у приймаючих країнах. Іммігранти, особливо нелегальні, вносять у доходи країни більший внесок, чим вони одержують від суспільного сектора. Іммігранти більш молоді, чим населення в середньому, і вони фінансують частину соціальних витрат постійних жителів.

УДК 811.11

Фінько А.-ст. гр. 411-АН

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Науковий керівник: к.ф.н. Пікалова А.О.

Finko A.

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

REPRESENTATION OF THE LINGUISTIC PERSONALITY IN ENGLISH ARTISTIC TEXT

Supervisor: PhD in Philological sciences Pikalova A.O.

Ключові слова: художній дискурс, мовна особистість, художній діалог

Key words: artistic text, linguistic personality, artistic dialogue

Як відзначають багато дослідників, художній дискурс – це один з найбільш складних художньо-літературних видів комунікації, в якій в якості комунікантів виступають не тільки автор і читач, але і персонажі. В цьому плані мовленнєва поведінка персонажу досліджується на матеріалі художнього діалогу як складової частини художнього дискурсу.

Роль і місце діалогу в художній літературі змінювалися протягом історії. Якщо в літературі сімнадцятого століття авторське мовлення як би поглинало мовлення персонажа, то в дев'ятнадцятому столітті взаємини авторського мовлення і мовлення персонажів значно змінюються [1]. А вже на рубежі двадцятого і двадцять першого століть письменники воліють передавати всю основну інформацію про персонаж через художній діалог. У зв'язку з цим вивчення мовлення героїв стає найбільш актуальним.

Художній діалог у сучасному художньому дискурсі досить повно і різнобічно відображає такі важливі параметри образу персонажа, як гендерна, національно-расова, локальна і темпоральна характеристики, соціальний статус, емоційний стан у момент мовлення і відносини комунікантів, риси характеру персонажа [2].

Інформація про особу героя може міститися в його власному мовленні, у мовленні його співрозмовника та в мовленні інших персонажів про нього і виражається як експліцитними, так і імпліцитними засобами. Одні й ті ж мовні засоби можуть містити експліцитну та імпліцитну інформацію.

Найбільш значущими як в плані емоційного впливу, так у плані концептуальних смислів є художній діалог, заснований на:

а) конвергенції стилістичних прийомів (сходження в одному місці пучка стилістичних прийомів, що виконують єдину стилістичну функцію);

б) контрасті, фокусуючому увагу читача на певних моментах повідомлення, підкреслюючи, їх протилежність, суперечність, несумісність.

в) графічних засобах, що сприяють виділенню, «висуванню» смислового змісту;

г) інтертекстуальності, що створює ефект концептуальної інтеграції [3].

– *Shut up! Who let them in?! It's **unfortunate** you wandered in **ocean of life, as stranger in wonderland?! However, that is life – full of ironies – some of them pleasant?***

Some rather ugly – I've never thought life was a gift – it's a burden – a sentence – cruel and unusual punishment – everybody says prayers should pray for this sinful citizens.

– What has happened now, I'll tell you! In this city, it seemed, Sodom and Gomorrah had come to a second birth. Life is here – as you said in general about it really difficult, and – easy in its plain way, – but this will end at last, this sentence, yes, yes, this sentence – cruel and unusual punishment – MUST END. (P. James «The wings of eagles»)

В даній частині художнього діалогу ефект досягається висуненням всіх перерахованих вище засобів:

1) конвергенцією стилістичних прийомів: епітетами – *unfortunate, pleasant, ugly, cruel, sinful, difficult, unusual*, художніми порівняннями – *as stranger in wonderland*, метафорами – *in ocean of life, life was a gift*, синтаксичними стилістичними засобами – номінативні речення, наростання, риторичне питання, багато видів повтору;

2) контрастом: антитезою – *pleasant/ugly, difficult/easy*;

3) інтертекстуальністю: алюзія – *Sodom and Gomorrah*;

4) графічними засобами (великі літери, тире, знаки оклику та питання).

До лінгвістичних національно – культурних маркерів художнього діалогу можна віднести:

1) безеквівалентну лексику, до якої належать слова реалії, антропоніми, топоніми, номінації осіб, що характеризуються позначенням специфічних для даної культури явищ (*petticoat, fireplace, gentleman*);

2) фразеологічні одиниці та паремії (*to call a spade, spade*);

3) антропоніми, що виконують у тексті художнього твору характеризуючу функцію (*every Tom, Dick and Harry, Ernest in town and Jack in the country, Mary or Jane, Romeo and Juliet*);

4) стилістичні засоби образності, що свідчать про національну специфічність, індивідуальність образного мислення, що впливає на формування національних картин світу. Так, наприклад, пестливі вирази, засновані на зоонімах: (*my pretty pet, poor lamb, ducky*);

5) описові контексти, які виражають особливості національного характеру, менталітету в національно-культурних стереотипних ситуаціях. Для англійців особливо істотним є розмежування «істинно англійського» та «іноземного», перевага всього «чистоанглійського», як прояв англійського снобізму:

«Do kindly tell us who these ladies are, » asked Mrs. Moore.

«You're superior to them, anyway. Don't forget that. You're superior to everyone in India... Cause you're English». (Forster J. « The Way to India»)

6) іншомовні вклучення, які служать меті характеристики мовної особистості в плані її національної приналежності. Це, головним чином, проявляється в навичках вимови, акцентах.

Розгляд національно-культурної специфіки художнього діалогу дозволяє, на наш погляд, виявити певний обсяг знань про мовну особистість, особливості її національного характеру, специфіки емоційного складу, національно-специфічні особливості мислення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чижевская М. И. Язык, речь и речевая характеристика (Вопросы изучения речи персонажа) / М. И. Чижевская. – М.: МГУ Ломоносова, 1986. – 69 с.
2. Яворская Г.М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада / Г.М. Яворская. – К., 2000. – 117 с.
3. Albert, M. Character Voice: What, Why, Where and How Text. / M. Aldert, M. Jerott [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inkalicious.com/ex-anl.html>.

УДК 373.31

Харитоненко А. — ст. 31 гр. ФПФМО

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО ПРИРОДИ У ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Бурчак Л.В.

Kharitonenko A.

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

PUPILS' ATTITUDE TO NATURE IN PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONTEXT

Supervisor: Liana Burchak, Ph. D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Biology and Agriculture Groundings Department

Ключові слова: екологічне виховання, педагогічне спілкування, моральні якості, педагогічний такт.

Key words: environmental education, pedagogical communication, moral quality, pedagogical tact.

Актуальною та важливою проблемою педагогіки є питання формування особистісного ставлення учнів до природи. Йдеться не лише про необхідність розширення екологічних знань учнів, а головним чином про те, що серед обов'язкових норм екологічної поведінки щодо природи має превалювати аксіологічна визначеність, оскільки в основі ставлення особистості до навколишнього світу мають лежати її цінності, способи взаємозв'язку свідомості й буття. Проблемою формування особистісного ставлення учнів до природи займалися багато науковців, а саме внесок у розвиток її загальних положень зробили А. Дістервег, Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковорода, К. Ушинський, В. Сухомлинський та ін. Метою доповіді є — визначення й характеристика психолого-педагогічних умов, за яких процес формування особистісного ставлення учнів до природи в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи буде ефективним.

Екологічне виховання школярів на сучасному етапі потребує психологічної включеності особистості в світ природи з подальшим поетапним конструюванням системи особистісного ставлення до природи (теоретичним, емоційно-ціннісним, практично-дійовим). Використовувані з цією метою у навчально-виховному процесі еколого-психологічні тренінги, інтегрально-пошукові групові та рольові ігри, творча «терапія», «мозковий штурм», імітаційне моделювання спрямовані на актуалізацію особистої причетності, емоційної сфери, формування смислотворчих мотивів екологічного змісту, що забезпечує систематизацію світоглядних установок учнів.

Адже навчальна діяльність має великий вплив на розвиток свідомості молодшого школяра. У цей віковий період активно проходить процес становлення особистості учня, розвиваються його морально-естетичні погляди, роль у ньому. У процесі нашого дослідження ми сформулювали психолого-педагогічні умови. Подальшого вивчення потребують питання забезпечення наступності позаурочної еколого-виховної роботи між дошкільною, початковою та середньою ланками освіти.

УДК 001.38

Чукас Т. – ст. гр. РП-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ НАУКИ І ПРАКТИКИ

Науковий керівник: Габрусєва Н.В.

Chukas T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROBLEMS OF COMMUNICATION OF SCIENCE AND PRACTICE

Supervisor: Gabrusyeva N.V.

Ключові слова: наука, практика, прогрес, самосповідлення

Keywords: science, practice, progress, self-decoupling

Головною рушійною силою та джерелом розвитку науки є обумовленість потребами суспільно-історичної практики. Якщо для застосування атомної енергії потрібно було 50 років, на втілення на практиці інших наукових ідей потребувалось і до 100 років, то нині провадження ідеї швидко, якщо в цьому зацікавлені виробники. Буває і так, що виробник закуповує патент і не пускає далі, бо попередня технологія ще не окупила себе.

Нові завоювання науки важко йдуть до визнання і застосування. Існують психологічні механізми, які до цього приводять. Діє своєрідний «закон збереження неуттвта і темноти», що виражає інерцію мислення. Дослідник всіма силами прагне пристосувати старе знання, стару парадигму для тлумачення нових фактів. Наприклад, коли Г. Герцу вдалося виявити електромагнітні хвилі, знайшлося немало спеціалістів, які готові були реалізувати на практиці нову систему зв'язку без електричних дротів. Але проти цього виступив сам Г. Герц. Більше того, він опублікував розрахунки, які повинні були б довести неможливість бездротової передачі сигналів. Стверджував, що його відкриття взагалі ніколи не знайде якогось практичного застосування. Навіть просив Дрезденську палату комерції заборонити дослідження радіохвиль як даремні. Те ж стосується і В. К. Рентгена в його оцінці прикладного використання R-променів. Він навіть забороняв своїм співробітникам вимовляти слово «електрон». Е. Резерфорд пояснив явище радіоактивності, створив разом з Ф.Содді його теорію, першим в експерименті розщепив атом. Проте відомий фізик був переконаний, що всякий, хто передбачає можливість отримання атомної енергії, говорить дурниці, абсурд. Про це може мріяти лише нестримний фантаст, а не вчений.

Трапляється, що суспільство ще не «доросло», не готове до сприйняття нових ідей, а то й самі автори не бачать перспективи своїх відкриттів. Наприклад, в 1939р. колеги звинуватили піонера ядерної енергетики Ігоря Курчатова в неспроможності його досліджень, оскільки вони не мають відношення до практики. Подібне ж відношення авторитетів було до квантової механіки. Її спочатку оголосили незрозумілою і нудною. Макс Борну, одному з творців квантової механіки присудили Нобелівську премію лише через 28 років після виходу його перших робіт і теорій.

Тут і криється причина такої сильної прихильності, уподобання вчених до існуючих теорій, тут джерело опору прогресу. Чим напруженіший шлях до істини, тим болючіша розлука з нею. Парадокс: просуваючи знання все далі, вчені разом з тим самі створюють перепони на його шляху.

УДК 9 (Укр)

Бодрух І. – ст. гр. ПМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТАЄМНИЦІ УКРАЇНСЬКОГО МАСОНСТВА

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Bodruh I.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

SECRETS OF UKRAINIAN FREEMASONRY

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: українське масонство, масонські ложі.

Keywords: ukrainian freemasonry, masonic lodges.

Розвиток масонства в Україні починається наприкінці XVIII ст. Масонство проникає в Україну через західноєвропейські країни. Саме поняття масонство – це морально-етичний рух у вигляді закритої організації, або ж «система моралі, викладена в алегоріях та проілюстрована символами». Спочатку масонські ложі були ложами будівельників, які займалися будівництвом храмів. З англійської (freemason) назва масон означає вільний каменярь.

Вважається, що найперша масонська ложа була заснована в 1742 р. у волинському селі Вишнівці, польським шляхтичем. Оскільки масонський рух на той час охоплював виключно елітні верстви населення, то осередками масонства переважно були міста і містечка. Основним центром масонства в другій половині XVIII ст. став Київ. У 40-80 роках XVIII ст. кількість масонських лож в Україні була незначною. Проте після французької революції та включення Правобережної України до складу Російської імперії, тут політичний притулок знайшли французькі та польські масони, які активно пропагували масонські ідеї серед місцевої еліти. Це не тільки вплинуло на збільшення масонського руху, а й змінило його характер діяльності.

Наприкінці XVIII – на початку XIX ст. «масонські майстерні» функціонували в кількох українських містах: Києві, Житомирі, Одесі, Харкові, Дубно, Львові, Немирові, та в інших. У 1818 р. у Києві виникла ложа «З'єднанні слов'яни». На той час в Одесі існували такі ложі, як: «Понт Евксинський», «Три царства природи» та «Друзі природи». На Слобожанщині такою організацією була «Паліцинська академія», до якої входили прибічники Григорія Сковороди. Незважаючи на те, що у 1819 р. масонські ложі в Україні заборонили, це рішення не припинило діяльності масонського руху. Масонські організації в Україні були значно слабшими в порівнянні з масонами Західної Європи. Якщо на Заході «вільні каменярі» брали активну участь у політичному житті європейських країн, то в Україні вони діяли пасивно, не узгоджено та без чіткої ідейної основи. Все ж дедалі більше масонство в Україні політизувалося, особливо в другій половині XIX ст. У другій половині XIX ст. деякі масони (такі, як Михайло Драгоманов) брали участь у громадській діяльності. Однак, до початку XX ст. масонський рух не став суто політичним явищем. Впродовж XIX ст. царський уряд не зміг припинити діяльність українських масонів, він лише загнав їх у глибоке підпілля.

Як потужний суспільно-політичний рух масонство відроджується на початку XX ст. в 1900-1905 рр. У 1900 р. пройшов перший Український масонський конгрес. На початку 1917 р. в одному тільки Києві налічували близько двадцяти лож. У 1919 р.

7 лож, 83 гуртки, 800 масонів об'єдналися у «Велику ложу України», яку в 1920 р. визнала «Велика ложа Швейцарії». В період «Червоного терору» більшість масонів була знищена більшовиками. До 1929 р. зібрання масонів відбувалися в атмосфері таємниці й секретності. Останні згадки про масонів в Україні першої третини ХХ ст. відносять до 1933 року.

Відродження масонства в Україні починається після встановлення незалежності у 1991 році. Осередки відкриваються в Києві, Львові, Харкові, Одесі. В 1998 році між українськими масонами відбувся розкол. 17 жовтня 1998 року під протекторатом «Регулярної Великої ложі Італії» була утворена «Велика Ложа України». На сьогоднішній день в Україні існує тринадцять масонських лож, дванадцять з яких діючі. Існують дані, що кількість масонів в Україні сягає майже 4 000 000.

У масони беруть людей вільної волі, які вірують в єдиного бога, необмежених у поглядах і фінансах. Така людина має бути готовою допомогти і підтримати ложу не тільки словом, але й надати суттєву фінансову підтримку. Згідно з ландмарками, заповідями масонства, братам заборонено не тільки втручатися в політичні та релігійні конфлікти, але навіть обговорювати ці теми на зборах. Той, хто порушив заповіді, не може вважати себе справжнім масоном.

Окрему увагу в означеній проблематиці привертає факт наявності масонської символіки на українських грошових знаках. Зокрема, на українській грошовій купюрі номіналом у п'ятсот гривень закарбований такий іронічний надпис «Не равное всем равенство». Йдеться про те що масони вважають себе привілейованим прошарком суспільства, а всі хто не масони для них вороги і профани, які знаходяться в темряві незнання так званої «світлої» масонської ідеології. Під зазначеним надписом знаходиться Вавилонська вежа, яка є символом сучасної глобалізації та мондіалізму, які мають на меті побудувати суспільство з відміною державних кордонів. Слід зауважити що поняття патріотизму і націоналізму засуджуються масонською ідеологією. На вказаній купюрі зображена башта у ґратах, а ґрати є символом влади над суспільством, яке прагнуть побудувати масони у всьому світі. Також, не може не привертати увагу ще один з найважливіших символів масонства – гілка акації на ґратах Вавилонської башти. Ще одним символом на українських грошах є трикутник з оком в середині – це теж один з основних символів масонства. Такий же символ є також представлений на однодоларовій купюрі. Видатний український філософ Григорій Сковорода, зображений на зазначеній грошовій одиниці, також був масоном й намагався впровадити в завуальованій формі ідеї масонського світогляду в українській філософії [1].

Отже, можна зробити висновок, що Україна для масонів завжди була і буде ареною битви ідеологій за світове панування. Прибічники Великого Архітектора Всесвіту на українських грошах демонструють як могутність свого впливу на сучасне українське суспільство, так і кінцеву мету з реорганізації суспільства як на міжнародному рівні, так і національному рівні з наступним знищенням будь-якого поняття національного.

Список використаної літератури:

1. Прилуцька В. Деякі роздуми стосовно символіки на українських грошових знаках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vlz.in.ua/uploads/File/pdf/St/2009-s/2009-8%D1%8B/Prilutskai.pdf>.

УДК 9 (Укр)

Гой В. – ст. гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЩО ТАКЕ КІБЕРБУЛІНГ ТА ЯК З НИМ БОРОТИСЬ?

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Ной В.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WHAT IS CYBERBULLYING AND HOW TO DEAL WITH IT?

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: кібербулінг, насильство.

Keywords: cyberbullying, violence.

У XXI столітті Інтернет став невід'ємною частиною життя суспільства. З одного боку, це засіб розвитку ерудиції та навичок спілкування, а з іншого – ситуація підвищеного ризику зіткнення з певними загрозами. Зокрема, віртуальне інтернет-середовище і новітні технічні засоби створили можливості для поширення нового виду насильства – кібербулінгу, від якого найчастіше потерпають діти та підлітки, оскільки вони є найактивнішими користувачами. Особливо сприяють цьому неконтрольоване використання контенту і відсутність або слабка сформованість критичного мислення.

Кібербулінг – це новітня форма агресії, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням сучасних електронних технологій: Інтернету (електронної пошти, форумів, чатів, ICQ) та інших засобів електронної техніки – мобільних телефонів чи ін. гаджетів [1]. Небезпека такого виду насильства полягає у тому, що воно відбувається як у віртуальному світі, так і може включати в себе деякі види фізичних знущань, наприклад, бійки і цькування з метою подальшого поширення відео і фото в мережі Інтернет. Таке поєднання фізичного і психологічного насильства шкодить здоров'ю і, навіть, несе загрозу для життя дитини.

Найперший трагічний випадок, пов'язаний з кібербулінгом, трапився у 2002 р. Його жертвою став американський підліток Гіслан Раза. Хлопець, задля розваги, зняв відео на основі сцени з всесвітньо відомого фільму «Зоряні війни», замінивши меча бейсбольною битою. Однокласники без відома хлопця виклали це відео в мережі й воно набрало мільйони переглядів. Клеймо «дитини зоряних війн» вплинуло на стосунки з однолітками, а також завдало серйозної шкоди психіці підлітка.

Кібербулінг може здійснюватися у різних формах. Персоніфікована форма передбачає переписку або розсилку інформації безпосередньо жертві. Друга форма – неперсоніфікована, полягає у поширенні інформації жертві та деякому колу осіб, якими можуть бути певні референтні групи, такі як клас, школа і т.д. Наслідками стають приниження, засудження, неповага, тобто дана форма є більш небезпечною. Кібербулінг може здійснюватися у прямій або латентній формі. Перша - передбачає такі дії, як розповсюдження особистої інформації (правдивої або фейкової), розсилка фото і відео образливого характеру, різного роду погрози, зйомки бійок з подальшим поширенням в мережі Інтернет. Другий вид, прихований, найчастіше виглядає як звичайна бесіда, але з використанням провокативної поведінки, яка веде до конфлікту.

Сучасні американські вчені виділяють 8 різних типів кібербулінгу. Тип 1: *Перепалки, або флеймінг* – обмін короткими гнівними та запальними репліками між

учасниками з використанням комунікаційних технологій. Часто зустрічається на форумах або чатах. Це улюблений метод «тролів» (провокаторів). Тип 2: **Нападки** – регулярні висловлювання образливого характеру на адресу жертви (багато СМС-повідомлень, постійні дзвінки) аж до перевантаження приватних каналів. Часто використовуються в онлайн іграх. Тип 3: **Наклеп або обмовлення**. Передбачає поширення неправдивої, принизливої інформації. Може бути у формі текстового повідомлення, а також фото. Тип 4: **Самозванство**. Особа використовує особисті дані жертви (логіни, паролі до акаунтів в мережах, блогах) з метою здійснення від її імені негативної комунікації. Тип 5: **Ошуканство**. Виманювання конфіденційної особистої інформації для власних цілей або передачі іншим особам. Тип 6: **Відчуження**. Он-лайн відчуження в будь-яких типах середовищ, де використовується захист пароллями, формується список небажаної пошти або список друзів. Тип 7: **Кіберпереслідування**. Один з найнебезпечніших видів. Жертву приховано вистежують для скоєння нападу, побиття, звалтування. Тип 8: **Хепіслепінг** – відносно новий вид кібербулінгу, який передбачає реальні напади, які знімаються на відео для розміщення в інтернеті, може закінчитись летально. У зв'язку з цим з'явилося поняття буліцид – загибель жертви внаслідок булінгу [2].

Учасниками кібербулінгу є агресор, потенційна жертва і спостерігач. Для жертви наслідками стають – психологічно зламана особистість, замкненість у собі, відчуження від реального життя, страх спілкуватися з однолітками, суїцид. Для агресора, який діє з різних причин, може наступити адміністративна і навіть кримінальна відповідальність.

Ситуація з кібербулінгом в Україні невтішна. За статистикою, 24% українських школярів вважають себе жертвами булінгу, 67% - стикалися з кібербулінгом за останні 2-3 місяці, 40% жертв ні з ким не діляться проблемою, навіть з батьками, 44% - спостерігачів ігнорували булінг, тому що боялися за себе [3].

Щоб не стати жертвою кібербулінгу потрібно дотримуватись певних правил. При реєстрації на різних сайтах слід не вказувати особисту інформацію (номер телефону, фото та ін.), створювати надійні паролі. Використовувати веб-камеру тільки при спілкуванні з друзями або близькими. Одиначні випадки агресії в інтернеті варто ігнорувати, тоді найчастіше кібербулінг завершується на початковій стадії. Ще одним способом уникнути булінгу є блокування агресорів, більшість сайтів це дозволяють.

Отже, кібербулінг – це вид кібернасильства, що створює загрозу здоров'ю та життю людини, і з ним потрібно боротись. Спостерігачам не варто стояти осторонь. Потрібно виступити проти агресора і підтримати жертву, в деяких випадках повідомити дорослих, а також звернутися до правоохоронних органів.

Список використаних джерел:

1. Кочан І. Слова з компонентом кібер- у сучасній українській мові / І. Кочан // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. - 2016. - Вип. 63. - С. 279. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2016_63_32.; Найдюнова Л.А. Кібер- булінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини / Л.А.Найдюнова // Методичні рекомендації / Серія: На допомогу вчителю. Вип. 4. – К., 2011. – С.7.
2. Лубенець І. «Кібернасильство (кібербулінг) серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів» / Національний юридичний журнал: теорія і практика; Що таке кібербулінг? Інтернет-тролінг і кібербулінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://howtoukr.ru/internet/79565-shho-take-kiberbulingu-internet-troling-i.html>
3. Булінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : stopbullying.com.ua.

УДК 159.9

Грицаюк Ю. – ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТРОЛІНГУ В СУЧАСНОМУ КІБЕРПРОСТОРИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Hrytsaiuk Y.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE TROLLING IN THE MODERN CYBERSPACE

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: тролінг, кібер-насильство.

Keywords: trolling, cyber-violence.

Інтернет став нашим новим середовищем проживання – справжньою ноосферою. Разом із масовою комп'ютеризацією та поширенням мережі у всьому світі з'явилися значні можливості впливати на психологію користувачів. Під маніпуляцією слід розуміти прийоми, засновані на психологічному впливі на співрозмовника з метою ввести його в стан роздратування, зіграти на почуттях самолюбства, сорому, використати тонкі особливості психіки людини. Одним із найяскравіших проявів психологічної маніпуляції в Інтернеті є тролінг [1, с.57].

Тролінг (від англ. trolling) – провокаційне твердження, повідомлення, вчинок, зображення, новина, донесена до людини усно або письмово без наміру викликати конструктивний діалог, радше, з наміром, поспостерігати відповіді на вчинок, вивести з емоційної рівноваги, поглузувати, спровокувати конфлікт, флейм, марнослів'я тощо. Згідно з опитуваннями, 4 з 10 людей відчували себе приниженими або «затроленими» в сучасному кіберпросторі [2].

«Тролінг – це гра в підробку особистості, при цьому ніхто, крім гравця, про неї не знає. Троль намагається зарекомендувати себе як типовий користувач, розділяючи спільні інтереси і проблеми групи», – зазначає фахівець по сучасних медіа Джудіт Донат.

Основною метою тролінгу є привернення уваги до власної особи. Створюючи певний віртуальний образ, «троль» прагне загального визнання, популярності, намагається залишити яскраве враження про себе, неважливо, позитивне чи негативне, головне – самовираження, виокремлення з натовпу [1]. В результаті дослідження феномену кібер-насильства дослідники виділили чотири ознаки тролінгу:

1. Троль уникає прямих запитань і ставить їх сам. Таким чином він контролює комунікацію.

2. Поведінку троля можна охарактеризувати як агресивну образу. Такий співрозмовник буде завжди намагатися створити конфлікт або емоційну напруженість.

3. Троль завжди буде намагатися зруйнувати конструктивну комунікацію в співтоваристві і звести все до безглуздої суперечки, лайки.

4. Спроба залучити до конфлікту якомога більше учасників. Чим більше людей включаються в комунікацію, тим більший «успіх» троля [3].

Зазвичай інші користувачі сприймають тролів негативно, схилившись до думки, що це люди, які страждають комплексом неповноцінності, розчаровані чи втомлені від повсякденності. Але психологічна база тролінгу дещо інша. Психологи пов'язують причини тролінгу із таким явищем, як деіндивідуалізація, тобто втратою єдності із власною особистістю, зменшенням рівня самоусвідомлення, що досить легко відбувається за умов інтернет-спілкування. Внаслідок деіндивідуалізації людина стає менш схильною до дотримання суспільних норм поведінки, що може вилитись у досить провокативну, навіть агресивну манеру поведінки, часто-густо не властиву троллю у реальному житті.

Головною ціллю тролінгу є внесення в суспільство хаосу. Провокаційні, інколи гумористичного чи іронічно-саркастичного характеру повідомлення троля спрямовані на залучення інших інтернет-користувачів до безкорисної конфронтації. Чим більше реагує віртуальне суспільство, тим більша можливість тролінгу з боку ініціатора, оскільки увага інших стверджує його впевненість у тому, що його дії досягають поставленої мети – викликати хаос.

Такий штучно створений погром може трансформуватися у одну з двох стадій: стадія втрати контролю і стадія умілого прихованого використання хаосу його творцем з маніпулятивними цілями. При втраті контролю над хаосом може відбутися або його розпалювання, або згасання. Керований безлад може мати такий вигляд: один із модераторів форуму стає «тролем», піднявши дискусійну тему. Він навмисно демонструє свою віртуальну позицію (яка, до речі, може бути вигаданою і різнитися із реальною), відверто протилежну колективній думці більшості. Читаючи таке повідомлення, більшість обурюється і масово йде у наступ, щоб відстояти свою позицію, а «тролеві» саме це й потрібно: наплив користувачів, підвищення рейтингу відвідуваності, «пожвавлення» форуму [1].

Проте, більше шкоди роблять спеціально проплачені певними політичними силами тролі. Вони залишають свої коментарі, причому обов'язково хвалять тих, хто фінансує, і висміюють опонентів «замовника». Проблема полягає в тому, що більшість читачів статей і не підозрюють, що стільки негативних коментарів залишили спеціально проплачені люди. Відповідно думка читача часто змінюється у потрібну сторону, й таким чином «замовник» досягає мети [4].

Отже, тролінг – це своєрідне, здебільшого агресивне, самовираження особистості, з метою введення всеохоплюючого хаосу та утвердження власної самооцінки принижуючи інших. На сьогодні тролінг став одним із провідних методів психологічної маніпуляції, конфліктів та наклепів, як в повсякденному житті так і в політиці, бізнесі та інших сферах життєдіяльності.

Список використаної літератури

1. Могилко С.В. Тролінг як спосіб психологічної маніпуляції в інтернеті [Електронний ресурс], Режим доступу : http://ukrcenter.com/!FilesRepository/Literature%5C_Upload3/b28acd0c-557d-4cb8-a406-b24128dc7311.pdf.
2. Тролінг: Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Тролінг>.
3. Найєм. М. Що таке тролінг і хто стає його жертвою. [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/style/blogs/shcho-take-troling-i-hto-staje-jogo-zhertvoju-blog-mariam-najjem-1310932.html>.
4. Лис П. Що таке тролінг?. [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://pavlofox.net/shho-take-troling/>.

УДК 37

Гула І. – ст. гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РОЛЬ МЕЦЕНАТІВ У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Hula I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE PATRONS ROLE IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN CULTURE

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: меценати, українська культура.

Keywords: patrons, ukrainian culture.

Меценатство є формою благодійності, раціональною добровільною діяльністю, яка спрямована на розвиток, підтримку і заступництво мистецтва, культури, науки та їх представників [1, с.11]. Зазвичай, воно мотивується самим суспільством, зважаючи на становище, яке виникає в той чи інший період, а також соціально-культурні потреби епохи. Меценатська діяльність здійснюється з наміром підтримати культурний процес, конкретного представника творчої інтелігенції та є альтернативним джерелом фінансування розвитку суспільства, оскільки державної підтримки в багатьох випадках недостатньо для збереження та розвитку національного культурного надбання.

Історія розвитку українського меценатства сягає корінням ще Київської Русі, а саме періоду після християнізації. Дослідниця Н. Колосова висловлює припущення, що ймовірно, в Київській Русі побутували й дохристиянські форми меценатства, такі як підтримка епічних співців – легендарного Баяна, літописного Мішуті та ін., однак документальних підтверджень цьому поки що не знайдено [2]. Зважаючи на те, що сучасні науковці пропонують різні схеми періодизації історії українського меценатства, ми у своєму дослідженні будемо опиратися на схему запропоновану в дисертаційній праці С. Матяж [1]. І етапом авторка виокремлює період IX–XVI століття. Першими меценатами стали князі Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Пріоритетом меценатської діяльності князя Володимира було будівництво храмів – у Києві (церква Св. Василя та Десятинна у 996 р.), у Вишгороді, Берестові, Білгороді. Значно ширшою була діяльність Ярослава Мудрого, що охоплювала будівництво християнських храмів (найвидатнішою спорудою, що постала під його патронатом, була Софія Київська 1037 р.), а також «книжну науку», освіту, мистецтво. У часи Ярослава Мудрого, котрий, окрім державних, вкладав у різні культурні проекти і власні кошти, меценатство Київської Русі досягло свого найвищого розквіту [2]. Традиції меценатства були продовжені і в Галицько-Волинській державі. Тут активно будувались нові православні храми, розвивалось мистецтво іконопису та фрескового розпису. У цей період за кошти галицько-волинських князів була побудована Чернеча обитель Різдва Пречистої Богородиці, яка знаходиться у Луцьку, церква Успенія Пресвятої Богородиці, яка прикрашає місто Володимир, церква Св.Івана в Холмі.

У Литовську добу давньоруська традиція князівського меценатства продовжується в діяльності князів Острозьких; жінок-меценаток князівського походження – Анастасії Гольшанської, Ганни Гойської, Раїни Ярмолинської, Раїни

Могиленки-Вишневецької (створення Острозької «слов'яно-греко-латинської школи», книговидання, підтримка монастирів, церков тощо).

II етап – XVII–XVIII століття, коли розпочалась широка діяльність братств. Братчики відкривали шпиталі, друкарні, а особливого успіху досягли вони у розвитку мережі шкіл, організації в них навчання і забезпечення учнів підручниками. У період Гетьманщини меценатами ставали самі гетьмани, які, окрім територіальної могутності України, дбали і про розвиток мистецтва, освіти та й культури загалом. Найвизначнішим меценатом цього періоду був безумовно І. Мазепа. Розмах його меценатської діяльності вражає: він – будівничий, який споруджує козацькі собори, оточує фортечним муром Києво-Печерську лавру, будує новий навчальний корпус Києво-Могилянської Академії, шанувальник мистецтв і меценат митців тощо. За загальними підрахунками на меценатську діяльність він витратив суму, яка становила десять річних бюджетів Гетьманщини.

III етап охоплює др. пол. XIX – поч. XX ст. Це так званий «золотий період» українського меценатства, коли з'явилися промислові підприємці, які сприяли розвитку української культури. У Києві на межі XIX і XX століть всі публічні споруди були зведені коштом меценатів. Родина Бродських побудувала тут лікарню, синагогу, гімназію, училище, Бессарабський ринок, Політехнічний інститут, Художній музей, Театр оперети. Микола Терещенко пожертвував Києву два з половиною мільйона рублів, а Михайло Дегтярьов чотири з половиною [3]. Серед плеяди меценатів, які відіграли важливу роль у розвитку української культури слід відзначити родини Галаганів, Симиренків, Терещенків; Б. Ханенко, Є. Чикаленко, А. Шептицький та ін.

На IV етапі за часів СРСР меценатство практично перестає розвиватися, оскільки благодійність в цей період не лише не заохочувалась на державному рівні, а й, навіть, засуджувалась.

V етап становить сучасний період. Після розпаду СРСР меценатська діяльність почала відроджуватися, оскільки різкий розподіл суспільства вимагає підтримки соціальної сфери з боку бізнесу. Крім того, новий власник починає думати не тільки про зростання особистого багатства, але й про «культуру багатства», тобто про вкладення засобів в економічний і культурний розвиток усього суспільства. Наприклад, бізнесмен В. Пінчук ще в 2006 р. заснував свій фонд, який допомагає забезпечити більш послідовний і професійний підхід до розвитку нових проектів, які стосуються мистецтва, охорони здоров'я, освіти, розвитку суспільства загалом.

Отже, вагому роль українських меценатів у розвитку всіх сфер культури та формуванні національної інтелектуальної еліти важко переоцінити. Лише невеликий перелік меценатської діяльності засвідчує те, що збереження і поступ української культури протягом віків завдячує подвижництву тих небайдужих людей, які дбали не лише про зростання особистих капіталів, але й про духовний розвиток та культурне майбутнє України.

Список використаної літератури:

1. Матяж С.В. Розвиток державного регулювання меценатської діяльності в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. держ. управл.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / С.В. Матяж. – Миколаїв, 2011. – 20 с.
2. Колосова Н. А. Європейські традиції меценатства в історії культури України / Н. А. Колосова // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. - 2013. - № 3. - С. 67-71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2013_3_18.
3. Меценатство в Україні – вчора, нині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/944517.html>

УДК 159.9

Козак М. – ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІТЬ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Kozak M.

Ternopil Ivan Puluji National Technical University

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE SOCIAL NETWORKS INFLUENCE ON PERSONALITY

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: соціальні мережі, вплив, особистість.

Keywords: social networks, influence, personality.

Що ви маєте на увазі, коли «лайкаєте» статтю про війну на сході України у вашій стрічці новин на Facebook? Можливо, вам подобається ця замітка, чи так ви виражаєте схвалення війни в Україні?

Facebook є найчисленнішою за кількістю користувачів міжнародною соціальною мережею – приблизно два мільярди користувачів. Головним важелем є «лайк» (подобається). У Facebook функція «лайк» була введена ще у 2009 р., а вже в 2010 р. протягом дня користувачі ставили приблизно 1 мільйон «лайків». У 2017 р. суд Швейцарії оштрафував чоловіка на 4 тисячі швейцарських франків (близько 4100 доларів США) за те, що він вподобав публікації в Facebook, у яких засуджували активіста Ервіна Кеслера в антисемітизмі та расизмі. Суддя зазначив, що «лайк» виражає схвалення, і відповідач таким чином продемонстрував, що він згоден зі змістом образливих коментарів [1].

Соціальні мережі вже тісно вплелися в наше повсякденне життя і стали його невід'ємною частиною. Вони допомагають спілкуватися з родичами та друзями, які знаходяться далеко, обмінюватися різним досвідом та інформацією. Останнім часом стало популярним готувати щось смачненьке, ходити в спортивний зал, відвідувати різні концерти та виставки лише заради того, щоб отримати «лайки». Інколи соціальні мережі й справді допомагають досягнути мети. Наприклад, дослідники з Медичної школи Массачусетського університету з'ясували, що учасники програми зі зменшення ваги, котрі були членами спільноти в Twitter, досягли кращих результатів за тих, хто не мав такої онлайн-підтримки [2].

Проте психологи стверджують, що є і негативна сторона соціальних мереж. Наприклад, порівнюючи своє життя із життям друзів, які часто подорожують, відвідують цікаві секції, мають дорогі автомобілі та будинки, людина засмучується, що інколи призводить до депресії. Як зазначає психолог Ліза Строман, в соціальних мережах люди почувають себе краще, але лише за умови, що хтось «лайкне» їхнє фото. Коли очікування нових «лайків» заставляє заходити в Facebook серед ночі, коли ви милуєтеся квіткою чи снідаєте в кафе зі своєю коханою чи близькою людиною і думаєте як краще «запостити» це в Instagram – це ознаки залежності [2].

Учені Каліфорнійського університету довели, що задоволення від великої кількості «лайків» у соціальних мережах рівнозначне виграшу грошей або ж з'їденої

шоколадки. Учасниками даного дослідження стали підлітки віком від 13 до 18 років. Тінейджерам показували фотографії серед яких були їхні власні. Коли вони побачили кількість «лайків», то виявилось, що «лайк» під власним фото активізував ті самі ділянки мозку, які реагують на виграш або солодке [3].

Всі активні користувачі Інтернету залежні від «лайків». Адже велика кількість людей вважає, якщо рецепт страви отримав багато «лайків», то він обов'язково смачний, якщо якась думка отримала більше «лайків», то цього потрібно дотримуватися іншим, якщо фільм має більшу кількість «лайків» ніж інший, то він обов'язково цікавіший. Згідно з результатами досліджень, на збільшення кількості «лайків» впливають використання яскравих та цікавих заголовків, картинок, мемів, інфографіки. Увагу тінейджерів привертає зовнішній вигляд блогера та актуальність теми. Найбільш привабливими темами для юнацького віку є подорожі та веселі історії про країни [4].

Активні користувачі Instagram використовують достатньо часу, щоб зробити якесь оригінальне фото, а потім спокійно не можуть взятися за інший вид діяльності лише через те, що світлина не отримала бажану кількість схвалень. Інколи таке соціальне життя стає смертельно небезпечним. Гірким доказом цьому послужила трагічна загибель двох сестер у ДТП на Харківщині, які заплатили життям за зйомку чергового відео для Instagram [5].

Отже, можна зробити висновок, що вплив соціальних мереж на особистісний розвиток не може бути однозначно кваліфікований як позитивне чи негативне явище. Соціальні мережі є одним із вагомих факторів соціалізації, але не єдиним, оскільки постійне перебування в мережі Інтернет негативно позначається на процесі соціалізації через скорочення безпосередніх соціальних взаємодій з людьми. Дехто «живе» в соціальних мережах, бо думає, якщо в нього багатотисячна кількість «лайків» та «підписників», то він всім подобається і прагне їм догоджати, щоб лише не втратити любов своїх «фанів». Але варто задуматися, що нічого не вічне і кількість «підписників» колись почне зменшуватися, а це часто призводить до депресії та необдуманих вчинків. Із метою попередження чи подолання негативного впливу соціальних мереж необхідна ефективна система заходів, що сприятиме гармонізації особистості, розширенню її здатності до встановлення конструктивних стосунків з оточуючими.

Список використаної літератури

1. Що насправді означає «лайк» у Facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://novyny.online.ua/795304/shcho-naspravdi-oznachae-layk-u-facebook/>.
2. Залежність від соцмедіа та поради, як із неї вирватися [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/society/2017/04/29/223922/>.
3. «Лайки» у соціальних мережах викликають залежність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ibilingua.com/lajky-u-sotsialnyh-merezhah-vyklykayut-zalezhnist/>.
4. Психологічний аналіз форм відображення процесу мислення в соціальних мережах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:DDq7_T6CxUsJ:eprints.zu.edu.ua/26157/1/2017%2520pyrog%2520nauka%2520i%2520osvita.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera.
5. Вбивчий Instagram: як не стати заручником соціальних мереж [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://1plus1.ua/summer/novyny/zalezhnist-vid-socialnih-merezh-ta-yak-yiyi-pozbutisya>.

УДК 613.4.9 (Укр)

Криворучко О. – гр. ММ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СЕСУАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Kryvoruchko O.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

SEXUAL TRADITIONS IN KYIVEN RUS

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: сексуальні традиції, Київська Русь.

Keywords: sexual traditions, Kyiven Rus.

Усталені в різних народів норми сексуальної поведінки, включаючи її еротичний код і техніку, завжди співвідносяться з властивостями культури й конкретного способу життя. Прояви сексуальності і формування сексуальної ідентичності зумовлені особливостями взаємодії людей, способами інтерпретації тієї або іншої поведінки на основі існуючих зразків дій, адекватних етнокультурі й конкретному контексту.

У язичницькі часи наші предки ставилися до сексу як до цілком нормального явища і зайвою скромністю не вирізнялися. У працях візантійського історика VI сторіччя Маврикія Стратега, є згадки про те, що чоловіки й жінки зазвичай разом купалися голими і віддавалися у воді любовним утіхам. Особливо часто це відбувалося під час свят. У стародавніх слов'ян взагалі було безліч традицій, обрядів і ритуалів, пов'язаних з еротикою. Наприклад, у посівний період, щоб земля добре вродила, було прийнято працювати голими або займатися коханням прямо на полі [1].

Історики та антропологи доводять, що фалічні культи відігравали провідну роль у світогляді язичників. Практично всі статуї слов'янських Богів (капи) мали фалічну форму, тобто представляли собою стовп, на якому вирізувалося лице Божества та якийсь його атрибут: кільце, меч, ріг тощо. Верх капи був увінчаний князівською шапкою так, що загальна композиція статуї нагадувала фалос [2, с. 71].

До фалічних божеств слов'янського пантеону безсумнівно належить Ярило – бог весняного пробудження природи, родючості, плотської любові і статевих пристрастей. Назва його походить від кореня яр - “ярий” (себто затятий, шалений, сильний) та пов'язана з уявленнями про весняну родючість (яровий – у значенні “весняний, молодий, повний сил, пристрасний”). Слов'янське дієслово “ярити” має також значення “здійснювати статевий акт” [2, с. 73].

Етнографічні розвідки засвідчують, що шанування Ярила часто-густо мали еротичний характер та тривали іноді всю ніч. Наголошується, що на ці гуляння, подекуди звані ярилками (ярильним днем), молоді дівчата приходили “поженихатися”. На питання про те, ким був Ярила, відома відповідь: «Він, Ярила, любов дуже схвалював». Про ступінь впливу сексуальності на язичницький світогляд слов'ян говорять дані мовознавства. Так, слов'янська назва чоловічого статевого органу – гоіло - походить від дієслова гоїти «живити, дарувати життя». Порівняйте з українським “загоювати” [2, с. 73]. Фалічним символізмом було наповнене і святкування давніми слов'янами часу літнього сонцестояння – свята Купайла [2, с. 75]. Сексуальність довгий

час (аж до XII століття) асоціювалася у наших предків зі святом, сміхом співами і музичним супроводом.

За часів Київської Русі дошлюбні відносини не заборонялися, слов'янська молодь ще до заміжжя розважалася груповим сексом під час свят, це було повсюдним явищем. Ібрагім ібн Якуб, мавританський єврей із Кордови, який відвідав землі слов'ян у середині X століття, зазначав що і від юнаків і від дівчат вимагалася наявність сексуального досвіду ще до весілля. Якщо чоловік одружується з дівчиною і виявляє що вона не займана, то каже їй: «Якби в тобі було щось хороше, то чоловіки б тебе хотіли й ти в напевно знайшла когось, хто зняв би твою цноту». Потім він відправляє її назад і стає вільним від неї [3, с. 49-50].

Також з деяких історичних джерел ми можемо дізнатися, що цілком нормальним серед наших предків було двоєженство або багатоженство. Наприклад, у літописі «Повість минулих літ» говориться: «А радимичі, і вятичі, і сіверяни мали загальний звичай: жили в лісі... і шлюбів у них не було, але влаштовували ігрища між селами, і сходилися на ці ігрища, і тут умикали собі жінок за змовою з ними... мали ж по дві і по три жони». Підтверджує цей факт і візантійський історик Прокопій Кесарійський. У своїх працях він розповідає про устрій життя знатних і заможних осіб Київської Русі. Як він стверджує у Володимира I Святославовича, який хрестив Русь, їх було дванадцять – і це тільки офіційних [1].

Після хрещення Русі (988 р.) ставлення до сексу кардинально змінилося. Церква намагалася викоринити все, що було пов'язане з язичництвом, в тому числі й різноманітні сексуальні традиції, а також чітко регламентувала взаємини між чоловіком та жінкою. Гріхом уважався не тільки дошлюбний секс, а й фізична близькість між подружжям з метою, відмінною від зачаття дитини. Але навіть чоловіку з дружиною категорично заборонялося кохатися в піст, утримуватися від плотських втіх треба було і на великі свята. Заборонялися любові в середу, п'ятницю та неділю. Цнотливість стала найвищою цінністю [4]. Наприкінці XIII ст. офіційно був дозволений сексуальний контакт лише у класичній позиції – решта вважалася сатанинськими.

Церковні норми сприяли розвитку сімейної моральності, тому до злочинів проти сім'ї відносилися також статеві зв'язки поза межами шлюбу, шлюб або статеві стосунки з родичами, багатоженство, самовільне розлучення, примушення вступу до шлюбу.

Отже, сексуальні традиції Київської Русі, сформовані язичниками в дохристиянський період, були досить розкутими, різноманітними та носили сакральний характер. Однак, після офіційного запровадження християнства в сексуальній культурі Київської держави відбулися кардинальні зміни й церква почала насаджувати негативне ставлення до сексу. Всі дії церкви були спрямовані на викоринення статевих стосунків як таких, за виключенням заради продовження роду.

Список використаних джерел:

1. Еротичні традиції та обряди на Київській Русі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukr.media/culture/343564/>.
2. Махній М. М. Зачарована етноеротика: Метаморфози українського лібідо /М.М. Махній – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2012. – 320 с.
3. Плохій С. Брама Європи / Сергій Плохій ; пер. з англ. Романа Ключка. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 496 с.
4. Традиційна сексуальна культура українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spadok.org.ua/tradytsionalizm/tradytsiyna-seksualna-kultura-ukrayintsiv>.

УДК 159.9

Литвиненко Н. – гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВПЛИВ МЕМІВ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО МИСЛЕННЯ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

.Lytvynenko N.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

MEMES INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF HUMAN THINKING

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: Інтернет-меми; мислення.

Keywords: Internet-meme, thinking.

У середині першого десятиліття XXI століття почало використовуватися явище спонтанного розповсюдження певної інформації мережею Інтернет усіма можливими способами. Саме така інформація обов'язково залишала багатьох користувачів небайдужими до неї. Це явище отримало назву мему – одиниці культурної інформації, що поширюються від однієї людини до іншої. Це поняття зафіксував англійський популяризатор науки Ричард Докінз ще у 1976-му році, коли людство ще не знало ні Facebook, ні Instagram. Докінз ввів термін «мем» як аналогію до «гена» – це така сама одиниця, що подібно до гена містить інформацію для копіювання та передачі між людьми. Ці повсякденні і вже звичні для нас елементи життя стали настільки поширеними та часто вживаними, що 22 жовтня 2018 року в Нью-Йорку відбудеться перша олімпіада, присвячена інтернет-мемам.

Меми у всесвітній мережі для людської свідомості стали елементами, з якими легше зрозуміти картину світу. Ми сприймаємо меми як смішні картинки з дотепними, влучними написами, цитатами чи гаслами, які вірусно поширюються в Інтернеті та є чимось на кшталт усучасненої версії народної творчості. Те, що вчені колись називали афоризмами та крилатими висловами сьогодні можна назвати мемами. Але не варто сприймати їх як засіб передання якоїсь важливої інформації, це лише спосіб відійти від рутини та розважитися. Саме завдяки такому становищу вони активно впливають на людське мислення. Меми складаються переважно із малої кількості слів, які легко запам'ятовуються і тому люди навіть на підсвідомому рівні вживають їх у своїх розмовах. Ми бачимо, як люди часто виступають несвідомими ретрансляторами мемів – діляться новинами, жартами, мелодіями, які не мають практичного значення для більшості реципієнтів. Особливо вірусне поширення мемів спостерігаємо в мережі Інтернет. Існує ціла галузь вірусної реклами, мета якої - штучне створення вірусних мемів, які б сподобалися людині і заставили її пересилати рекламне повідомлення друзям. Головним завданням, яке стоїть перед мемом як медіавірусом, є залучення стороннього індивіда в обговорення і передачу мема.

Таким чином, меми стали не тільки популярними джерелами інформації у XXI столітті, а й почали займати вагомe місце у нашій свідомості. Ця одиниця культурної інформації поширилася майже у всьому світі й продовжує вражати своєю легкістю людське мислення та спонтанно розповсюджуватися від однієї людини до іншої.

УДК 159.9

Мартиняк О. – ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОПУЛЯРНОСТІ СЕЛФІ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Martuniak O.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF SELFIE POPULARITY

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: селфі, залежність.

Keywords: selfie, addiction.

На даний час у світі все більшої популярності набуває селфі. Це автопортрет людини, який вона робить за допомогою камери певного гаджета. Найчастіше селфі роблять для того, щоб пізніше викласти в соціальні мережі. Таким способом людина старається самовиразитись, підвищити свою самооцінку.

Перше використання слова селфі було відзначене у 2002 р. в Австралії на інтернет-форумі ABC Online. З розвитком техніки, а зокрема з появою кращої версії мобільних телефонів, які вже мали не лише основну камеру, а вже й фронтальну, та появи такої мережі, як Instagram, призвела до швидкого відродження селфі на початку 2010 р. У 2012 році, у відомому журналі «Тайм» була опублікована стаття, у якій зазначалося, що слово селфі входить в «топ-10 модних слів». Відтоді цей термін – хіт нового покоління. В соціальній мережі Instagram, кількість фото, на яких є хештег #selfie перевищує 70 мільйонів.

Такий вид фотографування безперечно можна назвати найбільшою залежністю ХХІ століття. У сучасних людей бажання частіше робити фотографії самому собі невпинно зростає. Вивченням розвитку цієї залежності зайнялись психологи та психіатри. Ретельно дослідивши всі ознаки «селфізму», вони підтвердили що висновки невтішні. З точки зору медицини, у людей, які активно фотографують себе та виставляють фотографії в соціальні мережі, присутній невроз нав'язливих станів (обсесивно-компульсивний розлад). Такий стан має велику схожість з маніакальним розладом. Тобто в людини, яка робить такі фото є одна мета: отримати похвалу у вигляді коментарів чи «лайків», для того щоб підтвердити свою значимість.

Зазначається, що селфізм викликаний дисморфічним розладом, симптомом якого є нав'язливе бажання перевірити як ти виглядаєш. Цей розлад має три рівні: перший – епізодичний, коли людина фотографує себе не менше трьох разів на день, але не викладає фотографії в соціальні мережі. Другий – гострий, відрізняється від першого тим, що людина вже розміщує фотографії у соціальні мережі. А третій – хронічний, характеризується тим, що кількість фотографій за день перевищує число 6, тобто людина робить їх при найменшій можливості. Знімки обов'язково розміщуються в мережі Інтернет [1, с. 172]. Прикладом сильної залежності від селфі став студент Британії, якому на той час виповнилось 19 років, Денні. Хлопець за один день міг зробити понад 200 фото [2].

Визначаючи психологічні механізми популярності селфі, дослідники висувають такі теорії: *Теорія 1. Нескінченна еволюція нарциса* трактує селфі як новий рівень

розвитку людського нарцисизму. *Теорія 2.* Людина як медіа стверджує, що людина зі смартфоном стала одним з елементів світового інформаційного ринку, тобто збереження пам'яті змінилося виробництвом новин про себе. *Теорія 3.* Прагнення до саморедагування розглядає селфі як засіб внутрішнього дослідження, яке можна вважати завершеним тільки після того, як воно опубліковане: селфі допомагає нам «фальсифікувати себе», редагувати власний образ так, щоб відповідати власному сприйняттю. *Теорія 4.* Як «продати» себе суспільству розглядає селфі як віртуальний аналог матеріальних тотемів (наприклад, сувенірів із поїздок, постерів, улюблених іграшок, листівок й ін.), мета яких – з'єднати наш внутрішній світ із зовнішнім. Це одна з форм особистого, заява про самоідентичність, можливість «упакувати» себе і власний світ у правильну обгортку, навіть якщо в реальності вона зовсім інша. *Теорія 5.* Гуманізація технологій пояснює феномен селфі прагненням гуманізувати онлайн-світ. Різноманітні технології стали невід'ємною частиною людського життя, смартфони і гаджети є штучним продовженням людського тіла. *Теорія 6.* Візуальні комунікації тлумачить селфі як повідомлення, залучення до діалогу, до схвалення або обговорення власних дій [1, с. 170-172].

На сьогоднішній час за допомогою селфі, люди хочуть самоідентифікуватись. Отримати відповіді на запитання: «Який я насправді?» та «Який я в очах інших?». Завдяки цьому людина може порівнювати плюси та мінуси, корегувати Я-образ. Це позитивна сторона селфі-фото.

У наукових дослідженнях основними причинами селфізму є бажання підтримувати тренди, слідувати моді й іншим мейнстрімним рухам. Основними перевагами селфі є можливість вияву власних емоцій та отримання нових, передання суспільству власних субособистостей, образів або альтер-его, свого внутрішнього світу творчого потенціалу. Через лайки та коментарі особистість може підвищувати самооцінку, поглиблювати власне самопізнання, розвивати та коригувати власний образ чи обговорювати образи іншого, комунікувати, знаходити нові знайомства. Однак селфі може стати причиною невпевненості, можливістю бути відкинутим і неприйнятним, що може призвести до певної травматизації «Я» [1, с. 175-176].

Селфіманія може становити загрозу не тільки для психічного, а й для фізичного здоров'я. Для того, щоб показати світові своє ідеальне-Я, люди стараються, щоб їхнє нове фото було найефектнішим. Заради таких фото багато хто ризикує власним життям. Найчастіше це фото з висотки, мосту, з даху потягу, залізничної колії чи навіть лінії електропередач. Загалом, лише за останні два роки селфі забрало життя у 127 людей.

Таким чином, «селфі» має дві сторони як позитивну так і негативну. Позитивна характеризується тим, що завдяки селфі ми можемо не лише зберегти частинку найкращих моментів нашого життя, але й продемонструвати власний образ, знайти прихильників та формувати нові комунікації. Однак, коли наше захоплення переростає в залежність, то проявляється негативна сторона, в результаті якої через необдумані вчинки людина може, навіть, піти з життя.

Список використаної літератури:

1. Калька Н. М., Цибрівський Я. І. Проблема формування селфізму в сучасному світі: теорії, причини і фактори впливу // Збірник наукових праць Львівського державного університету внутрішніх справ. – Серія психологічна. – 2017. – Вип. 1. – С.169-177. – Режим доступу: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsp/01_2017/21.pdf.
2. Селфі — маніакальна залежність. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.epochtimes.com.ua/zdorovy-i-sposib-zhyttya/selfi-maniakalna-zalezhnist-121220>.

УДК 9 (Укр)

Петручок Ю. – ст. гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОПАГАНДА ЯК МЕТОД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Petruchok Yu.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROPAGANDA AS A METHOD OF THE RUSSIAN FEDERATION INFORMATION WAR AGAINST UKRAINE

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: пропаганда, інформаційна війна.

Keywords: patrons, ukrainian culture.

Приклади інформаційного впливу на широку аудиторію ми можемо прослідкувати протягом існування історії людства. У різні часи інтенсивність застосування пропаганди, тих чи інших засобів впливу, як і рівень його організації змінювалися. На перший погляд можна подумати, що методи інформаційного тиску залишаються незмінними століттями, проте, якщо подивитися з іншого боку, то можна зрозуміти, що з розвитком технологій саме поширення неправдивої інформації стає більш широким і охоплює набагато більшу кількість людей.

Інформаційне суспільство спричинило інформаційні війни. Одним із головних методів ведення інформаційно-психологічної війни є пропаганда, тобто поширення різних політичних, філософських, наукових, художніх, інших мистецьких ідей з метою упровадження їх у громадську думку та активізації і тим самим використання цих ідей у масовій практичній діяльності населення. Водночас до пропаганди належать повідомлення, які поширюються для справляння вигідного впливу на громадську думку, провокування запрограмованих емоцій та зміни ставлення до певної ситуації або поведіння певної групи людей, безпосередньо чи опосередковано вигідного організаторам [1, с. 138].

Яскравим прикладом ведення пропагандистських кампаній є діяльність ідеолога та пропагандиста фашизму Йозефа Геббельса, що призвела до розв'язання Другої світової війни. Як це не прикро, але Російська Федерація багато в чому наслідує методи та прийоми ідеологів фашистської Німеччини. Так, анексію Криму в Москві мотивували торжеством, історичної справедливості та захистом російськомовних громадян. Такі самі ідеологеми висловлювали й апологети фашистської Німеччини, пояснюючи відторгнення від Чехії Судетської області у 1939 р. [1, с. 138].

Після початку Революції гідності в Україні російську пропаганду можна кваліфікувати як інформаційну війну. Тобто Росія почала готувати суспільну думку в державі до агресії проти України. Після військової агресії, окупації і анексії Криму російська пропаганда не тільки змінилась за своїми методами та прийомами, але й стала найбільш фінансованою у світі, на яку витрачалось у 2012 році 1,6 млрд дол. США. Видатки на програму «Інформаційне суспільство» (2011–2020 роки) сягатимуть 40,6 млрд дол. США. Метою програми можна вважати повне охоплення російськомовного населення земної кулі як державними, так і приватними ЗМІ РФ.

Пропаганду можна поділити на дві ланки: конструктивна та деструктивна. Якщо конструктивна створює образи «друзів», пропагує дружелюбність, наголошує на спільних інтересах, то деструктивна дуже добре відображає дії Росії. Вона низько моральна або взагалі аморальна, створює образи ворогів та суспільну систему апатії, зневіри та розбрату, ненависті до чужинців. Сприяє поширенню паніки серед населення. Російська Федерація використовує всі можливі прийоми пропаганди задля того, щоб дестабілізувати ситуацію в Україні. Зокрема, застосовуються такі «типові прийоми пропаганди» як:

«Наклеювання ярликів». Використовується для демонізації та дискредитації особистості чи предмета за допомогою дзвінких епітетів: «враг народа», «бандеровці», «хунта» та ін. Ці епітети широко використовуються прихильниками так званих республік на Сході України, російським телебаченням, тощо.

«Блискучі узагальнення». Використовуються емоційно забарвлені метафори. Наприклад: «ДНР – це одвічна мрія жителів Донбасу», «Україна – это Германия 30-х годов», «Секта украинствующих», «Государству Украина закон не писан», «Гривна делает подножку, рублю подставляет плечо», «Братская помощь».

«Перенос». Пропагандист переносить на об'єкт, за який він пропагує, риси, якості того об'єкта, який користується повагою в даній аудиторії. «Нас підтримує Російська церква», «Нас підтримує народ Донбасу» - ці вислови часто можемо чути від російських бойовиків, які воюють на території України.

«Пересмикування фактів». Пропагандист щось перебільшує, щось применшує. Він оминає певні факти, натомість висуває на перший план інші події, які відволікають увагу публіки. Часто новини на російському телебаченні використовують цей прийом і в результаті жителі тієї ж Росії думають в Україні ненавидять росіян, а бандерівці «їдять немовлят».

«Свідки». Використання цитати деякої особистості, в залежності від її репутації від її позитивної чи негативної репутації у конкретній аудиторії. Наприклад, напевно всі бачили відео, на якому жінка розповідала на російському телебаченні про те як українські військові знущалися над маленьким хлопчиком, якого розстріляли публічно. Потім ця ж жінка фігурувала в інших контекстах на екранах російського ТВ.

«Гра в «простонародність». Ситуація, коли керівники самопроголошених республік «ходять в народ». Тобто намагаються бути схожими на народ, дотримуватися ідей, яких дотримується народ (хоча самі ж ці ідеї нав'язують).

У підсумку можна стверджувати, що російська пропаганда досягла значного успіху в конструюванні всередині Росії сталого образу України та українців як «ворогів» росіян. Одним із важливих наслідків пропагандистської обробки російського населення в 2014-2017 рр. стало налагодження механізмів мобілізації громадян для підтримки будь-яких несподіваних військових рішень Кремля. Інформаційна війна путінської Росії проти України призвела до того, що більше половини опитаних росіян готові воювати з українцями. Тому першочерговим завданням усіх державних, громадських, наукових, експертних, журналістських інституцій є розробка ефективних заходів щодо нейтралізації диверсійної пропагандистської діяльності Російської Федерації проти України та протидії її подальшому розгортанню.

Список використаних джерел:

1. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення / Ю. О. Горбань // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2015. - № 1. - С. 136-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_1_21.

УДК 94(477)

Пержило У. – ст.гр. МЛ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СПАДЩИНА ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА

Науковий керівник : к.і.н., ст.викл. Потіха О.Б.

Perzhylo U.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

YAROSLAV STETSKO LEGACY

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: Ярослав Стецько, націоналізм, національна еліта
Key words: Yaroslav Stetsko, nationalism, national elite

Відомий український громадсько-політичний діяч, теоретик і практик українського націоналізму, голова Організації українських націоналістів (ОУН) (1968–1986 рр.) і військовий діяч Ярослав Стецько (1912–1986) народився у місті Тернополі у сім'ї священика. Будучи ще зовсім юним, Ярослав долучився до національно-визвольної боротьби, ставши одним з представників підпільної організації „Українська націоналістична молодь”, а згодом Української військової організації та Організації українських націоналістів. У 1932 р. він став членом Крайової ексекютиви ОУН, редактором підпільних націоналістичних видань та ідеологічним референтом.

Впродовж багатьох років навчання Ярослав здобув знання, які допомогли йому стати визначним дипломатом. Я. Стецько став шанованою людиною, за порадами до якої зверталися лідери різних країн світу. З його думкою рахувалися очільники Північно-атлантичної організації (НАТО), американські президенти, до нього звертались, коли хотіли налагодити контакти з впливовими у світі людьми.

Основними життєвими цінностями Ярослав Стецько вважав ідеалізм, духовність, людську гідність, дієвість та готовність до відданої боротьби, відкидаючи матеріалізм, егоїзм та всі засоби для комфорту та розкоші. Джерелом натхнення для відчайдушного націоналіста була боротьба багатьох поколінь українського народу за свої права, волю, рідну землю та соборну українську державу.

Як істинний мислитель українського націоналізму Ярослав Стецько робив особливий акцент на необхідності української національної революції. Та, не зважаючи на це, революція не відбулась і досі. Можливо, у зв'язку з цим, маємо таке важке становище сучасної Української держави. Конкретніше цю тему ідеолог ОУН висвітлив у статті під назвою „Без національної революції немає соціальної” (1938). Він вважав, що українська національна революція – це запорука добробуту індивідуального та суспільного життя української людини.

Для доленосної революції і, згодом, відбудови могутньої держави, необхідні кадри, пошуку і навчанню яких Ярослав Стецько приділяв велику увагу. Він вважав, двадцять добрих, політично підготовлених революціонерів-пропагандистів та організаторів є більшим досягненням, ніж сотні міжпартійних засідань, що є змарнованим часом.

Освідчені люди складають меншість, що здійснюють боротьбу за добробут більшості, вони є національною елітою. Еліта – це активні, вишколені духовно,

морально, розумово і фізично люди, які несуть відповідальність за долю нації в майбутньому і повинні знайти потрібні слова, щоб розбудити народ в потрібний час.

Український націоналізм для Стецька був не просто ідеологією. Ідея нації була його основною метою, а безпосередня діяльність в Організації українських націоналістів свідчила про відданість справі на все життя. Він був одним із найяскравіших представників покоління визначних героїв, покоління, що було виховане ОУН, покоління Степана Бандери, Романа Шухевича, Олега Ольжича, Олени Теліги та багатьох інших визначних постатей нашої історії. Вони прагнули виконати непосильні завдання і невтомно йшли до їх реалізації, тим самим викликали гнів та обурення матеріалістів і завойовували симпатію, повагу, подяку та підтримку простих людей.

УДК 94(477)

Борис Л. – ст. гр. МЛ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

НЕСКОРЕНИЙ РОМАН ШУХЕВИЧ

Науковий керівник: к.і.н., ст.викл. Потіха О.Б.

Borys L.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

UNBREAKABLE ROMAN SHUKHEVYCH

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: Роман Шухевич, Організація українських націоналістів, визвольна боротьба

Key words: Roman Shukhevych, Organization of Ukrainian Nationalists, liberation struggle

Роман Шухевич (1907–1950) – один з найвідоміших українських політичних і державних діячів, провідник Організації українських націоналістів (ОУН), генерал-хорунжий, командир Української повстанської армії (УПА), голова Генерального секретаріату Української визвольної ради. Проводячи активну діяльність, він отримав багато псевдонімів, зокрема „Тарас Чупринка”, „Роман Лозовський”, „Тур” та ін.

Р. Шухевич народився у місті Краковець на Львівщині. Будучи сином повітового судді, він ще змалку став відданим визвольній справі. Ще юнаком, але маючи осмислену мрію про незалежність, Роман Шухевич у 1929 р. вступив до ОУН, а незабаром зайняв пост бойового реферанта Крайової екзекутиви ОУН. Полковник Євген Коновалець захоплювався його відважністю та розумом, вважаючи Шухевича не тільки справжнім революціонером, а й вмілим політиком.

На долю Р. Шухевича випали переслідування та репресії з боку польської влади. Будучи політичним в'язнем, він відбував покарання у концтаборі Береза Картузька, а згодом і у польських тюрмах.

Після амністії 1937 р., Шухевич став членом революційного проводу ОУН під керівництвом Степана Бандери. Перед німецьким командуванням ОУН ставила вимоги: український відділ політично буде підпорядкований ОУН, не даватиме клятву фюреру, а основне її завдання – відновлення української незалежності у боротьбі проти

Радянського Союзу. Роман усвідомлював, що німці не розв'яжуть українське питання так, як прагне ОУН, проте оунівці щодо цього мали свої плани.

Із початком Другої світової війни виникла проблема відновлення української державності та створення збройних сил, які б відігравали важливу роль у становленні майбутньої держави. У березні 1941 р. українські патріоти створили два курені Дружини українських націоналістів. Роман Шухевич став політичним командиром одного із них, а саме легіону „Нахтігаль”. Це було однією зі спроб створити збройні сили, які б у майбутньому стали стрижнем української державності.

У 1943 р. Р. Шухевич отримав посаду Головного командира УПА під псевдонімом Тараса Чупринки. Він почав своє керування з об'єднання розрізнених партизанських загонів. Шухевич розгорнув широку боротьбу, яка мала на меті поширити ідеї української визвольної революції не тільки серед свого, а й інших поневолених більшовиками народів. Задля збільшення сил УПА, він залучив до боротьби казахів, узбеків, вірменів, чеченців, формуючи іноземні підрозділи. Саме тому, можна впевнено стверджувати, що ця боротьба була всенародною.

Після війни відділи УПА стали поступово зменшуватися, але почала зміцнюватися мережа підпілля ОУН, яка, за ініціативи Романа Шухевича, проводила пропагандистську роботу серед населення. Пізніше командні та вояцькі кадри УПА знову набрали організаційно-дійової форми ОУН. Шухевич був дуже розважливим і цінував людське життя, тому не наражав на небезпеку підлеглих завдяки умовам глибокої конспірації.

„Тарас Чупринка” ніколи не гнався за посадами, визнанням та нагородами. Будучи провідником визвольної боротьби, Шухевич ніколи не виділяв себе серед інших, не возвеличував себе, а навпаки, вважав всіх рівними. Роман був всебічно розвиненою та освіченою людиною, знаходив час на вивчення іноземних мов, читання художньої літератури, багато роздумував над життям. Він вважав, що постійно потрібно працювати над собою, адже це допоможе залишитись у духовній рівновазі навіть у найжорстокіших умовах.

Роман Шухевич ніколи не жив ілюзіями. Він вірив, що у майбутньому на рідній землі виросте нова українська генерація, яка довершить те, що не судилась завершити йому. Він щиро вірив, що українське молоде покоління, що прийде після нього, продовжить боротьбу за національне визволення та державну суверенність України та доведе її до логічного завершення.

Завдяки силі духу, політичному і військовому талантові „Тарас Чупринка” назавжди залишиться ідеалом українського патріота, прикладом відданості Батьківщині, взірцем мудрості та благородства.

УДК 373.5.016:332

Щербатюк В. – ст. гр. ТНТ-51

Рівненський державний гуманітарний університет

**ТЕСТОВЕ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА
УРОКАХ БУДІВЕЛЬНОГО КРЕСЛЕННЯ**

Науковий керівник: к.п.н., доц. Фещук Ю.В.

Shcherbatyuk V.

Rivne State Humanitarian University

**TEST ASSESSMENT OF EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS OF
STUDENTS OF VOCATIONAL SCHOOLS AT THE LESSONS OF THE
CONSTRUCTION DRAWING**

Supervisor: Ph.D., associate professor Feschuk Yu.V.

Ключові слова: тест, учні, оцінювання.

Keywords: test, pupils, evaluation.

Креслення є базовою навчальною дисципліною у структурі графічної підготовки кваліфікованого робітника, зокрема, будівельного профілю. Тому якість графічної підготовки майбутнього будівельника головно визначається рівнем розв'язання дидактичних завдань викладання креслення.

Для закладів професійно-технічної освіти завдання контролю якості навчальних досягнень учнів ускладнюється тим, що необхідно перевіряти не тільки теоретичну, але й практичну підготовку учнів, а це значно підвищує загальний обсяг заходів контролю навчальних досягнень і відповідно ускладнює саму процедуру контролю.

Для підвищення якості навчання школярів варто скоротити загальну витрату навчального часу на всі види перевірки знань, щоб більше часу приділяти викладу й закріпленню нового матеріалу. В той же час, необхідно надати можливість викладачеві інформувати учнів про результати їхньої роботи. Все це можливо реалізувати за умови забезпечення учнів засобами контролю та самоконтролю.

Контроль знань дає можливість: дізнатися про наявність прогалин у знаннях учнів (оскільки вони є і прогалинами в діяльності педагога, то він має можливість дізнаватися про свої особисті недоліки); виявити помилкове або неточне розуміння вивченого; перевірити повноту знань, усвідомленість і міцність їх засвоєння, уміння їх застосовувати; засвоїти динаміку успішності; привчити учнів до самоконтролю і раціональної організації праці; стимулювати розумову активність учнів; виробити в них навички синтезування і систематизації навчального матеріалу; привчити учнів до наполегливості й відповідальності в навчальній діяльності; забезпечити оперативний зовнішній і внутрішній зворотний зв'язок у навчанні; визначити продуктивність використання педагогом навчального посібника, методу чи прийому навчання; зіставити ефективність праці викладачів, оцінити роботу навчального закладу за якістю навчання і підготовки спеціалістів.

Оцінювання – комплекс методів та процесів, що використовують для визначення рівня досягнень (знань, навичок та компетентностей) особистості. Основою для оцінки навчальних досягнень учня є підсумки контролю.

Тест – це система, що дозволяє об'єктивно оцінювати рівень і структуру знань учнів. Одиницями тестування служать тестові завдання – одиниці контрольного матеріалу, сформульовані у вигляді твердження, пропозиції.

При складанні тестових завдань враховуються:

- диференційована здатність (учні, які добре навчаються, повинні виконати завдання, ті, які не знають тему – його виконати);
- локальна незалежність (виконання завдань не залежить від результатів виконання інших форм роботи);
- інформативність завдань (кожне завдання виконує конкретну інформаційну функцію);
- однозначність і простота виконання (тестові завдання повинні бути по можливості короткими, без зайвих слів і пояснень, тобто лаконічними);
- відсутність двозначності завдань тесту;
- можливість виконання без звернення до конкретної довідкової літератури;
- доступна важкість виконання;
- відповідність джерел інформації, якими користуються учні;
- використання однакових і, безумовно, зрозумілих усім учням термінів, способів та їх позначень;
- граматична і логічна відповідність відповідей завданням тесту;
- відсутність абсурдних, неправильних відповідей.

Отже контроль й оцінювання знань, умінь і навичок є необхідною складовою навчального процесу. Проблема оцінювання навчальних досягнень учнів постійно перебуває у полі уваги науковців, методистів і вчителів. Вдосконалення методики і системи оцінювання зумовлені зміною переважного вимірювання обсягу набутих учнем знань на визначення рівня опанування графічними вміннями і навичками, набуття певного рівня компетентностей, потребою у диференційованому оцінюванні рівня навчальних досягнень кожного учня.

Врахування специфіки формування графічних знань, умінь і навичок при перевірці і оцінюванні навчальних досягнень учнів з будівельного креслення, використання традиційних форм перевірки у поєднанні з сучасними методами сприяє забезпеченню підвищення рівня результатів навчання та суттєво впливає на процес графічної підготовки учнів.

УДК 9 (Укр)

Василюк Ю. – ст. гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УКРАЇНА ТА УКРАЇНЦІ НА МІЖНАРОДНИХ КІНОФЕСТИВАЛЯХ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Vasyliuk Y.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

UKRAINE AND UKRAINIANS AT INTERNATIONAL FILM FESTIVALS

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: Україна, міжнародні кінофестивали.

Keywords: Ukraine, international film festivals.

Протягом своєї більш ніж столітньої історії українське кіномистецтво переживало періоди злетів і періоди затишшя. У середині 1990-х років розвинулася криза – як у кіновиробництві, так і в кінопрокаті. Її спричинили технічна відсталість вітчизняної кіногалузії, брак інвестицій, значне скорочення бюджетного фінансування кіновиробництва, падіння доходів кінопрокату і закриття сотень кінотеатрів. Однак, в останнє десятиліття ситуація в даній сфері суттєво покращилася. Збільшення фінансування упродовж кількох останніх років та традиційна для розвитку української культури меценатська діяльність посприяли тому, що низка українських фільмів здобула нагороди на престижних міжнародних кінофестивалях.

Зокрема, у 2009 р. документальна повнометражна стрічка Сергія Буковського «Живі» збрала низку нагород на відомих міжнародних кінофестивалях: «Гран-прі Женева – 2009» Міжнародного форуму Medias у Швейцарії, «Срібний абрикос» Єреванського МКФ, спеціальний приз журі фестивалю арт-хаузного кіно у Батумі. Цей фільм було включено в офіційну програму кількох міжнародних кінофестивалів: у Нью-Йорку, Лодзі, Стамбулі. У 2011 р. на Канському фестивалі 15-хвилинний фільм української режисерки Марини Вроди «Крос», створений у копродукції із французькими кінематографістами, переміг у конкурсі короткометражних фільмів. Повнометражний фільм Єви Нейман «Будинок із башточкою» у 2012 р. отримав головний приз конкурсної програми форуму «Зі Сходу на Захід», що відбувався у рамках Міжнародного кінофестивалю у Карлових Варах, а також спеціальний приз Батумського міжнародного кінофестивалю. Документальна стрічка Мирослава Слабошпицького «Ядерні відходи» 2012 р. отримала «Срібного леопарда» на кінофестивалі у Локарно, а 2013 р. ця стрічка здобула «Золоту медаль». Історична драма «Хайтарма» Ахтема Сейтаблаєва вийшла в український прокат у 2013 р., а в 2014-му отримала два призи на Міжнародному фестивалі Kinema в Італії – за найкращу режисуру і за найкращий фільм, а також російську кінопремію «Ніка» в номінації «Найкращий фільм країн СНД і Балтії». У 2013 р. повнометражна документальна стрічка Юрія Речинського про безпритульних «Хворісукалюди» перемогла у номінації «Найкращий документальний фільм» 19-го кінофестивалю у Сараєво, а у 2014-му її визнано найкращою на фестивалі європейського незалежного кіно в Парижі. 2014 р. фільм Мирослава Слабошпицького «Плем'я» зібрав низку нагород відомих кінофестивалів: Гран-прі Канського тижня критики, Гран-прі фестивалю ім. Андрія

Тарковського «Дзеркало», Гран-прі сербського фестивалю Паліч, приз фестивалю «Золотий Абрикос» у Єрвані. «Плем'я» визнано найкращим повнометражним фільмом Міжнародного Міланського кінофестивалю та найкращим дебютом кінофестивалю у Лондоні [1]. Кінокартина «Жива ватра» режисера Остапа Костюка отримала приз за найкращу операторську роботу на американському конкурсі Salem Film Fest 2016. А документальний фільм Анастасії Харченко «Бекендор» здобув головну нагороду в номінації «Фільми про охорону природи/навколишнього середовища/дикої природи» на Міжнародному кінофестивалі в Бангладеш – CreActive International Open Film.

Роксі Топорович, американська режисерка українського походження, виграла престижну кінопремію США у категорії «жінка-режисер у центрі уваги». На премію був представлений її фільм «Julia Blu». У ній описувалася романтична історія волонтерки з Західної України та військового АТО з посттравматичним синдромом зі Східної України.

У конкурсі ювілейного 70-го міжнародного кінофестивалю в Локарно (Швейцарія) у 2017 р. брало участь відразу два українські фільми - короткометражна стрічка Павла Острикова «Випуск-97» і українсько-італійська стрічка режисера Андреа Маньяні «Ізі». Обидва фільми отримали нагороди. «Це неймовірно насичений українськими прем'єрами на міжнародних кінофестивалях рік. Третій фестиваль поспіль включає по дві українські стрічки в конкурс – Канни, Карлові Вари і ось тепер Локарно. І це все фестивалі групи А – тобто найпрестижніші, перебірливі. Мій фонд останні 5 років займається просуванням українського кіно за кордоном, і мені особливо приємно бачити перші результати цієї роботи. Я завжди кажу – у нас надзвичайно талановитий народ. У нас неймовірно талановиті режисери, актори, оператори. І призи, які вони отримують на світових кінофестивалях – яскраве тому підтвердження», – зазначив меценат Ігор Янковський [2].

Також престижну премію у сфері кіно отримав Євген Афінеєвський – кінорежисер, котрий, не є українцем за походженням, зумів показати світові Україну через документальний фільм про протистояння на Майдані – «Зима у вогні», що отримав номінацію на премію «Оскар». Така номінація, у сфері кінонагород, є першою в історії України.

Таким чином, можна стверджувати, що сучасне українське кіно вже здобуло хорошу репутацію й збирає нагороди міжнародних кінофестивалів. У галузі українського кінематографу діє низка режисерів та акторів, які за допомогою художніх засобів розкривають неймовірні образи в своїх стрічках. Однак, для того, щоб краще і повніше представляти українське кіномистецтво в світі необхідним є відповідне фінансування, ефективна реклама, широкий прокат в Україні та просування за кордоном.

Список використаної літератури:

1. Гончаренко Н. Присутність сучасного українського кіномистецтва у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/User/Desktop/Doc/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F/2018/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F/Ukralm_2014_17_60.pdf

Українські фільми отримали нагороди на кінофестивалі в Локарно [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ua.korrespondent.net/showbiz/3877263-ukrainski-filmy-otrymaly-nahorody-na-kinofestyvali-v-lokarno>

УДК: 821.161.2-2.09

Луцишин Р. - ст. гр. СІ – 31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ БУНТ У ДРАМАТИЧНИХ ПОЕМАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ОРГІЯ» ТА «НА ПОЛІ КРОВІ»

науковий керівник: к. філол. н., доц. Назаревич Л. Т.

Lutsyshyn R.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

EXISTENTIAL REVOLT IN THE DRAMA POEM'S BY LESIA UKRAINKA «ORGY» AND «ON THE FIELD OF BLOOD»

Supervisor: Nazarevych L.

Ключові слова: бунтарство, драматична поема, екзистенціалізм, вибір, свобода.

Keywords: revolt, dramatic poem, existential, choice, freedom.

На основі драматичних творів Лесі Українки «На полі крові» та «Оргія» маємо на меті розкрити маловідомі для широкого загалу факти з життя і творчості письменниці. Життєвий та творчий шлях Лариси Петрівни вивчали такі відомі критики, як М. Зеров, І. Франко, М. Євшан, М. Драй-Хмара, В. Погребенник, О. Гончар, С. Павличко, О. Забужко та багато інших, на праці яких ми й опирались. Наше завдання — висвітлити мотиви екзистенц-філософії у драмі Лесі Українки «На полі крові».

Вважаємо за доцільне попередньо окреслити термінологію. Зокрема в «Словнику української мови» зазначено: «Бунтарство — виявлення непокори, виступ проти пригнічення» [1, с. 158]. Досліджуючи мотиви бунту в драмі Лесі Українки, передусім потрібно акцентувати на зародженні бунтарства в житті письменниці. Цей процес розпочався з самого дитинства, коли вивчаючи історію та міфологію давнього Риму та Греції, Леся захоплювалася героїчними постатями, їхньою відважністю та незламністю. Письменниця зробила «культурну революцію» в історії, «переписавши» частину античної та юдео-християнської міфології таким чином, що кожен класичний сюжет постав оберненим із міфу патріархального — на повноформатно — «жіночий».

Проблему екзистенційного вибору та бунту жінки висвітлено в поемі «Оргія». Головна героїня твору Неріса свідомо вибирає своє внутрішнє Я, йдучи проти волі свого чоловіка (треба зауважити, що в ті часи було злочином задоволення потреби відчувати себе танцівницею). Згодом Леся Українка змальовує ситуацію абсурду, яка стає поштовхом до самоусвідомлення: Неріса ставить під сумнів слова свого чоловіка, тим самим підштовхуючи його до небажаного вибору, говорячи: «Бо я не відступлюсь від свого слова, — / коли не ти, то я здобуду слави, / і то сьогодні. Я доволі ждала» [5, с. 79].

Звісно, екзистенційний спротив Неріси вплинув на подальший розвиток подій, адже її зрада потягнула за собою чимало неприємних речей, зокрема й те, що головний герой вчинив самогубство, задушивши себе струною. Леся Українка на перший план вивела не так жінку, як її бунтівну натуру, саме цей внутрішній спротив і допомагає подолати стереотипи патріархального суспільства. Таким чином вона доводить —

досягти мети можна, а життя «іншого» не є завадою. В «Оргії» прочитуємо наскрізний мотив: свобода вибору особистості — найбільша цінність (але кожен має сам вирішити, як жити далі з таким вибором). Безперечно, цей твір наповнений низкою інших мотивів та питань для розгляду, але припускаємо, що виокремлення бунту як основного важелю впливу на людську долю є вирішальним.

Драматична поема Лесі Українки «На полі крові» стала поштовхом до переосмислення постаті Юди в суспільстві. Цей твір, на нашу думку, розхитує усталену картину світу християн, для яких Юда — зрадник. Соціальний акцент у висвітленні теми — переосмислення поетесою традиційної християнської легенди. Леся Українка, із відомим талантом до сумлінної історичної стилізації, кладе в основу першоджерело — євангельську історію. Але підходить до неї раціоналістично. Надає євангельським мотивам своєї інтерпретації та психологічних тлумачень. Індивідуальна творчість нових часів по-новому підходить до цієї, визначеної віками традиції, Юдиної постаті. Осмислює за новими критеріями, з тенденцією — по-своєму переглянути церковно-канонізовану літературну спадщину. Осмисливши чималий пласт літературних творів, можемо зробити висновок: у багатьох письменників (Л. Андрєєва, А. Немюєвського, Ф. Петручелі та інших) з'являється немов протест проти великої історичної кривди, співчутливий інтерес, симпатія, бажання реабілітувати Юду через глибше розуміння його психології. Втім процес реабілітації Юди в Лесі Українки проходить через пропускання героя крізь парадигму вільності вибору. Один із головних героїв поеми, Юда, прийнявши своє рішення, не намагається виправдати чи спростувати його, він розуміє, що його вчинок має наслідки, але його вибір — це власне справа самого Юди та нікого більше. Звичним для авторки є висвітлення непокори та презирства до Бога. Зокрема бунтівну манеру викладу вбачаємо в таких рядках: *«Ні, він не був великий! То велика / була його жадоба і тиха! / А він не вмів нічого довершити. / Все в нього розливалось в словах. / Я хутко се збагнув. Найвиразніше / се стало тут, в Єрусалимі. Знаєш, / був час, що на руках його носили, «Осанна Сину Божому!» — гукали... [5, с. 61].*

Євангелії дають мало фактів для розуміння Юдиної зради, проте у той же час Леся Українка намагається показати суспільству свій погляд на цю проблему. Вважаємо, що така інтерпретація витікає з власних переконань, які були частиною світогляду та світосприйняття письменниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970-1980. — 256 с.
2. Камю А. Бунтівна людина / Альбер Камю // Вибрані твори у 3 т. – Т. 3. — Харків : Фоліо, 1997. — 625 с.
3. Гром'як Р. Т. Давнє і сучасне / Роман Теодорович Гром'як. — Тернопіль : ЛІЛЕЯ, 1997. — 272 с.
4. Леся Українка Зібрання творів у 12 т. — К. : Наукова думка, 1975. — Т. 1 — 378 с.
5. Леся Українка Зібрання творів у 12 т. — К. : Наукова думка, 1975. — Т. 3 — С. 381-382.

УДК 621.326

Мамедова Е. — ст. гр. МЛ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МІЖГАЛУЗЕВА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Науковий керівник: к. філол. н., доц. Назаревич Л. Т.

Mamedova E.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INTERDISCIPLINARY TERMINOLOGY

Supervisor: Nazarewicz L.

Ключові слова: міжгалузева термінологія, підсистема, термін, спорідненість термінів.

Keywords: interdisciplinary terminology, term, subsystem, term's kinship.

Міжгалузеві терміни використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях. Мовознавці класифікують міжгалузеву термінологію на чотири групи: *суспільно-політична, мистецька і мистецтвознавча, спеціальна лексика сучасної української мови, спеціальна наукова термінологічна лексика*. Кожну групу можна розподілити на підсистеми, тобто наукові напрями, які кожна з груп об'єднує. У підсистемах наукові напрями можуть мати спільні терміни, значення яких відрізняється або ж збігається.

Суспільно-політична група об'єднує економічну, філософську, логічну, психологічну, педагогічну, історичну, юридичну, дипломатичну, фінансову, офіційно-ділову підсистеми. Розглянемо термін *кредит*, який використовують у педагогічній та фінансовій галузях. У фінансовій сфері *кредит* — кошти й матеріальні цінності, які надає кредитор у користування позичальнику на визначений строк і під відсоток. Також термін *кредит* використовується в сучасних європейських системах освіти як одиниця вимірювання навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння матеріалу за певний термін навчання. Також варто розглянути поняття *актив*, що вживається в споріднених сферах (економічній та фінансовій). Однак в економіці, *актив* — все майно, яким володіє підприємство, а в фінансовій сфері *актив* — будь-який об'єкт бухгалтерського обліку, право контролю якого закріплене за банком, який відповідає певним затвердженим вимогам.

Мистецька і мистецтвознавча група включає такі підсистеми: музичну, театральну, кіномистецьку, образотворче мистецтво, архітектуру. Розглянемо термін *партитура*. За системою Станіславського *партитура* в спектаклях — сукупність ліній поведінки дійових осіб вистави. Одночасно, термін *партитура* вживається і в музичній культурі та означає систему роздільного запису на кількох [нотонасцях](#), розташованих колонкою і поділених спільними тактовими рисками, всіх голосів багатоголосного твору для виконання ансамблем, оркестром або хором. Також необхідно звернути увагу на термін *репертуар* — сукупність драматичних, оперних, музичних творів, які виконуються протягом певного часу в театрі, на концертній естраді або сукупність ролей, музичних партій, літературних творів, з якими виступають виконавці. Термін *репертуар* має конкретні значення і є вживаним у музичній, театральній та кіномистецькій сферах.

Спеціальна лексика сучасної української мови охоплює літературознавчий та лінгвістичний напрями. Разом із фольклористикою, літературознавча та лінгвістична науки об'єднані в один напрям — *філологію*. Треба звернути увагу на термін *стиль*, який трапляється як в лінгвістиці, так і в літературознавчій сфері. У літературі *стиль* — сукупність прийомів у використанні засобів мови, притаманних певному автору або твору, жанру чи літературному напрямку. В лінгвістиці *стиль* визначають як сукупність мовних засобів і прийомів, вибір яких зумовлений змістом, характером і метою висловлювання. Розглянемо термін *метафора* — літературний зворот, в якому певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ і предметів через інші за схожістю чи контрастністю. Цей термін має конкретне значення і вживається в літературознавчій та лінгвістичній літературознавчій та мовознавчій сферах.

Спеціальна наукова термінологічна лексика поділяється на математичну, фізичну, хімічну, біологічну, фізіологічну, ботанічну, зоологічну, географічну, геологічну, астрономічну підсистеми. Зокрема термін *площа* в математиці — міра множини точок, які займають поверхню або якусь її частину. В географії *площа* — величина, що визначає розмір географічних об'єктів. Поняття *електрон* — стабільна, негативно заряджена елементарна частинка, хімічно активна складова атома. Термін *електрон* має конкретне значення, але використовується у двох галузях: хімії і фізиці.

Міжгалузеві терміни використовують і у віддалених галузях. Термін *кульмінація* залежно від контексту можна використати в музичній сфері або астрономії. У музиці *кульмінація* — пік музичного розвитку та емоційного напруження музичного твору або його завершеної частини. В астрономії *кульмінація небесного світила* — проходження світила через небесний меридіан. Існують міжгалузеві терміни, що використовуються одразу в багатьох віддалених галузях і мають одразу декілька тлумачень залежно від випадку використання. Тому вважаємо за доцільне розглянути термін *санація*. В економіці *санація* — система заходів, які здійснюються для запобігання банкрутства. У медицині — низка лікувально-профілактичних заходів з оздоровлення організму. У соціології — програма міського будівництва, направлена на поліпшення умов життя, а також реконструкцію та модернізацію застарілих житлових будівель. В історичних науках — назва політичного табору, що утримував владу в Польщі у 1926 – 1939 рр. Таким чином, терміном *санація* послуговуються як мінімум у чотирьох різних галузях. Зауважимо, що термін *амортизація* може використовуватися в економічній сфері у значенні зниження вартості основних фондів — амортизація основних фондів, а також в технічній галузі в значенні пом'якшення дії ударів в транспортних засобах — амортизація машин. Отож, перед тим, як тлумачити те чи інше поняття варто виходити з контексту.

Доцільно зауважити, що під час побудови тексту потрібно враховувати багатозначність деяких міжгалузевих термінів, тому необхідно писати текст так, щоб підкреслити бажане значення терміна. Також необхідно пам'ятати, що в залежності від контексту кожний термін набуває різного значення.

Література

1. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 3-тє вид., виправ. і доповнен. – К. : Алерта, 2012.
2. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова : підручник. / Зубков М. Г. - 3-тє вид., доповнене – Х.: Торсінг, 2003.

УДК: 613.16-06:612

Баб'як Д. – ст. гр. МБ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ДИХАЛЬНИХ ПРОБ У ПЛАВЦІВ

Науковий керівник: к.м.н., зав. кафедри фізичного виховання і спорту
доцент Курко Я.В.

Babiyak D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FEATURES OF RESPIRATORY SAMPLES SWIMMERS

Supervisor: Head Department of Physics education and sport Kurko Ya.V.

Ключові слова: погода, дихання, плавання.

Keywords: weather, breathing, swimming.

Застосовані нами функціональні проби показали, що у всіх досліджуваних групах плавців, незалежно від їх кваліфікації, в умовах погоди III типу показники дихальних проб суттєво нижчі за відповідні показники при метеоумовах I типу (табл. 1).

Таблиця 1

Час затримки дихання у плавців при метеоумовах I і III типів

Група плавання	Дихальна проба	n	Час затримки дихання с, $M \pm m$		P
			Метеоумови I типу	Метеоумови III типу	
Плавці ГОП	Штанге	73	$49,71 \pm 0,54$	$44,64 \pm 0,59$	$< 0,05$
	Генчі	73	$30,89 \pm 0,57$	$27,92 \pm 0,59$	$< 0,05$
Плавці 3-го розряду	Штанге	25	$60,91 \pm 0,99$	$57,64 \pm 0,97$	$< 0,05$
	Генчі	25	$36,93 \pm 0,65$	$34,58 \pm 0,62$	$< 0,05$
Плавці 2-го розряду	Штанге	24	$69,91 \pm 0,82$	$67,29 \pm 0,79$	$< 0,05$
	Генчі	24	$40,96 \pm 0,62$	$38,92 \pm 0,66$	$< 0,05$

У плавців групи оздоровчого плавання (ГОП) при метеоумовах III типу, у порівнянні з I, час затримки дихання (проба Штанге) достовірно зменшився на 10,2%, час затримки дихання при пробі Генчі зменшився на 9,6%. За умов погоди III типу зменшення тривалості перебування під водою плавців ГОП при функціональній пробі Штанге відмічалось у 86,3% обстежених, а при пробі Генчі ця величина зменшувалась у 89,0 % осіб.

Подібні, хоча менш виражені, зміни показників функціональних дихальних проб за різних метеоумов виявлені нами і у тренуваних плавців-розрядників. Так, у плавців 3-го і 2-го спортивного розрядів при метеоумовах III типу, порівнюючи з метеоумовами I, час затримки дихання після вдиху достовірно зменшився відповідно на 7,6% і на 6,8%; час затримки дихання після видиху у плавців 3-го розряду вірогідно зменшився на 7,4% та у плавців 2-го спортивного розряду на 7,2%. Зниження парціального тиску кисню в альвеолярному повітрі (гіпоксичний ефект атмосфери) призводить до зменшення насичення киснем артеріальної крові що, у свою чергу, прискорює подразнення дихального центру і, відповідно, призводить до зменшення часу затримки дихання.

УДК: 613.16- 06:612.821

Василишин В. – ст. гр. СП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "REACTION-TEST" У ТРЕНУВАННІ ПЛАВЦІВ

Науковий керівник: ст. викладач Босюк О.М.

Vasilishin V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

USING THE COMPUTER PROGRAM "REACTION-TEST" IN TRAINING SWIMMERS

Supervisor: Bosyuk O.M.

Ключові слова: реакція, погода, плавання.

Keywords: reaction, weather, swimming.

Практика міжнародних змагань показує, що одна сота секунди вирішує перемогу, тому швидкість реакції плавців на стартовий сигнал є однією з умов успіху.

Для оцінки швидкості слухової (стартової) реакції ми використали розроблену на кафедрі діагностичну комп'ютерну програму "Вимірювання простої слухової сенсомоторної реакції (Reaction-Test)", свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 13683.

Результати проведеного нами дослідження швидкості реакції на звуковий подразник показали, що у тестованій групі 24-х плавців спостерігалась тенденція до зниження швидкості слухової реакції із погіршенням погодних умов, особливо тоді, коли досліджувані приймали стартове положення, нахилившись до низу (табл. 1).

Таблиця 1

Час слухової (стартової) реакції плавців, мс за різних типів погоди ($M \pm m$)

Положення тіла плавця	n	Час слухової сенсомоторної реакції		P
		I тип	III тип	
Вертикальне	24	221,85 ± 2,59 *	237,49 ± 2,62	< 0,05
Стартове	24	245,77 ± 2,77	263,63 ± 2,99	< 0,05

Примітки:
* – P < 0,05 – порівняння при вертикальному і стартовому положеннях

Відомо, що час простої слухової реакції залежить від швидкості збудження рецептора і посилення імпульсу у відповідний чутливий центр; швидкості переробки сигналу в ЦНС; швидкості прийняття людиною рішення; швидкості посилення сигналу по аферентних волокнах та швидкості розвитку збудження в м'язі (Курко Я.В., 2006). Тому, на нашу думку, імовірно збільшення часу реакції плавців при метеоситуації III типу, у порівнянні з I, можна пояснити розвитком гальмівного процесу в корі головного мозку, зниженням порогу чутливості рецепторів і здатності м'язової тканини відповідати збудженням на нервовий імпульс.

Висновок. Погодні умови впливають на швидкість стартової реакції плавців збірної команди університету з плавання. Отримані дані можуть бути використані для покращення ефективності тренувань як плавців, так і спортсменів з інших видів спорту.

УДК: 796.37.06:612.82

Гуменний В. – ст. гр. ХТс-41.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НА КАФЕДРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Науковий керівник: ст. викл. каф. фіз.виховання і спорту Кульчицький З.Й.

Gumennyi V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COMPETENCE APPROACH IN EDUCATIONAL PROCESS IN DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS AS A MEANS OF IMPROVING THE COMPETENCE OF STUDENTS

Supervisor: Lecturer of the Department of Physical Education and Sport
Kulchytskyi Z.Y.

Ключові слова: компетентність, фізичне виховання.

Keywords: competence, physical education.

Компетенція (лат. *competentia*) в прямому перекладі означає взаємне прагнення, об'єднання, відповідальність, підхід особистостей, які мають певні обов'язки, повноваження, знання, досвід, сукупність їх, затверджені законом або іншими державними документами.

Зміни у державі, дзеркально відображаються в освітній сфері. Суспільні інтеграційні процеси в Україні, що знаходиться на шляху демократизації, вплинули на розвиток освіти і обумовили її реформування. В наш час формування освітніх цілей спрямовується на стратегічні орієнтири міжнародної спільноти, підготовку молоді.

Процес навчання передбачає забезпечення обох сторін, тому проблема компетентності актуальна зараз як ніколи: неможливо підвищувати майстерність студента без зростання компетентності викладача.

В цих умовах кафедра фізичного виховання проводить певну роботу щодо застосування різних компетентнісних підходів у виборі базових компетентностей, поєднання знань і умінь, пізнавальних цінностей, практичних навичок, емоцій, поведінкових компонентів та ін. При цьому залучаються можливі в наших умовах іноваційні технології, а також основні методи набутих колективом викладачів кафедри принципів педагогічної науки.

Так, часто в базові тематичні матеріали лекцій включаються нові наукові дані, не зменшуючи академічності змісту лекцій вводяться діалоги, враховується зацікавленість студентів до певних проблем, формулюються ситуаційні задачі, визначається думка молоді щодо шляхів їх вирішення.

Контроль знань та умінь з аудиторної і самостійної робіт проводиться шляхом живого діалогу, а також за допомогою безмашинного програмованого контролю. Зараз для проведення тестування розробляються і заносяться в комп'ютерну програму завдання з усіх модулів навчальних програм основних дисциплін.

Отже, з метою підвищення компетентності студентів використовується різні компетенції, підходи, які сприяють підвищенню якості навчального процесу.

УДК: 796.37

Джуль С. – ст. гр. МІ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦ. МЕД. ГРУП

Науковий керівник: ст. викл. каф. фіз. виховання і спорту Вальчак Н.В.

Jul S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PHYSICAL PREPARATION OF STUDENTS OF SPECIAL MEDICAL GROUP

Supervisor: Lecturer of the Department of Physical Education and Sport
Valchak N.V.

Ключові слова: фізична підготовка, здоров'я, студент.

Keywords: physical fitness, health, student.

Певний відсоток студентів з послабленим здоров'ям, потребує особливої уваги та індивідуального підходу на заняттях з фізичної реабілітації.

Метою занять з фізичної культури у вузі є сприяння у підготовці всебічно розвинених спеціалістів, покращення і зміцнення здоров'я, фізичної підготовленості студентів до високопродуктивної праці.

Завданнями фізичної реабілітації, як навчальної дисципліни у Тернопільському національному технічному університеті ім. Пулюя є:

- пропаганда здорового способу життя і спорту серед студентів, як важливого засобу виховання і зміцнення здоров'я студентської молоді незалежної України;
- заохочення студентів до активного дозвілля у вільний від навчання час;
- забезпечення в студентській молоді належного рівня розвитку показників їх функціональних та морфологічних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, працездатності та підготовка до складання окремих державних тестів фізичної підготовленості;

-усунення або зменшення наслідків захворювань та травм; стимуляція процесів компенсації; попередження паталогічного процесу;

У спеціальній медичній групі можуть навчатись студенти з ослабленим здоров'ям, які не звільнені від практичних занять з фізичної культури і тільки після медичного обстеження і рекомендації лікаря, про можливість займатись у загальній оздоровчій групі.

На заняттях з студентами спеціальної медичної групи необхідно дотримуватись загальноприйнятої структури заняття з фізичної культури, однак воно складається не з трьох, а з чотирьох частин.

Усі частини заняття спрямовані на розв'язання освітніх, виховних і оздоровчих завдань органічно поєднані між собою і становлять єдине ціле.

Фізична реабілітація здійснюється відповідно до програми з студентами усіх курсів і проводиться у формі учбових занять, ранкової гігієнічної гімнастики, самостійних занять фізичними вправами, масових оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходів. Більшість занять у спеціальній групі має проводитися на відкритому повітрі, що сприяє загартуванню організму.

УДК: 619.16- 07:612.921

Кульчицький С.– ст. гр. КІ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ СИЛИ ВОЛІ СТУДЕНТІВ ТНТУ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "ВОЛЯ – 1"

Науковий керівник: ст. викладач каф. фіз. виховання Казмірчук І.В.

Kulchytskyi S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

STUDY OF THE INDICATORS OF THE STRENGTH OF THE STUDENTS OF TNTU FOR A COMPUTER PROGRAM

Supervisor: Lecturer of the Department of Physical Education and Sport
Kazmirchuk I.V.

Ключові слова: сила волі, студенти.

Keywords: will power, students.

Однією з важливих психологічних рис характеру, яка необхідна сучасній людині, є високий ступінь волі. Воля – це свідома, цілеспрямована здатність людини керувати своєю поведінкою, вмінням мобілізувати всі свої сили на подолання труднощів.

Молоді люди з високим рівнем волі здатні максимально сконцентрувати всі фізичні та духовні сили, необхідні для досягнення мети. Виключно високий ступінь волі здатний компенсувати нестачу здібностей і навпаки.

У наших дослідженнях, за допомогою створеної на кафедрі діагностичної комп'ютерної програми "Воля – 1" (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 14497), ми виявили, що показники сили волі у студентів залежать від інтенсивності занять з фізичного виховання та спорту (рис.1).

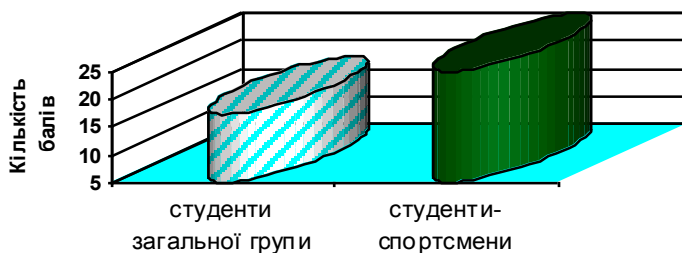


Рис. 1. Показники сили волі у 24-х студентів групи загальної фізичної підготовки та у 24-х студентів-спортсменів у балах.

Ми виявили, що у студентів групи загальної фізичної підготовки показник волі знаходився в межах 13-21 балів, що, згідно методики тестування, свідчить про середній ступінь волі.

Студенти-спортсмени показали високу ступінь волі, їх показник був в межах 22-30 балів.

У студентів спортсменів показник сили волі (кількість набраних балів) суттєво вищий за показник студентів групи загальної фізичної підготовки ($P < 0,05$).

Висновок. Сила волі студентів залежить від інтенсивності занять спортом. Згідно даних проведеного тестування, можна стверджувати, що регулярні, дозовані заняття з фізичного виховання та спорту тренують силу волі студентів, і чим вища інтенсивність занять, тим сильнішою є їх воля.

УДК 621.326

Хлопова В. – ст. гр. ХО-41

Тернопільський Національний Технічний університет імені Івана Пулюя

СИЛА НЕРВОВИХ ПРОЦЕСІВ У ПЛАВЦІВ

Науковий керівник: ст. викладач каф. фіз. виховання Казмірчук І.В.

Khloпова V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE STRENGTH OF NERVOUS PROCESSES IN SWIMMERS

Supervisor: Lecturer of the Department of Physical Education and Sport
Kazmirchuk I.V.

Ключові слова: нервові процеси, плавання.

Keywords: nervous processes, swimming.

Застосований нами "Теппінг-тест" показав, що за однакових метеоумов частота рухів кисті руки у плавців 2-го розряду була найбільшою, а у плавців оздоровчої групи – найменшою (рис.1). Це пояснюється тим, що у тренуваних, на відміну від нетренуваних людей, більша швидкість появи і зникнення нервових імпульсів. При постійному частому посиленні імпульсів з центру до м'язових волокон вони стають швидкими, а при постійній, але рідшій імпульсації – повільними (Я.В.Курко, 2015).

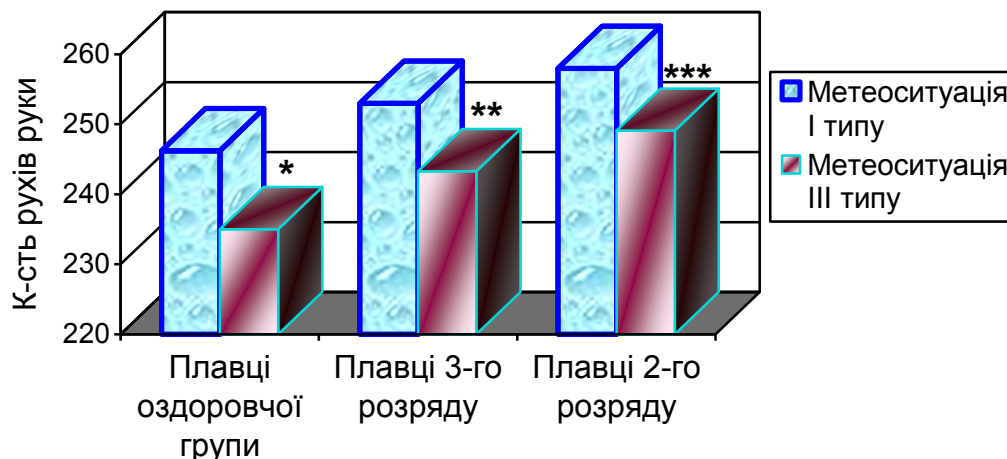


Рис. 1. Загальна кількість рухів кисті руки (за 40 с) у плавців групи оздоровчого плавання, 3-го та 2-го розрядів при метеоситуаціях I та III типів

Примітки:

1. * – $P < 0,05$ – порівняння у плавців оздоровчої групи;

2. ** – $P < 0,05$ – порівняння у плавців 3-го розряду;

3. *** – $P < 0,05$ – порівняння у плавців 2-го розряду.

Але нами встановлено, що при метеоумовах III типу, у порівнянні з I, показники кількості рухів кисті руки знизались у всіх досліджуваних, особливо у плавців групи оздоровчого плавання див.(рис.1).

Висновок. Застосування діагностичної комп'ютерної програми "Теппінг-тест", дозволило виявити зниження сили нервових процесів при погоді III типу, у порівнянні з I, в осіб, які займаються плавання і, особливо, у плавців оздоровчої групи.

УДК: 796.37- 06:61

Чайковський Н. – ст. гр. ЕТ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЗНАННЯ ТА УМІННЯ ВЕДЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СТУДЕНТІВ ТНТУ

Науковий керівник: ст. викладач каф. фіз. виховання і спорту Вальчак Н.В.

Tchaikovsky N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

KNOWLEDGE AND SKILLS OF HEALTHY LIFESTYLES IN STUDENTS TNTU

Supervisor: Valchak N.V.

Ключові слова: знання, здоров'я, студент.

Keywords: knowledge, health, student.

Успішне засвоєння вимог системи виховання здорового способу життя залежить не лише від бажання й здібностей молодих людей, а й від стану їх здоров'я.

За даними статистики в Україні приблизно 70 % дорослого населення має низький та нижчий за середній рівні фізичного здоров'я. 22,6 % учнів загальноосвітніх шкіл України мають середній рівень фізичного здоров'я, 33,5 % - низький. І лише 6,7 % мають рівень фізичного здоров'я вище за середній і 0,8 % - високий.

Фізична культура є невід'ємною складовою процесу виховання здорового способу життя у студентів.

Механізм виховання здорового способу життя у студентів повинен складатися з використанням певних підходів: індивідуально-особистісний підхід, створення атмосфери співпраці, співтворчості і взаємонавчання; орієнтації на самовиховання, здійснення навчально-виховного процесу на засадах інтегрованого підходу на всіх етапах процесу виховання, форм навчання: ранкової гімнастики, спортивних годин, секцій, туризму, спортивних заходів, змагань.

Водночас, використання фізичних вправ з предметами і без предметів, гімнастичних та силових, легкоатлетичних та ігрових допоможе з найменшою затратою часу ефективно виховувати здоровий спосіб життя у студентів.

Мета нашого дослідження встановити рівень засвоєння знань та умінь виховувати здоровий спосіб життя в студентів ТНТУ.

Як свідчать **результати анкетування** студентів, які навчалися згідно розробленого механізму, за рівнем засвоєння знань та умінь виховування здорового способу життя ми дослідили три групи студентів.

Першу групу 24% становили студенти з високим рівнем знань щодо виховання здорового способу життя. До другої, найчисленнішої групи 41% — середній рівень знань, відносились студенти, які хочуть щоб їм підказували шляхи виховання здорового способу життя. До третьої групи 35% — низький рівень знань, належать молоді люди, які не навчилися використовувати засоби фізичної культури для виховання здорового способу життя.

Висновок. Результати дослідження показують, що у більшості студентів знання та уміння виховувати здоровий спосіб життя сформовані недостатньо.

УДК 621.326

Шайдюк Б. – ст. гр. ХТ-51

Тернопільський Національний Технічний університет імені Івана Пулюя

ЗМІНА М'ЯЗІВ ПІД ВПЛИВОМ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Науковий керівник: ст. викладач Кульчицький З.Й.

Shaydyuk B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MUSCLE CHANGES UNDER THE INFLUENCE OF EXERCISE

Supervisor: Kulchytskyi Z.Y.

Ключові слова: м'язи, фізичне навантаження. Keywords: muscles, physical activity.

Фізичне навантаження при трудових процесах, природних рухах людини, заняттях спортом впливають на всі системи організму, у тому числі і на м'язи.

М'язи – активна частина рухового апарата. У тілі людини нараховується близько 600 м'язів. Більшість з них парні і розташовані симетрично по обидва боки тіла людини. М'язи складають: у чоловіка – 42% ваги тіла, у жінок – 35%, у спортсменів – 45-52%. По походженню, будівлі і навіть функції м'язова тканина неоднорідна. Основною властивістю м'язової тканини є здатність до скорочення – напрузі складових її елементів. Для забезпечення руху елементи м'язової тканини повинні мати витягнуту форму і фіксуватися на опорних утвореннях (кістках, хрящах, шкірі, волокнистої сполучної тканини і т.п.). У різних видах спорту навантаження на м'язи різна як по інтенсивності, так і по обсязі.

Як відомо, спортивне тренування збільшує силу м'язів, еластичність, характер прояву сили й інші їхні функціональні якості. Разом з тим іноді, незважаючи на регулярні тренувальні заняття, сила м'язів починає знижуватись і спортсмен не може навіть повторити свій колишній результат. Тому дуже важливо знати, які зміни відбуваються в м'язах під впливом фізичного навантаження, який руховий режим спортсмену рекомендувати, чи належний спортсмен мати повний спокій (адинамію), перерив у тренувальному процесі, чи мінімальний обсяг рухів (гіподинамію), чи нарешті, проводити тренування з поступовим зменшенням навантаження.

Зміни в будові м'язів у спортсменів можна визначити методом біопсії (узяття особливим способом шматочків м'язів) у процесі тренування. Експерименти показали, що навантаження переважно статистичного характеру ведуть до значного збільшення обсягу і ваги м'язів. Збільшується поверхня їхнього прикріплення на кістках, коротшає м'язова частина і продовжується сухожильна. Відбувається перебудова в розташуванні м'язових волокон у бік більш пір'ястої будівлі. Кількість щільної сполучної тканини в м'язах між м'язовими пунктами збільшується, що створює додаткову опору. Крім того, сполучна тканина по своїх фізичних якостях значно протистоїть розтягуванню, зменшуючи м'язову напругу. Підсилюється трофічний апарат м'язового волокна: ядра, саркоплазма, мітохондрії. Міофібрили у м'язовому волокні розташовується пухко, тривале скорочення м'язових пучків утрудняє внутрішньо органний кровообіг, посилено розвивається капілярна межа, вона стає вузько петлястою, з неоднаковим просвітом. При навантаженнях переважно динамічного характеру вага й обсяг м'язів також збільшуються, але в меншому ступені. Відбувається подовження м'язової частини й укорочення сухожильної. М'язові волокна розташовуються більш паралельно, по типі веретеноподібних. Кількість міофібрил збільшується, а саркоплазми стає менше. Чергування скорочень і розслаблень м'яза не порушує кровообігу в ній, кількість капілярів збільшується, хід їхній залишається більш прямолінійним.

УДК: 613.16-06:612

Шпилик В. – ст. гр. СП-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Науковий керівник: ст. викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Босюк О.М.

Shpilik V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

A CULTURE OF HEALTH STUDENTS

Supervisor: Lecturer of the Department of Physical Education and Sport
Bosyuk O.M.

Ключові слова: культура, здоров'я, студент.

Keywords: culture, health, student.

Вступ. Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Не стала винятком і освіта, особливо вища школа. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Порівняно із закордонними вищими навчальними закладами в українських ВНЗ тижневе аудиторне навантаження студентів значно більше, що певною мірою позбавляє студента можливості здобувати навички самостійної роботи, а також бути підготовленим до самостійності в його подальшій професійній діяльності.

Аналіз публікацій показав, що не зважаючи на достатньо широкий спектр досліджуваних напрямків самостійної роботи студентів вищої школи, ще недостатньо системних (цілісних) досліджень, що стосуються розробки організації самостійної роботи з формування культури здоров'я.

Мета дослідження — полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов організації самостійної роботи з формування культури здоров'я в студентів.

Методика дослідження. Дослідження проводилося в контексті підвищення якості навчання. Ми досліджували організацію самостійної роботи з формування культури здоров'я. 85 студентів спеціальної медичної групи.

Результати дослідження. Вивчення стану самостійної роботи студентів з формування культури здоров'я у вузі показало, що 42% обстежуваних приділяє йому увагу ситуативно і періодично, 22% — займаються систематично і 36% — не займаються зовсім. Таким чином, переважна більшість студентів чи недостатньо, чи зовсім не працюють над собою в даному напрямку.

Висновки. В організації самостійної роботи студентів недостатньо мірою відображені питання набуття знань, умінь і навичок з формування власної культури здоров'я, не вироблена єдина міждисциплінарна концепція. Засвоєння традиційного змісту освіти при формуванні відповідного набору предметів навчальних планів не може бути кінцевою метою. Студент повинен навчитися самостійно набувати нові знання, необхідні йому для прийняття правильних рішень за умов виникнення проблем у його подальшій трудовій діяльності.

УДК 796.37.037

Юркевич Ю. – ст. гр. КТ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ, ЕТАПИ, ЦИКЛИ

Науковий керівник: к.м.н., зав. кафедри фіз. виховання і спорту Курко Я.В.

Yurkevych Y.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SIGNIFICANT SPORTS TRAINING, STAGES OR CYCLES

Supervisor: Head Department of Physics education and sport Kurko Ya.V.

Ключові слова: спорт, тренування.

Keywords: sport, workout.

Основна мета спортивного тренування – забезпечити високий рівень здоров'я спортсменів, оволодіння спортивною технікою, виховання моральних та вольових рис характеру, розвиток фізичних якостей (сили, швидкості, витривалості, спритності) і на цій основі – досягнення високих показників в обраному виді спорту.

Принципів спортивного тренування кілька, але основним вважають всебічну підготовку спортсмена. Це – шлях до фізичного вдосконалення людини. Всебічний розвиток спортсмена, його високий моральний і культурний рівень, гармонійний розвиток мускулатури та рухомих якостей, відмінна робота серцево-судинної, дихальної та інших систем організму, фізична досконалість у цілому – основа успіху в будь-якому виді спорту.

Особливого значення набуває здійснення принципу всебічності в учбово-тренувальній роботі з юними спортсменами. Всебічний фізичний розвиток у юні роки забезпечить міцне здоров'я, працездатність, високі спортивні результати в зрілому віці.

Другий принцип – свідомість; він передбачає таку побудову навчання й тренування, які забезпечать розуміння, активне ставлення спортсмен до них. Принцип свідомості, який у радянській системі тренувань став одним з найважливіших, означає, що спортсмен повинен знати, що, чому й навіщо він робить. Інструктор чи тренер повинні проводити з вихованцями бесіди про конкретні завдання кожного тренувального заняття.

Третій принцип – поступовість. Він побудований на тому фізіологічному положенні, що зміни в перебудові органів і систем організму та покращення їх функцій відбуваються під впливом тренування поступово, протягом певного часу. Звідси висновок – тренувальне навантаження треба підвищувати поступово, від заняття до заняття. Здійснення цього принципу базується і на відомих педагогічних правилах – «від простого до складного», «від легкого до важкого». Найправильнішим при навчанні є сполучення правил – «від простого до складного» і «від легкого до важкого».

Принцип поступовості визначає планове збільшення навантажень і складності вправ на кожному занятті. Це й повинні відбивати тижневі, місячні й річні плани тренувань. Поступовість у навчанні має відповідати силам і можливостям, тобто треба враховувати індивідуальні особливості кожного з них.

УДК. 32.001

Заверуха С. – ст. гр. СІ-31

Тернопільський національний університет ім. Івана Пулюя

ПОТЕНЦІАЛ МИСТЕЦТВА ПОЛІТИКИ

Науковий керівник: к.ф.н., професор, Ніконенко В.М.

Zaverukha S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

POTENTIAL OF POLICY ART

Supervisor: PhD., Prof. Nikonenko V.

Ключові слова: політика, держава

Keywords: policy, state

В житті кожного народу бувають періоди, коли від змісту і характеру політики стає залежною доля країни на досить тривалу перспективу. Саме такий відповідальний час переживає нині наша держава, все українське суспільство. Досягнення державної незалежності та її конституційне закріплення створили політико-правові передумови і можливості для подальшого розв'язання цілого комплексу економічних, соціальних, правових та інших проблем. Проте, поряд із очевидними зрушеннями, що відбулися у ряді сфер суспільного життя за останні роки, ситуація в Україні продовжує залишатись в значній мірі невизначеною, породжуючи у багатьох людей зневіру в завтрашній день. Не може не викликати занепокоєння триваючий процес зниження життєвого рівня більшості населення, розмивання одвічних моральних основ поведінки і діяльності людей, збіднення інтелектуального потенціалу нації.

Звичайно, існують причини об'єктивного порядку, що зумовлюють наші труднощі і негаразди. Не все залежить від покоління, якому випало щастя жити в умовах незалежної держави. Проте, було б великою помилкою бачити тільки цей бік медалі і не брати до уваги те, що все таки залежить від нас, особливо від тих, хто визначає політичний курс держави. Давно відомо що результати залежать від дотримання двох умов: правильності визначення кінцевої мети будь-якої діяльності і пошуків відповідних засобів, що ведуть до кінцевої мети. Як свідчить історичний досвід, між цілями та засобами існує органічний взаємозв'язок, і ще ніколи і нікому не вдавалось досягти благородної мети шляхом насильства і примусу, шляхом ігнорування людських потреб та інтересів. Тільки створюючи умови для вільної праці та інших проявів самореалізації людини, державна влада може просуватись до створення суспільства, про яке здавна мріяв український народ, і на яке він заслуговує.

Від правильних політичних рішень державного керівництва залежить у значній мірі прогрес усього українського суспільства. Без виваженої політики неможливо буде досягнути той соціальний консенсус, що виступає гарантом миру в суспільстві. Відчувається гостра потреба в оптимізації механізмів державної влади, в ефективній взаємодії її центрального і місцевого рівнів, розвитку самоврядування. Для розв'язання цих та інших проблем, багато чого варто запозичити з досвіду зарубіжних країн. Проте, не слід забувати, що жодний досвід не може замінити власних зусиль і пошуків шляхів виходу з кризи і демократичного трансформування суспільства. Україна має знайти свої відповіді на виклики історії, які б не тільки вписувались у контекст світового цивілізаційного процесу, але й враховували б самотність нашого народу.

УДК 621.326

Яценко Д.-ст.гр.СІ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЗВ'ЯЗОК НА НЕВЕЛИКИХ ВІДСТАНЯХ

Науковий керівник: Перенчук О.З.

Yatsenko D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

NEAR FIELD COMMUNICATION

Supervisor: Perenchuk O.

Keywords: communication, devices, information.

Near field communication, or NFC for short, is an offshoot of radio-frequency identification (RFID) with the exception that NFC is designed for use by devices within close proximity to each other. Three forms of NFC technology exist: Type A, Type B, and FeliCa. All are similar but communicate in slightly different ways. FeliCa is commonly found in Japan.

Devices using NFC may be active or passive. A passive device, such as an NFC tag, contains information that other devices can read but does not read any information itself. Think of a passive device as a sign on a wall. Others can read the information, but the sign itself does nothing except transmit the info to authorized devices.

Active devices can read information and send it. An active NFC device, like a smartphone, would not only be able to collect information from NFC tags, but it would also be able to exchange information with other compatible phones or devices and could even alter the information on the NFC tag if authorized to make such changes.

To ensure security, NFC often establishes a secure channel and uses encryption when sending sensitive information such as credit card numbers. Users can further protect their private data by keeping anti-virus software on their smartphones and adding a password to the phone so a thief cannot use it in the event that the smartphone is lost or stolen.

З М І С Т

Секція: Економіка, менеджмент, фінанси

	ст.
Anetta Zielińska, Agnieszka Gałka EKOLOGISTYKA, CZYLI GOSPODARKA ODPADAMI	3
Геник А. М. СИСТЕМА ГРЕЙДИНГУ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ	4
Атаманенко О. СИСТЕМА РЕЗЕРВІВ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ	6
Бабюк А.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ	8
Бессонова Л. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	9
Бойко В. ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО- ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (СИСТЕМА «ФОРСАЙТ»)	11
Подлевський О.О. ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	13
Булах А.І. ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ	14
Вовчук О. ЦИФРОВИЙ МАРКЕТИНГ	
Гайдуцька Ю.Б. ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	16
Давиденко Н. КРАУДСОРСИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	20
Дець О. РОЗВИТОК ГАСТРОНОМІЧНОГО МАРКЕТИНГУ НА ТЕРИТОРІЇ	21
Долинська А. ЯРМАРКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	23
Єпик О.І. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА БЮДЖЕТНІ РИЗИКИ В РЕГІОНАХ	25

Іваськів Н. ВИЗНАЧАЛЬНІ ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	26
Коваль Л.В., Пастушок А.О. ЯКОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА	27
Козак З. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСУВАННЯ ПРИТУЛКІВ ДЛЯ ТВАРИН	29
Кушнерик А. ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ	30
Лабунець В. ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	32
Лабунець О. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	34
Пельчер М. РЕАЛІЇ СПОЖИВЧОГО КОШИКА УКРАЇНЦЯ	36
Ладаб І. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	37
Лучейко М., Шпилик С. ПРОСУВАННЯ БРЕНДУ ТА ЙОГО ЕЛЕМЕНТИ	39
Рафальська Н. РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	41
Лучишин І. СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	43
Мартиняк О. ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ КЕРВНИКА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ	45
Мащак А., Шпилик С. МЕРЕЖЕВИЙ МАРКЕТИНГ	47
Мащак А., Шпилик С. ІВЕНТ-МАРКЕТИНГ	49
Мельничук О. ПОДАТКИ ТА ЇХ ВИДИ. ПРИНЦИПИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	51
Митник О. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	53

Могильська В. ОЦІНКА РІВНЯ ЯКОСТІ ПРАЦІ БРИГАДИ	54
Довгошия І. ВПЛИВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ	55
Ріпка О., Ферльовський В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ	57
Андрушків Б.М., Синюк І. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОГО ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У РУСЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	59
Нагорняк Г.С., Баган Г., Балицька Н., Іванців О. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ВАЖЛИВОГО КРОКУ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ	62
Юрик Н.Є., Стельмах Д. ОГЛЯД СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ	64
Андрушків Б.М. , Богданюк С., Шевчук Т. ОКРЕСЛЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	66
Олексів Л. ПРИБУТОК ТА СТРАТЕГІЇ ЙОГО ФОРМУВАННЯ	68
Пельчер М. ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ	70
Пельчер М. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРАХ УПРАВЛІННЯ	72
Полегонька Н. КУЛХАНТИНГ	74
Брикса В. ЕТАПИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	76
Терещенко Д. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ДІАГНОСТИКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	77
Фурдик К. ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	79

Шалапай В. ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ТИПОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	80
Чередніченко Є. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	82
Базюченко А. РОЛЬ БРЕНДУ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	83
Штокайло В. РОЛЬ ЛОГІСТИКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	85

Секція:

Гуманітарні науки

Вівчарик В. ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.	88
Гайдучик А. РЕПРЕСІЇ ПРОТИ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УКРАЇНІ У 1930-Х РР.	89
Грицаюк Ю. ВИДИ ЗАПОВІДІВ В ДЕЯКИХ РЕЛІГІЙНИХ СИСТЕМАХ СВІТУ	90
Грицаюк В. ВИКОРИСТАННЯ ВОДИ В АВСТРІЇ	92
Гродецька М. ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЕТАПИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄХБ В УКРАЇНІ У ХХ СТОЛІТТІ	93
Звонок О.А ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ	95
Канаш А. СПЕЦИФІКА КОНЦЕПТІВ «ЩАСТЯ» ТА «НЕЩАСТЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК)	97
Кивацький І. ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ	99
Книш М. ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ТЕХНІКИ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	100
Козак М. АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА В ПІДЛІТКІВ	101
Козак М. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У КОЛЕКТИВІ	103

Козак М. ЗВ'ЯЗОК ТЕМПЕРАМЕНТУ ЛЮДИНИ З ПОВЕДІНКОЮ В ЕКСТРИМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ	105
Козак М. ФОРМИ УКРАЇНСЬКОГО ХРЕСТА	106
Козак М. СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК НЕМОВЛЯТИ	108
Козак М. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОШАНИ ДО БОЖОГО ХРАМУ І ДО ДУХОВНИХ ОСІБ	110
Королюк С. ОЛЕСЬ ГОНЧАР — ВЕЛИКИЙ УКРАЇНЕЦЬ	113
Кушнір А. ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ НАПРЯМ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ	114
Лясота О.Б. СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ	115
Міхно Н. ФЕНОМЕН «ХЕППІ-ЕНДУ» В КІНЕМАТОГРАФІ	116
Гогусь С. СЕРІАЛИ ЯК ФОРМА СУЧАСНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ	118
Мельник А. ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	120
Левінзон Є. ЗООМОРФНА СТАТУЕТКА ІЗ СЕЛА ГРИМ'ЯЧКА	121
Литвиненко Н. СПОВІДЬ ЯК РЕЛІГІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КАТАРСИС В КОНТЕКСТІ МОРАЛЬНОСТІ	124
Максимчук К. АНОТУВАННЯ І РЕФЕРУВАННЯ ЯК ВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	126
Мартиняк О. ДО ІСТОРІЇ МАРІЙСЬКИХ ДРУЖИН В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	127
Мартиняк О. АНАЛІЗ МЕТОДИКИ ТАЇНСТВА СПОВІДІ: ТЕОЛОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ	129
Мартиняк О. СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО СТАРОСТІ	131
Мартиняк О. ПСИХОМОТОРНИЙ РОЗВИТОК НЕМОВЛЯТИ	133

Медюх С.О. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї В УКРАЇНІ	135
Марцішко С. МАСОНСТВО	136
Моряк Т. ОЗНАКИ СУЧАСНОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В ПІДХОДАХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ	138
Білоус О. ДЕРЖАВНИЦЬКІ ІДЕЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	140
Голдаєвич Т. КОМПРОМІС ЯК МЕТОД ВИРІШЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ	141
Олесницька В.П. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї В УКРАЇНІ	143
Онищук І. САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	144
Панова К. МОВНОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ОБРАЗУ ІДЕАЛЬНОГО ГЕРОЯ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Я. ФЛЕМІНГА)	146
Прилепа І. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ	148
Смірнова Л. ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ	150
Резніченко А. ІНОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	152
Скакун Ю. РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА	154
Слюсар А.А. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ	156
Сургай Д. ЛІНГВОПОЕТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ЛАКЕЯ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	157
Білик І.В. ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ, ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА	159
Луцишин Р. BENEFITS & RISKS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE	160

Глова Б. ЩОДО МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНСЬКОЇ МОЛОДІ	161
Биць О. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	162
Радчук О.А. МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	163
Фінько А. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	164
Харитоненко А. СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО ПРИРОДИ У ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ	166
Чукас Т. ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ НАУКИ І ПРАКТИКИ	167
Бодрух І. ТАЄМНИЦІ УКРАЇНСЬКОГО МАСОНСТВА	168
Гой В. ЩО ТАКЕ КІБЕРБУЛІНГ ТА ЯК З НИМ БОРОТИСЬ?	170
Грицаюк Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТРОЛІНГУ В СУЧАСНОМУ КІБЕРПРОСТОРІ	172
Гула І. РОЛЬ МЕЦЕНАТІВ У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	174
Козак М. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІТЬ	176
Криворучко О. СЕКСУАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ КИЇВСЬКОЇ РУСІ	178
Литвиненко Н. ВПЛИВ МЕМІВ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО МИСЛЕННЯ	180
Мартиняк О. ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОПУЛЯРНОСТІ СЕЛФІ	181
Петручок Ю. ПРОПАГАНДА ЯК МЕТОД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	183
Пержило У. СПАДЩИНА ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА	185
Борис Л. НЕСКОРЕНИЙ РОМАН ШУХЕВИЧ	186

Щербатюк В. ТЕСТОВЕ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА УРОКАХ БУДІВЕЛЬНОГО КРЕСЛЕННЯ	188
Василюк Ю. УКРАЇНА ТА УКРАЇНЦІ НА МІЖНАРОДНИХ КІНОФЕСТИВАЛЯХ	190
Луцишин Р. ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ БУНТ У ДРАМАТИЧНИХ ПОЕМАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ОРГІЯ» ТА «НА ПОЛІ КРОВІ»	192
Мамедова Е. МІЖГАЛУЗЕВА ТЕРМІНОЛОГІЯ	194
Баб'як Д. ОСОБЛИВОСТІ ДИХАЛЬНИХ ПРОБ У ПЛАВЦІВ	196
Василишин В. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "REACTION-TEST" У ТРЕНУВАННІ ПЛАВЦІВ	197
Гуменний В. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НА КАФЕДРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	198
Джунь С. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦ. МЕД. ГРУП	199
Кульчицький С. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ СИЛИ ВОЛІ СТУДЕНТІВ ТНТУ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ" ВОЛЯ – 1"	200
Хлопова В. СИЛА НЕРВОВИХ ПРОЦЕСІВ У ПЛАВЦІВ	201
Чайковський Н. ЗНАННЯ ТА УМІННЯ ВЕДЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СТУДЕНТІВ ТНТУ	202
Шайдюк Б. ЗМІНА М'ЯЗІВ ПІД ВПЛИВОМ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ	203
Шпилик В. КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ	204
Юркевич Ю. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ, ЕТАПИ, ЦИКЛИ	205
Заверуха С. ПОТЕНЦІАЛ МИСТЕЦТВА ПОЛІТИКИ	206
Яценко Д. ЗВ'ЯЗОК НА НЕВЕЛИКИХ ВІДСТАНЯХ	207

Навчально-методична література

ПРИРОДНИЧІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Матеріали тез доповідей Міжнародної науково-технічної конференції 26 – 27 квітня 2018 року

ТОМ 2

Комп'ютерне макетування та верстка *І.Б. Окіпний*

Формат 60x90/16. Обл. вид. арк. 14,67. Тираж 100 прим. Зам. № 3026.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.
46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56.
E-mail: vydavnytstvo@tu.edu.te.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4226 від 08.12.11